FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
COMUNICAREA ÎN SPAŢIUL PUBLIC VIRTUAL. CARE SUNT PERICOLELE INTERNETULUI

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Comunicarea în spaţiul public virtual. Care sunt pericolele internetului (despre socializarea pe internet și despre documentarea pe internet)**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Lecția se adaptează în funcție de vârsta elevilor cărora le este adresată, atât pentru învățământul primar (clasele I-a – a IV-a) gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a) cât și pentru elevii de liceu (clasele a IX-a – a XII-a)
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	- Creșterea nivelului de cunoștințe al elevilor în ceea ce privește siguranța pe internet; - Sprijinirea elevilor în sensul identificării pericolelor având ca sursă internetul; - Stimularea unei gândiri critice și a abilității de a lua decizii cu privire la utilizarea calculatorului; - Sprijin în vederea identificării comportamentelor inadecvate din mediul online și a modului în care copilul se poate proteja; - Conștientizarea și identificarea modalităților de manifestare a fenomenului bullying în mediul virtual; - Elevii vor învăța care sunt alegerile corecte pe care le pot face în situațiile în care ar putea fi agresați
TIPUL DE ACTIVITATE	Activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	Lectorul prezintă un mic istoric al internetului (sursă propusă: https://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_Internetului Se face o antiteză între realitatea din trecut și provocările pe care spațiul virtual le generează astăzi, pornind de la dependența pe care o generează (lectorul va vorbi despre corespondența clasică și cea electronică iar spațiul virtual va fi prezentat în așa fel încât copiii să îi înțeleagă pe deplin utilitatea dar să aibă în vedere și riscurile inerente. Pentru captarea atenției, lectorul va ține seama de faptul că, în cea mai mare parte, tinerii sunt utilizatori experimentați ai internetului, astfel încât accentul va fi pus pe chestiuni de interes, specifice vârstei, despre care aceștia nu au avut ocazia să discute cu alte persoane). **A. Siguranța pe internet**

	1.Navigarea pe internet se aseamănă cu un bal mascat - pe internet identitatea tuturor este ascunsă (inclusiv a ta), cel puțin la nivel aparent; - dacă nu știi ce costum poartă prietenul(a)/colegul(a) tău/ta, nu vei ști cu cine vorbești; - orice străin se poate prezenta drept prieten bine intenționat în timp ce tu nu poți ști dacă acesta este adevărul; - atenție la sentimentul de pseudo-încredere care se naște după un timp de discuții constante și care poate fi înșelător. **2. Despre paginile de internet accesate** - în situația în care pagina de internet este de natură să provoace disconfort, este bine să povestiți despre aceasta părinților **3. Adresa de email** - discuție interactivă despre corespondența electronică; lectorul va întreba elevii dacă aceștia folosesc email-ul sau chat-ul, ori rețelele sociale; Sfaturi pentru o bună gestionare a corespondenței electronice sau mesageriei instant, rețelelor sociale (în măsura în care sunt folosite): - nu deschideți email-urile sau mesajele primite de la necunoscuți și cu atât mai mult atașamentele; - nu deschideți link-uri primite de la persoane pe care nu le cunoașteți; - nu răspundeți niciodată la email-uri/mesajele cu conținut nepotrivit; - nu răspundeți la email-urile/mesajele prin care diverse companii își fac reclamă – a răspunde confirmă faptul că ai un cont activ iar căsuța de poștă electronică va fi invadată de astfel de mesaje; - nu răspundeți la email-urile sau mesajele prin care cineva vă descrie că și-a pierdut documentele și banii sau prin care afirmă că i-a murit o rudă și are nevoie de bani, cerându-vă să îi dați bani; - în același context, dacă un străin vă contactează și vă informează despre faptul că mama, tata sau un membru apropiat din familie a suferit un accident și are nevoie urgent de bani, cerându-vă să îi dați, nu dați, în nici un caz, cererii și anunțați imediat părinții sau pe cineva apropiat despre aceasta; - evitați să utilizați opțiunea de accesare (check-in) în diverse aplicații pe care le folosiți sau să vă fotografiați într-o locație, publicând imediat fotografia în mediul online (pe o rețea de socializare) **4. Furnizarea de informații personale** Nu oferiți informațiile personale privind: - numele; - locul unde locuiți; - numele și ocupațiile părinților; - informații despre locuință (dotări, etc.)

	- numărul de telefon; - data nașterii; - informații privind înălțimea, greutatea, culoarea părului; - fotografia; - școala/liceul la care înveți. **Dar ce poți face în situația în care aceste informații îți sunt cerute insistent de către o persoană necunoscută?** - spune părinților despre această împrejurare; - întrerupe discuția cu acea persoană; - utilizează butonul „block" din aplicația pe care o folosești; - raportează online, dacă aplicația are o astfel de opțiune Fiți atenți la numele de utilizator cu care vă conectați. Încercați să nu furnizați date despre persoana ta. Spre exemplu: nu se vor utiliza nume de utilizator precum: ➢ George nu va folosi geo2007; ➢ Alexandra nu va folosi: blueyes2008; ➢ Valentin care locuiește în zona Gării de Nord nu va folosi ca nume de utilizator: valiGriviței, etc. ***Sesiune interactivă de întrebări și răspunsuri:*** *1.Poți spune unui străin, pe internet, faptul că îți place culoarea albastră? Faptul că îți place pizza? Ce animal în casă? Filmul tău preferat?* ***Da*** *(atenție poți spune că ai pisică sau câine, dar nu spune numele animăluțului)* *2.Poți spune unui străin, pe internet, numele profesorilor tăi? Dar numele rudelor tale (mătușa/unchi/bunic/bunică)?* ***Nu*** **5. Te poți întâlni cu o persoană necunoscută cu care ai vorbit pe internet?** <u>Nu vă întâlniți niciodată cu persoane</u> necunoscute cu care ați discutat pe un chat, pe internet (chiar în situația în care vorbiți de mult timp): nu veți avea niciodată garanția că este vorba despre o persoană de vârsta voastră să un adult. Dacă o persoană necunoscută cu care ai vorbit pe internet insistă să vă întâlniți, informați urgent despre aceasta părinții. **6. Parole** Parola ta este propria ta identitate astfel încât păsteaz-o secretă (cu excepția părinților, cărora le-o poți spune) **În concluzie, părinții și cadrele didactice sunt primele persoane cărora le poți cere sfatul despre internet și în legătură cu orice problemă pe care o întâmpini (incident, stare de jenă în legătură cu o solicitare pe care o primești virtual, etc).**

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DREPTURILE ŞI LIBERTĂŢILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**DREPTURILE ŞI LIBERTĂŢILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Lecția se adresează în principal elevilor de liceu (clasele a IX-a – a XII-a) putând fi adaptată și pentru elevii din învățământul gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a)
DURATA	2 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	- Creșterea nivelului de cunoștințe al elevilor în ceea ce privește drepturile și libertățile fundamentale ale omului; - Familiarizarea cu elemente de drept constituțional și de drept internațional; - Conștientizarea rolului drepturilor fundamentale în contextul societății actuale; - Stimularea gândirii critice a elevilor
TIPUL DE ACTIVITATE	Activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin împărțirea orei de curs în două etape mari: (1) expunerea temei și (2) discuție liberă pe tema drepturilor și a libertăților fundamentale, eventual sesiune de întrebări ale elevilor și răspunsuri ale lectorului pe tema în discuție Alternativ, tema poate fi expusă sub formă de prezentare Power Point
BIBLIOGRAFIE (opţional)	
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	I. ISTORIC II. INSTRUMENTE JURIDICE INTERNAȚIONALE III. TEORIE (se va folosi în funcție de timpul rămas și nivelul elevilor) a. NOŢIUNI GENERALE PRIVIND PROTECŢIA JURIDICĂ A DREPTURILOR OMULUI b. PARTICULARITĂŢI SPECIFICE PROTECŢIEI JURIDICE A DREPTURILOR OMULUI Lectorul începe cursul prin a prezenta un **scurt istoric** al consacrării noțiunii de *drepturi ale omului.* Iată câteva repere cronologice care pot fi utilizate în expunere: Ideea drepturilor omului îşi are rădăcinile în filosofia Greciei antice şi în religie: toţi oamenii sunt egali în faţa lui Dumnezeu. Evoluţia acestor drepturi pe parcursul

	istoriei poate fi împărţită în trei etape pe care le vom discuta pe îndelete în textul de mai jos: Filosofia dreptului natural a jucat un rol important în felul în care au evoluat drepturile omului. În filosofia grecească antică de acum mai bine de 2000 s-a dezvoltat ideea egalităţii tuturor oamenilor, ideea dreptului natural de care beneficiază toţi oamenii. La începuturile creştinătăţii, la fel şi în alte religii, această tradiţie a dreptului natural a cunoscut o dezvoltare deosebită: toţi oamenii au fost creaţi de Dumnezeu după chipul şi asemănarea Sa. Aceste convingeri se află la baza drepturilor omului, chiar dacă atunci când au fost formulate nu aveau prea mult de-a face cu realitatea politică. Acestea erau mai degrabă consideraţii de ordin filosofic, cu pretenţii universaliste ce-i drept, dar care nu au reuşit să penetreze lumea politicii şi a dreptului decât odată cu debutul epocii moderne. De o importanţă majoră în acest sens a fost filosofia modernă a dreptului natural şi mai ales filosoful englez John Locke. În ceea ce-l privea pe John Locke, viaţa, libertatea şi proprietatea erau drepturi înnăscute şi inalienabile ale omului. Misiunea statelor era de a proteja aceste drepturi naturale. În filosofia sa politică, Locke obligă statul să respecte drepturile omului, făcând astfel pasul decisiv de la ideea abstractă a drepturilor omului la aplicarea lor concretă în stat. Ideile sale au fost preluate de organele constituţionale din Anglia şi Statele Unite ale Americii, ele fiind incluse în textele fundamentale ale acestor ţări. Anglia a fost una dintre primele state care au aplicat aceste principii. Seria actelor este deschisă de celebrul act constituţional din 1275 *„Magna Charta Libertatum"*, în care găsim rudimentar enunţate două drepturi fundamentale ale omului: principiul legalităţii şi interzicerea arestării arbitrare. Au urmat: The Petition of Rights - 1628, Habeas Corpus Act - 1679, Bill of Rights - 1689. Aproape un secol mai târziu un alt document important este edictat - Declaraţia de Independenţă a Statelor Unite ale Americii din 14 iulie 1776, act care promovează doctrina dreptului natural: toţi oamenii se nasc egali şi Creatorul lor îi investeşte cu anumite drepturi inalienabile, iar printre acestea se numără dreptul la viaţă, libertate şi fericire. În august 1789 a fost adoptată *Declaraţia drepturilor omului şi cetăţeanului*, axată aproape exclusiv pe drepturile civile şi politice. Începând cu cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în Europa se manifestă o mişcare socială tot mai largă pentru emancipare economică a unor pături ale societăţii defavorizate. Sub presiunea mişcărilor

	muncitoreşti, guvernanţii din tot mai multe ţări încep să facă concesii economice şi sociale clasei muncitoare sub forma acceptării revendicărilor sindicale ale acestora. După primul război mondial, sub influenţa progresului economic, dar şi ca răsplată naţională oferită supravieţuitorilor, în diferite constituţii, sunt proclamate anumite drepturi sociale şi economice: dreptul la muncă, la salarizare corespunzătoare, la concediu, la securitatea muncii. Acestea au reprezentat, de altfel, centrul de interes şi după încheierea celei de-a doua conflagraţii mondiale. Îndeosebi în doctrina marxistă s-a insistat foarte mult pe importanţa drepturilor cetăţeneşti. După cel de-al doilea război mondial asistăm la dezvoltarea unei concepţii moderne cu privire la reglementarea internaţională a drepturilor omului. Monstruoasele încălcări ale drepturilor omului în timpul războiului au determinat omenirea să adopte un sistem de norme care să prevină suferinţele cauzate de flagelul războiului, dar şi să asigure un sistem efectiv de protecţie a drepturilor care existau deja şi erau reglementate de Liga Naţiunilor. Astfel a fost adoptată **Carta Naţiunilor Unite** în scopul creării condiţiilor necesare pentru menţinerea păcii şi securităţii internaţionale, a justiţiei şi a respectării obligaţiilor care decurg din tratatele internaţionale. *Cel mai important moment din istoria codificării drepturilor fundamentale ale omului s-a petrecut la 10 decembrie 1948 (dată proclamată şi Ziua Internaţională a drepturilor omului), când Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat „Declaraţia Universală a Drepturilor Omului".* În ultimele decenii au fost semnate numeroase tratate, pacte, convenţii pe plan internaţional, în cadrul cărora demnitatea şi libertatea umană este apărată prin prevederea unor drepturi ce aparţin omului, precum şi prin protecţia şi garantarea acestora. Totodată sunt condamnate actele care afectează în orice fel fiinţa umană, care urmăresc degradarea fizică şi psihică a omului, care produc suferinţe fizice sau mentale. Persoana umană, individul este valoare şi purtătoare de valori juridice. Ea este subiect de drept, deci titular de drepturi şi obligaţii juridice. Calitatea aceasta este reflectată în conceptul juridic de capacitate juridică şi ea exprimă aptitudinea de a avea în temeiul legii şi de a exercita în limitele ei drepturi şi obligaţii imanente fiinţei umane. Aşa fiind, dreptul subiectiv sau dreptul care aparţine unui subiect de drept, reprezintă conceptul juridic cu ajutorul căruia a fost definită poziţia omului în societate, precum şi relaţia *individ - stat.*

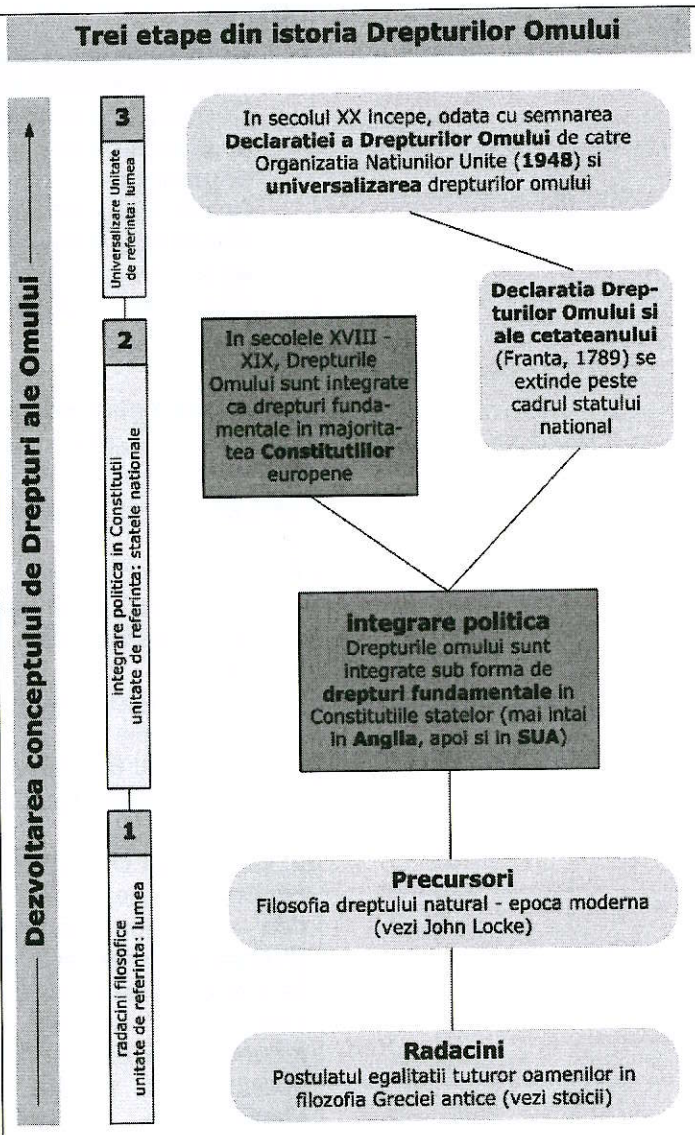

1. Instrumente juridice internaţionale cu caracter universal

- **Carta ONU**
- **Carta internaţională a drepturilor omului**
- **Convenţia internaţională asupra eliminării tuturor formelor de discriminare rasială**
- **Convenţia contra torturii şi a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante**
- **Convenţia relativă la drepturile copilului**
- **Convenţia pentru prevenirea şi reprimarea crimei de genocid**
- **Convenţia privind statutul refugiaţilor**

2. Instrumente juridice internaţionale cu caracter

	regional - **Convenţia Europeană a drepturilor omului** - **Carta Social Europeană** - **Convenţia Europeană pentru prevenirea torturii şi a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante** - **Convenţia americană relativă la drepturile omului** - **Convenţia interamericană pentru prevenirea şi reprimarea torturii** - **Convenţia africană a drepturilor omului şi popoarelor**
	Carta Internaţională a Drepturilor Omului La 17 decembrie 1947, Comisia Drepturilor Omului stabilea denumirea de Cartă Internaţională a Drepturilor Omului pentru o serie de instrumente ce urmau a fi adoptate. Astăzi, Carta cuprinde: - Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, - cele două Pacte internaţionale privind drepturile omului, - Protocolul facultativ la Pactul privind drepturile civile şi politice şi - Protocolul facultativ la pactul de mai sus, referitor la abolirea pedepsei cu moartea. **a. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului** Importanţa istorică a acestui act este comparabilă cu cea a marilor documente: Magna Carta Libertatum, Declaraţia Americană de Independenţă sau Declaraţia franceză a Drepturilor Omului şi Cetăţeanului.. Elaborarea acestui instrument internaţional de recunoaştere şi garantare a drepturilor fundamentale a apărut ca o reacţie puternică împotriva atrocităţilor săvârşite în perioada regimului nazist şi este considerată a fi cu caracter universal nu doar datorită faptului că se adresează omenirii în ansamblul ei, ci şi pentru că se adresează tuturor categoriilor "sociale şi naturale" ale umanităţii. Declaraţia face referire nu numai la drepturile omului, ci şi la obligaţiile acestuia faţă de colectivitate, "numai în cadrul acesteia fiind posibilă dezvoltarea liberă şi deplină a personalităţii sale" (art.29). De asemenea, Declaraţia stabileşte şi obligaţiile corelative ale statelor privind drepturile garantate resortisanţilor lor. Declaraţia consacră următoarele drepturi civile şi politice :dreptul la viaţă, dreptul la libertate şi la securitate personală (art.3); interdicţia sclaviei (art.4); interdicţia torturii, a tratamentelor crude, inumane sau

	degradante (art.5); dreptul la recunoaşterea personalităţii juridice (art.6); egalitatea în faţa legii (art.7); dreptul de a nu fi arestat, deţinut sau exilat în mod arbitrar (art.9); dreptul la un proces echitabil (art.10); prezumţia de nevinovăţie şi neretroactivitatea legii penale (art.11); interdicţia imixtiunilor în viaţa privată şi de familie, a celor legate de domiciliu, corespondenţă şi totodată, a atingerilor aduse onoarei sau reputaţiei (art. 12); libertatea de circulaţie, de alegere a reşedinţei şi dreptul de a părăsi orice ţară, inclusiv propria ţară şi de a reveni pe teritoriul acesteia (art. 13); dreptul de azil (art.14); dreptul la cetăţenie (art. 15); dreptul de a se căsători şi de a-şi întemeia o familie (art.16); dreptul la proprietate (art.17); libertatea gândirii, a conştiinţei şi a religiei (art.18); libertatea de opinie şi de exprimare (art.19); libertatea de întrunire şi de asociere (art.20); dreptul de a participa la guvernarea ţării şi dreptul de a avea acces la funcţiile publice în propria ţară (art.21). De asemenea, sunt consacrate următoarele drepturi economice, sociale şi culturale : dreptul la securitate socială (art.22); dreptul la muncă, precum şi dreptul de ocrotire împotriva şomajului (art.23); dreptul la odihnă, la o limitare rezonabilă a timpului de muncă precum şi la concedii periodice plătite (art.24). Drepturile proclamate, însă, nu sunt absolute, Declaraţia permiţând statelor să adopte legi care să stabilească anumite limite în exercitarea acestor drepturi în scopul respectării drepturilor celorlalte persoane şi în vederea asigurării, într-o societate democratică, a cerinţelor moralei, ordinii publice şi bunăstării generale. În finalul său, Declaraţia impune o restricţie acestei posibilităţi a statelor, precizând că "nici o prevedere a prezentei Declaraţii nu poate fi interpretată ca implicând pentru un stat, un grup sau pentru o persoană dreptul de a se deda la vreo activitate sau de a săvârşi vreun act care să conducă la desfiinţarea drepturilor şi libertăţilor enunţate în aceasta (art.30)." Având în vedere ansamblul drepturilor fundamentale proclamate, acest instrument este mai amplu decât oricare altul, adoptat în dreptul intern al statelor. **b. Pactele Drepturilor Omului** La 16 decembrie 1966, Adunarea Generală a ONU adopta, prin Rezoluţia 2200A (XXI), Pactul privind drepturile economice, sociale şi culturale şi Pactul privind drepturile civile şi politice. Ele dezvoltă drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului consacrate în Declaraţia Universală, stabilind totodată şi limite în exercitarea lor. Dacă în ceea ce priveşte forţa obligatorie a Declaraţiei Universale încă se mai poartă discuţii, Pactele

	Drepturilor Omului sunt tratate internaţionale ce creează obligaţii juridice pentru statele părţi. Pactul privind drepturile civile şi politice Din punctul de vedere al drepturilor consacrate, Pactul privind drepturile civile şi politice este mai cuprinzător decât Declaraţia Universală, el adăugând o serie de drepturi noi. În acelaşi timp, însă, o serie de drepturi consacrate în Declaraţie (dreptul de azil, dreptul de proprietate, ş.a.) nu se regăsesc în cuprinsul Pactului, datorită inexistenţei unor opinii comune între reprezentanţii blocurilor politice şi ideologice din cadrul ONU, în momentul elaborării acestui tratat. Pactul privind drepturile civile şi politice obligă statele părţi să respecte imediat drepturile consacrate, luând toate măsurile necesare (legislative sau de altă natură) pentru aducerea la îndeplinire a acestei obligaţii, spre deosebire de Pactul privind drepturile economice, sociale şi culturale, carta prevede o aplicare progresivă, în funcţie de posibilităţile statelor. În anumite situaţii excepţionale, statele părţi pot să suspende exerciţiul drepturilor recunoscute sau să limiteze exercitarea lor. Posibilitatea oferită de Pact statelor părţi, de a impune anumite limite în exercitarea drepturilor garantate, permite invocarea acestor dispoziţii de către statele lipsite de o justiţie puternică şi independentă, care, în practică, încalcă dispoziţiile Pactului. Articolul 5 alin. 1 impune însă condiţia ca aceste restricţii sau limitări ale drepturilor să nu le depăşească pe cele prevăzute în Pact. În vederea respectării angajamentelor asumate de către statele părţi la Pactul privind drepturile civile şi politice, acest tratat a creat un Comitet al Drepturilor Omului – ca mecanism de control. Pactul privind drepturile economice, sociale şi culturale Comparativ cu Declaraţia Universală, acest tratat consacră o paletă mai largă de drepturi cu caracter economic, social şi cultural. Pactul nu enumeră doar drepturile economice, sociale şi culturale, ci propune şi o definiţie amănunţită a acestora, prevăzând totodată şi etape pentru punerea lor în aplicare. Sunt edificatoare în acest sens, articolele 6 şi 7. În vederea punerii în aplicare a dispoziţiilor Pactului privind drepturile economice, sociale şi culturale, art.2 alin. I stabileşte angajamentul fiecărui stat parte de a lua măsuri, atât individual, cât şi prin asistenţă şi cooperare internaţională, cu precădere în domeniul economic şi tehnic, utilizându-şi la maxim resursele, în scopul de a ajunge treptat la înfăptuirea deplină a drepturilor recunoscute în Pact, prin toate mijloacele adecvate,

inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.
Aşa cum rezultă din text, spre deosebire de Pactul privind drepturile civile şi politice, statele părţi nu se obligă să pună în practică imediat dispoziţiile Pactului, ci îşi iau angajamentul de a lua măsuri "pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în prezentul pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate...".

ALTE INSTRUMENTE CU CARACTER UNIVERSAL DE PROTECŢIE A DREPTURILOR OMULUI

Alături de Carta ONU, de actele constitutive ale unor instituţii specializate ale Naţiunilor Unite şi de Carta Internaţională a Drepturilor Omului, ONU a elaborat şi promulgat, în timp, un număr important de tratate internaţionale, declaraţii şi rezoluţii privind diferite forme de încălcări ale drepturilor omului sau referitoare la anumite categorii de persoane.
În literatura de specialitate convenţiile, pactele şi acordurile privind drepturile omului au fost clasificate astfel:
a) convenţii cu caracter general: universale, europene, americane şi africane;
b) convenţii specifice: privind genocidul, crimele de război şi crimele împotriva umanităţii, asupra torturii, sclaviei, muncii forţate, azilului, privind securitatea socială, libertatea informaţiei şi a vieţii private ;
c) convenţii privind discriminarea rasială, sexuală, în domeniul educaţiei şi în materie profesională;
d) convenţii privind protecţia unor anumite categorii de persoane: copii, femei, minorităţi, apatrizi, refugiaţi, emigranţi, combatanţi şi prizonieri.

Convenţia pentru prevenirea şi reprimarea crimei de genocid

La 9 decembrie 1948, Adunarea Generală adopta Convenţia pentru prevenirea şi reprimarea crimei de genocid, intrată în vigoare la 12 ianuarie 1951.
Genocidul este definit de Convenţie în articolul 2, ca fiind "oricare dintre actele de-mai jos, comise cu intenţia de a distruge, în totalitate sau numai în parte, un grup naţional, etnic, rasial sau religios, cum ar fi :omorârea membrilor unui grup; atingerea gravă a integrităţii fizice sau mentale a membrilor unui grup; supunerea intenţionată a grupului la condiţii de existenţă care antrenează distrugerea fizică totală sau parţială; măsuri care vizează scăderea natalităţii în sânul grupului; transferarea forţată a copiilor dintr-un grup în altul".
Pentru ca faptele prevăzute în art. 2 să fie apreciate ca

genocid, este necesar ca ele să fie comise cu intenţia vădită de a distruge, în totalitate sau în parte, membrii unui grup naţional, etnic, rasial sau religios. în cazul în care faptele au ca efect distrugerea parţială a grupului, pot fi calificate ca fiind genocid, în ipoteza săvârşirii lor cu intenţia de a distinge grupul în întregime sau o parte substanţială a acestuia. Iar potrivit art. 3 al Convenţiei, va fi pedepsit nu numai genocidul, ci şi înţelegerea în vederea comiterii genocidului, incitarea directă şi publică la comiterea unui genocid, tentativa de genocid şi complicitatea la genocid .

Articolul 6 al Convenţiei prevede că persoanele acuzate de genocid vor fi aduse în faţa unei Curţi Criminale Internaţionale, însă o astfel de curte nu a fost încă înfiinţată.

Conform art.7 al Convenţiei, deoarece genocidul nu este considerat o crimă cu caracter politic, statele părţi se angajează să acorde extrădarea făptuitorilor.

Convenţia internaţională asupra eliminării tuturor formelor de discriminare rasială

Convenţia a fost adoptată prin Rezoluţia Adunării Generale a ONU 2106A (XX) din 21 decembrie 1965 şi a intrat în vigoare la 4 ianuarie 1969.

Discriminarea rasială este definită de Convenţie în art. I alin. I, ca fiind "orice deosebire, excludere, restricţie sau preferinţă întemeiată pe rasă, culoare, ascendenţă sau origine naţională sau etnică, care are ca scop sau efect de a distruge sau compromite recunoaşterea, folosinţa sau exercitarea, în condiţii de egalitate, a drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale în domeniile politic, economic, social şi cultural sau în oricare alt domeniu al vieţii publice."

În conformitate cu alin.2 al art. I, în accepţiunea Convenţiei, discriminarea rasială nu priveşte deosebirile, excluderile, restricţiile sau preferinţele stabilite de către un stat parte, după cum este vorba de proprii cetăţeni sau de străini şi nici nu afectează reglementările adoptate de statele părţi privind naţionalitatea, cetăţenia sau naturalizarea, cu condiţia ca aceste reglementări să nu conţină discriminări faţă de o anumită naţionalitate (alin. 3 al art. 1).

În art. 3 al Convenţiei sunt condamnate segregaţia rasială şi apartheidul, statele părţi asumându-şi obligaţia de a preveni, de a interzice şi de a elimina toate practicile de această natură, pe teritoriile aflate sub jurisdicţia lor. Prin dispoziţiile art.6, statele părţi îşi iau angajamentul de a asigura oricărei persoane aflate sub jurisdicţia lor, "o protecţie şi o cale de recurs efective în faţa tribunalelor naţionale şi a altor organe de stat

	competente" împotriva actelor de discriminare rasială, "precum şi dreptul de a cere acestor tribunale satisfacţie sau despăgubire dreaptă şi adecvată", pentru pagubele suferite ca urmare a discriminării. În sfârşit, art.7, care încheie prima parte a Convenţiei, prevede obligaţia statelor părţi de a lua măsuri imediate şi eficiente în domeniul învăţământului, educaţiei, culturii şi informaţiei, "pentru a lupta împotriva prejudecăţilor ce duc la discriminare rasială şi pentru a favoriza înţelegerea, toleranţa şi prietenia între naţiuni şi grupuri rasiale sau etnice...". Partea a doua a Convenţiei priveşte instituirea unui mecanism menit a asigura punerea în aplicare a prevederilor acestui instrument, prin realizarea unui control internaţional asupra modului în care statele îşi respectă obligaţiile asumate şi le pun efectiv în aplicare (art. 8-16).
	Convenţia împotriva torturii şi a altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante
	Acest instrument juridic a fost adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1984, prin Rezoluţia 39/46 şi a intrat în vigoare la 28 iunie 1987. Potrivit articolului 1 alin. 1 "termenul tortură înseamnă orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenţie, o durere sau suferinţe puternice, fizice ori psihice, mai ales cu scopul de a obţine de la această persoană sau de la o persoană terţă informaţii sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o altă persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terţe persoane, sau pentru oricare alt motiv bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fî ea, atunci când o asemenea durere sau astfel de suferinţe sunt aplicate de către un agent al autorităţii publice sau de orice altă persoană care acţionează cu titlu oficial, sau la instigarea sau cu consimţământul expres sau tacit al unor asemenea persoane". Şi Declaraţia universală a drepturilor omului dă o definiţiei noţiunii de tortură, însă aceasta nu este la fel de completă precum cea din Convenţie. Concret din definiţia enunţată trebuie să reţinem că vorbim nu doar de tortura practicată de funcţionarii publici, ci şi de cea săvârşită de persoane particulare sau grupuri de persoane instigate de aceşti funcţionari sau având consimţământul acestora. Statele părţi la Convenţie îşi asumă totodată şi o serie de obligaţii printe care să adopte "măsuri legislative,

	administrative, judii şi alte măsuri eficace", pentru a împiedica săvârşirea de aci tortură pe teritoriul lor (art.2 alin. I); să nu expulzeze, să nu respingă sau să nu extrădeze persoană către un alt stat atunci când există motive temeinice se creadă că aceasta "riscă să fie supusă la tortură"; să ia măsuri pentru ca toate actele de tortură; constituie infracţiuni potrivit dreptului lor penal şi si sancţioneze corespunzător gravităţii lor (art.4) etc. Trebuie subliniat un aspect deosebit de important cu privire la acest instrument juridic, şi anume că respinge orice motivaţie a torturii, chiar în cazul unor circumstanţe de excepţie, cum ar fi: ordinul unei autorităţi publice, al unui superior sau starea de război. De asemenea, în conformitate cu dispoziţiile art. 11 din Convenţie, statele părţi îşi asumă obligaţia de a supraveghea punerea în practică a interzicerii torturii, astfel încât: "fiecare stat parte va exercita o supraveghere sistematică asupra regulilor, instrucţiunilor, metodelor şi practicilor interogatoriului şi asupra dispoziţiilor privind paza şi tratamentul persoanelor reţinute, arestate, sau încarcerate sub orice formă, sau prizoniere pe oricare teritoriu aflat sub jurisdicţia sa, în scopul de a evita orice caz de tortură." Partea a II-a a Convenţiei se referă la înfiinţarea unui Comitet împotriva torturii, având sarcina de a pune în aplicare prevederile acestui instrument.
	Convenţia cu privire la drepturile copilului
	Adunarea Generală a ONU adoptat la 20 noiembrie 1989 acest tratat carea intrat în vigoare la 2 septembrie 1990. Convenţia cu privire la drepturile copilului inspirată din Carta internaţională a drepturilor omului, adaptează dispoziţiile acesteia la situaţia specială a copilului, în acest mod pentru prima dată fiind tratat ca subiect distinct de ceea ce numim totalitatea indivizilor. Prin termenul de copil, convenţia înţelege „o fiinţă umană sub vârsta de 18 ani, cu excepţia cazurilor când baza legii aplicabile copilului, majoratul este stabilit sub această vârstă" (art.I). Convenţia care recunoaşte copilului un număr mare de drepturi, atât din categoria celor civile şi politice, cât şi din categoria celor economice, sociale şi culturale, fără a se face nici o discriminare, atât în ceea ce-1 priveşte pe copil, cât şi referitor la părinţii sau la reprezentanţii săi legali (art.2 alin. 1), este guvernată în mod fundamental de principiul respectării cu prioritate a "intereselor superioare ale copilului", în toate deciziile care îl privesc, "fie că sunt luate de instituţii publice sau private de ocrotiri sociale, de către tribunale, autorităţi

	administrative sau de organe legislative" (art.3). Convenţia stabileşte copilului o serie importantă de drepturi precum dreptul la viaţă, statele părţi obligându-se să asigure, în măsura posibilului, supravieţuirea şi dezvoltarea copilului (art.6); dreptul la nume, dreptul la cetăţenie şi, în măsura posibilului, dreptul de a-şi cunoaşte părinţii şi de a fi crescut de aceştia (art.7) ; dreptul de a-şi păstra identitatea, inclusiv cetăţenia, numele şi relaţiile de familie (art.8); dreptul de a nu fi separat de părinţi împotriva voinţei sale, excepţie făcând situaţia în care autorităţile competente stabilesc contrariul (art.9 alin.l); dreptul copilului separat de părinţii săi sau de unul dintre aceştia, de a avea legături personale sau contacte directe cu a părinţii, cu excepţia situaţiei în care aceste relaţii ar contra interesului superior al copilului (art.9 alin.3); dreptul copilului la reîntregirea familiei, în situaţia în părinţii săi se află pe teritoriul unui alt stat, iar în cazul în părinţii au reşedinţa în state diferite, copilul este îndreptăţit să întreţină relaţii personale şi contacte directe în mod regulat cu ambii părinţi, în afara unor situaţii excepţionale; de asemenea, recunoscut şi dreptul copilului de a părăsi orice ţară, inc propria ţară şi de a reveni pe teritoriul ei (art. 10); dreptul copilului cu discernământ de a-şi exprima opinia în problemele care îl privesc, inclusiv dreptul de ascultat, direct sau prin reprezentant, în orice procedură judi sau administrativă (art. 12); libertatea de exprimare, care include libertatea de a c primi şi difuza informaţii şi idei de orice natură, în formă scrisă, artistică sau prin orice alte mijloace (art.13); libertatea de gândire, de conştiinţă şi religie (art. 14); libertatea de asociere şi libertatea de reuniune paşnică (art.15); interdicţia imixtiunilor arbitrare sau ilegale în via personală, în familia, domiciliul sau corespondenţa sa atacurilor ilegale la onoarea şi reputaţia sa şi dreptul de a fi protejat prin lege împotriva unor astfel de imixtiuni sau atacuri (art. 16); dreptul la informare (art. 17) etc. **TEORIE (se va folosi în funcţie de timpul rămas şi nivelul elevilor)** **NOŢIUNI GENERALE PRIVIND PROTECŢIA JURIDICĂ A DREPTURILOR OMULUI** **A. Ce sunt drepturile omului?** „Toate fiinţele umane se nasc libere şi egale în demnitate şi în drepturi" — astfel începe articolul 1 din *Declaraţia Universală a Drepturilor Omului*. Cu alte cuvinte, fiecare individ dobândeşte la naştere anumite drepturi inalienabile. „Drepturile omului sunt drepturile proprii tuturor

	oamenilor, care îi protejează pe aceştia de eventualele abuzuri ale statului şi care sunt etern valabile, neputând fi limitate de nici un stat. Încă de pe vremea luptei împotriva absolutismului, ele au fost considerate a fi drepturi „înnăscute" şi „inalienabile". (...) La baza drepturilor omului şi a drepturilor fundamentale se află demnitatea umană, dreptul la liberă dezvoltare a personalităţii, egalitatea în faţa justiţiei şi tratamentul nepreferenţial, libertatea religioasă şi de conştiinţă, libertatea de expresie, a presei, a informaţiilor şi a educaţiei, liberatea de întrunire şi asociere, libertatea circulaţiei, libertatea profesiei şi a muncii, inviolabilitatea domiciliului, garantarea proprietăţii şi a dreptului de moştenire, dreptul la azil şi petiţie, precum şi drepturi legale ca de exemplu garanţia că nimeni nu va fi arestat în mod nejustificat (...)." „Termenul de drepturile omului desemnează, în limbajul politic uzual, acele libertăţi inerente calităţii de fiinţă umană, pe care o comunitate trebuie să le asigure, din motive etice, prin legi. Există drepturi naturale, pre-statale, înnăscute şi inalienabile, prin a căror respectare şi apărare se legitimează un sistem politic (...)." Drepturile omului sunt drepturi înnăscute, aceleaşi pentru toţi oamenii lumii. Toţi oamenii au dobândit dreptul să se bucure de ele prin calitatea lor de fiinţă umană, indiferent de apartenenţă etnică, religioasă sau de sex. **B. Categorii de drepturi** *Probleme puse în discuţie* *1. Care este deosebirea între drepturile omului şi drepturile fundamentale?* *2. Ce legătură este între drepturile omului şi democraţie?* *3. Care sunt categoriile de drepturi consacrate?* Drepturile omului vizează multe domenii distincte ale convieţuirii umane. De aceea este important să le împărţim în mai multe categorii: *a. drepturi ale persoanei* *b. drepturi politice şi civile* *c. drepturi socio-economice* *d. drepturi de generaţia a treia* Ne vom ocupa acum în ordine de aceste categorii distincte pentru a dobândi o imagine de ansamblu asupra drepturilor omului în general. Prima categorie include aşa numitele drepturi ale persoanei. Din această categorie fac parte drepturi care asigură indivizilor protecţia în faţa abuzurilor care îi pot leza demnitatea umană. Oamenii dispun astfel de dreptul la viaţă, un drept care constituie condiţia de bază

	pentru toate celelalte drepturi, şi dreptul la liberă dezvoltare a personalităţii. Ce efecte au aceste drepturi ale persoanei asupra vieţii noastre putem observa lesne: de exemplu, în secolul XX mai era permisă pedeapsa corporală, chiar şi în ţările democratice. Drepturile persoanei constituie nucleul drepturilor omului, ele se regăsesc în toate documentele şi cataloagele privitoare la drepturile omului. Drepturile politice şi civile, libertăţile individuale clasice de inspiraţie liberală, constituie cea de-a doua categorie de drepturi. Aceste drepturi s-au născut în prima fază pe plan intern, pentru ca ulterior să pătrundă şi în sfera dreptului internaţional. Drepturile politice şi civile au rolul de a garanta participarea neîngrădită a tuturor oamenilor la viaţa politică din cadrul unei comunităţi, fără ca aceştia să se teamă că pot fi pedepsiţi. Dreptul la liberă exprimare şi libertatea presei joacă un rol deosebit de important în acest punct, pentru că la acest nivel sunt reflectate atitudinile oamenilor cu privire la conducerea unui stat şi gradul în care sunt satisfăcuţi de activităţile acesteia. Dacă aceste atitudini sunt cenzurate, conducerea unei ţări nu mai poate pretinde că reprezintă în mod democratic cetăţenii. O altă categorie este cea a drepturilor socio-economice, de asemenea, apărute mai întâi în plan intern şi apoi în plan internaţional. Aceste drepturi sunt de inspiraţie socialistă şi presupun obligaţii pozitive din partea statelor. Drepturile socio-economice garantează faptul că toţi oamenii dispun de un minimum de supravieţuire şi susţin dreptul la educaţie al tuturor indivizilor. Dacă pornim de la ipoteza că pentru a trăi o viaţă demnă este nevoie de mult mai mult decât de asigurarea unei hrane minime, atunci este necesar ca fiecare să beneficieze şi de o bază educaţională care să îi permită să atingă un anumit ideal. Aşa numitele drepturi de generaţia a treia au fost adăugate de curând. Ele sunt expresia vie a faptului că drepturile omului nu sunt elemente imobile, acestea aflându-se într-o permanentă dezvoltare şi schimbare. Această a patra categorie de drepturi reflectă în plus faptul că apar mereu noi probleme care periclitează dreptul oamenilor la viaţă şi care ar trebui întâmpinate cu introducerea unor noi drepturi în catalogul drepturilor omului. În afară de drepturile de dezvoltare, care au rolul de a diminua prăpastia dintre cei bogaţi şi cei săraci, printre aceste drepturi de generaţia a treia se numără şi drepturile care privesc mediul înconjurător. Aceste drepturi au rolul de a garanta că mediul natural al omului nu este afectat sau chiar distrus în întregime. De la *summitul* de la Rio de Janeiro din 1992, drepturi precum

	dreptul omului la un mediu intact – mai ales în ceea ce priveşte generaţiile următoare – au devenit din ce în ce mai importante. Putem observa aşadar că, drepturile omului nu au fost stabilite o dată pentru totdeauna, ci că ele sunt suficient de flexibile pentru a putea reacţiona la noi provocări ca de exemplu problemele globale ale mediului. Drepturile din ultimile două categorii - deseori numite şi *„drepturi de solidaritate"* – sunt deseori disputate fiind vagi sub aspectul conţinutului, dar mai ales pentru faptul că nu este clar nici cine sunt titularii drepturilor (fiind greu de spus dacă sunt drepturi individuale ori drepturi colective, aparţinând statelor sau comunităţii internaţionale) şi nici cine sunt titularii obligaţiilor corelative (statele, un grup de state, comunitatea internaţională). Ele se deosebesc din punct de vedere calitativ de drepturile din primele două categorii, care pot fi aplicate mereu şi pretutindeni. Schimbările din ultimul deceniu intervenite în sfera relaţiilor internaţionale au adus în prim plan două noi probleme şi anume, apariţia drepturilor colective şi caracterul universal al drepturilor omului în contrast cu multitudinea culturilor lumii. Unele documente internaţionale în materia drepturilor omului consacră şi instituţia obligaţiilor omului, sub diverse denumiri: obligaţii ale individului, obligaţii ale persoanelor, obligaţii ale omului, răspunderi ale indivizilor. Astfel, Declaraţia universală a drepturilor omului, Pactul internaţional relativ la drepturile civile şi politice afirmă existenţa obligaţiilor individului. **În concluzie, trebuie subliniat că drepturile omului esenţiale pentru fiinţa umană nu sunt conferite sau acordate de normele juridice internaţionale în materie, ci sunt doar consacrate şi garantate, de acestea.** **C. Particularităţi specifice protecţiei juridice a drepturilor omului** *Probleme puse în discuţie* *1. Importanţa instituţiei drepturilor omului în cadrul dreptului internaţional public* *2. Poziţia particularului în sistemele de protecţie a drepturilor omului* *3. Principiul subsidiarităţii* **A. Caracterul recent al protecţiei internaţionale a drepturilor omului** Această instituţie, distinctă de dreptul internaţional public începe să se contureze abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Apariţia a cesteia a fost determinată în principal de violările grave, masive şi sistematice ale

	drepturilor omului, comise înainte şi în timpul celui de-al doilea război mondial, fapt care a determinat o poziţie comună a statelor în cadrul societăţii internaţionale, în sensul că protecţia drepturilor omului nu mai poate depinde de puterea discreţionară a statelor, ci se impune o cooperare internaţională în materie. Momentul apariţiei a ceea ce numim protecţia internaţională a drepturilor omului este marcat de adoptarea Declaraţiei universale a drepturilor omului, printr-o rezoluţie a Adunării Generale a ONU, la 10 decembrie 1948, la Paris. Declaraţia nu este un tratat internaţional, ci doar un act internaţional de soft law. Despre protecţia juridică a drepturilor omului la nivel internaţional se poate vorbi din două puncte de vedere: universal şi regional. Din punct de vedere universal, drepturile omului au cunoscut o evoluţie marcată de două etape: declaratorie şi convenţională. Din punct de vedere regional, drepturile omului se dezvoltă în cadrul a trei mari sisteme de consacrare şi garantare: sistemul european, sistemul interamerican şi sistemul african. **2. Excluderea competenţei naţionale exclusive în materia drepturilor omului şi limitarea suveranităţii statului prin consacrarea şi garantarea internaţională a drepturilor omului, presupune faptul că statul nu mai dispune de puteri absolute asupra indivizilor aflaţi sub jurisdicţia sa.** Statul este obligat să respecte drepturile acestora, consacrate pe plan internaţional, prin urmare suveranitatea sa este astfel limitată de normele juridice internaţionale în materia drepturilor omului, pe care va fi obligat să le respecte. Practic, suveranitatea statului se opreşte acolo unde încep drepturile omului, consacrate şi garantate prin norme juridice internaţionale, căci „ar fi o parodie de drept şi o trădare a nevoii universale de justiţie dacă noţiunea de suveranitate ar putea fi utilizată cu succes împotriva drepturilor omului". Prin urmare, în materia drepturilor omului există o îmbinare a dreptului internaţional şi a dreptului intern pentru consacrarea şi garantarea acestora, de unde şi necesitatea stabilirii unor relaţii între cele două tipuri de norme juridice prezente. **3. Subsidiaritatea consacrării şi garantării internaţionale a drepturilor omului faţă de consacrarea şi garantarea lor la nivel intern -** Atât sub aspectul consacrării, cât şi al garantării drepturilor omului, nivelul internaţional de protecţie reprezintă doar un standard minimal de la care statele nu pot, în plan

	intern, să deroge în sens descrescător, dar o pot face crescător asigurând o protecţie sporită a drepturilor omului la nivel naţional. De aceea, chiar şi prevederile tratatelor conţin dispoziţii conform cărora nu este permisă suprimarea sau limitarea drepturilor omului care sunt deja sau vor fi consacrate la un nivel superior prin norme juridice interne sau prin alte norme juridice internaţionale. Subsidiaritatea se manifestă şi sub aspectul garantării drepturilor omului căci principalul rol în acest sens revine statelor, ele sunt cele chemate în primul rând să respecte drepturile omului şi să intervină atunci când acestea au fost violate. Structurile internaţionale intervin numai în mod subsidiar, în ultimă instanţă, atunci când mecanismele statale au fost nesatisfăcătoare. Din punctul de vedere al protecţiei internaţionale a drepturilor omului, răspunderea internaţională aparţine numai statelor. Subsidiaritatea procedurilor internaţionale de protecţie a drepturilor omului în raport cu cele interne se exprimă, între altele, în regula obligativităţii parcurgerii prealabile complete a căilor interne înainte de sesizarea unui organ internaţional, precum şi în posibilitatea pe care o au părţile unui litigiu internaţional privind violarea drepturilor omului de a rezolva cauza în mod amiabil, dacă această rezolvare asigură respectarea drepturilor omului. Scopul principal al structurilor internaţionale de garantare a drepturilor omului nu este sancţionarea statelor vinovate, ci respectarea drepturilor omului, adică restabilirea drepturilor încălcate şi repararea prejudiciilor suferite de victimă. **4. Aplicabilitatea directă a normelor internaţionale în materia drepturilor omului în dreptul intern. Caracterul direct aplicabil al normelor internaţionale în materia drepturilor omului depinde de elemente atât interne, cât şi internaţionale.** Din punct de vedere intern, tratatele internaţionale sunt direct aplicabile numai în statele care consacră sistemul monist, iar nu şi în statele care practică dualismul. Din perspectiva dreptului internaţional, aplicabilitatea directă a normelor internaţionale convenţionale referitoare la drepturile omului în dreptul intern depinde de două elemente. În primul rând, prin natura ei, norma trebuie să fie susceptibilă de aplicare directă. Aceasta presupune, pe de o parte, ca norma să fie precisă şi completă. Spre exemplu, art.1 din Convenţia europeană a drepturilor omului conţine direct obligaţia statelor de a respecta drepturile omului: „înaltele părţi contractante recunosc oricărei persoane ţinând de jurisdicţia lor drepturile şi

	libertăţile definite în titlul I al prezentei Convenţii". În al doilea rând, norma respectivă trebuie să fie în vigoare. Aceasta înseamnă că statul în cauză şi-a exprimat consimţământul de a fi legat din punct de vedere juridic prin acel tratat, că acesta a intrat în vigoare, atât cu caracter general, cât şi pentru acel stat, şi că norma respectivă nu a făcut obiectul unei rezerve, respectiv, dacă este cazul, a fost aleasă ca dispoziţie aplicabilă. În temeiul caracterului direct aplicabil al normelor internaţionale, indivizii devin beneficiari de drepturi direct din normele internaţionale în materie, obligatorii pentru statul respectiv, fără a mai fi nevoie ca acel stat să consacre respectivele drepturi şi printr-un act normativ intern. **5. Superioritatea normelor internaţionale în materia drepturilor omului faţă de normele dreptului intern. Superioritatea normelor internaţionale relative la drepturile omului faţă de normele juridice interne, indiferent că problema se pune în plan internaţional sau la nivel intern, trebuie corelată cu principiul subsidiarităţii consacrării internaţionale, al nivelului minimal asigurat de aceasta.** O normă internaţională are superioritate asupra uneia de drept intern şi o înlătură de la aplicare numai dacă este mai favorabilă. Dimpotrivă, o normă internă mai favorabilă nu înlătură de la aplicare o normă internaţională mai restrictivă, prin invocarea superorităţii normei internaţionale, deoarece norma internaţională are caracter subsidiar, constituind doar nivelul minimal de protecţie, de la care ea însăşi permite expres statelor să deroge printr-o protecţie sporită a drepturilor omului la nivel intern. **6. Garantarea drepturilor omului prin intermediul unor tribunale internaţionale specializate au ca obiect protejarea drepturilor omului şi sancţionarea statelor care au încălcat aceste drepturi.** În prezent, există două asemenea tribunale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului şi Curtea Interamericană a Drepturilor Omului, urmând ca după intrarea în vigoare a tratatului corespunzător, să fie înfiinţată şi Curtea Africană a Drepturilor Omului şi Popoarelor. Tribunale internaţionale specializate în domeniul drepturilor omului nu există decât la niveluri regionale, iar nu şi la nivel internaţional universal, deoarece la nivel regional apropierea poziţiilor statelor a permis acceptarea unei asemenea instituţii, fapt deocamdată imposibil la nivelul întregii societăţi internaţionale.

	7. Poziţia particularului de subiect al dreptului internaţional al drepturilor omului - Tradiţional, particularul (fie că este vorba de un individ, fie de un subiect colectiv de drept privat intern) nu este subiect al dreptului internaţional public. În cazul protecţiei internaţionale a drepturilor omului însă situaţia este diferită. Astfel, normele internaţionale în domeniu se adresează direct indivizilor şi le creează în mod direct drepturi, aceştia devenind titulari de drepturi direct în temeiul normelor juridice internaţionale. Ei pot invoca aceste drepturi direct în faţa organelor interne şi internaţionale, inclusiv a jurisdicţiilor şi pot participa la raporturile juridice internaţionale, cel puţin la cele cu caracter procedural privind respectarea drepturilor omului, alături de state. Situaţia cea mai favorabilă pentru particular există în sistemul de protecţie a drepturilor omului creat, în cadrul Consiliului Europei, de Convenţia europeană a drepturilor omului, în forma amendată prin Protocolul nr. 11, unde Curtea Europeană a Drepturilor Omului are jurisdicţie obligatorie, particularul este parte la procedurile în faţa ei, el poate sesiza direct instanţa internaţională şi se află, din punct de vedere procesual, pe o poziţie de egalitate cu statul.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DEMOCRAȚIE ȘI SOCIETATE

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**DEMOCRAȚIE ȘI SOCIETATE**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Lecția se adresează atât elevilor din învățământul gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a) cât și elevilor din învățământul lical (clasele a IX-a – a XII-a)
DURATA	3 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	- Creșterea nivelului de cunoștințe al elevilor în ceea ce privește tema abordată; - Familiarizarea cu elemente de drept constituțional; - Stimularea gândirii critice a elevilor
TIPUL DE ACTIVITATE	activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin împărțirea orei de curs în două etape: (1) expunerea temei și (2) discuție liberă Alternativ, tema poate fi expusă sub formă de prezentare Power Point
BIBLIOGRAFIE (opţional)	*Democrație si societate,* Constantin V. Lucian, Oscar Print, 2011 *Democracy and Education*, John Dewey, Digireads.com Publishing, 2013 http://politeia.org.ro/magazin-istoric/platon-despre-democratie-in-republica/4214/
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	MOTTO Abordarea temei poate avea ca motto ceea ce declara Winston Churchill (prim-ministru al Regatului Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord între anii 1940-1945 şi 1951-1955, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1953), în noiembrie 1947, în faţa Camerei Comunelor: *„Nimeni nu pretinde că democraţia ar fi perfectă sau atotștiutoare. Într-adevăr s-a spus că democraţia este cea mai rea formă de guvernământ cu excepţia tuturor formelor încercate de-a lungul timpului".* TERMINOLOGIE Democraţia este un sistem de guvernare caracterizat prin participarea cetăţenilor la procesul de conducere. Cuvântul *„democraţie "* provine din greacă şi este format din cuvintele *„demos " = popor* şi *„kratos " = putere*, prin urmare înseamnă puterea poporului. Acest regim politic s-a dezvoltat şi se dezvoltă numai în măsura în care relaţia dintre conducători şi conduşi (guvernanţi şi guvernaţi) se înclină în favoarea celor din

	urmă, când conduşii impun conducătorilor, prin modalităţi şi mijloace variate, respectarea drepturilor fundamentale ale individului. SCURT ISTORIC Lectorul va prezenta o scurtă istorie a evoluției formulelor democratice de organizare. - Forme democratice de organizare în perioadă prestatala. Gintele; - Forme de democraţie din Grecia antică și la alte popoare; - Democraţia ateniană, prima formă clasică de democraţie. Republica din Atena; - Democraţia modernă; izvoarele sistemelor democratice; - Liberalismul VALORI SI PRINCIPII DEMOCRATICE Democrația este regimul politic bazat pe principiul conform căruia poporul participa, direct sau prin reprezentanti, la viata politica in stat. Regimurile democratice functioneaza in baza unor valori si principii specifice. Valorile democratice Valorile unei societăți democratice reprezintă idei si credințe considerate importante pentru membrii unei comunități, care devin practici concrete prin comportamentul cetățenilor si al autoritarilor publice. Astfel de valori democratice sunt: *libertatea, egalitatea in fata legii, transparenta, toleranta, competiția dreapta, egalitatea șanselor si egalitatea in drepturi*, etc. Principiile democrației Principiile democratice orientează acțiunea politica în funcție de anumite valori. Pe baza lor sunt concepute si puse in practica mecanismele democratice, precum votul sau organizarea si funcționarea autoritarilor publice. Astfel de principii sunt: - **Autoritatea** este prezenta în relațiile dintre oameni atât in viața privata, cât și în viața publică. Autoritatea înseamnă puterea legitimă a unui grup de persoane de a-și impune propria voință celorlalți. În statul democratic, autoritatea este mult diferită de exercitarea puterii intr-un regim totalitar sau autoritar. - **Libertatea** este capacitatea persoanelor de a acționa in conformitate cu propria lor voința si de a alege astfel modul de acțiune propriu. Intr-o societate democratica liberala, libertatea este valoarea fundamentala, dar ea este asociata cu

	responsabilitatea pentru propriile acțiuni si cu necesitatea ca libertatea proprie sa nu fie folosita in dauna libertății celorlalți. - **Responsabilitatea** – fiecare cetățean răspunde pentru faptele sale si pentru consecințele acestora, iar cei aflați la putere trebuie sa dea socoteala celor care i-au ales sau i-au numit pentru îndeplinirea mandatului lor. - **Dreptatea** - respectarea de către autorități si de catre cetățeni a normelor morale si juridice bazate pe drepturile omului si pe prevederile constituționale. - **Proprietatea** este o relație între persoane și bunuri care implică posesia, utilizarea si dreptul de dispoziție. Totodată, ea presupune puterea de a dispune si puterea de vânzare si donație. In democrațiile liberale, dreptul la proprietatea privată se regăsește în Constituție. - **Principiul pluralismului** se refera la existenta mai multor centre efective de putere, în opoziție cu unul singur, precum in statele nedemocratice. Forme ale pluralismului in societățile democratice sunt pluralismul politic (mai multe partide, doctrine etc.) si religios (mai multe biserici si culte). - **Principiul separării puterilor în stat** asigura exercitarea puterii politice in mod divizat de către mai multe autoritatea publice diferite,care au funcții specifice. Acest principiu previne folosirea puterii in mod abuziv. - **Reprezentativitatea** - democrațiile moderne funcționează ca democrații reprezentative, în care deciziile politice sunt luate în numele cetățenilor, de către reprezentanți ai acestora, investiți prin vot cu încrederea lor. În anumite situații cetățenii pot depinde direct. - **Participare** - democrațiile participative se manifesta printr-un interes crescut al cetățenilor pentru treburile publice si prin implicarea lor concrete in luarea deciziilor care privesc soarta unei comunități. - **Domnia legii** - cetățenii unei societăți democratice se supun legilor, deoarece acestea sunt elaborate, chiar daca indirect, de către ei înșiși. Intr-o societate democratica, nimeni nu este mai presus de lege, iar controlul puterii se realizează pe baza normelor de drept. Legile trebuie sa fie cunoscute si sa aibă stabilitate in timp. **Discuție despre fragilitatea democrației** Democrația este mult mai avantajoasa pentru viața oamenilor decât regimurile nedemocratice, dar succesul ei nu se poate produce de la sine. Democrația este

	amenințata de numeroase slăbiciuni și există permanent riscul ca sub ocrotirea principiilor democratice să-si facă apariția și să prindă teren valori, principii si mecanisme ale regimurilor nedemocratice. MAJORITATE - MINORITATE Unul dintre principiile cele mai importante, prin consecințele sale, este cel al majorității, căruia, într-o democrație liberală, se pune un accent deosebit pe principiul protecției minorităților și respectarea drepturilor acestora. Majoritate si minoritate A fi în majoritate sau în minoritate implică mai multe elemente decât numărul de persoane care își manifestă apartenența la un grup anume. În multe situații, partea populației care deține puterea într-o comunitate este numeric în minoritate prin raportare la cei care nu dețin puterea. (discuție, exemple) Principiul majoritarii În orice colectivitate umană, luarea deciziilor în chestiuni de importanță publică pune probleme deosebite. Conform regulii majoritarii, decizia se ia in funcție de opțiunea numeric exprimata a majoritarii, ca expresie a „voinței generale". În România, ca și în alte țări, Parlamentul folosește diferite proceduri de vot pentru a obține majoritatea: majoritatea simpla (jumătate plus unu) sau majoritatea calificată (cel puțin trei sferturi dintre cei prezenți, doua treimi, etc.). (discuție despre adoptarea legilor organice și ordinare) Protecția minoritarii Punerea in practica a principiului majoritarii, ca expresiei a voinței generale, prezintă însă riscului abuzului de putere in numele majorității, situație numita tirania majorității. Diferiți gânditori au încercat sa găsească soluții practice pentru ca, păstrându-se regula majoritarii, minoritățile sa nu sufere. Consiliul Europei a elaborat o serie de recomandări privind protecția minoritarilor etnice în țările membre. În prezent, protecția minoritarilor este o prioritate a Organizației Națiunilor Unite, a Uniunii Europene, a Consiliului Europei si a altor organisme internaționale.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
ASPECTE PRIVIND PROCESUL LEGISLATIV DIN ROMÂNIA

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Aspecte privind procesul legislativ din România**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, a –X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea nr. 52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, aspectele reglementate de următoarele acte normative: - art. 61, 62 şi 73 din Constituţia României, referitoare la Parlamentul României, art. 102 şi 108 din Constituţie, referitoare la Guvernul României, art. 74, 76, 77 şi 78 din Constituţie, referitoare la legiferare - art. 4 şi art. 7 din Legea nr. 52/2003 privind transparenţa decizională în administraţia publică Astfel, se vor oferi şi explica cel puţin următoarele informaţii: **Parlament** - este organul reprezentativ suprem al poporului român şi **unica autoritate legiuitoare a ţării.** - este alcătuit din Camera Deputaţilor şi Senat. - Camera Deputaţilor şi Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat - Camera Deputaţilor şi Senatul adoptă legi, hotărâri şi moţiuni - legile adoptate de Parlament pot fi legi constituţionale, legi organice şi legi ordinare (legile constituţionale sunt cele de revizuire a Constituţiei, legile organice sunt cele care reglementează anumite domenii expres prevăzute de Constituţie – spre exemplu, organizarea generală a învăţământului, organizarea şi funcţionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanţelor judecătoreşti, a

	Ministerului Public, organizarea Guvernului, infracţiunile, pedepsele şi regimul executării acestora etc., iar legile ordinare sunt cele care reglementează alte domenii decât cele de mai sus. **Guvern** - este alcătuit din prim-ministru, miniştri şi alţi membri - primul-ministru conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia - Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe (hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor, iar ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare – se va explica ce înseamnă o astfel de lege). **Legiferarea de către Parlament** - iniţiativa legislativă aparţine, după caz, Guvernului, deputaţilor, senatorilor sau unui număr de cel puţin 100.000 de cetăţeni cu drept de vot - iniţiativa legislativă reprezintă dreptul subiectelor de drept menţionate mai sus de a sesiza una dintre Camerele Parlamentului şi obligaţia Camerei respective de a se pronunţa cu privire la sesizare, în sensul admiterii sau al respingerii -cetăţenii care îşi manifestă dreptul la iniţiativă legislativă trebuie să provină din cel puţin un sfert din judeţele ţării, iar în fiecare din aceste judeţe, respectiv în municipiul Bucureşti, trebuie să fie înregistrate cel puţin 5.000 de semnături în sprijinul acestei iniţiative. -nu pot face obiectul iniţiativei legislative a cetăţenilor problemele fiscale, cele cu caracter internaţional, amnistia şi graţierea. - după adoptarea unei legi de Parlament, aceasta se trimite, spre promulgare, Preşedintelui României. - promulgarea legii este ultima fază a procedurii legislative şi se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire. - promulgarea legii se face prin emiterea unui decret al Preşedintelui României - înainte de promulgare, Preşedintele poate cere Parlamentului, o singură dată, reexaminarea legii, în cazul în care constată că aceasta nu cuprinde soluţiile potrivite sau nu corespunde din punct de vedere al redactării, al acurateţii, precum şi în alte situaţii. - legile se publică în Monitorul Oficial al României şi intră în vigoare la 3 zile de la data publicării sau la o dată ulterioară prevăzută în textul ei (se va explica ce înseamnă intrarea în vigoare a legii) **Transparenţa decizională în cazul adoptării de acte normative de către Guvern** - după cum s-a arătat, Guvernul adoptă hotărâri de

	Guvern şi ordonanţe de Guvern -hotărârile de Guvern se emit în temeiul unei legi adoptate de Parlament şi reglementează aspecte care ţin de punerea în executare a legii respective, adică detaliază anumite proceduri pe care legea în cauză le prevede sau cuprinde diferite reglementări care sunt necesare pentru a facilita aplicarea legii în temeiul căreia este emisă hotărârea de Guvern - ordonanţele de Guvern se emit numai în temeiul unei legi de abilitare dată Guvernului de către Parlament -legea de abilitare trebuie să stabilească, în mod obligatoriu, domeniul şi data până la care Guvernul poate emite ordonanţe -dacă legea de abilitare o cere, ordonanţele se supun aprobării Parlamentului, potrivit procedurii legislative redate mai sus, până la împlinirea termenului de abilitare. **Transparenţa decizională** - procedura de mai jos se aplică în cazul autorităţilor administraţiei publice centrale: ministerele, alte organe centrale ale administraţiei publice din subordinea Guvernului sau a ministerelor, serviciile publice descentralizate ale acestora, precum şi autorităţile administrative autonome şi al autorităţilor administraţiei publice locale: consiliile judeţene, consiliile locale, primarii, instituţiile şi serviciile publice de interes local sau judeţean. -în cadrul procedurilor de elaborare a proiectelor de acte normative autoritatea administraţiei publice are obligaţia să publice un anunţ referitor la această acţiune în site-ul propriu, să-l afişeze la sediul propriu, într-un spaţiu accesibil publicului, şi să-l transmită către mass-media centrală sau locală, după caz -autoritatea administraţiei publice va transmite proiectele de acte normative tuturor persoanelor care au depus o cerere pentru primirea acestor informaţii. -anunţul referitor la elaborarea unui proiect de act normativ va fi adus la cunoştinţa publicului cu cel puţin 30 de zile lucrătoare înainte de supunerea spre avizare de către autorităţile publice. -la publicarea anunţului, autoritatea administraţiei publice va stabili o perioadă de cel puţin 10 zile calendaristice pentru a primi în scris propuneri, sugestii sau opinii **de la orice persoană interesată** cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice. -persoanele sau organizaţiile interesate care transmit în scris propuneri, sugestii sau opinii cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice vor specifica articolul sau articolele din proiectul de act normativ la care se referă, menţionând data trimiterii şi datele de

	contact ale expeditorului. -autoritatea publică în cauză este obligată să decidă organizarea unei întâlniri în care să se dezbată public proiectul de act normativ, dacă acest lucru a fost cerut în scris de către o asociaţie legal constituită sau de către o altă autoritate publică. - după adoptarea de către Guvern, hotărârile şi ordonanţele de Guvern se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărârii sau a ordonanţei.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
ATRIBUTE DE IDENTIFICARE

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Atribute de identificare**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele III-IV, V-VIII, IX-XII
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: c) activitate la nivel curricular d) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metode: expunerea și dezbaterea interactivă, precum şi prezentarea unor situații de fapt și anecdote. Se va avea în vedere, anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind noțiunile de nume, domiciliu și stare civilă (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definite), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în cele ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Constituția României (art. 25) - Codul civil (art. 82-103, art. 496-497 NCC) - Ordonanța Guvernului nr. 41/2003 privind dobândirea şi schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, republicată, cu modificările ulterioare - Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, cu modificările ulterioare - Ordonanța de urgenta a Guvernului nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, republicată - Drept civil. Persoanele, Marian Nicolae (coordonator), Vasile BÎCU, George-Alexandru ILIE, Radu RIZOIU, Universul juridic, București, 2016
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	*În **partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce țin de subiectele de drept civil (persoanele fizice şi persoanele juridice).* ***Definirea persoanei fizice și juridice*** *Persoana fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi şi de obligații civile.* *Persoana juridică este orice formă de organizare care, întrunind*

	condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi şi de obligații civile. Identificarea persoanei fizice este indispensabilă pentru realizarea raportului juridic civil concret, dar și a calității de membru al societății, dincolo de relațiile sociale reglementate juridic. Societatea este interesată de la naștere până la deces de identificarea fiecărui subiect de drept. În lipsa acesteia raporturile juridice ar fi incerte. *Orice persoană are dreptul la nume, domiciliu, reședință şi o stare civilă. Există și alte atribute de identificare specifice, cum ar fi codul numeric personal, amprentarea sau fotografierea, realizate de autoritățile polițienești.* *Atributele de identificare a persoanei fizice sunt o specie a drepturilor personale nepatrimoniale, Noul Cod Civil (NCC) calificându-le implicit și protejându-le prin dispozițiile Titlului V, Cartea I "Apărarea drepturilor nepatrimoniale" (art. 252-257). Art. 254 reglementează ca atare apărarea dreptului la nume și pseudonim. Atributele de identificare nu au un conținut economic și nu sunt evaluabile în bani.* **1.Numele şi prenumele** Identificarea persoanei fizice se face prin nume. Numele este un atribut de identificare a persoanei fizice care constă în cuvintele prin care aceasta se individualizează în familie și în societate. Numele este un drept personal nepatrimonial. Orice persoană are dreptul la numele stabilit sau dobândit. **Numele cuprinde numele de familie şi prenumele.** Cele două elemente trebuie luate împreună, alcătuind un tot unitar care individualizează ființa umană. Numele de familie se dobândeşte prin efectul filiaţiei şi poate fi modificat prin efectul schimbării stării civile. **Prenumele** se stabileşte la data înregistrării naşterii, pe baza declaraţiei de naştere. Este interzisă înregistrarea de către ofiţerul de stare civilă a prenumelor indecente, ridicole şi a altora asemenea, de natură a afecta ordinea publică şi bunele moravuri ori interesele copilului, după caz. Ambele sunt drepturi absolute, inalienabile, imprescriptibile, insesizabile, personale și universale. **1.1. Numele** Spre deosebire de prenume, care poate fi ales, în principiu liber, **numele de familie** este determinat de lege și are funcția de a exprima apartenența la o familie, aspect ce îi conferă imutabilitate. Numele de familie se dobândește prin *efectul filiației* și poate fi modificat numai prin efectul schimbării stării civile. **Stabilirea (dobândirea) numelui de familie** În cazul copilului născut în timpul căsătoriei părinților și în cazul în care părinții au nume de familie comun, atunci numele de familie al copilului este întotdeauna numele de familie comun al părinților (art. 449 alin. 1 NCC). ***În măsura în care nivelul de învățământ și clasa este de final de gimnaziu sau liceu se pot prezenta în detaliu situațiile de mai jos în care părinții nu au numele de familie comun*** *(de exemplu, un părinte și-a păstrat numele anterior sau numai un părinte și-a reunit numele cu celălalt). Atunci stabilirea numelui de familie al copilului se face prin*

	învoiala părților, și anume: numele de familie al tatălui, mamei sau cel rezultat din reunirea numelor de familie ale părinților. Dacă părinții nu se înțeleg, stabilirea numelui de familie al copilului se face de către primarul localității unde se înregistrează nașterea, prin dispoziție scrisă, după ascultarea prealabilă a părinților. ***Copilul născut din afara căsătoriei** ia numele de familie al aceluia dintre părinţi faţă de care filiaţia a fost mai întâi stabilită. În cazul în care filiaţia a fost stabilită ulterior şi faţă de celălalt părinte, copilul, prin acordul părinţilor, poate lua numele de familie al părintelui faţă de care şi-a stabilit filiaţia ulterior sau numele reunite ale acestora. În cazul în care copilul născut din afara căsătoriei şi-a stabilit filiaţia în acelaşi timp faţă de ambii părinţi, atunci numele copilului se stabilește în aceleași condiții ca și numele copilului născut în timpul căsătoriei părinților (art. 450 NCC).* ***Numele de familie şi prenumele copilului găsit, născut din părinţi necunoscuţi, precum şi cele ale copilului care este părăsit de către mamă în spital, iar identitatea acesteia nu a fost stabilită în termenul prevăzut de lege,** se stabilesc prin dispoziţia primarului localităţii în a cărui rază teritorială a fost găsit copilul ori, după caz, s-a constatat părăsirea lui (art. 84 alin. 3 NCC).* **Modificarea numelui de familie** Numele de familie poate fi înlocuit urmare unor schimbări intervenite în starea civilă a persoanei. Acestea pot fi schimbări în filiație, modificări determinate de adopție, căsătorie și divorț. ***La fel, în măsura în care nivelul de învățământ și clasa este de final de gimnaziu sau liceu se pot prezenta în detaliu schimbări care pot interveni în starea civilă a persoanei:*** ***-schimbări în filiație**. Copilul născut din părinți necunoscuți poate fi recunoscut voluntar sau printr-o acțiune în justiție. În acest caz se vor aplica regulile copilului din căsătorie (art. 449 NCC) sau din afara căsătoriei (art. 450 NCC). Totodată, filiația copilului din afara căsătoriei față, de cel de-al doilea părinte, poate fi recunoscută voluntar (caz în care copilul poate lua numele părintelui față de care și-a stabilit ulterior filiația sau numele reunite) sau printr-o acțiune în justiție (tăgada paternității sau contestarea prezumției de paternitate; contestarea recunoașterii voluntare de filiație sau acțiunea în declarare a nulității recunoașterii voluntare de filiație sau de contestare a filiației față de mamă).* ***-modificări determinate de adopție.** Copilul adoptat dobândește numele de familie al celui care adoptă. Dacă adopția se face de către soți sau de soțul care adoptă copilul celuilalt soț, iar soții au nume comun, copilul adoptat poartă acest nume. În caz contrar, soții sunt obligați să declare instanței care încuviințează adopția numele copilului pe care urmează să îl poarte. **Prenumele copilului peste 10 ani poate fi schimbat, pentru motive temeinice, cu consimțământul copilului.** În cazul adopției unei persona căsătorite, care poartă nume comun cu celălalt soț, soțul adoptat poate lua numele adoptatorului cu consimțământul celuilalt soț. Dacă soții și-au păstrat numele anterior căsătoriei, niciunul dintre ei nu este ținut să păstreze acest nume, adoptatul putând modifica numele fără acordul soțului. În cazul încetării*

	adopției (desfacerea, declararea nulității sau desființarea adopției), adoptatul revine la numele avut anterior. Pentru motive temeinice, instanța poate încuviința ca adoptatul să păstreze numele dobândit prin adopție. ***-modificări determinate de căsătorie. Prin încheierea căsătoriei** soții pot conveni să își păstreze numele dinaintea căsătoriei, să ia numele oricăruia dintre ei sau numele lor reunite. Un soț poate să își păstreze numele dinaintea căsătoriei, iar celălalt să poarte numele lor reunite. La **desfacerea căsătoriei prin divorț**, fiecare dintre foștii soți va purta după divorț numele dinaintea căsătoriei și, în mod excepțional, soții pot conveni să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei. **În cazul declarării nulității căsătoriei**, soții revin la numele de dinaintea căsătoriei. **În cazul încetării căsătoriei prin decesul unuia dintre soți**, nu se modifică numele soțului care a preluat numele de familie al soțului decedat.* **Schimbarea numelui de familie pe cale administrativă** Cetăţenii români pot obţine schimbarea pe cale administrativă a numelui de familie şi a prenumelui sau numai a unuia dintre acestea. Schimbarea poate interveni numai pentru motive temeinice, de exemplu: numele este format din expresii indecente, ridicole ori transformat prin traducere în alt mod; persoana a folosit în exercitarea profesiei un anumit nume în domeniul literar, artistic etc.; existența unor mențiuni greșite cauzate de neatenția/necunoașterea ofițerilor de stare civilă; persoana are un nume format din nume reunite (mai multe cuvinte) și solicită schimbarea; copii solicită să poarte numele părinților rezultat urmare schimbării acestuia pe cale administrativă; ambii soți solicită schimbarea optând pentru numele dobândit la naștere sau la cel anterior căsătoriei; fostul soț solicită să poarte numele de familie avut în timpul căsătoriei pentru a avea un nume comun cu cel al copiilor încredințați spre creștere și educare etc. **Retranscrierea numelui de familie** Retranscrierea numelui de familie și prenumelui intervine atunci când acestea au fost înregistrate în acte de stare civilă tradus în altă limbă decât cea maternă ori cu ortografia altei limbi. Interesul poate aparține cetățenilor străini care dobândesc cetățenia română sau celor care au avut schimbat numele în timpul unei ocupații străine. **1.2. Prenumele** Prin prenume se identifică persoana în raport cu ceilalți membri ai familiei, dat fiind faptul că poartă același număr de familie. În societate, prenumele și CNP-ul ajută la distingerea persoanei de alte persoane care au același nume de familie. Prenumele se stabilește de comun acord de părinți la data nașterii, nefiind limitat numărul cuvintelor sau neexistând criterii de determinare. Părinții au o libertate limitată în sensul că nu pot alege nume indecente, ridicole sau care afectează ordinea publică, bunele moravuri sau interesul copilului. Prenumele poate fi retranscris pentru aceleași motive menționate la retranscrierea numelui și poate fi schimbat pe cale administrativă din motive temeinice (de exemplu, numele purtat este specific sexului opus, persoanei i s-a încuviințat schimbarea sexului prin hotărâre judecătorească definitivă

	etc.) **1.3. Pseudonimul** Pseudonimul este un fals nume pe care, de obicei, o persoană și-l dă iei însăși (auto-desemnare) pentru a fi individualizată într-un domeniu în care activează (cultural, artistic, științific) pentru a-și păstra anonimatul. Pseudonimul nu este obligatoriu. Acesta este protejat juridic, ca și dreptul la nume , în condițiile art. 254 NCC. **1.4. Porecla** Porecla este cuvântul sau șirul de cuvinte cu care alții pot identifica o persoană de o manieră publică și constantă. Ea pornește de la calități sau defecte. Nu are valoare juridică și nu este protejată legal. Ea este folosită în documente oficiale, în special în caziere judiciare și rechizitorii în formula "zis și ... ". **1.5. Alte atribute de identificare specifice** sunt codul numeric personal, amprentarea sau fotografierea, realizate de autoritățile polițienești. Codul numeric personal sau CNP-ul cum este prescurtat este un cod de 13 cifre prin care este identificat orice persoană născută și/sau rezidentă în România. Sistemul a fost introdus pe 2 martie 1978. Primele şapte reprezintă datele de identificare, iar următoarele 6 sunt cifre unice, după modelul SAALLZZJJNNNC. **2. Domiciliul și reședința** Domiciliul poate fi definit ca acel atribut de identificare a persoanei fizice care o individualizează în spațiu prin indicarea unui loc având această semnificație juridică. **Domiciliul persoanei fizice**, în vederea exercitării drepturilor şi libertăţilor sale civile, este acolo unde aceasta declară că îşi are locuinţa principală. **Reşedinţa persoanei fizice este în locul unde îşi are locuinţa secundară.** Domiciliul este de trei feluri: de drept comun (voluntar), legal și ales (convențional), ultimul putând fi, după caz, și profesional. **2.1.Domiciliul de drept comun (voluntar)** În vederea exercitării drepturilor și libertăților sale civile, domiciliul de drept comun (voluntar) este acolo unde persoana declară că își are locuința principală. Acesta se stabilește sau se schimbă de către titular, în principiu, persoana cu capacitate de exercițiu deplină. Minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă poate avea domiciliu de drept comun, autoritatea tutelară putând încuviința copilului, la cererea acestuia, după împlinirea vârstei de 14 ani, să își schimbe să aibă locuința pe care o cere desăvârșirea învățăturii. La majorat, persoana fizică își vede convertit domiciliul legal în domiciliu de drept comun. Cetăţenii români au dreptul să îşi stabilească ori să îşi schimbe, în mod liber, domiciliul sau reşedinţa, în ţară sau în străinătate. O persoană fizică nu poate să aibă în acelaşi timp decât un singur domiciliu şi o singură reşedinţă, chiar şi atunci când deţine mai multe locuinţe. Stabilirea sau schimbarea domiciliului nu operează decât atunci când cel care ocupă sau se mută într-un anumit loc a făcut-o cu intenţia de a

	avea acolo locuinţa principală. Dovada intenţiei rezultă din declaraţiile persoanei făcute la organele administrative competente să opereze stabilirea sau schimbarea domiciliului, iar, în lipsa acestor declaraţii, din orice alte împrejurări de fapt. Reşedinţa va fi considerată domiciliu când acesta nu este cunoscut. În lipsă de reşedinţă, persoana fizică este considerată că domiciliază la locul ultimului domiciliu, iar dacă acesta nu se cunoaşte, la locul unde acea persoană se găseşte. Dovada domiciliului şi a reşedinţei se face cu menţiunile cuprinse în cartea de identitate. În lipsa acestor menţiuni ori atunci când acestea nu corespund realităţii, stabilirea sau schimbarea domiciliului ori a reşedinţei nu va putea fi opusă altor persoane. Aceste dispoziţii nu se aplică în cazul în care domiciliul sau reşedinţa a fost cunoscută prin alte mijloace de cel căruia i se opune. Mențiunile din cartea de identitate a persoanei nu au efect constitutiv în ceea ce privește determinarea domiciliului, ci doar rolul probatoriu. **2.2.Domiciliul legal este domiciliul stabilit de lege pentru anumite categorii de persoane fizice (minori, interzișii judecătorești, persoanele ocrotite prin curatelă) și coincide cu domiciliul de drept comun al persoanei fizice care exercită ocrotirea. Proba se face cu actul de identitate al persoanei fizice care exercită reprezentarea/ocrotirea, iar, după împlinirea vârstei de 14 ani, cu actul de identitate.** *În măsura în care vor fi adresate întrebări cu privire la ocrotirea persoanei fizice se pot preciza că sunt supuşi unor măsuri speciale de ocrotire minorii şi cei care, deşi capabili, din cauza bătrâneţii, a bolii sau a altor motive prevăzute de lege nu pot să îşi administreze bunurile şi nici să îşi apere interesele în condiţii corespunzătoare.* *Ocrotirea minorului se realizează prin părinţi, prin instituirea tutelei, prin darea în plasament sau, după caz, prin alte măsuri de protecţie specială.* *Ocrotirea majorului are loc prin punerea sub interdicţie judecătorească sau prin instituirea curatelei.* **Domiciliul minorului** care nu a dobândit capacitate deplină de exerciţiu este la părinţii săi sau la acela dintre părinţi la care el locuieşte în mod statornic. În cazul în care părinţii au domicilii separate şi nu se înţeleg la care dintre ei va avea domiciliul copilul, instanţa de tutelă, ascultându-i pe părinţi, precum şi pe copil, dacă acesta a împlinit vârsta de 10 ani, va decide ţinând seama de interesele copilului. Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti, minorul este prezumat că are domiciliul la părintele la care locuieşte în mod statornic. Prin excepţie, domiciliul minorului poate fi la bunici, la alte rude ori persoane de încredere, cu consimţământul acestora sau la o instituţie de ocrotire. **Domiciliul persoanei puse sub curatelă.** În cazul în care s-a instituit o curatelă asupra bunurilor celui care a dispărut, acesta are domiciliul la curator, în măsura în care acesta este îndreptăţit să îl reprezinte. Schimbarea domiciliului legal intervine ca urmare a schimbării

domiciliului de drept comun al reprezentantului/ocrotitorului legal, fie ca urmare a schimbării persoanei care exercită reprezentarea/ocrotirea. Domiciliul legal încetează la data încetării ocrotiri. Astfel, la vârsta de 18 ani domiciliul legal al copilului devine domiciliul de drept comun.

2.3. Domiciliul profesional. Cel care exploatează o întreprindere are domiciliul şi la locul acelei întreprinderi, în tot ceea ce priveşte obligaţiile patrimoniale ce s-au născut sau urmează a se executa în acel loc.

2.4. Domiciliul ales. Părţile unui act juridic pot să aleagă un domiciliu în vederea exercitării drepturilor sau a executării obligaţiilor născute din acel act sau pentru soluționarea unui proces și comunicarea actelor de procedură. Alegerea domiciliului nu se prezumă, ci trebuie făcută în scris.

2.5. Reşedinţa este un atribut de identificare în spațiu a persoanei fizice, prin indicarea locuinței vremelnice sau temporare. Reședința poate fi considerată domiciliu atunci când domiciliul nu este cunoscut. Dovada nu se face în actele de identitate, ci într-un document care însoțește cartea de identitatea (dovada de reședință).

3. Starea civilă (statutul civil al persoanei fizice)
Starea civilă este dreptul persoanei de a se individualiza, în familie şi societate, prin calitățile strict personale care decurg din actele şi faptele de stare civilă. Aceasta cuprinde situația familială (filiația), situația matrimonială (căsătorit, necăsătorit, divorțat, văduv, recăsătorit), relația de rudenie sau afinitate, sexul, vârsta, cetățenia etc. Legea este cea care stabilește starea civilă la nașterea acesteia. Persoana nu poate modifica direct starea civilă , dar are posibilitatea de a îndeplini anumite acte care pot antrena schimbări în starea sa civilă. Pentru dobândirea unei anumite stări civile este necesar să intervină anumite împrejurări, fapte juridice (nașterea, adopția, căsătoria, decesul) de care legea leagă diferite efecte, interesând statutul juridic al persoanei. Un alt izvor al stării civile poate fi hotărârea judecătorească (de exemplu, cea de divorț).
Starea civilă nu se confundă cu folosința stării civile (posesia de stat), întrucât prima noțiune are în vedere statica, pe când cea de-a doua are în vedere dinamica atributului de identificare în discuție. Folosința stării civile (posesia de stat) reprezintă acea stare juridică ce rezultă din întrunirea a trei elemente (art. 410 NCC): nomen (individualizarea unei persoane prin purtarea numelui), **tractatus** (considerarea unei persoane ca fiind persoana căreia îi aparține starea civilă), **fama** (recunoașterea ca fiind persoana căreia îi aparține starea civilă).
Dovada stării civile.
Starea civilă se dovedește prin actele de naștere, căsătorie şi deces întocmite în registrele de stare civilă, precum şi prin certificatele de stare civilă eliberate pe baza acestora. Înregistrările sunt de două feluri, și anume **actele de stare civilă** (certificatele de naștere, căsătorie, deces) și **înregistrările sub forma înscrierii marginale** (filiație, adopție, căsătorie, divorț, schimbare nume pe cale administrativă,

	schimbare sex etc.). Actele de stare civilă sunt înscrisuri autentice şi fac dovada, până la înscrierea în fals, pentru ceea ce reprezintă constatările personale ale ofiţerului de stare civilă şi, până la proba contrară, pentru celelalte mențiuni. **Înscrierea menţiunilor pe actul de stare civilă.** Anularea, completarea, modificarea şi rectificarea unui act de stare civilă sau a unei menţiuni înscrise pe acesta, dispuse prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă ori, după caz, prin dispoziţie a primarului, se înscriu numai prin menţiune pe actul de stare civilă corespunzător. În acest scop, hotărârea judecătorească rămasă definitivă se comunică de îndată, din oficiu, de către instanţa care s-a pronunţat ultima asupra fondului. **Alte mijloace de dovadă a stării civile** Starea civilă se poate dovedi, înaintea instanţei judecătoreşti, prin orice mijloace de probă, dacă nu au existat registre de stare civilă; registrele de stare civilă s-au pierdut ori au fost distruse, în tot sau în parte; nu este posibilă procurarea din străinătate a certificatului de stare civilă sau a extrasului de pe actul de stare civilă; întocmirea actului de stare civilă a fost omisă sau, după caz, refuzată. ***În măsura în care nivelul de învățământ și clasa este de final de gimnaziu sau liceu, precum și în măsura în care durata va permite, se pot prezenta pe scurt acțiunile de stare civilă și acțiunile privind actele de stare civilă.*** ***Acțiunile de stare civilă sunt acțiuni în reclamație de stat*** *prin care se urmărește obținerea unei alte stări civile (de exemplu, acțiune în stabilirea maternității/paternității)* ***și acțiuni în contestație de stat*** *prin care se urmărește înlăturarea unei alte stări civile (tăgada paternității, contestarea recunoașterii voluntare de matemitatea/paternitate, nulitatea căsătoriei/adopției). Acestea produc efect retroactiv. În ceea ce privește* ***acțiunile în modificare de stat****, prin care se urmărește o schimbare doar pentru viitor (de exemplu, divorț), efectul este constitutiv.* ***Acțiunile de stare civilă pot fi clasificate, în funcție de persoanele îndreptățite să le exercite,*** *în acțiuni ce pot fi pornite numai de către titularul stării civile (de ex. divorț); titularul, reprezentantul legal sau procuror (stabilirea maternității/patemității); și de către anumite organe sau persoane (tăgada paternității); orice persoană interesată (contestarea recunoașterii voluntare de filiație, contestarea filiației din căsătorie). Acțiunile de stare civilă mai pot fi clasificate, în funcție de prescripția extinctivă, în* ***acțiuni imprescriptibile (cum sunt majoritatea) sau prescriptibile*** *(de exemplu, acțiunea în declararea nulității relative a căsătoriei). Hotărârea judecătorească dată cu privire la starea civilă a unei persoane este opozabilă oricărei alte persoane cât timp printr-o nouă hotărâre nu s-a stabilit contrariul. Dacă printr-o hotărâre judecătorească s-a stabilit o anumită stare civilă a unei persoane, iar printr-o hotărâre judecătorească ulterioară este admisă o acțiune prin care s-a contestat starea civilă astfel stabilită, prima*

hotărâre îşi pierde efectele la data rămânerii definitive a celei de a doua hotărâri.

Anularea, completarea, modificarea sau rectificarea actelor de stare civilă

Anularea, completarea sau modificarea actelor de stare civilă şi a menţiunilor înscrise pe acestea se poate face numai în temeiul unei hotărâri judecătoreşti definitive. Rectificarea actelor de stare civilă şi a menţiunilor înscrise pe marginea acestora se poate face, din oficiu sau la cerere, numai în temeiul dispoziţiei primarului de la primăria care are în păstrare actul de stare civilă. Starea civilă poate fi modificată în baza unei hotărâri de anulare, completare sau modificare a unui act de stare civilă numai dacă a fost formulată şi o acţiune de modificare a stării civile, admisă printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă. Hotărârea judecătorească prin care se dispune anularea, completarea sau modificarea unui act de stare civilă, precum şi înregistrarea făcută în temeiul unei asemenea hotărâri sunt opozabile oricărei alte persoane cât timp printr-o nouă hotărâre nu s-a stabilit contrariul. Actul administrativ prin care s-a dispus rectificarea unui act de stare civilă, precum şi înregistrarea făcută în baza lui sunt opozabile oricărei persoane până la proba contrară.

Acțiunile de stare civilă au ca obiect chiar starea civilă a persoanei, iar efectele hotărârilor de admitere au ca efect modificarea unui element al stării civile. Acțiunile privind actele de stare civilă au efect numai asupra actelor care probează starea civilă.

7) Situații de fapt și anecdote

În partea finală a activității sau pe parcursul prezentării, vor putea fi analizate situații de fapt (dacă timpul permite) și anecdote privind numele, domiciliul, actele de stare civilă și identitatea în general.

[=linie, linie, punct si punct [sprâncenele si ochii] linie, linie si-un rotund [nasul, gura si capul] linie, linie si-un balon, asta-i trupul lui Ion [cele doua linii reprezintă gatul, iar balonul corpul in sine]. si in timp ce spui "asta-i trupul lui Ion"]

[Ia, am fost si eu, in lumea asta, un boț cu ochi, o bucată de huma însuflețită din Humulești, care nici frumos pana la douăzeci de ani, nici cuminte pana la treizeci si nici bogat pana la patruzeci nu m-am făcut. Dar si sărac așa ca in anul acesta, ca in anul trecut si ca de când sunt, niciodată n-am fost!" (Ion Creanga - Amintiri din copilărie)]

Numele

1) **Dreptul la nume nu poate fi înstrăinat**. Totuși, ca nuanță, există o excepție în sensul că este posibilă o transmisiune *sui generis* în cazul stabilirii numelui, prin aceea că numele de familie este preluat, fără ca transmițătorul să îl piardă.
2) Arborele genealogic este o reprezentare grafică între urmașii

unei persoane, pentru a arăta schematic gradul de înrudire. Ce nume au bunicii materni și ce nume a avut mama înainte de căsătoria cu tata ? Ce nume a avut bunica înainte de căsătorie ?

Numele meu

Numele mamei **Numele tatălui**

Numele bunicii materne **Numele bunicului matern** **Numele bunicii paterne** **Numele bunicului patern**

3) Care este numele și prenumele care a făcut obiectul retranscrierii numelui și prenumelui lui Mihai EMINESCU ? Mihail EMINOVICI

Prenumele

4) Ce **prenume** au nașii mei de botez ? De unde vine prenumele meu ? Când îmi serbez onomastica și când îmi serbez ziua de naștere ?

Pseudonimul literar, artistic etc.

5) Pseudonimul lui Ion CREANGĂ - Popa Smântână, Ioan Vântură-Țară.
6) Numele și prenumele adevărate ale lui Smiley (Andrei Tiberiu Maria) și CRBL (Eduard Mihail Andreianu)

Domiciliul

7) Nu am împlinit 14 ani și fac dovada domiciliului cu cartea de identitate a părinților.
8) Dacă am o casă de vacanță unde merg 1 lună/an nu înseamnă că, în vacanță, am reședința acolo.
9) Dacă rudele mele lucrează de mulți ani în străinătate, atunci reședința acestora este în străinătate.
10) O rudă este pilot/marinar și vine acasă numai în weekend sau vara, atunci domiciliul său este tot în România.

Acte de stare civilă

11) Până la 14 ani mă identific cu certificatul de naștere.
12) Pașaportul nu este un act de stare civilă, ci un document de călătorie.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
CAPACITATEA DE EXERCIȚIU

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Capacitatea de exercițiu**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele IX-XII
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metodă, expunerea, precum și dezbaterea interactivă și prezentarea unor situații de fapt. Se va avea în vedere anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind capacitatea de exercițiu (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definit conceptul), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în ceea ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Codul civil (art. 37-48, art. 140 și urm., art. 171 și urm., art. 272, art. 501-502, alte dispoziții: art. 28-29, art. 34-36, 49-57, art. 652 și urm., art. 1652 și urm., art. 1180 -1181) - Drept civil. Persoanele, Marian Nicolae (coordonator), Vasile BÎCU, George-Alexandru ILIE, Radu RIZOIU, Universul juridic, București, 2022
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	*În **partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce derivă din noțiunea de capacitatea civilă a persoanei fizice.* ***Capacitatea civilă** a persoanei fizice este acea parte a capacității juridice care constă în aptitudinea persoanei de a avea drepturi subiective civile și obligații civile și în aptitudinea de a dobândi și exercita drepturi subiective civile, precum și de a-și asuma și executa obligații civile, prin încheierea de acte juridice civile personal și singur.*

	Capacitatea civilă este alcătuită din capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu. ***Capacitatea de folosinţă*** *este aptitudinea persoanei de a avea drepturi şi obligaţii civile. Capacitatea de folosinţă începe la naşterea persoanei şi încetează odată cu decesul acesteia. Drepturile copilului sunt recunoscute de la concepţiune, însă numai dacă el se naşte viu.* ***Capacitatea de exercițiu*** *este aptitudinea persoanei de a încheia singură acte juridice civile. Se discută în doctrină și despre așa-numita capacitate delictuală civilă ca parte a capacității civile. Problema se pune conform art. 1366 NCC, în legătură cu minorii care nu au împlinit vârsta de 14 ani și cu incapabilii (persoanele puse sub interdicție judecătorească), care răspuns delictual numai dacă au acționat cu discernământ. Când acționează fără discernământ, aceștia răspund pentru prejudiciul cauzat doar în subsidiar față de cel îndatorat la a-i supraveghea, în condițiile art. 1368 NCC. Această așa - zis (in) capacitate delictuală civilă poate fi de fapt o condiție a răspunderii civile delictuale, și anume discernământul (fațetă a vinovăției persoanei fizice).* *Capacitatea de a contracta (de a încheia acte civile) nu este o categorie distinctă alăturată capacității de folosință și capacității de exercițiu, ci se identifică total sau parțial, după caz, cu fiecare dintre acestea.* ***Incapacitățile speciale de folosință*** *care privesc incapacitatea de a contracta (de a dobândi anumite drepturi și obligații ca urmare a încheierii unor acte juridice civile) nu se confundă cu incapacitatea de exercițiu (de exemplu, situația în care o persoană nu poate încheia singur actul, dar o poate face prin reprezentare sau cu autorizare). Incapacitățile speciale de folosință nu se confundă cu:* *- incompatibilitățile (imposibilitatea cumulării anumitor funcții publice, mandate elective cu anumite ocupații etc.),* *- inalienabilitățile (calitatea unui bun/drept care nu poate fi înstrăinat, prin voința omului sau în puterea legii, de exemplu apartamentele achiziționate de chiriași, terenurile care au făcut obiectul constituirii) sau* *- autorizările prealabile necesare desfășurării unor activități (de exemplu, o anumită activitatea poate fi desfășurată numai de către o societate comercială).* **Persoanele care au capacitatea de exercițiu deplină sunt majorii (la împlinirea vârstei de 18 ani) și, înainte de împlinirea vârstei de 18 ani (anticipat), minorii căsătoriți sau emancipați, în condițiile art. 39-40 NCC.**

	Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice este acea parte a capacității civile constând în aptitudinea persoanei fizice de a dobândi/exercita drepturi și asuma/executa obligații prin încheierea de acte juridice civile, personal și singură. Mai concis, aceasta este aptitudinea persoanei de a încheia singură acte juridice civile. **Premisele** sunt existența capacității de folosință și aptitudinea persoanei de a-și da seama de semnificația socială a actelor și consecințelor actelor, aceasta din urmă neapărând odată cu capacitatea de folosință. **În funcție de acest discernământ, legea recunoaște o capacitatea de exercițiu reziduală (0-14 ani), una de tranziție (14-18 ani) și una deplină (la 18 ani), în baza unei prezumții. Discernământul este afectat de vârstă sau de starea de sănătate mintală** (*art. 211 LPA NCC definind-o ca incompetența psihică a persoanei de a acționa critic și predictiv privind consecințele social-juridice care pot decurge din exercitarea drepturilor și obligațiilor civile).* Absența discernământului nu înseamnă însă automat o incapacitate. Rezultă că orice persoană fizică se poate raporta la instituția capacității de exercițiu în unele din următoarele moduri: **1.Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice** (posibilitatea de a încheia acte juridice numai prin reprezentant), cu excepția anumitor cazuri în care legea decantează o formă de capacitate **2. Capacitatea de exercițiu restrânsă** (aptitudinea minorului de 14-18 ani de a încheia personal acte juridice, dar cu respectarea dispozițiilor legale de protecție, și dacă nu a fost pus sub interdicție judecătorească) **3. Capacitatea de exercițiu deplină,** pe care o are majorul nepus sub interdicție judecătorească și minorul în situații excepționale (căsătorie, emancipare). **1. Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice** Nu au capacitate de exercițiu: - minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani; - interzisul judecătoresc; - alte situații (debitorul profesionist persoană fizică, supus procedurii organizării judiciare/falimentului) Pentru aceștia actele juridice se încheie, în numele acestora, de reprezentanții lor legali, în vederea protejării acestora de urmările actelor juridice păgubitoare. Reprezentanții legali sunt părinții minorului, tutorele sau curatorul. Reprezentarea este generală.

	Cu toate acestea, persoana lipsită de capacitatea de exercițiu poate încheia singură actele anume prevăzute de lege, actele de conservare (de exemplu, înscriere ipotecă, trimitere somație), precum și actele de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent și care se execută la momentul încheierii lor (achiziționare de bilete de transport sau rechizite). Actele pe care minorul le poate încheia singur pot fi făcute și de reprezentantul său legal, afară de cazul în care legea ar dispune altfel sau natura actului nu i-ar permite acest lucru. În cazul special al art. 42 NCC, al actelor juridice privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, minorul poate încheia actul personal, dar cu acordul ocrotitorului său legal. Însă, minorul sub 14 ani nu poate dispune singur de veniturile obținute. **Reprezentantul legal poate încheia toate actele patrimoniale și nepatrimoniale care nu sunt acte strict personale ale celui reprezentat, prin determinarea sau prin natura lor.** **Reprezentantul legal poate încheia:** **-acte de conservare** (chiar dacă minorul le poate încheia și singur), **-acte de administrare,** **-acte de dispoziție, cu avizul consiliului de familie și cu autorizarea instanței de tutelă/autorității tutelare** (de exemplu, înstrăinare, ipotecare, grevare cu alte sarcini reale, renunțare la drepturi patrimoniale). Autorizarea se emite numai dacă actul răspunde unei nevoi sau prezintă un folos, pentru fiecare act în parte și, în cazul vânzării, se indică modul în care se întrebuințează sumele obținute (condiție care nu afectează valabilitatea actului, ci fixează o regulă de conduită ulterioară pentru reprezentantul legal. Reprezentantul legal nu poate încheia donații și să garanteze obligațiile altuia. Reprezentantul legal nu poate încheia un act între minor și o rudă a reprezentantului legal. Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice încetează la împlinirea vârste de 14 de către minor sau după ridicarea măsurii punerii sub interdicție. **2. Capacitatea de exercițiu restrânsă** Au capacitate de exercițiu restrânsă minorii între 14-18 ani, cu excepția minorilor puși sub interdicție sau cu excepția minorilor emancipați sau căsătoriți. Minorii între 14-18 ani pot încheia personal acte juridice Actele juridice ale minorului cu capacitate de exercițiu restrânsă se încheie de către acesta singur sau cu încuviințarea părinților

	sau, după caz, a tutorelui, iar în cazurile prevăzute de lege, şi cu autorizarea instanţei de tutelă. Încuviinţarea sau autorizarea poate fi dată, cel mai târziu, în momentul încheierii actului. Minorul cu capacitate de exerciţiu restrânsă poate face singur acte de conservare, acte de administrare care nu îl prejudiciază, precum şi acte de dispoziţie de mică valoare, cu caracter curent şi care se execută la data încheierii lor. Minorul poate să încheie acte juridice privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, cu încuviinţarea părinţilor sau a tutorelui, precum şi cu respectarea dispoziţiilor legii speciale, dacă este cazul. În acest caz, minorul exercită singur drepturile şi execută tot astfel obligaţiile izvorâte din aceste acte şi poate dispune singur de veniturile dobândite. **Actele juridice ale minorului cu capacitate de exerciţiu restrânsă încheiate de către acesta singur:** - cele care puteau fi încheiate și până la 14 ani, și anume, de conservare sau mărunte (de exemplu, achiziționare bilete, rechizite); - de administrare, în măsura în care nu îl prejudiciază (de exemplu, închirierea unui bun frugifer - susceptibil de a produce fructe naturale, industriale sau civile); -exercitarea drepturilor și obligațiilor rezultate din contractele încheiate în temeiul art. 42 NCC privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, inclusiv dispoziția asupra veniturilor obținute; - cont curent și depozit CEC (încheierea contractelor și extragerea sumelor). **Actele juridice ale minorului cu capacitate de exerciţiu restrânsă încheiate de minor cu încuviinţarea prealabilă și scrisă a ocrotitorului legal (părinte, tutore, curator):** - acte de administrare; - actele menționate la art. 42 NCC privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, dacă este cazul; - contract de muncă de la vârsta de 15 ani; capacitatea de exercițiu, de a încheia un constract de muncă se naște de la 16 ani conform codului muncii; - acceptarea unei donații libere de sarcini. **Actele juridice ale minorului cu capacitate de exerciţiu restrânsă încheiate de minor cu încuviinţarea prealabilă și scrisă a ocrotitorului legal (părinte, tutore, curator) și autorizarea instanţei de tutelă/autorităţii tutelare** sunt actele

de înstrăinare, împărțeală, ipotecare, grevare cu alte sarcini reale a bunurilor minorului, renunțare la drepturile patrimoniale. La fel, ca în cazul minorului sub 14 ani, nu se pot încheia donații și nu se pot garanta obligațiile altuia. Nu sunt valabile actele încheiate între minor și o rudă a reprezentantului legal.
Lipsa capacității de exercițiu restrânse a persoanei fizice încetează la împlinirea vârstei de 18 de către minor, după căsătorie, emancipare sau după ridicarea măsurii punerii sub interdicție.

3. Capacitatea de exercițiu deplină, pe care o are majorul care nu este pus sub interdicție judecătorească și minorul în situații excepționale (căsătorie, emancipare).
Minorul dobândește, prin căsătorie, capacitatea deplină de exercițiu. În cazul în care căsătoria este anulată, minorul care a fost de bună-credință la încheierea căsătoriei păstrează capacitatea deplină de exercițiu. Căsătoria se poate încheia dacă minorul a împlinit 16 ani.
Pentru motive temeinice (de exemplu minorul plecat la studii locuiește separat și la distanță de părinții săi), instanța de tutelă poate recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exercițiu. În acest scop, vor fi ascultați și părinții sau tutorele minorului, luându-se, când este cazul, și avizul consiliului de familie. Pentru aceasta se va ține cont de interesul superior al minorului, precum și faptul dacă are discernământ și maturitatea de a veghea singur propriile interese.
Lipsa capacității de exercițiu încetează prin deces, instituirea măsurii interdicției judecătorești, desființarea căsătoriei minorului.

În măsura în care durata va permite, se poate prezenta pe scurt nulitatea actului juridic.
Sancțiunea nerespectării regulilor privitoare la capacitatea civilă a persoanei fizice constă în nulitatea actului juridic civil
Actele făcute de persoana lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, altele *decât cele privind actele de conservare, acte de administrare care nu îl prejudiciază, precum și acte de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent și care se execută la data încheierii lor* , precum și actele făcute de tutore **fără autorizarea instanței de tutelă**, atunci când această autorizare este cerută de lege, **sunt anulabile, chiar fără dovedirea unui prejudiciu.** Cel lipsit de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă poate invoca și singur, în apărare, anulabilitatea actului pentru

	incapacitatea sa rezultată din minoritate ori din punerea sub interdicţie judecătorească. Simpla declaraţie că este capabil să contracteze, făcută de cel lipsit de capacitate de exerciţiu sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă, nu înlătură anulabilitatea actului (frauda comisă de incapabil). Dacă însă a folosit manopere dolosive, instanţa, la cererea părţii induse în eroare, poate menţine contractul atunci când apreciază că aceasta ar constitui o sancţiune civilă adecvată. Persoanele capabile de a contracta nu pot opune minorului sau celui pus sub interdicţie judecătorească incapacitatea acestuia. Acţiunea în anulare poate fi exercitată de reprezentantul legal, de minorul care a împlinit vârsta de 14 ani, precum şi de ocrotitorul legal. Atunci când actul s-a încheiat fără autorizarea instanţei de tutelă, necesară potrivit legii, aceasta va sesiza procurorul în vederea exercitării acţiunii în anulare. Persoana lipsită de capacitate de exerciţiu sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă nu este obligată la restituire decât în limita folosului realizat, dispoziţiile privind restituirea prestaţiilor (în natură sau prin echivalent) aplicându-se în mod corespunzător. A se vedea art. 1.635 - 1.649 din C.civ. Minorul devenit major poate confirma actul făcut singur în timpul minorităţii, atunci când el trebuia să fie reprezentat sau asistat. După descărcarea tutorelui, el poate, de asemenea, să confirme actul făcut de tutorele său fără respectarea tuturor formalităţilor cerute pentru încheierea lui valabilă. În timpul minorităţii, confirmarea actului anulabil se poate face numai în condiţiile art. 1.263 şi 1.264 din C.civ. privind condiţiile confirmării şi cuprinsul actului confirmativ. **În partea finală a activităţii sau pe parcursul prezentării, vor putea fi analizate situaţii de fapt (dacă timpul permite) privind capacitatea de exerciţiu.** 1. **Lipsa capacităţii de exerciţiu a persoanei fizice** Pentru transportul cu trenul şi cu RATB-ul îmi pot achiziţiona singur un bilet/abonament cu reducere 50%. Pot călători în străinătate neînsoţit de la 18 ani. Sub 18 ani avem nevoie de acordul părinţilor şi trebuie să fiu însoţit de un adult. O fată din cartier are 13 ani şi a născut un copil. Prietenul ei are tot 13 ani şi nu se pot căsători. Mama minoră şi copilul nou-născut vor fi reprezentaţi de părinţii (bunici) materni.

	2. Capacitatea de exercițiu restrânsă Minorul de 16 ani se poate logodi/căsători. La 16 ani pot obține permis de conducere pentru categoria: - AM (mopede/scutere care nu depășesc 50cmc) - A1 (motociclete cu cilindree maximă de 125 cmc, cu puterea maximă de 11 kW și cu un raport putere/greutate de cel mult 0,1 kW/kg și tricicluri cu motor cu puterea maximă de 15 kW) și - B1 (cvadricicluri a căror masă proprie nu depășește 400 kg , 550 kg pentru vehiculele destinate transportului de mărfuri, neincluzând masa bateriilor în cazul vehiculelor electrice, și care sunt echipate cu motor cu ardere internă a cărui putere netă maximă nu depășește 15 kW sau cu motor electric a cărui putere nominală continuă maximă nu depășește 15 kW) - Vârsta minima pentru obținerea unui card de debit este de 14 ani. Daca nu am peste 18 ani, pentru emiterea unui astfel de card trebuie sa vii împreuna cu unul dintre părinți sau cu tutorele legal. Mă pot angaja de 15 sau 16 ani, 6 ore/zi, 30 de ore/săptămâna. Locuiesc cu părinții în Anglia și am 15 ani. Pentru plata studiilor am hotărât cu părinții să vând apartamentul donat de bunica mea. Pentru aceasta am nevoie de autorizarea autorității tutelare. **3. Capacitatea de exercițiu deplină** Pot încheia un contract de telefonie numai după 18 ani. Vecinul meu, diagnosticat cu sindromul Down, a împlinit 18 ani. Pentru a primi o donație din străinătate este necesar ca acesta să fie pus sub interdicție judecătorească și unul din părinți să fie numit tutore printr-o hotărâre judecătorească.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DELINCVENȚA JUVENILĂ

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Delincvența juvenilă**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metodă, expunerea, dar și dezbaterea interactivă și prezentarea unor studii de caz. Se va avea în vedere anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind delincvența juvenilă (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definit conceptul, care sunt cauzele, precum și care pot fi consecințele), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în ceea ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor studii de caz (hotărâri judecătorești prin care s-a dispus condamnarea unor minori pentru săvârșirea de infracțiuni, cu accent pe fapta comisă, măsura educativă aplicată).
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a legii nr 286/2009 privind Codul penal - Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală - Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune - Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative şi a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, precum și normele de aplicare a legilor probațiunii -*Delincvența juvenilă*, Emilian Stănișor, Editura Oscar Print 2003 Articole: http://irp.md/news/519-ce-este-delicvena-juvenil-i-care-sunt-motivele-apariiei-ei.html

	http://www.criminalistic.ro/delincventa-juvenila-cauze-si-conditii-favorizante/
	DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	*În partea introductivă a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce derivă din noțiunea de delincvență juvenilă, ca formă a devianței și fenomen ce se încadrează în sfera infracționalității, precum și cauzele generale și specifice ale delincvenței juvenile. Sub aspectul conținutului,* **1) Definirea conceptului** Delincvența juvenilă este o formă de devianță, manifestată prin incapacitatea unor minori/adolescenți de a se adapta la normele de conduită din societate, ca urmare a unor cauze de ordin bio-psiho-social. **2) Cauzele specifice ale delincvenței juvenile:** -creșterea situațiilor de abandon școlara; - lipsa unei activități constructive de timp liber; -lipsa supravegherii parentale sau a unui sistem de valori promovate în familia de proveniență; - familiile dezorganizate sau membri ai familiei cu antecedente penale; -necunoașterea din timp a anturajului, a locurilor și mediilor frecventate de minori; -lipsa unei legături permanente între familie și școală; -influența anturajului și a mediului social ; - consumul de droguri și alcool; -copierea unor comportamente deviante, mediatizate în presă, din tendința de teribilism, - nonconformism, insuficientă maturizare; -obținerea pe căi nelegale a unor avantaje de natură materială. **3) Răspunderea penală a minorilor** **Regimul răspunderii penale a minorului** Art. 113 Cod Penal Limitele răspunderii penale (1) Minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal. (2) Minorul care are vârsta între 14 și 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ. (3) Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii. **4) Consecințele răspunderii penale** Art.114 Cod penal (1) Față de minorul care, la data săvârșirii infracțiunii, avea vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani se ia o măsură educativă neprivativă de libertate. (2) Față de minorul prevăzut în alin. (1) se poate lua o măsură educativă privativă de libertate în următoarele cazuri:

	a) dacă a mai săvârşit o infracţiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracţiunii pentru care este judecat; b) atunci când pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea săvârşită este închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detenţiunea pe viaţă. **Măsurile educative aplicabile minorilor - privative - neprivative** (art 115, art 117-121, art.124-125 Cod penal) Măsurile educative sunt neprivative de libertate sau privative de libertate. 1. Măsurile educative neprivative de libertate sunt: a) stagiul de formare civică; b) supravegherea; c) consemnarea la sfârşit de săptămână; d) asistarea zilnică. 2. Măsurile educative privative de libertate sunt: a) internarea într-un centru educativ; b) internarea într-un centru de detenţie. *Se va avea în vedere prezentarea succintă a fiecărei măsuri educative, a perioadei minime şi maxime pentru care poate fi dispusă, precum şi a scopului acesteia şi a obligaţiilor ce pot fi impuse minorului, potrivit prevederilor legale. Informaţiile expuse pot fi extrase din materialul următor.* **5) Măsurile educative neprivative de libertate:** **Organizarea executării măsurilor educative neprivative de libertate este reglementată de art. 63 din Legea nr 253/ 2013** - Masurile educative neprivative de libertate se executa in comunitate, pe durata executarii acestora asigurandu-se menţinerea si întărirea legăturilor minorului cu familia si comunitatea, dezvoltarea libera a personalităţii minorului, precum si implicarea acestuia in programele derulate, in scopul formarii sale in spirit de responsabilitate si respect pentru drepturile si libertăţile celorlalti. -Minorului aflat in executarea unei masuri educative neprivative de libertate i se asigura, potrivit principiului interesului superior al copilului, respectarea drepturilor si libertatilor fundamentale prevăzute de Constitutie, convenţiile internaţionale la care Romania este parte si de legislatia speciala, in masura in care exercitarea acestora nu este incompatibila cu natura si conţinutul masurii. Conţinutul modalităţilor concrete de executare a masurilor educative neprivative de libertate se stabileste tinand seama de vârsta, personalitatea, starea de sănătate, situatia familiala si sociala a minorului.

	Stagiul de formare civică - Măsura educativă a stagiului de formare civică constă în obligația minorului de a participa la un program cu o durată de cel mult 4 luni, pentru a-l ajuta să înțeleagă consecințele legale și sociale la care se expune în cazul săvârșirii de infracțiuni și pentru a-l responsabiliza cu privire la comportamentul său viitor. - Organizarea, asigurarea participării și supravegherea minorului, pe durata cursului de formare civică, se fac sub coordonarea serviciului de probațiune, fără a afecta programul școlar sau profesional al minorului. **Supravegherea** Măsura educativă a supravegherii constă în controlarea și îndrumarea minorului în cadrul programului său zilnic, pe o durată cuprinsă între două și 6 luni, sub coordonarea serviciului de probațiune, pentru a asigura participarea la cursuri școlare sau de formare profesională și prevenirea desfășurării unor activități sau intrarea în legătură cu anumite persoane care ar putea afecta procesul de îndreptare a acestuia. **Consemnarea la sfârșit de săptămână** - Măsura educativă a consemnării la sfârșit de săptămână constă în obligația minorului de a nu părăsi locuința în zilele de sâmbătă și duminică, pe o durată cuprinsă între 4 și 12 săptămâni, afară de cazul în care, în această perioadă, are obligația de a participa la anumite programe ori de a desfășura anumite activități impuse de instanță. - Supravegherea se face sub coordonarea serviciului de probațiune. **Asistarea zilnică** -Măsura educativă a asistării zilnice constă în obligația minorului de a respecta un program stabilit de serviciul de probațiune, care conține orarul și condițiile de desfășurare a activităților, precum și interdicțiile impuse minorului. - Măsura educativă a asistării zilnice se ia pe o durată cuprinsă între 3 și 6 luni, iar supravegherea se face sub coordonarea serviciului de probațiune. **Obligații ce pot fi impuse minorului:** - Pe durata executării măsurilor educative neprivative de libertate, instanța poate impune minorului una sau mai multe dintre următoarele obligații: a) să urmeze un curs de pregătire școlară sau formare profesională; b) să nu depășească, fără acordul serviciului de probațiune, limita teritorială stabilită de instanță; c) să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;

	d) să nu se apropie şi să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanţii la săvârşirea infracţiunii ori cu alte persoane stabilite de instanţă; e) să se prezinte la serviciul de probaţiune la datele fixate de acesta; f) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală. **Consecinţele nerespectării condiţiilor măsurii educative neprivative de libertate** **Art. 123 Cod penal** **Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate** (1) Dacă minorul nu respectă, cu rea-credinţă, condiţiile de executare a măsurii educative sau a obligaţiilor impuse, instanţa dispune: a) prelungirea măsurii educative, fără a putea depăşi maximul prevăzut de lege pentru aceasta; b) înlocuirea măsurii luate cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă; c) înlocuirea măsurii luate cu internarea într-un centru educativ, în cazul în care, iniţial, s-a luat măsura educativă neprivativă de libertate cea mai severă, pe durata sa maximă.(2) În cazurile prevăzute în alin. (1) lit. a) şi lit. b), dacă nici de această dată nu sunt respectate condiţiile de executare a măsurii educative sau a obligaţiilor impuse, instanţa înlocuieşte măsura educativă neprivativă de libertate cu măsura internării într-un centru educativ. **6) Măsurile educative privative de libertate (art. 123 - 124 Cod penal)** **Internarea într-un centru educativ** - Măsura educativă a internării într-un centru educativ constă în internarea minorului într-o instituţie specializată în recuperarea minorilor, unde va urma un program de pregătire şcolară şi formare profesională potrivit aptitudinilor sale, precum şi programe de reintegrare socială. - Internarea se dispune pe o perioadă cuprinsă între unu şi 3 ani. **Internarea într-un centru de detenţie** - Măsura educativă a internării într-un centru de detenţie constă în internarea minorului într-o instituţie specializată în recuperarea minorilor, cu regim de pază şi supraveghere, unde va urma programe intensive de reintegrare socială, precum şi programe de pregătire şcolară şi formare profesională potrivit aptitudinilor sale. - Internarea se dispune pe o perioadă cuprinsă între 2 şi 5 ani, afară de cazul în care pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea săvârşită este închisoarea de 20 de ani sau mai mare ori detenţiunea

	pe viață, când internarea se ia pe o perioadă cuprinsă între 5 și 15 ani **7) Studii de caz** În partea finală a activității, va fi prezentat un studiu de caz (dacă timpul permite mai multe) privind situația unui minor față de care s-a dispus o măsură educativă privativă/neprivativă, prin menționarea infracțiunii săvârșite, a vârstei minorului, a sancțiunii în concret. Pe baza acestora, vor fi dezvoltate discuții și dezbateri.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DREPTURILE COPILULUI

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Drepturile copilului**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasa pregătitoare - clasa a IV-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: c) activitate la nivel curricular d) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metode: expunerea și dezbaterea interactivă, precum și prezentarea unor situații de fapt și anecdote. Se va avea în vedere, anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind noțiunile de drepturi, copil, drepturile copilului, discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în cele ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Conveția Organizației Națiunilor Unite ratificată prin Legea nr. 18/1990 - Convenția europeană a drepturilor omului - Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului - Codul civil Articol: https://ipe-textbooks.phzh.ch/globalassets/ipe-textbooks.phzh.ch/romanian/living-democracy-ro/living_democracy_5_ro.pdf
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	*În **partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce țin de persoana fizică ca subiect de drept civil, titular de drepturi și de obligații civile, de familie, copil, familie extinsă, reprezentant legal al copilului, interesul superior al copilului.*

	Definiţii ***Persoana fizică*** *este omul, privit individual, ca titular de drepturi şi de obligaţii civile.* ***Familia*** *se întemeiază pe căsătoria liber consimţită între soţi, pe egalitatea acestora, precum şi pe dreptul şi îndatorirea părinţilor de a asigura creşterea şi educarea copiilor lor. Ea poate fi definită ca o formă specifică de comunitate umană, formată dintr-un grup de persoane unite prin căsătorie, filiaţie, rudenie, precum şi din alte raporturi asimilate relaţiilor de familie, între care există drepturi şi obligaţii.* *Legislaţia civilă reafirmă principiul consacrat în legea fundamentală potrivit căruia, autorităţile statului ocrotesc viaţa de familie, iar statul are obligaţia de a sprijini, prin măsuri economice şi sociale încheierea căsătoriei, dezvoltarea şi consolidarea familiei. În sensul Legii nr. 272/2004, familia este alcătuită din părinţi şi copiii acestora.* *Potrivit legii privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului,* ***copilul*** *este persoana care persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani şi nici nu a dobândit capacitatea deplină de exerciţiu.* ***Familia extinsă - rudele copilului, până la gradul III inclusiv, cu care copilul sau familia acestuia a menţinut relaţii personale şi contacte directe.*** ***Reprezentantul legal al copilului*** *este părintele sau persoana desemnată, potrivit legii, să exercite drepturile şi să îndeplinească obligaţiile părinteşti faţă de copil.* *Copiii din afara căsătoriei sunt egali în faţa legii cu cei din căsătorie, precum şi cu cei adoptaţi.* *Părinţii au dreptul şi îndatorirea de a creşte copilul, îngrijindu-se de sănătatea şi dezvoltarea lui fizică, psihică şi intelectuală, de educaţia, învăţătura şi pregătirea profesională a acestuia.* *Privitor la dreptul la protecţia vieţii de familie, acesta se află sub protecţia Convenţiei europene a drepturilor omului, astfel că datorită împrejurării naşterii copilului, între acesta şi părinţi există o legătură constitutivă de viaţă de familie, indiferent dacă minorul este provine din căsătorie sau din afara căsătoriei.* *În cazul în care copilul nu locuieşte cu părinţii săi sau, după caz, la unul dintre ei, are dreptul de a avea legături personale cu aceştia. Exerciţiul acestui drept poate fi restrâns în situaţia în care este în interesul superior al copilului.*

	Principiul interesului superior al copilului *are caracter obligatoriu și trebuie respectat în luarea oricăror măsuri privitoare la copil, indiferent de autorul ei. Acest principiu se restrânge asupra dreptului copilului de a avea o dezvoltare fizică și morală normală, la echilibru socio-afectiv și la viața de familie.* *Principiul interesului superior al copilului este opozabil atât părinților, reprezentanților legali și autorităților statului care au competență de a lua măsuri cu privire la exercitarea autorității părintești.* *Determinarea interesului superior al copilului reprezintă orice intervenție în spiritul acestui principiu, în vederea îmbunătățirii standardului de viață.* *În procedurile administrative sau judiciare care îl privesc, ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie. Și minorii care nu au împlinit vârsta de 10 ani pot fi ascultați dacă autoritatea competentă consideră că acest lucru este necesar pentru soluționarea cauzei.* *Drepturile tuturor copiilor trebuie respectate, indiferent de rasa, etnia sau naționalitatea fiecăruia, de culoarea pielii, de limba vorbită, de religia practicată, indiferent dacă sunt fete sau băieți. Copiii trebuie să fie protejați împotriva oricărei forme de discriminare.* *Drepturile copilului prevăzute de Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului:* • *Orice copil are dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare.* • *Orice copil are dreptul la un nume, la o naționalitate, are dreptul, în măsura posibilului, să-și cunoască părinții și să fie îngrijit de aceștia.* • *Copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește. Copiii au dreptul de a se informa, de a fi ascultați.* • *Orice copil are dreptul la libertatea de a gândi, de a avea o religie, de a participa la întruniri pașnice care nu încalcă drepturile celorlalți.* • *Copiilor trebuie să li se asigure condiții pentru a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de servicii medicale și de recuperare. Părinții lor vor fi informați despre avantajele alăptării, ale igienei și curățeniei mediului înconjurător, despre modalitățile de prevenire a accidentelor și a practicilor dăunătoare sănătății copiilor.*

	• *Copiii au dreptul la o educaţie de calitate care să le asigure egalitatea de şanse şi dezvoltarea personalităţii lor. Ei au dreptul la învăţământ primar obligatoriu şi gratuit, la asigurarea accesului la liceu şi facultate, la servicii de informare şi orientare şcolară şi profesională.* • *Copilul care are altă etnie, religie, vorbeşte altă limbă decât majoritatea are dreptul la viaţă culturală proprie, are dreptul să îşi declare apartenenţa religioasă şi să practice propria religie. Are, de asemenea, dreptul de a folosi limba proprie.* • *Copiii trebuie protejaţi împotriva oricăror forme de exploatare, împotriva violenţei, abuzului, abandonului şi a altor tratamente dăunătoare.* *Drepturile şi obligaţiile părinţilor prezentate în Codul Civil:* • *Autoritatea părintească este ansamblul de drepturi şi îndatoriri care privesc atât persoana, cât şi bunurile copilului şi aparţin în mod egal ambilor părinţi.* • *Părinţii exercită autoritatea părintească numai în interesul superior al copilului, cu respectul datorat persoanei acestuia, şi îl asociază pe copil la toate deciziile care îl privesc, ţinând cont de vârsta şi de gradul său de maturitate.* • *Ambii părinţi răspund pentru creşterea copiilor lor minori.* • *Autoritatea părintească se exercită până la data când copilul dobândeşte capacitatea deplină de exercițiu.* • *Copilul datorează respect părinţilor săi indiferent de vârsta sa.* • *Părinţii au dreptul şi îndatorirea de a creşte copilul, îngrijind de sănătatea şi dezvoltarea lui fizică, psihică şi intelectuală, de educaţia, învăţătura şi pregătirea profesională a acestuia, potrivit propriilor lor convingeri, însuşirilor şi nevoilor copilului; ei sunt datori să dea copilului orientarea şi sfaturile necesare exercitării corespunzătoare a drepturilor pe care legea le recunoaşte acestuia.* • *Părinţii au îndatorirea de a creşte copilul în condiţii care să asigure dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală şi socială în mod armonios.* *În acest scop, părinţii sunt obligaţi:* *a) să coopereze cu copilul şi să îi respecte viaţa intimă, privată şi demnitatea;* *b) să prezinte şi să permită informarea şi lămurirea copilului despre toate actele şi faptele care l-ar putea afecta şi să ia în considerare opinia acestuia;*

	c) să ia toate măsurile necesare pentru protejarea şi realizarea drepturilor copilului; *d) să coopereze cu persoanele fizice şi persoanele juridice cu atribuţii în domeniul îngrijirii, educării şi formării profesionale a copilului.* • *Copilul are dreptul de a primi o educaţie care să îi permită dezvoltarea, în condiţii nediscriminatorii, a aptitudinilor şi personalităţii sale.* • *Părinţii copilului au cu prioritate dreptul de a alege felul educaţiei care urmează să fie dată copiilor lor şi au obligaţia să înscrie copilul la şcoala şi să asigure frecventarea cu regularitate de către acesta a cursurilor şcolare.* ***Drepturile părintelui minor*** • *Părintele minor care a împlinit vârsta de 14 ani are numai drepturile şi îndatoririle părinteşti cu privire la persoana copilului.* • *Drepturile şi îndatoririle cu privire la bunurile copilului revin tutorelui sau, după caz, altei persoane, în condiţiile legii.* ***Studiu de caz*** *În partea finală a activităţii, vor fi prezentat cartonaşele cu drepturile copiilor, pe baza cărora vor fi dezvoltate discuţii şi dezbateri.*

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DREPTURI ALE PERSONALITĂŢII

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Drepturi ale personalității. Dreptul la viață, la sănătate și la integritate fizică și psihică. Respectul vieții private și al demnității persoanei umane.
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasa a V-a - Clasa a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: e) activitate la nivel curricular f) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metode: expunerea și dezbaterea interactivă, precum și prezentarea unor situații de fapt și anecdote. Se va avea în vedere, anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind noțiunile de viață, integritate fizică și psihică, viață privată, domiciliu și stare civilă (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definite), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în cele ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- Constituția României - Codul civil - Convenția europeană a drepturilor omului - Declarația Universală a Drepturilor Omului - Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene reglementează - Legea nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe - Marieta Safta, Drept constituțional. Teoria generală, Editura Hamangiu, București, 2021 - Fl.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori) Noul Cod civil Comentariu pe articole, ediția a III-a,Editura C.H. Beck, București, 2021.
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	

CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	*În **partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce țin de persoana fizică ca subiect de drept civil, titular de drepturi și de obligații civile.* ***Definirea persoanei fizice*** *Persoana fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile.* *Drepturile personalității sunt calificate, în general, drepturi inerente calității de ființă umană, drepturi care aparțin oricărui individ prin însuși faptul că este om. Noul Cod civil împarte drepturile personalității în două categorii: drepturile care privesc protecția corpului uman (dreptul la viață, dreptul la sănătate, dreptul la integritate fizică și psihică) și respectul vieții private și al demnității persoanei umane, care privește drepturi ținând cont de valori morale sau sociale (dreptul la viață privată, dreptul la liberă exprimare, dreptul la propria imagine).* ***Enumerarea drepturilor personalității:*** • *dreptul la viață, sănătate, integritate fizică și psihică* • *dreptul la libera exprimare* • *dreptul la viața privată* • *dreptul la demnitate* • *dreptul la propria imagine* • *dreptul la respectarea vieții private* ***Caracteristicile drepturilor personalității:*** • ***sunt inerente** calității de ființă umană: aparțin oricărui individ prin însuși faptul că este om și ocrotesc caracteristici fizice și morale ale ființei umane, individualitatea sau personalitatea acesteia;* • ***nu sunt drepturi patrimoniale**: viața, demnitatea, onoarea, imaginea, viața privată nu pot fi evaluate în bani;* • ***sunt netransmisibile**: aparțin doar titularului lor;* • ***sunt imprescriptibile**: indiferent cât timp titularul său nu ar exercita un drept al personalității, el nu se va stinge și nici nu va putea fi dobândit de o altă persoană.* ***Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică*** ***Articolul 22 din Constituție** prevede că: „(1) Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate. (2) Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant. (3) Pedeapsa cu moartea este interzisă".*

	Articolul 3 şi art. 5 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului *prevăd că „Orice fiinţă umană are dreptul la viaţă (...)"; „Nimeni nu va fi supus torturii, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante".* ***Articolul 2 şi art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale*** *reglementează dreptul la viaţă, respectiv interzicerea torturii, iar prin Protocolul nr. 6 la Convenţie, semnat la Strasbourg la 28 aprilie 1983, a fost abolită pedeapsa cu moartea. Având în vedere însă că acest Protocol nu excludea pedeapsa cu moartea pentru unele acte comise în timpul războiului sau în timpul unui pericol iminent de război, în 2002 a fost adoptat Protocolul nr. 13 la Convenţie cu privire la abolirea pedepsei cu moartea în orice împrejurări.* ***Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene reglementează în art. 2-4:*** *- dreptul la viaţă: „(1) Orice persoană are dreptul la viaţă. (2) Nimeni nu poate fi condamnat la pedeapsa cu moartea sau executat";* *- dreptul la integritate al persoanei: „(1) Orice persoană are dreptul la integritate fizică şi psihică. (2) În domeniile medicinii şi biologiei trebuie respectate în special: a) consimţământul liber şi în cunoştinţă de cauză al persoanei interesate, în conformitate cu procedurile prevăzute de lege; b) interzicerea practicilor de eugenie, în special a celor care au drept scop selecţia persoanelor; c) interzicerea utilizării corpului uman şi a părţilor sale, ca atare, ca sursă de profit; d) interzicerea clonării fiinţelor umane în scopul reproducerii".* *- interzicerea torturii şi a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante: „Nimeni nu poate fi supus torturii şi nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante".* *Din dispoziţiile* ***art. 22 din Constituţie*** *reiese că dreptul la viaţă nu poate fi conceput fără integritatea fizică, atingerea adusă integrităţii fizice a unei persoane însemnând o lezare a dreptului la viaţă. De asemenea, latura psihică a vieţii reprezintă o prelungire a dreptului la viaţă şi nu poate fi disociată nici de integritatea fizică.* *Pentru a cunoaşte limitele dreptului la viaţă trebuie analizat momentul în care acesta începe să existe şi momentul în care încetează. De-a lungul timpului au existat mai multe teorii cu privire la existenţa dreptului la viaţă, printre care enumerăm momentul concepţiei, momentul declanşării naşterii şi momentul instalării vieţii extrauterine cu condiţia ca fiinţa umană să fi respirat măcar o singură dată. Opinia majoritar acceptată este cea potrivit căreia o persoană este în viaţă în momentul dezlipirii*

	corpului de către corpul mamei, al existenței autonome a copilului. *Dreptul la viață încetează în momentul în care încetează activitatea cerebrală.* *Statul are obligația de a proteja și garanta dreptul la viață, integritate fizică și psihică, obligație care devine eficientă cu ajutorul normei penale care implică o sancționare specifică în cazul încălcării lor.* *Tot în sfera obligațiilor pozitive intră existența îndatoririi, pentru autoritățile publice, de a lua măsuri de natură să asigure sănătatea publică sau de a lua toate măsurile necesare pentru a împiedica producerea unor împrejurări în care viața persoanelor să fie pusă în primejdie.* *În strânsă legătură cu dreptul la viață se găsește interzicerea practicilor eugenice prin care se tinde la organizarea selecției persoanelor. Eugenia este disciplina care studiază aplicațiile practice ale biologiei ereditare în ameliorarea genetică a indivizilor.* *De asemenea, sunt interzise intervențiile: asupra caracterelor genetice cu privire la modificarea descendeței persoanei (cu excepția cazului în care este necesară evitarea unor maladii ori tratamentul acestora), având drept scop crearea unei ființe umane genetic identice unei alte ființe umane vii sau moarte, crearea de embrioni umani în scopuri de cercetare. Nici prin tehnica reproducerii umane asistate nu este permisă alegerea sexului viitorului copil, excepție făcând situația în care se urmărește evitarea unei boli ereditare grave legate de sexul acestuia.* *Din interpretarea textului de lege rezultă că este permisă crearea de embrioni umani în scopul reproducerii umane asistate medical, iar intervențiile asupra caracterelor genetice sunt permise în situații în care să se țină seama de principiul prioritității interesului și binelui ființei umane.* *De asemenea, potrivit legii civile, corpul uman este inviolabil, iar orice persoană are dreptul la integritate fizică și psihică, neputându-se aduce atingere integrității ființei umane decât în cazurile și în condițiile expres și limitativ prevăzute de lege.* *Excepțiile de la principiul inviolabilității corpului uman prezintă o dublă perspectivă: în ce situații este permis a se aduce atingere corpului unei persoane fără consimțământul ei și care sunt intervențiile asupra propriului corp asupra cărora persoana își poate da consimțământul. Dacă pacientul se află în imposibilitatea de a își exprima consimțământul, acesta trebuie dat de reprezentantul legal sau de ruda cea mai apropiată, de altfel sunt autorizate intervențiile medicale fără obținerea consimțământului în cazul urgenței, când intervalul de timp*

	pentru obținerea consimțământului ar pune pacientul în stare de pericol și în mod ireversibil sănătatea ori viața acestuia. ***Dreptul la libera exprimare*** *Libertatea de exprimare este consacrată atât în legea fundamentală a țării, cât și în Convenția europeană a drepturilor omului. Acest drept se referă la libera exprimare a gândurilor, a opiniilor, ori a credințelor și la libertatea creațiilor de orice fel, fie că sunt create prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau orice alte mijloace de comunicare. Dreptul la libera exprimare implică posibilitatea oricărei persoane de a aduce la cunoștință publică gândurile, ideile, opiniile și credințele sale indiferent dacă acestea sunt argumentate ori dacă sunt apreciate favorabil sau din contră, contrariază. Cu privire la mijloacele folosite în aducerea la cunoștință publică a acestora, pot fi diverse: comunicare directă, mijloace tehnice, mijloace de comunicare în masă, modalități de exprimare artistică.* *Dreptul la libera exprimare nu este un drept nelimitat, el poate fi îngrădit doar în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege, astfel că, legea fundamentală stabilește că această libertate nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară și dreptul la propria imagine. Aceste restrângeri asupra dreptului la libera exprimare sunt realizate în scopul de a proteja drepturile personalității care aparțin altor persoane și interesele superioare ale societății.* ***Dreptul la viața privată*** *Dreptul la viața privată face parte din categoria drepturilor personalității protejate atât de dispozițiile constituționale, cât și de cele ale Convenției europene a drepturilor omului. Dispozițiile legii constituționale fac referire la obligația statului de a respecta și ocroti viața intimă, familială și privată și de asemenea la inviolabilitatea domiciliului, ca spațiu în care se consumă cea mai mare parte a vieții private.* *Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că viața privată include: dreptul persoanei la viața privată intimă, personală, dreptul la viața privată socială și dreptul acesteia la un mediu înconjurător sănătos.* *Din dispozițiile legii civile reiese că noțiunea de viață privată înglobează și noțiunile de reședința, corespondența, manuscrise, alte documente personale, precum și informații din viața privată a unei persoane. Acestui drept îi corespunde o obligație ce le incumbă atât autorităților, cât și particularilor de a se abține de la orice imixtiune sau ingerință în afacerile altuia și de la orice intruziuni în intimitatea unei persoane.*

	Dimensiunile dreptului la viața privată diferă de la individ la individ având în vedere că aceste valori sunt strâns legate de persoană și de stilul acesteia de viață. ***Dreptul la demnitate*** *Dreptul la demnitate, în concepția legii civile cuprinde **onoarea** și **reputația** persoanei. Acest drept face parte din categoria drepturilor sociale expuse unor grave amenințări prin clonare, eutanasie, selecție eugenică a speciilor sau cercetare medicală asupra ființei umane.* *Aspectele experimentale desfășurate pe subiecți umani sunt în relație cu respectul și stima de sine. **Onoarea** este un sentiment complex, înnăscut, determinat de percepția pe care fiecare persoană o are despre demnitatea sa, dar și de modul în care ceilalți o percep sub acest aspect. **Reputația** este un sentiment dobândit prin modul exemplar în care o persoană se comportă în viața privată ori în viața socială.* ***Dreptul la propria imagine*** *Legiuitorul constituant prevede în art. 30 alin. (6) din Constituție că „libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine".* *Legea civilă face referire în art. 73 alin. (2) la înfățișarea fizică și la vocea persoanei, astfel că, în exercitarea dreptului la imagine, persoana se opune reproducerii portretului său, prin orice mijloace și utilizării acestuia, indiferent dacă fotografia ori filmarea se produce într-un spațiu privat ori public. Privitor la persoanele cu o activitate celebră, la actori de cinema sau la manechini, dreptul la imagine face parte din patrimoniul lor, întrucât acesta este comercializabil. Legea nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe prevede expres necesitatea consimțământului persoanei/succesorilor persoanei care apare al cărui portret apare într-o operă. Vocea, cel de-al doilea atribut al personalității urmează același regim ca înfățișarea fizică, fiind interzisă înregistrarea, reproducerea, și difuzarea vocii unei persoane, respectiv a imitării acesteia dacă este susceptibilă să creeze confuzii sau orice altă modalitate de a putea crea un prejudiciu.*

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
CONSUMUL DE DROGURI ȘI CONSECINȚELE COMPORTAMENTULUI ADICTIV

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Consumul de droguri și consecințele comportamentului adictiv
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: g) activitate la nivel curricular h) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se vor prezenta participanții și va fi introdusă tema de discuție, folosind o manieră interactivă; elevii vor fi invitați să participe activ pe întreaga derulare a activității, cu scopul identificării nivelului de cunoștințe și de conștientizare a implicațiilor și consecințelor consumului de droguri; vor fi abordați factorii care predispun sau favorizează debutul în comportamentul adictiv, precum și factorii protectivi ai consumului de droguri, clarificarea noțiunilor de specialitate, principalele tipuri de droguri și metodele de consum, consecințele de ordin familial, social, dar și juridic, etapele și mecanismul consumului, riscurile asociate, cum recunoaștem și cum putem ajuta consumatorii din familie sau grupul de colegi / prieteni, instituții și ONG-uri care oferă servicii adresate consumatorilor de droguri.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului si consumului ilicit de droguri; rapoartele Agenției Naționale Antidrog privind datele statistice la nivel național, în perioada 2015-2017; Everything you need to know about drug addiction, Jeanne Nagle, New York 1999; TRIPAT ce trebuie să știi despre droguri: de la alcool la ecstasy, Cynthia Kuhn, Scott Swartzwelder, Wilkie Wilson, ed. Trei, 2014; vizionare de filme - Trainspotting, Requiem for a dream, Toto si surorile lui; https://nudroguri.wordpress.com/160/ - informații droguri, servicii oferite consumatorilor.
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI,	*NOTĂ: informațiile oferite au caracter orientativ, tema abordată fiind extrem de vastă pentru a putea fi acoperită pe parcursul*

DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	*unei activităţi didactice (durata fiind de numai 50 de minute), impunandu-se astfel o selecţie care să asigure acoperirea aspectelor importante.* **IDENTIFICAREA FACTORILOR CARE PREDISPUN ŞI CARE PROTEJEAZĂ ADOLESCENŢII ÎN DEBUTUL CONSUMULUI ADICTIV:** Astfel, **factorii de risc în consumul de droguri** sunt acele circumstanţe care contribuie la creşterea probabilităţii ca o persoană să fie predispusă la iniţierea consumului de droguri: • Deprivarea economică şi socială - copiii şi tinerii care trăiesc în medii sociale disfuncţionale şi în grupuri care au legătură cu criminalitatea au multe şanse să câştige comportamente antisociale şi să aibă probleme legate de consumul de droguri; • Dezorganizarea în mediul social imediat - atunci când o populaţie este confruntată cu schimbări culturale bruşte, se produce o deteriorare a abilităţilor familiei în a transmite valori prosociale copiilor şi adolescenţilor. Această deteriorare în funcţia de socializare a mediului social imediat (familie, cartier, reţele sociale de sprijin) poate conduce la apariţia problemelor legate de abuzul de alcool şi alte substanţe psihoactive. • Atitudini şi comportamente familiale permisive faţă de consumul de droguri - modelarea exercitată de către părinţi prin propriul lor comportament de consum influenţează semnificativ consumul de droguri de către copii. Această asociere pozitivă a fost în mod consistent observată atât pentru drogurile legale cât şi pentru cele ilegale. • Disfuncţii educative ale familiei - diverse studii arată relaţia existentă între ineficacitatea sau inconsistenţa în exercitarea rolurilor parentale şi a funcţiilor familiale în stabilirea de norme de comportament în familie şi problemele de abuz de droguri, mai ales la copiii care prezintă comportamente dezadaptative (tulburări de atenţie, iritabilitate şi agresivitate). • Lipsa unor legături afective familiale - absenţa părinţilor sau a unor tutori capabili să ofere suport emoţional pozitiv copiilor lor, absenţa unor legături afective puternice în mediul familial, poate fi relaţionată pe termen lung cu dezvoltarea unor comportamente de abuz de droguri. • Eşecul şcolar - randamentul şcolar scăzut a fost identificat ca factor de predispoziţie a frecvenţei şi intensităţii consumului de droguri.

	• Anturajul - în cazul copiilor care se asociază cu egali care consumă droguri, există o probabilitate mai mare ca aceştia să devină consumatori. **Factorii de protecţie în consumul de droguri** sunt reprezentaţi de acele circumstanţe care micşorează probabilitatea începerii consumului de droguri, acţionând ca elemente de protecţie faţă de potenţiale răspunsuri problematice: • Canalizarea pozitivă a curiozităţii adolescentului, cu scopul de a-i atrage atenţia de la orice comportament şi situaţie periculoase. Acest lucru se realizează prin derularea unor campanii informative prin care se oferă tinerilor informaţii corespunzătoare cu privire la riscurile asociate consumului de droguri. • Iniţiativele orientat spre compensarea cu argumente raţionale a impulsului de curiozitate favorizează decizii libere în faţa unei oferte previzibile de droguri. • Promovarea educaţiei prin valori şi atitudine care denotă apreciere, respect şi responsabilitate pentru sănătatea proprie şi cea a comunităţii. • Stimularea stimei de sine cu scopul reducerii riscului de consum ca alternativă la îmbunătăţirea imaginii de sine - se realizează prin intermediul activităţilor de prevenire a consumului de droguri dar un rol important îl are şi intervenţia părinţilor în acest sens. • Dezvoltarea abilităţilor sociale - antrenarea copiilor şi adolescenţilor spre acele modele de relaţionare centrate pe valori sociale (respect, colaborare, ajutor etc.). • Promovarea unei întrebuinţări diverse şi fructuoase a timpului liber care să ajute adolescentul să îşi satisfacă necesităţile conform dezvoltării sale şi să construiască modele pozitive de întrebuinţare a timpului său liber, plecând de la posibilităţile mediului în care locuieşte. • Favorizarea exercitării raţionale a autorităţii paterne care să permită copiilor şi adolescenţilor însuşirea unor norme acceptabile de convieţuire şi luarea unor decizii cât mai responsabile chiar dacă acţionează sub impulsul curiozităţii şi plăcerii. Comitetele de părinţi ocupă în acest caz un loc foarte important în momentul în care chiar tinerii au nevoie ca părinţii să stabilească nişte limite clare. • Supervizare - supervizarea parentală, participarea semnificativă a părinţilor la activităţile copiilor. • O bună legătură cu şcoala - existenţa unei legături pozitive cu şcoala şi cu profesorii, existenţa unui randament şcolar bun, cu aspiraţii de a continua studiile.

	Aprecierea factorilor de risc şi de protecţie are importante implicaţii practice în ceea ce priveşte reducerea cererii de droguri, deoarece intervenţiile din aria prevenirii consumului de droguri se centrează pe informarea populaţiei în legătură cu riscurile asociate consumului de droguri, minimizarea factorilor de risc în consumul de droguri precum şi pe promovarea stabilizării factorilor de protecţie pe termen lung. *(Sursa: Agenția AntiDrog)* **NOȚIUNI DE SPECIALITATE/TERMENI UTILIZAȚI ÎN DOMENIUL CONSUMULUI DE DROGURI:** *Dicționarul Enciclopedic roman* definește drogul ca fiind din punct de vedere farmaceutic o *„materie prima de origine vegetala, animala sau minerala ce servește la prepararea anumitor medicamente"*, iar din aceeași sursa aflam ca activitatea de drogare, din punct de vedere medical *"consta in administrarea exagerata de medicamente unui bolnav. Drogarea duce la obișnuința, la necesitatea măririi continue a dozei, fapt care are repercusiuni negative asupra organismului".* La ora actuala sensul cel mai apropiat de acceptiunea comuna admisa pentru cuvântul drog, retinut si utilizat de limbajul diurn al omului modern si nu neaparat al specialistilor este cea potrivit careia „ drogul este orice substanta, susceptibila de a da nastere toxicomaniei". Si totusi, nici aceasta definitie nu este suficient de corecta. In anul 1950, **O.M.S.** a incredintat aceeasi sarcina dificila *Comitetului de experti in droguri apte de a da nastere toxicomaniei*, din subordinea sa. Acestia reusesc in anul 1952 sa dea prima definitie a toxicomaniei relativ unanim acceptata, facand totodata, in premiera pe plan stiintific mondial, o diferentiere neta intre doua fenomene care se suprapuneau: ***obisnuinta*** si ***toxicomania*** si calificand, paradoxal drogul. Astfel, notiunea de ***obisnuinta*** este definita ca fiind *„o stare rezultata din consumarea repetata a unui drog. Caracteristicile sale sunt in deosebi:* *- o dorinta de a continua luarea drogului din cauza senzatiei de bine pe care el o creeaza;* *- o usoara tendinta de a creste dozele;* *- o dependenta de ordin psihic cu privire la efectele drogului;* *- efectele daunatoare care, daca exista, privesc, inainte de orice, individul."* La randul sau, ***toxicomania*** este definita ca fiind acea *„stare de intoxicare cronica sau periodica nascuta din consumarea repetata a unui drog natural sau de sinteza. Principalele caracteristici ale toxicomaniei sunt:*

	- o dorinta nestavilita sau o nevoie de a continua sa consume droguri si de a si-l procura prin toate mijloacele; *- tendinta de a mari dozele;* *- efecte daunatoare asupra individului si a societati".* Conform definitiei date de ***O.M.S.*** prin abuz de droguri se intelege orice utilizare excesiva continua ori sporadica, incompatibila sau in relatie cu practica medicala a unui drog. Abuzul poate fi: - exceptional, in scopul de a incerca o data sau de mai multe ori un drog, fara a continua insa; - ocazional, sub forma intermitenta, fara a se ajunge la dependenta; - episodic, intr-o circumstanta determinata; - sistematic, caracterizat prin dependente. **DEPENDENȚELE, TOLERANȚA ȘI FARMACODEPENDENȚA** In anul 1964, *Comitetul de experti in droguri apte de a da nastere toxicomaniei* defineste notiunile de ***dependenta*** si ***toleranta***. De acum inainte, ***dependenta psihica*** este definita ca fiind „starea in care un drog produce un sentiment de satisfactie si o inclinatie psihica ce cere o administrare periodica sau continua a drogului pentru obtinerea placerii ori evitarea starii de rau". In ceea ce priveste ***dependenta fizica***, aceasta este, la randul sau, considerata *„o stare adaptiva caracterizata prin aparitia unor tulburari fizice intense atunci cand administrarea drogului este intrerupta sau cand actiunea acestuia este contracarata printr-un antagonism specific. Aceste tulburari, adica simptomele de sevraj ori de abstinenta, se compun din simptome de natura fizica sau psihica caracteristice fiecarui drog".* In sensul termenilor utilizati de catre specialisti mai apare si o noua notiune: ***toleranta***, care este, de acum apreciata a fi *„proprietatea posedata de organismul uman de a suporta, fara manifestari de reactie, administrarea dozelor obisnuite active ale unei substante determinate. In materie de droguri, aceasta toleranta poate conduce la o marire a dozelor in scopul regasirii efectului cautat".* Distinctia propusa dintre cele doua forme de dependenta, generate de drog, este vizibila; cea ***psihica***, mult mai usoara, permitand individului sa renunte la consum, iar cea ***fizica***, cu mult mai acutizata, cerand eforturi deosebite, mai ales in timpul ***sevrajului*** din partea subiectului aflat In situatia respectiva. In plus, se impunea avansarea, pe de alta parte, a unui nou concept pentru a se evita paralelismele ce mai subzistau in terminologia specialistilor, dar si a nespecialistilor, care utilizau, inca, pe larg, termenul de ***toxicomanie*** pentru a desemna,

	simultan, dependenta fizica si psihica, in timp ce prin ***obisnuinta*** se intelegea anterior doar ***dependenta psihica***. ***„Comitetul Expertilor in droguri al Organizatiei Mondiale a Sanatatii"*** devenit, intre timp, ***„Comitetul O.M.S. al expertilor in farmacodependenta"***, recomanda înlocuirea lor cu termenul nou creat anume ***„farmacodependenta"***. La cea de a saisprezecea sa reuniune, comitetul a definit aceasta notiune ca fiind *"o stare psihica si uneori chiar fizica rezultand din interactiunea dintre un organism viu si un medicament, ce se caracterizeaza prin modificarea de comportament si prin alte reactii care cuprind, totdeauna, o tendinta de a lua medicamentul, in mod continuu, sau periodic, in scopul regasirii efectelor sale psihice si, cateodata, pentru a evita neajunsurile privarii. Aceasta stare poate sa fie insotita sau nu de toleranta. Acelasi individ poate fi dependent de mai multe medicamente"*. Desi axata, in principal, pe substantele si produsele farmaceutice (denumite generic cu substantivul ***medicament***) prin o simpla inlocuire a acestuia cu cuvantul ***drog*** campul de aplicabilitate a formularii devine, dintr-o data, extrem de incapator, rasfrangandu-se chiar si asupra substantelor psihotrope, care cu ani mai tarziu, vor fi puse, si ele, sub control international de catre ***Conventia privind substantele psihotrope*** din 1971. Pentru a defini cu mai multa acuratete, in acest sens, aspectele chimice ale farmacodependentei, *O.M.S.* a elaborat, tot prin expertii sai, un nou document de o importanta covarsitoare si anume directivele pentru diagnosticarea diverselor tulburari mentale si comportamentale nascute din utilizarea substantelor psihoactive. Astfel in ***Clasificarea internationala a tulburarilor mentale si a tulburarilor datorate comportamentului - Descrierile chimice si directivele pentru diagnosticare***, codificate sub denumirea generica ***CIM - 10*** se reda imaginea chimica a sindromului de sevraj, precum si caile de diagnosticare a acestora. Din comportarea atenta a definitiei ***farmacodependentei*** si descrierii chimice a ***sindromului de sevraj***avansat de catre directivele ***CIM -10*** s-a ajuns la concluzia ca nu exista incoerenta majora intre cele doua concepte, intrucat atat una cat si cealalta: *- „ pe de o parte, definesc o dorinta puternica ori compulsiva de a consuma o substanta si pun in evidenta un comportament de cautare a drogului greu de stapanit ca o componenta esentiala a dependentei;* *- pe de alta parte, considera sindromurile de sevraj si de toleranta ca fiind simple consecinte ale expunerii la drog, care nu sunt ele insele suficiente pentru a putea diagnostica farmacodependenta cu certitudine"*.

	Comitetul de experti a afirmat, totodata, doua idei deosebit de relevante in context si anume ca, distinctia dintre cele doua forme de dependenta este greu de realizat in context chimic si ca, de asemenea, distinctia respectiva nu corespunde opiniei moderne care doreste ca efectele drogului asupra individului sa fie potential decelabile si biologic. Conformandu-se totusi necesitatii imperioase de a inlatura confuzia care, iata mai persista, in continuare, pentru ca medicii apreciau semnele existentei sindromului de sevraj ca o dovada clara a unei dependente fizice mai mult decat a farmacodependentei, Comitetul se decide, in cele din urma, sa renunte la distinctia, cea atat de controversata, dintre dependentele psihica si fizica si da, in urma consultarilor, o noua definitie a farmacodependentei, care, astfel retusata, se prezinta dupa cum urmeaza: *„ Ansamblu de fenomene comportamentale, cognitive si fiziologice de o intensitate variabila, in cadru careia utilizarea uneia ori a mai multor substante psihoactive devine principala prioritate. Caracteristicile sale esentiale sunt dorinta obsesiva de a-si procura si de a lua substanta in cauza si a o cauta permanent. Factorii determinanti ai farmacodependentei si problemele care decurg din aceasta pot fi de natura biologica, psihologica ori sociala si care comporta, in mod obisnuit, o interactiune".* Insa nu se poate renunta deocamdata, dupa cum se remarca, la notiunea *dependentei fizice* care, in domeniul farmacologiei, a insemnat o etapa importanta fara a starni mirare. De asemenea, pentru a se evita, pe viitor, confuzia cu *dependenta* in general, comitetul pe care de acum il cunoastem, a decis introducerea in terminologie a conceptului ***sindromului de sevraj***, in redactarea urmatoare: *„Dupa administrarea repetata a anumitor substante care dau nastere la dependenta, cum ar fi, de exemplu, opiaceele, barbituricele si alcoolul, abstinenta la acestea poate accentua comportamentul ce consista in cautarea acestor substante in scopul de a evita ori de a usura efectele dureroase ale sevrajului, si/sau producerea de schimbari fiziologice suficient de grave pentru a necesita un tratament medical".* Comitetul a considerat de cuviinta sa aduca, totodata, precizari importante si acestei notiuni care este ***toleranta***. Definitia acesteia, la ora actuala, este dupa cum urmeaza: *„O reducere a sensibilitatii fata de o substanta, dupa administrarea s-a repetata, care fac necesare doze mult mai ridicate pentru a produce acelasi efect ca si cel obtinut anterior cu o doza mai redusa. Aceasta crestere a dozei poate fi facuta necesara prin schimbarile din metabolizarea substantei sau*

	printr-o adaptare celulara, fiziologica ori comportamentala cu privire la efectele sale". Cu prilejul celei de-a saisprezecea reuniune, Comitetul definise sintagma *abuz de droguri* ca fiind „ *folosirea excesiva, persistenta ori sporadica, incompatibila sau fara legatura cu o motivare medicala acceptabila"* Apreciind din nou necesitatea de a renunta, o alta ambiguitate si anume aceea a definitiei date abuzului de droguri, emisa in alte conditii, de acum depasite, acelasi for de decizie recomanda utilizarea, in locul sintagmei perimate, a expresiei ***utilizare nociva.*** Aceasta va fi definita ca fiind „ *un mod de consumare a unei substante psihoactive daunatoare pentru sanatate, psihic sau fizic; consumarea unor asemenea substante are aspecte neplacute asupra familiei, comunitatii si societatii in general".* La ora actuala, substanta psihoactiva este considerata a fi *„orice substanta care, introdusa intr-un organism viu, ii poate modifica acestuia perceptia, comportamentul ori functiile sale cognitive sau motrice".* Comitetul de experti ai *O.M.S.*, prin cel de-al 28-lea sau raport tehnic cu nr. 836, constatand ca noii definitii a farmacodependentei (care nu este in mod necesar, dupa cum s-a remarcat, nociva prin ea insasi), trebuie sa i se alature si unele precizari cu privire la acele substante care produc, in anumite doze, modificari fizice ori comportamentale ce au, apoi, consecinte sociale si de sanatate publica. Iata, in lumina acestor precizari, care sunt, la ora actuala: *„Substantele sau clasele de substante psihoactive a caror autoadministrare poate produce tulburari mintale si tulburari de comportament si bineinteles o dependenta, enumerata in **CIM-10**":* - alcoolul; - opiaceele; - derivatele canabisului; - sedativele si hipnoticele; - cocaina; - alte stimulente si cofeina; - halucinogenele; - tutunul; - solventii volatili; - alte substante psihoactive si substante din diferite clase utilizate in asociere.

	Sa retinem recomandarea de excludere a termenului drog si utilizarea, in locul sau, a sintagmei substanta psihoactiva, *apreciata a fi mult mai cuprinzatoare si pe care o propunem a fi utilizata si in tara noastra, potrivit* O.M.S. *dar, mai ales, pentru acuratetea si larga s-a sfera nationala.* Folosirea de catre noi, in continuare, a cuvantului drog se justifica insa prin caracterul sau istoric ca si in sens larg, denominator, in acelasi timp al stupefiantelor si substantelor psihotrope, iar cand facem referire la *substanta*, vom intelege, totdeauna *substanta psihoactiva*. Se atrage atentia asupra includerii alcoolului si a tutunului printre substantele psihoactive ce sunt recomandate de O.M.S., de a fi puse controlului international, cu motivarea ca ele au in compozitia lor incontestabile proprietati dependogene si pot cauza grave consecinte pentru sanatatea consumatorului. Considerate de foarte mult timp droguri usoare si licite cu un net caracter recreativ, alcoolul si tutunul, apreciate astfel, fireste, in primul rand din ratiuni economice, iata-le, dintr-o data, asezate in randul substantelor psihoactive, fiind pe cale sa se puna punct unei politici mondiale discriminatorii in domeniul comertului cu acestea. Asupra acestui drog vom reveni, de altfel, cand vom face referire la drogurile licite si cele ilicite. **TIPURI DE DROGURI:** Substantele psihoactive si cu caracter dependogen pot fi clasificate in functie de criteriile de ordin: stiintific, medical sau juridic, cautand de fiecare data a determina si diferentia efectele date asupra individului de catre substantele active cele mai raspandite astazi. O clasificare generica a drogurilor ar fi : a) dupa modul de obtinere: - naturale; - semisintetice - sintetice. b)dupa modul de actiune asupra *Sistemului Nervos Central*: -stimulente; -depresoare; -perturbatoare. c)dupa efectul actiunii lor asupra unui consumator: -stupefiante; -halucinogene. In afara acestor criterii enumerate mai exista si o serie de distinctii importante si ele, nu doar din punct de vedere teoretic, asupra carora vom face precizarile necesare ulterior.

	Conform *Dictionarului Enciclopedic de droguri*, drogurile sunt impartite in mai multe categorii cum ar fi : a) droguri dulci (ingerabile) - sunt astfel denumite amfetaminele si alte stimulente ale S.N.C., prizate in general; b) droguri inhalabile - produse chimice volatile la temperatura mediului ambiant ai caror vapori produc efecte similare celor date de alcool ori stupefiante; c) droguri injectabile - de obicei apeleaza la administrarea prin injectare consumatorii care au ajuns la un grad ridicat de dependenta iar drogurile administrate pe alte cai nu-i mai satisfac. Aceste droguri actioneaza imediat asupra SNC, efectele fiind foarte intense; d) droguri naturale - toate substantele stupefiante si psihotrope extrase sau preparate din plante, altele decat cele de sinteza ori semisinteza, fara a fi prelucrate chimic, ca de exemplu: cocaina, cannabisul, frunzele de coca, morfina, opiul; e) droguri psihice - categorie de produse si substante ce actioneaza direct asupra SNC, cum ar fi halucinogenele; f) droguri sintetice - substante obtinute pe cale chimica prin sinteza in conditii de laborator. O alta clasificare consacrata de ***Conventia unica privind stupefiantele*** din 1961 realizata de catre ***Policier*** si ***Thuiller*** este urmatoarea: a) depresoare ale SNC: - alcoolul; -hipnoticele; -tranchilizantele; -neurolepticele; -analgezicele. b) stimulente: -stimulente minore; -stimulente majore; -stimulente ale umorului si antidepresoare. c)perturbatoare : -canepa indiana; -halucinogene; -solventii volatili. ***Clasificari de ordin medical*** In anul 1971 **OMS** propune in mod oficial o alta clasificare fondata pe proprietatea unei substante de a da nastere la dependenta ori de a induce toleranta. Alti cercetatori cum ar fi M. Nahos, Trouve si altii, in lucrarea intitulata *Toxicomanie, Pharmacodependence*, pentru ierarhizarea unor droguri iau in calcul procentajul consumatorilor. Astfel pentru alcool se indica 7%, pentru

cannabisul jamaican 50%, heroina - cocaina 90-95%. Dar nici aceasta scala nu pare a fi corecta intrucat din interpretarea acestor cifre reiese ca 7% dintre bautorii de alcool devin dependenti, pana la 50% din consumatorii de cannabis devin toxicomani, iar opiaceele dau nastere la dependenta prin proportie de 95%, ceea ce duce la concluzi arbitrare si care nu pot fi sustinute cu argumente solide.
Specialistii francezi au redactat un raport ce cuprinde substante cu proprietati toxicomanogene clasificate in functie de capacitatea lor numita *clasificarea PELLETIER*. Meritul acestei clasificari este de a trata in mod unitar atat drogurile licite cat si pe cele ilicite, ce sunt controlate juridic.

Droguri dure si droguri usoare

Criteriul de departajare, in acest caz, este considerat a fi concentratia de principiu activ continuta de catre un drog sau altul. In functie de acest lucru, unele droguri pe care le vom numi ***dure*** au concentratii puternice de alcaloid, in timp ce acelea considerate ***usoare*** il contin intr-o proportie scazuta.
Astfel, nu este tot una sa fumezi o tigara marijuana, intr-o anumita imprejurare si sa fumezi zilnic ***crak***. Totusi, problema nu este asa de simplu de tratat, cum ar parea la prima vedere, intrucat, in materie de consum de droguri, totdeauna doza este cea care determina intoxicatia si creeaza toleranta, potrivit unui principiu verificat de catre toxicologi. Aceasta inseamna ca o doza ridicata, chiar dintr-un drog considerat ***usor***, poate crea, la un moment dat, aceleasi probleme ca si un drog apreciat a fi ***dur***.
Pe de alta parte, exista unele droguri care nu creeaza decat o dependenta redusa, chiar daca este apreciat ca este un drog dur. Este cazul LSD, a carei doza de cateva miligrame declanseaza puternice reactii in organismul toxicomanului, fiind un puternic halucinogen, dupa cum stim, pe cand in acelasi timp, opiu, apreciat, ca fiind un drog ***usor***, are, in schimb, un foarte puternic potential dependogen.

Substantele chimice esentiale si precursorii

La ora actuala, in cadrul eforturilor desfasurate pe plan mondial in scopul combaterii traficului si consumului abuziv de droguri, isi impune valentele pozitive o noua strategie, si anume, aceea a impiedicarii deturnarii din circuitul legal al anumitor substante si produse care servesc la obtinerea heroinei, a cocainei, a stupefiantelor semisintetice ori sintetice, in general, in laboratoarele clandestine create de catre traficanti.

Fundamentarea juridica pentru punerea substantelor chimice esentiale si precursorii sub controlul international, o intalnim in art.12 din ***Conventia din 1988***.

Alegerea produselor chimice cele mai pretabile de a fi clasificabile, din acest punct de vedere raspunderea de mare importanta, nu este o sarcina usoara.

Initial, figurau doar 12 substante si produse pe tablourile I si II ale ***Conventiei din 1988***, dupa cum urmeaza:

Tabloul I	**Tabloul II**
Efedrina	Anhidrida acetica
Ergotamina	Acetona
Ergometrina	Acidul antranilic
Acidul lisergic	Eterul dietilic
Fenil-1-propanona-2	Acidul fenilacetic
Pseudoefedrina	Piperidina

In urma unor recomandari insistente venite din partea forurilor competente, cu prilejul celei de-a 35-a sesiuni din luna aprilie 1992, care a avut loc la **Viena, *Comisia pentru stupefiante*** a decis includerea sub control a altor 10 precursori chimici ce pot servi, la randul lor, la obtinerea drogurilor ilicite in laboratoarele clandestine din toata lumea.

Acestia sunt, in ordinea votata, urmatorii: acidul N-acetilantracilic, metilene-dioxifenil 3,4-propanona 2, safrol, isosafrol, piperonal, metietilcetona, toluen, hipermanganat de potasiu, acid sulfuric si acid clorhidric.

Cele 22 de produse chimice au fost impartite in trei categorii:

Categoria I cuprinde 8 produse chimice utilizate la producerea stupefiantelor de sinteza si neavand o alta utilitate; 6 dintre acestea figureaza in Tabloul I al Conventiei din 1988, celelalte doua fiind suplimentare.

Categoria a II-a numara 7 produse chimice utilizate la producerea stupefiantelor, sintetice, dintre care, anhidrida acetica este, in aceeasi masura folosita ca element indispensabil la fabricarea heroinei.

Produsele chimice din aceasta categorie au si aplicatii licite ori comerciale mai largi decat cele cuprinse in categoria precedenta.

Categoria a II-a cuprinde 4 produse chimice care figurau deja pe Tabloul II al *Conventiei din 1988* s 3 sunt suplimentare.

Categoria a III-a include, la randul sau, 7 produse chimice ce sunt esentiale in productia de heroina si cocaina doua dintre ele, respectiv, acetona si eterul dietilic, le regasim pe Tabloul II al *Conventiei din 1988*, celelalte 5 fiind suplimentare.

Categoria I	**Categoria a II-a**	**Categoria a III-a**

Efedrina	Anhidrida acetica	Acetona
Ergometrina	Acid antranilic	Eter dietilic
Ergotamina	Acid fenilacetic	Metiletilcetona
Acid lisergic	Piperidina	Toluen
Fenil-1-propanona-2	Isosafrol	Permanganat de potasiu
Pseudoefedrina	Piperonal	Acid sulfuric
Acid antranilic	Safrol	Acid clorhidric
Metilenedioxifenil 3,4-propanona-2		

Exista, din punct de vedere juridic vorbind mai multe mecanisme oficiale puse la punct pentru prevenirea deturnarii din circuitul legal al produselor chimice la care am facut referire. Ele isi manifesta actiunile la nivel national, bilateral, regional si international, fiind, in ultima instanta interdependente. Instrumentul cel mai de seama insa in ceea ce priveste controlul international al substantelor chimice esentiale si precursorilor, ramane totusi ***Conventia din 1988***, cea care a si avansat aceasta noua metoda de lupta impotriva proliferarii traficului si abuzului ilicit de droguri.

In acelasi timp, ***Organul International de Control al Stupefiantelor*** (O.I.C.S), ***Consiliul de Cooperare Vamala*** (C.C.D.) si ***Organizatia Internationala de Politie Criminala***(O.I.P.C.) - ***Interpol***, desfasoara la randul lor, alte eforturi, prin intermediul programelor proprii de tinere sub control a acestor substante si produse in timp ce la nivel regional, ***Organizatia Statelor Americane*** (O.A.S.) si ***Comunitatea Economica Europeana*** (C.E.E.) au introdus importante masuri de reglementare si cooperare in materie.

Droguri licite si droguri ilicite

Cu privire la aceasta distinctie intre drogurile permise si cele supuse anumitor regimuri restrictive, exista o intreaga literatura scrisa, la ora actuala, in toata lumea. Aceasta deosebire ne este neaparat medicala, ci mai degraba juridica, adica din punct de vedere al modului cum este reglementat de lege.

Cunoasterea regimului juridic de care de bucura un anumit drog califica, in mod concomitent, si activitatile economice al caror obiect material este ori poate fi drogul respectiv.

Dar, din aceasta asertiune, rezulta ca separarea drogurilor in licite si ilicite are la baza, in ultima instanta, doar criteriul economic si asa cum arata un specialist in materie : „drogul este, intr-adevar, o marfa reglementata de lege."

	Drogurile licite se divid, potrivit unor opinii, la randul lor in ***droguri recreative*** si ***droguri utilitare.*** In randul celor dintai intalnim : alcoolul, ceaiul, cafeaua, tutunul, cola, betelul etc, iar printre cele din urma produsele farmaceutice si chimice, cu multiple utilizari terapeutice. Drogurile recreative nu sunt, cu rare exceptii, ingradite in ceea ce priveste fabricarea, depozitarea, transportul, detinerea si consumarea lor. Cele din a doua categorie fac insa obiectul unui regim juridic bine stabilit, cautandu-se pe aceasta cale, prevenirea deturnarii lor din circuitul legal si alimentarea pietelor subterane de consum. Aceasta distinctie ne obliga sa revenim la clasificarea drogurilor de catre documentele internationale, cand, dupa cum am vazut divizarea intre utilizarea legala si cea ilegala era hotarata doar de catre utilizarea lor terapeutica ori stiintifica. Conditionata, asadar, de artificiala clasificare, ambigua distinctie dintre droguri licite si cele ilicite este insa foarte importanta pentru noi si sub aspectul juridic, nu numai cel economic. Astfel, pentru drogurile apreciate traditional ca fiind licite consumul este nerestrictiv, putand fi comercializate pe orice piata, incurajandu-se chiar promovarea si publicitatea lor, pe cand in ceea ce priveste regimul juridic al drogurilor considerate ilicite, acesta este total diferit, in sensul ca productia si vanzarea sunt sever incorsetate, iar propaganda in favoarea lor este considerata ca fiind apologie si ca atare este nepermisa si sanctionata penal. Drept urmare, calificarea juridica in acest caz este diferita: „ consumul devine abuz, comercializarea se transforma in trafic, promovarea devine incitare". Ca o alta consecinta, daca pentru drogurile licite se aplica regulile economiei de piata, cu valentele sale, pentru cele considerate ilicite se instituie, in schimb, un riguros program de contracarare, la toate nivelurile, in scopul eradicarii lor. Pe de alta parte, se impune sa evidentiem si faptul ca aceasta distinctie arbitrara ori chiar cu semnificatie politica are numeroase conotatii si de alt4 natura acer alimenteaza miscarile nascute pe plan international dar si la nivel national, tot mai numeroase, ce solicita dezincriminarea penala pentru consumul unor droguri ilicite. *SURSA: Notiuni generale despre droguri, produse si substante stupefiante (http://www.creeaza.com/familie/medicina/Notiuni-generale-despre-drogur383.php)*

	CONSECINȚELE ȘI IMPLICAȚIILE CONSUMULUI DE DROGURI: -De ordin social - cum este afectată viața socială a consumatorului? Devierea de la traseul educational și profesional - discuții libere, întarirea răspunsurilor corescte prin prezentarea secvențelor relevante din filmele propuse în bibliografia orientativă; -De ordin familial - cum sunt afectate relațiile în cadrul familiei? Marginalizare și etichetare; comunicarea și suportul familial - dezbateri și jocuri de rol; -În plan emotional și psihologic - degradarea proceselor psihice, preioada de recuperare sau mecanisme de înlocuire a funcțiilor pierdute cu caracter permanent - vizionare **„ Long Term Effects Of Drug Abuse"** (https://www.youtube.com/watch?v=gUJskxccax4) și discuții în completarea și fixarea informațiilor; -De ordin Juridic - săvârșirea de infracțiuni și pedepsele prevăzute de Codul Penal (art. 384-393), discutarea prevederilor utilizând ca sursă http://www.codpenal.ro/legislatie/document/lege-301-din-2018-codul-penal-parte-2-partea-speciala-1260-63233-pagina-25.html, precum și identificarea infracțiunilor asociate și posibilele consecințe. **ETAPELE ȘI RISCURILE ASOCIATE CONSUMULUI DE DROGURI:** **Consumul (uzul)** Consumul sau uzul este acea formă de utilizare nonpatologică a unei substanţe, fără repercusiuni, comportamentele patologice de abuz sau dependenţă neregăsindu-se aşadar în această fază, ulterior, consumul putând însă conduce la ele. Este consumul de tip recreaţional sau experimental. **Intoxicaţia** Intoxicaţia este un sindrom reversibil manifestat prin modificări psiho-comportamentale dezadaptative, apărute în timpul sau imediat după consum şi cauzate de efectele substanţei asupra sistemului nervos central. Intoxicaţia depinde, printre altele, de particularităţile individuale, dar şi de factori exogeni precum durata de acţiune a substanţei sau cantitatea administrată. Efectele intoxicaţiei se pot manifesta mai mult decât poate fi detectată substanţa în organism, o cantitate chiar şi infimă de drog putând persista la nivel cerebral sau, prin efectul numit „loveşte şi fugi", poate avea loc o alterare a unui proces fiziologic pentru recuperarea căruia este necesar mai mult timp decât pentru eliminarea substanţei din organism. **Abuzul** Abuzul este un pattern maladaptativ al uzului, în care frecvenţa administrării substanţei poate fi continuă sau episodică. Spre

	deosebire de consumul obişnuit, abuzul presupune existenţa consecinţelor negative: medicale, de perturbare a funcţiei socio-familiale a individului (la serviciu, şcoală sau acasă) sau de tipul apariţiei unui pericol fizic în cazul efectuării unor activităţi (cum ar fi condusul maşinii). De cele mai multe ori, evoluţia conduce spre dependenţă. Un criteriu al diagnosticului de abuz îl reprezintă episoadele de intoxicaţie care se succed în mod repetat. Pentru a se vorbi despre o problemă de abuz, acest pattern trebuie să apară de mai multe ori în cursul unui interval de minimum 12 luni. **Dependenţa** Nici conceptul de dependenţă nu are nişte delimitări în unanimitate acceptate, iar lucrările de specialitate propun variante care pot crea confuzie. În încercarea unei uniformizări, o definiţie succintă ar putea fi: pattern maladaptativ al uzului unei substanţe, cu simptomologie fiziologică, cognitivă sau comportamentală. Controversele apar însă la criteriile de diagnostic. Unele dintre lucrările de specialitate prezintă ca obligatorie prezenţa a trei aspecte: (1) toleranţă, (2) sevraj/sindrom de abstinenţă şi (3) uz compulsiv. Altele consideră că sunt necesare minimum trei criterii aleatorii din următoarele posibile: (1) *toleranţa*: aceeaşi cantitate de substanţă începe să producă efecte mai mici, gradul de toleranţă fiind determinat şi de caracteristicile propriu-zise ale substanţei. (2) *sevrajul* sau *sindromul de abstinenţă* este răspunsul fiziologic şi cognitiv al organismului la diminuarea cantităţii de substanţă sau la întreruperea administrării ei, adică la abstinenţă. Opiaceele, de exemplu, clasă de substanţe cu prevalenţă mare a consumului, pot cauza, ca simptome ale abstinenţei: greaţă, vărsături, mialgii, diaree, febră, transpiraţii, rinoree, lacrimaţie, dilatare pupilară, insomnii sau piloerecţie, iar amfetaminele: tulburări ale somnului, oboseală, agitaţie, disforie etc. Severitatea sevrajului depinde nu doar de caracteristicile substanţei consumate, ci şi de durata consumului şi de modalitatea de administrare. Uneori, sindromul de abstinenţă este similar cu simptomatologia intoxicaţiei, iar diagnosticul corect poate fi pus doar prin stabilirea exactă a momentului apariţiei efectelor: după reducerea ori încetarea administrării - sevraj - sau în timpul ori imediat după administrare - intoxicaţie. Există totodată posibilitatea ca un consumator de polisubstanţă să aibă, simultan, un sindrom de abstinenţă ca urmare a consumului unui drog şi o intoxicaţie produsă de un altul. (3) *uzul compulsiv* (prezentat în secţiunea adresată dependenţei psihice); (4)*incapacitatea reducerii sau suprimării uzului compulsiv;*

	(5) *foarte mult timp destinat procurării substanţei sau refacerii în urma consumului ei*; (6) *perturbare funcţiei socio-familiale a individului*, prin abandonarea sau neglijarea altor activităţi; (7) *incapacitatea de a reduce sau opri uzul de substanţă*, în condiţiile în care consumatorul este conştient de problemele psihologice sau somatice cauzate de aceasta. Dependenţa prezintă două aspecte: (1) **dependenţa fizică** şi (2) **dependenţa psihică:** **(1) Dependenţa fizică** Se poate vorbi despre dependenţă fizică atunci când dependenţa de o substanţă este însoţită de toleranţă ori de sevraj. Dar simptomele de toleranţă şi sevraj pot apărea şi în consumul recreaţional de droguri, situaţie în care nu se poate vorbi însă de dependenţă fizică. **(2) Dependenţa psihică** Dependenţa psihică reprezintă, de fapt, forma cea mai problematică a dependenţei, prin efectul de *pierdere a controlului* sau incapacitatea de a opri consumul, în ciuda conştientizării întregului repertoriu de consecinţe negative: socio-familiale, medicale sau juridice. Obţinerea drogului devine activitatea centrală a consumatorului dependent, iar în jurul acestui demers se concentrează întreaga lui existenţă. Vorbind despre dependenţă psihică putem vorbi, de altfel, şi despre conceptul de *craving* (poftă, engl.), adică „nevoia irezistibilă resimţită de un individ să consume [...] chiar multă vreme după o lungă perioadă de abstinenţă". Pierderea controlului reprezintă, de fapt, *uzul compulsiv*, care presupune trei aspecte: (a) consolidarea, (b) nevoia şi (c) obişnuinţa: (a) Consolidarea face referire la acea primă etapă a consumului, în care efectul drogului este preponderent unul plăcut, prin stimularea centrilor plăcerii din creier (cum ar fi nucleus accumbens) sau prin ameliorarea stărilor de rău fizic sau psihic. Acum se întâmplă acea „gratificare a forţelor proprii", prin care consumatorul ajunge să creadă ca nu mai are nevoie de altceva pentru a uita de probleme sau ceea se mai numeşte "consolidare pozitivă". (b) Nevoia are atât o componentă fiziologică (cauzată de sevraj), cât şi una psihologică. Această nevoie nu apare neapărat ca urmare a efectelor fiziologice sau tulburărilor mentale induse de droguri, ci mai degrabă ca urmare a experienţei asociate consumului. Consumatorul nu doreşte, de fapt, drogul în sine, ci contextul în care acest lucru s-a realizat până acum, de regulă o anumită experienţă de socializare. Tot aici intervine şi conceptul de „amintire euforică", care cuprinde acele aşteptări pozitive ale

	unei persoane cu privire la efectele pe care le va avea drogul asupra sa, bazate tot pe experienţele anterioare, cu atât mai mult cu cât mecanismele de apărare ale creierului uman fac ca acesta să fie selectiv şi astfel amintirile plăcute să primeze celor mai puţin plăcute. (c) Obişnuinţa sau transformarea gestului de a consuma droguri într-un reflex automat al memoriei habituale. Diagnosticul de dependenţă se poate stabili aşadar, în condiţiile în care dependenţa fizică nu se manifestă, deci doar prin prezenţa dependenţei psihice, cum este situaţia dependenţei de feniciclidină, în care nu există nici toleranţă şi nici sevraj. Totodată, conform acestor criterii, dependenţa fizică nu este suficientă pentru a pune diagnosticul de persoană dependentă. În acest caz se poate vorbi, eventual, despre abuz. **Tulburările mentale induse de consumul de droguri** • *Delirium*: reducerea conştienţei (mai ales prin perturbări la nivelul atenţiei) şi/sau modificări de cunoaştere (la nivelul memoriei, orientării, limbajului) sau de percepţie. • *Demenţă*: degradarea memoriei şi/sau perturbări cognitive de tipul: afaziei, apraxie (deteriorarea funcţiei motorii), agnozie (nerecunoaşterea obiectelor). • *Tulburarea amnestică*: deteriorarea memoriei. • *Tulburarea psihotică*: idei delirante sau halucinaţii. • *Tulburarea afectivă*: perturbare afectivă caracterizată prin stare depresivă, scăderea interesului ori a plăcerii faţă de cele mai multe activităţi sau prin dispoziţie expansivă, iritabilă, episoade maniacale. • *Tulburarea anxioasă*: simptome anxioase (anxietate, atacuri de panică, fobii, obsesii, compulsii). • *Disfuncţia sexuală*: disfuncţie sexuală care creează dificultate interpersonală (reducerea dorinţei sexuale sau a excitaţiei, perturbarea orgasmului, durere). • *Tulburarea de somn*: perturbare a somnului, ca de exemplu: insomnia, hipersomnia sau parasomnia (tulburări în timpul somnului: coşmaruri, bruxism, somnambulism etc.). • *Tulburarea de percepţie persistentă halucinogenă (flashbacks)*: „recurenţa tranzitorie de perturbări de percepţie, care sunt reminiscenţe ale celor experientate în cursul uneia sau al mai multor intoxicaţii anterioare cu un halucinogen" (un criteriu de diagnostic al acestei tulburări îl reprezintă aşadar lipsa consumului recent de halucinogene). *SURSA:* http://terapeuti.ro/afectiuni-tuburari-psihice/consum-abuz-si-dependenta-de-droguri/

	RISCURILE ASOCIATE CONSUMULUI - vizionarea unor secvențe relevante din filmele propuse ca material informative, identificarea riscurilor și discutarea implicațiilor și consecințele asumării acestor riscuri (de ordin medical, psihologic, emoțional, fiziologil, dar și sociofamilial și profesional, chiar juridic). **INDICII ÎN RECUNOAȘTEREA CONSUMATORILOR DE DROGURI ȘI ABORDĂRILE POTRIVITE:** **Simptome fizice - în legătură cu consumul de droguri:** - intoxicaţie aparentă: stare generală de indispoziţie; - pleoape căzute, obosite, ochi întredeschişi; - ochi roşii; - pupile dilatate sau contractate; - ten schimbat, anormal de palid; - modificări ale ritmului de somn; - insomnie, pe un fond de oboseală cronică; - somn la ore neobişnuite; - îmbolnăviri dese, pe fondul scăderii rezistenţei organismului la infecţii; - schimbarea vocii; - guturai nejustificat, răguşeli dese; - tuse slabă, sâcâitoare; - dureri la nivelul toracelui; - creşterea bruscă a apetitului sau modificarea acestuia; - pierderi în greutate sau pierderea inexplicabilă a poftei de mâncare. **Schimbări de comportament:** - inexplicabile schimbări de dispoziţie, cu treceri rapide de la optimism - exagerat la pesimism exagerat; - depresie inexplicabilă; - anxietate (frică permanentă) sau o proastă dispoziţie care persistă; - reacţii exagerate la unele fapte sau la simple interpelări; - egoism, lipsă de consideraţie pentru ceilalţi: prieteni, cunoştinţe sau - persoane necunoscute; - caracter ascuns; - retragere din viaţa de familie, din colectiv, din anturajul de prieteni; - pierderea bruscă a interesului faţă de unele activităţi pe care le îndrăgea înainte; - lipsă de motivaţie pentru activităţi în general, plictiseală şi indiferenţă cronică; - letargie - somnolenţă de lungă durată; - lipsă de vlagă;

	- pierderea remarcabilă a puterii de concentrare; - pierderea memoriei imediate; - schimbarea sistemului de valori, a idealurilor, a credinţelor; - noi prieteni sau cunoştinţe pe care nu-i prezintă; - conversaţii telefonice pe ascuns; - persoane care sună la telefon şi refuză să-şi spună numele; - persoane care închid telefonul când răspunde o voce necunoscută; - absenţe inexplicabile de acasă, de la serviciu, de la şcoală; - infracţiuni: furt de bani, bunuri, obiecte, valori etc.; - dispariţia unor obiecte şi bunuri din casă care pot fi vândute uşor pentru - procurarea banilor; - purtarea ochelarilor de soare în momente nepotrivite. **Indicii fizice:** - pachete mici din aluminiu; - miros specific de marijuana în cameră, impregnat în haine, păr; - esenţe parfumate sau deodorante pentru încăperi; - picături pentru ochi; - ţigări rulate, tutun; - ţigări pe jumătate scuturate şi mărunţite; - cleştişori metalici, pensete, pentru ţigări cu marijuana, cu vârfurile înnegrite sau gudronate; - foiţă de ţigări; - prafuri, granule, comprimate, tablete, substanţe vegetale (resturi), ciuperci; - capsule sau comprimate ne inscripţionate, de origine necunoscută; - pipe, accesorii de pipă, filtre; - cântar, trusă pentru experienţe chimice, vase de laborator, ustensile specifice; - linguriţe, paie, lame de ras, oglinzi; - pungi mici din plastic, flacoane mici din sticlă; - cuţite cu capătul (vârful) ars; - brichete, lampă cu spirt, arzător cu propan. Important de reţinut este faptul că la constatarea unor „indicii fizice" din cele enumerate mai sus, dialogul cu tânărul rămâne elementul primordial. Orice imixtiune din partea unui apropiat în camera, spaţiul propriu, lucrurile etc. unui tânăr, poate agrava foarte mult situaţia. Acest tânăr poate deveni suspicios, fapt ce va dezvolta o neîncredere excesivă în toţi apropiaţii lui. ***Schimbări înregistrate în mediul şcolar*** - absenţe nejustificate de la şcoală, întârzieri repetate la ore; - scăderea randamentului şcolar, a capacităţii de concentrare, a atenţiei;

	- lipsa de participare la activităţile clasei; - oboseală excesivă, somn sau somnolenţă în timpul orelor; - ţinută neglijentă, haine sau igiena personală lăsând de dorit; - indiferenţă, apatie; - probleme de comportament necesitând măsuri disciplinare; - apariţia unui nou grup de prieteni în locul celor „tradiţionali". Să presupunem că, un părinte, prieten(ă), educator etc., a aflat că cineva apropiat se droghează. Nu trebuie să vă lăsaţi cuprins de panică! Toate situaţiile au o rezolvare. Vă prezentăm succint, o listă de etape şi de referinţe care vă pot ghida în primii paşi pe care trebuie să-i faceţi pe tărâmul „consumului de droguri": - nu intraţi în panică; - nu vă culpabilizaţi; - nu luaţi nici o decizie pripită; - documentaţi-vă despre droguri şi aflaţi că nu toate drogurile creează dependenţă; - nu începeţi o suită de reproşuri dacă cel dependent este sub influenţa drogului; - apelaţi la sprijin din partea organismelor comunitare din zona dumneavoastră; - informaţi-vă asupra drogurilor şi simptomelor aferente lor, pentru a înţelege mai bine modul în care acestea acţionează asupra toxicomanilor, atât din punct de vedere fizic cât şi psihic; - învăţaţi să respectaţi opţiunile toxicomanului; - cereţi toxicomanului să vă respecte şi el opţiunile; - nu vă lăsaţi manipulaţi, aveţi tot dreptul să spuneţi NU; - fiţi ferm în deciziile pe care le luaţi, în calitatea dumneavoastră de părinte, rudă, prieten sau educator; - dacă toxicomanul nu locuieşte sub acelaşi acoperiş cu dumneavoastră, îi puteţi interzice accesul acestuia la dumneavoastră, atunci când se află sub influenţa drogului; - stabiliţi clar cu persoana în cauză toate comportamentele pe care le consideraţi acceptabile şi pe acelea pe care nu le acceptaţi; **Important** Este de preferat să nu îi faceţi reproşuri, deoarece această atitudine poate provoca o serie de reacţii violente din partea toxicomanului; nu împrumutaţi niciodată bani dependentului pentru a-şi plăti o datorie contractată în vederea „cumpărării de droguri", deoarece dumneavoastră nu aveţi de ce să vă asumaţi consecinţele nefaste ale acestei acţiuni. **Curele de dezintoxicare** Nu toate drogurile cer o cură de dezintoxicare la întreruperea consumului; aceasta depinde de tipul drogului de frecvenţa cu

	care este folosit şi de perioada în care l-a folosit. Până la cura de dezintoxicare, este un drum lung de parcurs. Să nu omiteţi că reuşita terapiei depinde de eforturile depuse de cel dependent. Dacă dependentul nu este pregătit să întreprindă demersul respectiv, va fi victima unor eşecuri continui. Nu puteţi face dumneavoastră cura în locul lui. Dependentul trebuie să-şi asume singur consecinţele opţiunii sale. Transcriem mai jos o listă de elemente şi condiţii. Dacă nu le veţi putea îndeplini, etapa următoare spre vindecare va fi puternic compromisă. - dependentul vrea cu adevărat să se lase; - o cură poate reuşi dacă dependentul poate începe demersul; - verificaţi credibilitatea grupului sau a organismului de întrajutorare; - dependenţa psihică cere o serie de eforturi susţinute după completarea terapiei; - o cură de dezintoxicare nu serveşte la nimic dacă dependentul nu cooperează şi după terapie; - nu uitaţi că o recădere este totuşi un pas spre vindecare; - nu aveţi încredere în acele organisme care vă promit o vindecare uşoară; - feriţi-vă de drogurile substitut (înlocuitoare), acestea sunt legale însă creează o dependenţă psihică de loc de neglijat; - cine consumă acest gen de substanţe trebuie să facă obligatoriu o cură de dezintoxicare; - cura de dezintoxicare trebuie efectuată sub control medical foarte strict. *SURSA*:http://newsallert.ro/semne-si-simptome-ale-persoanelor-care-consuma-droguri **IMPORTANŢA CUNOAŞTERII REŢELEI SOCIALE CE OFERĂ SERVCII CONSUMATORILOR DE DROGURI:** - Unde căutăm / solicităm informaţii şi sprijin? - Este de folos întocmirea şi actualizarea unei liste cu aceste servcii oferite, precum şi distribuirea informaţiilor în mediile direct afectate?; - Cercetarea şi întocmirea unei astfel de liste precum şi motivarea elevilor şi familiilor acestora în implicarea în activităţi de voluntariat în domeniul prevenirii şi diminuării consumului d edroguri.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
COMPORTAMENTE BAZATE PE NORME

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Comportamente bazate pe norme
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasa pregătitoare – clasa a II-a; Clasa a III-a – clasa a IV-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: s) activitate la nivel curricular t) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se recomandă ca desfăşurarea activităţii, în mod preponderent, să fie realizată prin utilizarea unor metode active, precum conversaţia euristică, dialogul, exemplificarea, studiul de caz ş.a., plecând, atunci când este posibil, de la experienţele de viaţă /concrete ale elevilor. Utilizarea metodei expunerii se recomandă să fie utilizată numai în situaţia în care, pentru diferitele aspecte ale temei precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii" nu este posibilă utilizarea diferitelor metode active. Se recomandă, pe cât posibil, o alternare a formelor de activitate (frontală, pe grupe/perechi, individuală) şi adecvarea demersului întregii activităţi desfăşurate la particularităţile de vârstă ale elevilor din ciclul primar/clasei de elevi, precum şi la o serie de alte elemente care ţin de specificul claselor la care se realizează activitatea. În desfăşurarea activităţii, în cadrul unei singure ore, nu este obligatoriu să fie tratate în mod extensiv toate aspectele precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", propunătorii activităţii putând dezvolta, în mod special, numai unele dintre aspectele precizate. Informaţiile incluse la rubrica „Desfăşurarea activităţii" se adresează susţinătorilor/propunătorilor activităţii, însă aceştia au libertatea de a opta pentru oricare alte informaţii, în acord cu subiectul/tema propusă. Informaţiile şi precum şi limbajul utilizat vor fi adecvate permanent la particularităţile de vârstă/înţelegere ale elevilor.

BIBLIOGRAFIE (opțional)	Constituția României; Legea educației naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare; Statutul elevului aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 4.742/2016; Ordinul ministrului educației nr. 4183/2022 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar; Educație pentru valori comportamentale și atitudini (disciplină opțională) – Ghid de proiectare curriculară pentru clasa pregătitoare; Programa școlară pentru disciplina Educație pentru societate – clasa pregătitoare; Programa școlară pentru disciplina Educație civică clasele a III-a – a IV – a.
DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII	
CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII ȘI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂȚI PRACTICE PROPUSE	Norma = comportamentul considerat dezirabil într-o anumită situație socială (la clasă, în familie, în grupul de prieteni, la cinema etc.). Rolul normei este acela de a permite/facilita relații sociale pozitive, lipsite de conflicte, bazate pe încredere, respect, toleranță. Normele sunt de două mari tipuri: - Formalizate/Scrise: acestea au, cel mai adesea, caracter legal; ele sunt precizate în documente precum: constituția țării, acte care reglementează sistemul de educație (legea educației, statutul elevului, regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ), codul penal, codul rutier etc. - Informale/Nescrise; acestea pot fi cuprinse în cadrul unor seturi de reguli care reglementează conduita morală, comportamentală a indivizilor în diferite contexte sociale, precum: norme morale, coduri de conduită, tradiții, obiceiuri, ritualuri. Normele stipulate în documentele legislative se precizează prin intermediul drepturilor și obligațiilor. Drepturile fac referire la ceea ce se oferă unei persoane în diverse contexte sociale (în cazul elevilor: la educație gratuită, la respect, la integritate fizică și psihologică etc.), iar obligațiile la ceea ce trebuie să facă/să respecte (în cazul elevilor: să frecventeze școala, să păstreze liniștea în timpul orelor, să respecte integritatea fizică și psihologică a celorlalți, să păstreze în bune condiții manualele primite, etc.). Statutul elevului stabilește următoare tipuri de drepturi și de obligații ale elevilor: - Drepturi: educaționale; de asociere și de exprimare; sociale;

	- Obligații: îndatoriri și interdicții. Pentru a se asigura respectarea obligațiilor, sunt stipulate sancțiuni/pedepse care se administrează în caz de încălcare a acestora. Oferim în continuare câteva exemple de norme de comportament/relaționare socială instituite prin legislație care reglementează activitatea școlară: Art.4 din anexa la OME nr. 4183/2022: "Unitățile de învățământ se organizează și funcționează independent de orice ingerințe politice sau religioase, în incinta acestora fiind interzise crearea și funcționarea oricăror formațiuni politice, organizarea și desfășurarea activităților de natură politică și prozelitism religios, precum și orice formă de activitate care încalcă normele de conduită morală și convieţuire socială, care pun în pericol sănătatea, integritatea fizică sau psihică a copiilor/elevilor sau a personalului din unitate." Art.38 din anexa la OME nr. 4183/2022: Alin. 4 – " Personalului din învățământul preuniversitar îi este interzis să desfășoare și să încurajeze acțiuni de natură să afecteze imaginea publică a copilului/elevului și viața intimă, privată sau familială a acestuia sau ale celorlalți salariați din unitate." Alin. 5 – "Personalului din învățământul preuniversitar îi este interzis să aplice pedepse corporale, precum și să agreseze verbal, fizic sau emoțional copiii/elevii și/sau colegii." Art. 7.f din OMENCS nr. 4742/2016 pentru aprobarea Statutului elevului: "(...) niciun elev nu este supus discriminării sau hărțuirii pe criterii de rasă, etnie, limbă, religie, sex, convingeri, dizabilități, naționalitate, cetățenie, vârstă, orientare sexuală, stare civilă, cazier, tip de familie, situație socio-economică, probleme medicale, capacitate intelectuală sau alte criterii cu potențial discriminatoriu". Norme de conduită (comportament) în societate: - Reguli de politețe: formule de salut, formule de adresare și de mulțumire, reguli elementare în conversație. - Norme de conduită în contexte familiare: la școală, în familie, pe stradă, în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacole, în excursie, la muzeu, în raport cu mediul înconjurător/natural etc.

	Normele de comportament și regulile de politețe se bazează pe principii moral-valorice precum: respect, grijă, cooperare. Normele de comportament și regulile de politețe se învață prin: - Explicitare verbală de către o persoană din grup care le cunoaște - Observare și imitare - Sancționare din partea celorlalți în caz de încălcare a regulilor Normele care ghidează comportamentele sunt puternic ancorate în grupurile de apartenență ale elevului: - Familia - Grupul de prieteni - Grupul de colegi - Comunitatea de locuire Modalități/contexte în cadrul cărora elevii pot deprinde realizarea de comportamente bazate pe norme: - Salutarea, respectiv utilizarea formulelor de politețe (cu) alte persoane în diverse contexte sociale, având în vedere elemente precum: vârsta, sexul, educația, relația de familiaritate, locul/contextul întâlnirii etc.; - Respectarea unor reguli de bună conduită în cadrul comunicării/interacțiunilor sociale, precum: ascultarea punctului de vedere al celuilalt fără a-l întrerupe; urcarea în mijloacele de transport în comun prin căile de acces indicate; folosirea benzii/scării rulante prin partea dreaptă a acesteia (la metrou, în magazin, mall etc.); luarea cuvântului la clasă după ce semnalizează intenția; așteptarea și respectarea rândului la coadă; respectarea orelor de liniște afișate la avizier; respectarea credințelor/simbolurilor/valorilor altor persoane etc.; - Recunoașterea greșelilor proprii și cererea de scuze pentru lezarea altor persoane; - Înțelegerea și respectarea regulilor de joc (de cărți, social, game-board etc.) și solicitarea de explicații/detalii atunci când nu înțelege ceva; - Respectarea bunelor maniere la masă: mulțumire pentru servire; respectarea unor forme de adresare; adresarea de aprecieri pentru calitatea mâncării; abținerea de la a râgâi, a vorbi cu gura plină etc. - Respectarea unor norme de igienă personală precum: spălatul pe mâini înainte de masă/la sosirea acasă; spălarea

	pe dinţi după mese; spălarea pe picioare înainte de culcare; aerisirea camerei; curăţarea spaţiului de lucru etc.; - Înţelegerea rolului pe care normele morale îl joacă în relaţionarea socială, prin facilitarea cooperării, comunicării şi înţelegerii reciproce; - Înţelegerea rolului pe care normele civice (de comportament în comunitate) îl joacă în relaţionarea socială, în grup mai mare sau mai mic, în direcţia întăririi relaţiilor dintre persoane şi a realizării unor deziderate/obiective/interese comune; - Înţelegerea faptului că diferite grupuri sociale au obiceiuri, tradiţii, simboluri diferite, iar acceptarea şi respectarea acestora poate conduce la o mai bună relaţionare socială între indivizi, respectiv grupuri. Respectarea normelor de convieţuire şi relaţionare socială de către persoane conduce la consecinţe pozitive pentru acestea, precum: acceptarea şi aprecierea din partea celorlalţi; relaţii sociale cooperante, lipsite de conflicte; stare de bine a celor implicaţi; câştigarea respectului celorlalţi etc. Nerespectarea normelor de convieţuire şi relaţionare socială poate conduce, dimpotrivă, la situaţii/consecinţe precum: dezaprobare sau respingere din partea altora; relaţii sociale tensionate, conflictuale; stare de tensiune, de nervozitate a celor implicaţi; inadecvare la diferite contexte/reguli sociale; eliminare sau marginalizare în cadrul anumitor grupuri sociale etc. Propunem, în continuare, exemplificarea unor activităţi de învăţare care pot fi desfăşurate pentru formarea în rândul elevilor a unor competenţe specifice: • Identificarea formelor de salut potrivite unor contexte sociale: selectarea formei de salut potrivită în funcţie de detaliile furnizate cu privire la context şi caracteristici ale persoanelor participante; recunoaşterea unor forme de salut nepotrivite unui anumit context social; realizarea unui dialog/joc de rol care implică folosirea unor formule de salut adecvate contextului dat; • Simularea/derularea unor dialoguri simple în diferite contexte: folosirea dialogului între colegi; audierea unor dialoguri şi identificarea comportamentelor/formelor corecte/greşite de

	adresare; identificarea și folosirea unei tonalități/viteze și a unui volum de vorbire potrivite situației de dialog; • Cunoașterea și folosirea normelor de conduită în situații familiare: observarea și descrierea unor comportamente de acasă/de la școală; identificarea normelor corecte/incorecte de comportament pentru diferite situații sociale; imaginarea și aplicarea unor gratificații/stimulente pentru folosirea corectă de către colegi a formelor de comportament; discutarea unor proverbe/zicători/povești/fabule care conțin referiri/trimiteri la norme comportamentale; • Folosirea unor norme de bună conduită în clasă/școală: identificarea și folosirea de reguli de comportament care să faciliteze respect, încredere, înțelegere, cooperare; vizionarea unor filme/desene animate și discutarea corectitudinii/incorectitudinii comportamentelor folosite; • Identificarea expresiilor emoționale proprii și ale celorlalți și folosirea acestora pentru o mai bună comunicare socială: mimarea și ghicirea unor stări emoționale pozitive și negative; exprimarea stărilor emoționale pozitive sau negative în diverse contexte într-un mod asertiv, indicând ce anume simte și ce crede că a generat acel lucru.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
COMUNITATEA ÎN CARE TRĂIM. RAPORTURILE CU CEILALŢI MEMBRI AI SOCIETĂŢII

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Comunitatea în care trăim. Raporturile cu ceilalţi membri ai societăţii.
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasa pregătitoare-clasa a IV-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: q) activitate la nivel curricular r) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se recomandă ca desfăşurarea activităţii, în mod preponderent, să fie realizată prin utilizarea unor metode active, precum conversaţia euristică, dialogul, exemplificarea, studiul de caz ş.a., plecând, atunci când este posibil, de la experienţele de viaţă/concrete ale elevilor. Utilizarea metodei expunerii se recomandă să fie utilizată numai în situaţia în care, pentru diferitele aspecte ale temei precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", nu este posibilă utilizarea diferitelor metode active. Se recomandă utilizarea unor imagini, inclusiv în format digital, fie ca suport introductiv în prezentarea diferitelor tipuri de comunitate şi a raporturilor dintre membrii societăţii, fie pentru exemplificarea/studiile de caz propuse şi/sau obţinerea de feedback în raport cu diferitele aspecte prezentate. Se recomandă, pe cât posibil, o alternare a formelor de activitate (frontală, pe grupe/perechi, individuală) şi adecvarea demersului întregii activităţi desfăşurate la particularităţile de vârstă ale elevilor din ciclul primar/clasei de elevi, precum şi la o serie de alte elemente care ţin de specificul claselor la care se realizează activitatea.

	În desfășurarea activității, în cadrul unei singure ore, nu este obligatoriu să fie tratate în mod extensiv toate aspectele precizate la rubrica „Desfășurarea activității", propunătorii activității putând dezvolta, în mod special, numai unele dintre aspectele precizate. Informațiile incluse la rubrica „Desfășurarea activității" se adresează susținătorilor/propunătorilor activității, însă aceștia au libertatea de a opta pentru oricare alte informații, în acord cu subiectul/tema propusă. Informațiile și precum și limbajul utilizat vor fi adecvate permanent la particularitățile de vârstă/înțelegere ale elevilor.
BIBLIOGRAFIE (opțional)	Constituția României, Legea nr. 215/2001 privind administrația publica locala, cu modificările și completările ulterioare
DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII	
CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII ȘI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂȚI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat, în raport cu specificul claselor și particularitățile de vârstă ale elevilor, următoarele aspecte: I. Identificarea diferitele comunități din care elevii efectiv fac parte/din care putem face parte în calitatea generică de ființe sociale și care are în vedere existența noastră în cadrul diferitelor grupuri și, respectiv, comunități umane, precum: 1) Comunitatea educațională (școala) 2) Comunitatea locală (sat, comună, oraș/municipiu) 3) Comunitatea națională (țara/natală și calitatea de cetățean al țării) 4) Comunitatea europeană (Uniunea Europeană și calitatea de cetățean al UE) 5) Comunitatea umană (calitatea de ființă umană/locuitor al Terrei) II. Precizarea principalelor caracteristici ale diferitelor comunități identificate din care elevii efectiv fac parte/din care putem face parte în calitatea noastră generică de ființe sociale. III. Raporturile noastre cu ceilalți membri ai societății și reglementarea lor. 1) Tipuri de raporturi/relații în cadrul diferitelor comunități umane:

	• Prosociale: (ajutorare, cooperare, competiție, toleranță, sprijin, voluntariat ș.a.). Exemplificări/studiu de caz. • Antisociale (conflictuale, agresive ș.a.). Exemplificări/studiu de caz. 2) Reglementarea relațiilor interumane: reguli nescrise (reguli/norme morale și cutume, obiceiuri și tradiții); reguli scrise (norme juridice*). Exemplificări ale normelor nescrise și ale normelor scrise (norme juridice*). *Se recomandă ca elemente minimale introductive referitoare la normele juridice să fie avute în vedere numai la nivelul caselor a III-a și a IV-a.

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
STATUL DE DREPT ŞI FUNCŢIONAREA ACESTUIA

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Statul de drept şi funcţionarea acestuia
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-V-a – a - VIII-a şi a-IX-a –a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: m) activitate la nivel curricular n) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, următoarele aspecte: - ce este statul; statul ca formă de organizare socială: - ce este statul de drept; statul de drept ca model de organizare socială construit ca un răspuns la anumite cerinţe, statul de drept ca rezultat istoric - principiul separaţiei puterilor în stat - art. 1 alin. (3) din Constituţia României: "România este un **stat de drept**, democratic şi social, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme" **Repere privind definirea statului de drept** - statul de drept este structura socială în care statul şi dreptul se află într-un raport de complementaritate. Dreptul nu poate exista în

	afara statului, căci doar statul poate conferi normei juridice caracterul de juridicitate și obligativitate. Pe de altă parte, dreptul (normele juridice) limitează statul, impunând un anume tip de acțiune a agenților statului. Concluzionând, statul de drept se caracterizează prin **forța dreptului și nu prin dreptul forței.** **Elementele statului de drept** **1. Puterea politică** Viața în societate presupune respectarea unor anumite reguli. Astfel s-a născut puterea, ca modalitate necesară pentru impunerea acestor reguli. Puterea politică presupune o ierarhizare între guvernanți (cei care creează regulile) și guvernați. Puterea politică este **legitimă** cât timp se bucură de încrederea celor guvernați, pentru că ei îi aleg pe guvernanți și implicit acceptă autoritatea acestora. Relațiile politice care se nasc între guvernanți și guvernați sunt relații de autoritate și de conformare în vederea atingerii scopului – folosirea autorității pentru binele comun. **2. Puterea publică** În cadrul societății, relațiile politice presupun existența unor instituții, care sunt denumite, generic, **STAT**. Puterea astfel instituționalizată este oficială – putere etatică sau putere publică. Se caracterizează prim următoarele: - Puterea publică are ca obiectiv guvernarea - Autoritatea este deținută de instituție și nu de cei care o compun, ca indivizi - Puterea publică este a întregii societăți, este suverană, funcțiile sale se îndeplinesc de organisme autonome ale statului, care se coordonează și se controlează reciproc, pentru a împiedica exercitarea arbitrară a puterii. **3. Separația puterilor în stat** Statul, prin autoritățile sale, emite, aplică și ocrotește normele de drept. Prin urmare, statul îndeplinește 3 funcții fundamentale: • Funcția legislativă = crearea normelor • Funcția executivă = aplicarea normelor

	• Funcția jurisdicțională = de sancționare a încălcării normelor Fiecare funcție/putere este exercitată de organe distincte – Parlament (funcția legislativă), Guvern (funcția executivă) și instanțele de judecată (funcția jurisdicțională). Organele trebuie să se afle într-o permanentă stare de colaborare și control reciproc, pentru ca abuzurile să poată fi împiedicate, după principiul "puterea oprește puterea". **4. Colaborarea și controlul puterilor** Separația puterilor în stat se realizează prin autonomia autorităților publice care le exercită, precum și prin instituirea unor mijloace de colaborare și de control reciproc **5. Putere și reprezentativitate** Art. 2 din Constituție stipulează suveranitatea poporului – puterea de a impune ordinea juridică într-un stat fără imixtiuni. Suveranitatea se exercită prin reprezentativitate - alegeri, precum și prin participare directă – referendum. Reprezentativitatea poate fi **directă** – membrii autorității în cauză sunt aleși în mod direct, sau **indirectă** – membrii altor autorități care sunt desemnați de organele alese direct. **6. Justiția ca putere și serviciu public** Puterea judecătorească este independentă, independență care are ca scop supunerea față de lege a tuturor, inclusiv a celui care o aplică **7. Independența justiției și a judecătorilor** Asigurarea supremației legii poate fi privită ca element fundamental al statului de drept.

FIŞĂ-CADRU

(model orientativ)

IMPLICAREA ÎN PROCESUL DECIZIONAL LA NIVELUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT, LANIVELUL COMUNITĂȚII ŞI IA NIVEL NAȚIONAL

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Implicarea în procesul decizional la nivelul unității de învățământ, la nivelul comunității şi la nivel național
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele V- VIII-a (nivel gimnazial) Clasele IX -XII (nivel liceal)
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: o) activitate la nivel curricular p) activitate la nivel extracurricular

STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se recomandă ca desfăşurarea activităţii, în mod preponderent, să fie realizată prin utilizarea unor metode active, precum conversaţia euristică, dialogul, exemplificarea, studiul de caz ş.a., plecând, atunci când este posibil, de la experienţele de viaţă /concrete ale elevilor. Utilizarea metodei expunerii se recomandă să fie utilizată numai în situaţia în care, pentru diferitele aspecte ale temei precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii" nu este posibilă utilizarea diferitelor metode active. Se recomandă, pe cât posibil, o alternare a formelor de activitate (frontală, pe grupe/perechi, individuală) şi adecvarea demersului întregii activităţi desfăşurate la particularităţile de vârstă ale elevilor din ciclul gimnazial şi respectiv liceal /clasei de elevi, precum şi la o serie de alte elemente care ţin de specificul claselor la care se realizează activitatea. În desfăşurarea activităţii, în cadrul unei singure ore, nu este obligatoriu să fie tratate în mod extensiv toate aspectele precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", propunătorii activităţii putând dezvolta, în mod special, numai unele dintre aspectele precizate. Informaţiile incluse la rubrica „Desfăşurarea activităţii" se adresează susţinătorilor/propunătorilor activităţii, însă aceştia

	au libertatea de a opta pentru oricare alte informații, în acord cu subiectul/tema propusă. Informațiile și precum și limbajul utilizat vor fi adecvate permanent la particularitățile de vârstă/înțelegere ale elevilor.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 cu modificările şi completările ulterioare, Statutul elevului aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 4.742/2016, OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ, Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, Legea 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, Hotărârea Guvernului României nr. 561/2009 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile, la nivelul Guvernului, pentru elaborarea, avizarea și prezentarea proiectelor de documente depolitici publice, a proiectelor de acte normative, precum și a altor documente, in vederea adoptării/aprobării, O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, cu modificările şi completările ulterioare.
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat, în raport cu specificul claselor și particularitățile de vârstă ale elevilor, următoarele aspecte: I. Implicarea în procesul decizional la nivelul unității de învățământ 1) Cadrul legislativ care permite implicarea în procesul decizional la nivelul unităţii de învăţământ şi principalele modalităţi/forme de implicare. Printre reglementările care asigură implicarea elevilor, în mod direct sau prin reprezentanţi, în procesul decizionalla nivelul unităţii de învăţământ se regăsesc: • **Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 cu modificările şi completările ulterioare**, prevede la **Art. 3** "Principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior, precum și învățarea pe tot parcursul vieții din Romania sunt: (...) t) principiul fundamentării deciziilor pe dialog si consultare;

	u) principiul respectării dreptului la opinie al elevului/studentului ca beneficiar direct al sistemului de învățământ. • **Statutul elevului**, aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 4.742/2016, reprezintă principala reglementare care stabilește modul de implicarea elevilor în procesul decizional la nivelul unității de învățământ. Conform **Art. 4** "Învățământul preuniversitar este centrat pe elev. **Toate deciziile majore sunt luate prin consultarea reprezentanților elevilor, respectiv a Consiliului Național al Elevilor și a altor organisme reprezentative ale elevilor,** precum și prin consultarea obligatorie a reprezentanților federațiilor sindicale, a beneficiarilor secundari și terțiari, respectiv a structurilor asociative reprezentative ale părinților, a reprezentanților mediului de afaceri, a autorităților administrației publice locale și a societății civile." **Capitolul al V-lea Reprezentarea elevilor**,prevede: "Moduri de asociere în vederea reprezentării, Art. 30 În vederea reprezentării drepturilor și intereselor elevilor, aceștia se pot asocia în: **a) consiliul elevilor;** **b) asociațiile reprezentative ale elevilor;** Moduri de reprezentare Art. 31 Interesele și drepturile elevilor sunt reprezentate și apărate prin: **a) participarea reprezentanților elevilor în organismele, foruri, consilii, comisii și alte organisme și structuri asociative care au impact asupra sistemului educațional;** **b) participarea reprezentanților elevilor aleși în organismele administrative și forurile decizionale sau consultative din cadrul unității de învățământ liceal și profesional;** **c) participarea reprezentantului elevilor în Consiliul de Administrație al unității de învățământ, conform legii;** **d) depunerea de memorandumuri, petiții, plângeri, solicitări sau altele asemenea, după caz;**

	e) transmiterea de comunicate de presă, luări publice de poziţie şi alte forme de comunicare publică; **f) alte modalităţi de exprimare a doleanţelor, drepturilor şi poziţiei reprezentaţilor elevilor, inclusiv organizarea de acţiuni de protest, cu respectarea normelor legale în vigoare"** **Capitolul al VI-lea Asocierea elevilor**, precum şi **Capitolul al VII-lea Consiliul Şcolar al Elevilor**, reglementează modul de organizare al formelor de asociere a elevilor, precum şi atribuţiile acestora care permit, inclusiv, participarea la procesul decizional de la nivelul unităţii de învăţământ. **2)** Cadrul legislativ care asigură implicarea cetăţenilor în procesul decizional la atât la nivelul comunităţii locale, cât şi la nivel naţional se fundamentează pe prevederile **Constituţiei României**, care sunt în acord cu prevederile **Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului** (art. 21 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului stabileşte: „Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale ţării sale, fie direct, fie prin reprezentanţi liber aleşi. Orice persoană are dreptul de acces egal la funcţiile publice din ţara sa.") Indiferent de nivel, implicarea cetăţenilor presupune parcurgerea mai multor etape, respectiv, **informarea, consultarea şi participarea efectivă a cetăţenilor la luarea deciziilor**, ca elemente ce definesc **cetăţenia activă.** **Cetăţenia activă** poate fi înţeleasă drept cetăţenie democratică, care se bazează pe un set de drepturi şi libertăţi fundamentale garantate de lege, precum şi pe obligaţii corelative, dar care garantează nu numai faptul că cetăţenii îşi pot alege reprezentanţii în Parlament sau în cadrul structurilor autorităţile publice locale, ci şi faptul că aceştia participă/sunt consultaţi la/în procesul de elaborare a politicilor publice, proiectelor normative şi a deciziilor de interes public la nivel central şi local. În concluzie, cetăţenia activă se identifică, în cea mai mare măsură cu participare directă a cetăţenilor la luarea deciziilor la nivel comunitar.

	Principalele forme ale participării cetăţeneşti, incluzând implicarea în procesul decizional, sunt: • **participarea la alegerile locale sau generale;** • **drept de iniţiativă legislativă, conform prevederilor legale;** • **participarea la procesul de consultare în elaborarea programelor/proiectelor de acte normative/politicilor publice, în diferite domenii** • **accesul la informaţii care vizează derularea unor programe/proiecte/politici publice, în diferite domenii;** • **participarea la referendumuri locale şi naţionale** • **contactarea directă a reprezentanţilor diferitelor autorităţi şi instituţii;** • **propunerea de iniţiative cetăţeneşti la nivel local şi naţional;** • **participarea la adunări ale cetăţenilor, ședințe publice, audieri publice, sondaje publice etc;** • **participarea la demonstraţii, mitinguri, pichetări etc;** • **adresarea de scrisori, petiţii, memorii către autorităţi.**

FIŞĂ-CADRU

(model orientativ)

TRAFICUL ŞI CONSUMUL ILICIT DE DROGURI, PRECUM ŞI OPERAŢIUNILE CU PRODUSE SUSCEPTIBILE DE A AVEA EFECTE PSIHOACTIVE

UNITATEA DEÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	TRAFICUL ŞI CONSUMUL ILICIT DE DROGURI, PRECUM ŞI OPERAŢIUNILE CU PRODUSE SUSCEPTIBILE DE A AVEA EFECTE PSIHOACTIVE. CONSECINŢE.
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele IX-XII
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	Educativ
TIPUL DE ACTIVITATE	Activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	- **Legea nr. 143/2000** privind prevenirea şi combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri; - **Legea nr. 194/2011** privind combaterea operaţiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare;
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	

CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII	**A. Prezentarea unui caz din practica procurorilor DIICOT.** **B. Consecințele juridice ale traficului şi consumului ilicit de droguri** Traficul și consumul ilicit de droguri, precum și operațiunile realizate fără drept cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, sunt sancționate în legislația noastră. • **Familiarizarea cu unii termeni folosiţi de legiuitor:**

	✓ **substanţele aflate sub control naţional:** drogurile şi precursorii înscrişi în tabelele-anexă nr. I - IV din Legea nr. 143/2000, care fac parte integrantă din această lege, iar respectivele tabelele pot fi modificate prin înscrierea unei noi plante sau substanţe, prin radierea unei plante sau substanţe ori prin transferarea acestora dintr-un tabel în altul, la propunerea ministrului sănătăţii sau a ministrului afacerilor interne. ✓ **drogurile:** plantele şi substanţele stupefiante ori psihotrope sau amestecurile care conţin asemenea plante şi substanţe, înscrise în tabelele nr. I - III din Legea nr. 143/2000, cu mentiunea că **drogurile de mare risc** sunt înscrise în tabelele nr. I şi II, iar drogurile de risc sunt înscrise în tabelul nr. III. ✓ **precursorii:** substanţe utilizate frecvent în fabricarea drogurilor, înscrise în tabelul nr. IV din Legea nr. 143/2000, ✓ **inhalanţii** chimici toxici sunt substanţele stabilite ca atare prin ordin al ministrului sănătăţii. ✓ **consumul ilicit de droguri** vizează consumul de droguri aflate sub control naţional, fără prescripţie medicală ✓ **consumatorul** de droguri este persoana care îşi administrează sau permite să i se administreze droguri, în mod ilicit, prin înghiţire, fumat, injectare, prizare, inhalare sau alte căi prin care drogul poate ajunge în organism. ✓ **consumatorul dependent** de droguri: consumatorul care, ca urmare a administrării drogului în mod repetat şi sub necesitate ori nevoie, prezintă consecinţe fizice şi psihice conform criteriilor medicale şi sociale

	✓ **programul integrat de asistenţă a consumatorilor** şi a consumatorilor dependenţi dedroguri se înţelege totalitatea serviciilor de sănătate şi a serviciilor de asistenţă psihologică şi socială asigurate în mod integrat şi coordonat persoanelor consumatoarede droguri, prin unităţile medicale, psihologice şi sociale, publice, private şi mixte ✓ **efecte psihoactive**: stimularea sau inhibarea sistemului nervos central al persoanei, având ca rezultat modificări ale funcţiilor şi proceselor psihice şi ale comportamentului ori crearea unei stări de dependenţă, fizică saupsihică. ✓ **consumul de substanţe susceptibile de a avea efecte psihoactive** constă în introducerea în organismul uman a unui produs, indiferent dacă acesta a fost dizolvat, impregnat, dispersat sau diluat, în una dintre următoarele modalităţi: pe cale orală ori injectabilă, inhalare, fumat sau aplicarea externă pe corpul unei persoane, în orice alt mod, în aşa fel încât produsul să ajungă în corpul unei persoane. Toate operaţiunile cu produse care sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive se supun autorizării de către Autoritatea Naţională Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor, denumită A.N.S.V.S.A., iar până la obţinerea autorizaţiei este interzisă desfăşurarea de operaţiuni cu produsul ce face obiectul autorizării. • **Incriminare şi sancţionare:** ✓ Faptele de cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea,

	prepararea, transformarea, oferirea, punerea în vânzare, vânzarea, distribuirea, livrarea cu orice titlu, trimiterea, transportul, procurarea, cumpărarea, deținerea ori alte operațiuni privind circulația drogurilor de risc, fără drept, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi (art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000). Dacă aceste fapte u ca obiect droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi (art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000). ✓ Faptele de Introducerea sau scoaterea din țară, precum și importul ori exportul de droguri de risc, fără drept, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi. (art. 3 alin. 1 din Legea nr. 143/2000). Dacă faptele prevăzute la alin. (1) privesc droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi (art. 3 alin. 2 din Legea nr. 143/2000). ✓ Cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, cumpărarea sau deținerea de droguri de risc pentru consum propriu, fără drept, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. (art. 4 alin. 1 din Legea nr. 143/2000). Dacă faptele prevăzute la alin. (1) privesc droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani (art.4 alin. 2 din Legea nr. 143/2000). ✓ Punerea la dispoziție, cu știință, cu orice titlu, a unei locuințe sau a unui local ori a oricărui alt loc amenajat, în care are acces publicul, pentru consumul ilicit de droguri ori tolerarea consumului ilicit în asemenea locuri se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi

	(art. 5 din Legea nr. 143/2000). ✓ Furnizarea, în vederea consumului, de inhalanți chimici toxici unui minor se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani. (art. 8 dinLegea nr. 143/2000). Îndemnul la consumul ilicit de droguri de mare risc, prin orice mijloace, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani (art. 10 dinLegea nr. 143/2000). Infracţiunile prevăzute de Legea nr. 143/2000 și Legea nr. 194/2011 sunt de competenţa Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, iar procurorii specializaţi din cadrul acestei direcţii efectuează în mod obligatoriu urmărirea penală pentru respectivele infracţiuni.

	C. Prezentarea unor imagini și/sau înregistrări cu privire la droguri **D. Riscurile consumului de droguri. Consecinţe.** Efectele consumului de droguri sunt nocive indiferent de mediul în care se consumă. La început, majoritatea drogurilor creează o trecătoare dispoziție de "bine", senzație de euforie, de liniște și exaltare psihică. Pentru o perioadă scurtă, consumatorul cunoaște "iluzia păcii, a calmului sau a forței", iar după aceste momente își fac apariția efectele nedorite, de **dependență**, precum și efectele **toxice** asupra sistemului nervos, asupra inimii și a altor organe interne. Consumul de droguri are și **consecințe economice**, determinate de nevoia de bani pentru procurarea substanței, precum și **consecințe sociale**, manifestate prin preocuparea de a procura substanța, iar **efectele psihice** îl îndepărtează pe consumator de familie și prieteni. De asemenea, consumul de droguri are și **consecințe juridice**, în sensul că prin legi se sancționează faptele antisociale generate de procurarea drogurilor sau de efectele lor, iar deținerea de droguri pentru consum și traficare constituie

	infracțiuni pedepsite cu închisoare sau amendă penală. Consumul de droguri poate duce la **deces** datorat bolilor provocate sau prin supradoză. *Toxicomanul de droguri* este cel care manifestă o dependență determinată de consumul de droguri naturale și sintetice, care poate duce la o stare de intoxicare cronică. *Comportamentul toxicomanului* se caracterizează prin: dorința irezistibilăde a consuma droguri și de a le procura prin orice mijloace; dependența psihică și fizică de efectele drogului; tendința de a mări doza de drog; efectele periculoase sunt atât pentru individ, cât și pentru societate. **E. Sunt victima consumului de droguri. Ce pot să fac? Cui mă adresez?** ✓ *Rolul şi misiunea Agenţiei Naţionale Antidrog* – Programul integrat de asistenţă a persoanelor consumatoare de droguri ✓ *Servicii de specialitate de dezintoxicare. Centre de evaluare şi tratament al toxicomanilor.* (Este recomandabil ca, în cadrul activităţilor de educaţie juridică, săfie implicaţi medici sau psihologi, în echipă cu procurori/judecători, care să releve şi perspectivamedicală sau de ordin psihologic a consumului de droguri).

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
SISTEMUL JUDICIAR DIN ROMÂNIA

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Sistemul judiciar din România
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, a -X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, aspectele reglementate de următoarele acte normative: - principiul separaţiei puterilor în stat - art. 1 alin. (4) din Constituţia României, pe scurt, art. 61, 62 şi 67 din Constituţie, referitoare la Parlamentul României şi art. 102 şi 108 din Constituţie, referitoare la Guvernul României, pentru a oferi informaţii minimale cu privire la constituirea şi atribuţiile celor două puteri -art. 126 - Instanţele judecătoreşti şi art. 131 - Rolul Ministerului Public din Constituţia României; - art. 2, art. 20, art. 39, 40, 59, 75, 85, 93, 100 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară Astfel, se vor oferi şi explica cel puţin următoarele informaţii: -Statul se organizează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor - legislativă, executivă şi judecătorească - în cadrul democraţiei constituţionale

	-Statul, prin autoritățile sale, emite, aplică și ocrotește normele de drept. Prin urmare, statul îndeplinește 3 funcții fundamentale: • Funcția legislativă = crearea normelor • Funcția executivă = aplicarea normelor • Funcția jurisdicțională = de sancționare a încălcării normelor Fiecare funcție/putere este exercitată de organe distincte - Parlament (funcția legislativă), Guvern (funcția executivă) și instanțele judecătorești (funcția jurisdicțională) **Parlament** - este organul reprezentativ suprem al poporului român şi unica autoritate legiuitoare a ţării. - este alcătuit din Camera Deputaţilor şi Senat. - Camera Deputaţilor şi Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat - Camera Deputaţilor şi Senatul adoptă legi, hotărâri şi moţiuni **Guvern** - asigură realizarea politicii interne şi externe a ţării şi exercită conducerea generală a administraţiei publice. - este alcătuit din prim-ministru, miniştri şi alţi membri - primul-ministru conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia - Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe (hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor, iar ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare - se va explica ce înseamnă o astfel de lege). **Instanţele judecătoreşti** -justiţia se realizează prin Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi prin celelalte instanţe judecătoreşti stabilite de lege (curţile de apel, tribunalele, tribunalele specializate, judecătoriile şi instanţele militare).

	-în România funcţionează o singură instanţă supremă, denumită Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, cu sediul în capitala ţării -în România sunt 16 curţi de apel (15 curţi de apel civile şi o Curte Militară de Apel cu sediul în Bucureşti). În circumscripţia fiecărei curţi de apel sunt mai multe tribunale şi judecătorii (spre exemplu, Curtea de Apel Alba Iulia are în circumscripţie 3 tribunale - Alba, Sibiu şi Hunedoara, iar fiecare tribunal are în circumscripţie judecătorii, adică Tribunalul Alba are 5 judecătorii, Tribunalul Sibiu are 5 judecătorii şi Tribunalul Hunedoara are 6 judecătorii) -tribunalele sunt organizate la nivelul fiecărui judeţ şi al municipiului Bucureşti, şi au sediul în municipiul reşedinţă de judeţ. În România sunt 50 de tribunale, din care 42 de tribunale „judeţene" (câte unul în fiecare judeţ), 4 tribunale specializate (Tribunalul specializat Cluj, Argeş, Mureş şi Tribunalul pentru minori şi familie Braşov) şi 4 tribunale militare (Tribunalul Militar Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Timişoara) -în circumscripţia fiecăruia dintre cele 42 de tribunale judeţene sunt cuprinse toate judecătoriile din judeţ sau, după caz, din municipiul Bucureşti (în total sunt 176 de judecătorii). - în total, în România sunt 243 de instanţe (Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, curţile de apel, tribunalele, tribunalele specializate, judecătoriile şi instanţele militare) -cauzele date în competenţa de primă instanţă a judecătoriei, tribunalului şi curţii de apel se judecă, de regulă, în complet format dintr-un judecător, apelurile se judecă în complet format din 2 judecători, iar recursurile, în complet format din 3 judecători, cu excepţia cazurilor în care legea prevede altfel. - şedinţele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege.

	- la şedinţele de judecată participă alături de judecători şi un grefier, care face apelul părţilor şi consemnează ce se discută în şedinţa de judecată, iar în şedinţele penale participă şi un procuror - hotărârile judecătoreşti pot fi desfiinţate sau modificate numai în căile de atac prevăzute de lege **Ministerul Public** - reprezintă interesele generale ale societăţii şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor. - îşi exercită atribuţiile prin procurori constituiţi în parchete -parchetele funcţionează pe lângă instanţele de judecată, conduc şi supraveghează activitatea de cercetare penală a poliţiei judiciare -în România există un Parchet de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie care coordonează activitatea parchetelor din subordine şi are sediul în municipiul Bucureşti -în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie funcţionează Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, ca structură specializată în combaterea criminalităţii organizate şi terorismului. -în cadrul Ministerului Public funcţionează Direcţia Naţională Anticorupţie, care are sediul în municipiul Bucureşti - pe lângă fiecare curte de apel, tribunal, tribunal pentru minori şi familie şi judecătorie funcţionează un parchet, ceea ce înseamnă că numărul parchetelor este egal cu cel al instanţelor, adică în România sunt 16 parchete de pe lângă curţi de apel (15 parchete de pe lângă curţile de apel civile şi un Parchet de pe lângă Curtea Militară de Apel cu sediul în Bucureşti. De asemenea, sunt 50 de parchete de pe lângă tribunale, din care 42 de parchete de pe lângă tribunalele „judeţene" (câte unul în fiecare judeţ), un singur

	parchet de pe lângă tribunal specializat (Parchetul de pe lângă Tribunalul pentru minori şi familie Braşov) şi 4 parchete de pe lângă tribunalele militare (Tribunalul Militar Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Timişoara) -parchetele au sediul în localităţile în care îşi au sediul instanţele pe lângă care funcţionează şi au aceeaşi circumscripţie cu acestea.

FIȘĂ-CADRU
(model orientativ)
ASPECTE GENERALE PRIVIND CADRUL JURIDIC NAȚIONAL, EUROPEAN ȘI INTERNAȚIONAL

UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂȘURARE A ACTIVITĂȚII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂȚII	Aspecte generale privind cadrul juridic național, european și internațional
NIVELUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI CLASA	Clasa a V-a - clasa a VIII-a; clasa a IX-a - clasa a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂȚII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: c) activitate la nivel curricular d) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂȚII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metode adaptate vârstei participanților cum ar fi: brainstorming-ul, expunerea și dezbaterea interactivă, jocul de rol, precum și prezentarea unor situații de fapt, studii de caz și anecdote. Se va avea în vedere, anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind noțiunile de cadru juridic, norma juridică, raportul juridic, răspunderea juridică, aspecte privind Uniunea Europeană etc. (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definite), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în cele ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt sau a unor studii de caz.
BIBLIOGRAFIE (opțional)	– Constituția României; – Tratatul privind Uniunea Europeană; – Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene; – Nicolae POPA, Teoria generală a dreptului, Curs universitar, ediția 3, Editura C.H. Beck, București 2008; – Paul CRAIG, Grainne de BURCA, EU Law Text, Cases and Materials, Fifth Edition, Oxford 2011; – Raluca Miga BEȘTELIU, Drept internațional public, volumul I și II, ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2014; – Portalul oficial al Uniunii Europene - https://europa.eu/european-union/index_en Acesta conține informații practice, utile și accesibile publicului fără pregătire de specialitate referitoare la ordinea juridică a UE, competențele instituțiilor UE, cele mai importante politici ale

	UE cu impact direct asupra vieții cetățenilor europeni. Portalul conține inclusiv o secțiune specializată dedicată profesorilor - *"Looking for teaching resources about the European Union?"*[1]
	DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII
CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII ȘI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂȚI PRACTICE PROPUSE	***În partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce țin de conceptul dreptului, dreptul și statul, principiile și funcțiile dreptului, corelația normelor juridice cu normele etice, sistemul judiciar (pentru a se vedea interesul și nivelul cunoștințelor generale ale auditorilor).* ***În continuare**, în funcție de interesul participanților și de cunoștințele generale relevate, discuțiile ar putea să vizeze următoarele aspecte (sau doar unele dintre acestea, având în vedere faptul că **tema este foarte generoasă):*** ***I. Aspecte generale privind cadrul juridic național:*** ***A.*** – *Norma juridică* (noțiune, trăsături, definiție); – *Clasificarea normelor juridice* (în funcție de o serie de criterii cum ar fi: ramura de drept, forța juridică a actului normativ; structura logică, sfera de aplicare, gradul și intensitatea incidenței, modul de reglementare al conduitei); – *Acțiunea nomei juridice* (în timp, în spațiu); – Raportul juridic (definiția raportului juridic, subiectele raportului juridic); – Răspunderea juridică (Noțiunea răspunderii juridice, formele și condițiile răspunderii juridice). ***B.*** Categorii de legi (conform art. 73 din Constituția României); ***C.*** Principiul separației puterilor în stat (conform art. 1 alin. 4 din Constituția României). ***D.*** Ierarhia normelor (în raport de dreptul intern, dreptul european și dreptul internațional) - *Principiul priorității dreptului european* (art. 148 alin. 2 din Constituție, jurisprudența relevantă a CJUE cum ar fi Cauza 6/64 Costa c Enel, Cauza 106/77 Simmenthal; Cauza 11/70 Internationale Handelsgesellschaft; Cauza 409/06, Winner Wetten GmbH); - *Dreptul internațional și dreptul intern (art. 11 coroborat cu art. 20 din Constituție).* II. ***Aspecte generale privind cadrul juridic european:*** ***A. Scurt istoric al dezvoltării Uniunii Europene;***

[1] http://europa.eu/teachers-corner/home_en.

	B. Instrumente europene și ierarhia normelor – *Instrumente* (regulamente, directive, decizii, recomandări, avize - *art. 288* din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene - TFUE); – *Ierarhia normelor* (Tratatele constitutive, Tratatul privind Uniunea Europeană - TUE, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Carta Drepturilor Fundamentale, principiile generale de drept; actele legislative, actele delegate, actele de implementare); - Elaborarea și aplicarea principiilor generale de drept aparține, în principal, instanțelor Uniunii. ***C. Aspecte generale privind cadrul instituțional al UE*** – *Cum funcționează Uniunea Europeană;* – *Instituțiile UE - art. 13 TUE:* - Parlamentul European; Consiliul European; Consiliul; Comisia Europeană; Curtea de Justiție a Uniunii Europene; Banca Centrală Europeană; Curtea de Conturi); - Parlamentul European, Consiliul și Comisia sunt asistate de un Comitet Economic și Social și de un Comitet al Regiunilor, care exercită funcții consultative. D. ***Categorii și domenii de competențe ale Uniunii*** (Titlul I art. 2-6 TFUE) – *Competența Uniunii este exclusivă* în următoarele domenii: (a) uniunea vamală; (b) stabilirea normelor privind concurența necesare funcționării pieței interne; (c) politica monetară pentru statele membre a căror monedă este euro; (d) conservarea resurselor biologice ale mării în cadrul politicii comune privind pescuitul; politica comercială comună. De asemenea, competența Uniunii este exclusivă în ceea ce privește încheierea unui acord internațional în cazul în care această încheiere este prevăzută de un act legislativ al Uniunii, ori este necesară pentru a permite Uniunii să își exercite competența internă, sau în măsura în care aceasta ar putea aduce atingere normelor comune sau ar putea modifica domeniul de aplicare a acestora. – *Competențele partajate între Uniune și statele membre* se aplică în următoarele domenii principale: (a) piața internă; (b) politica socială, pentru aspectele definite în prezentul tratat; (c) coeziunea economică, socială și teritorială; (d) agricultura și pescuitul, cu excepția conservării resurselor biologice ale mării; (e) mediul; (f) protecția consumatorului; (g) transporturile; (h) rețelele transeuropene; (i) energia; (j)

	spațiul de libertate, securitate și justiție; (k) obiectivele comune de securitate în materie de sănătate publică, pentru aspectele definite în prezentul tratat. D. Aspecte generale privind politicile Uniunii cu un impact direct asupra vieții cetățenilor europeni, cu titlu exemplificativ: – Cooperarea judiciară în materie civilă și penală; – Libertățile de circulație (în special libera circulație a persoanelor și a serviciilor); – Piața Internă (în special normele privind protecția consumatorilor). III. ***Aspecte generale privind cadrul juridic internațional*** – *Dreptul internațional public; dreptul internațional privat;* – *Subiectele dreptului internațional public;* – *Tratatul internațional (definiție, condiții de fond - părțile, acordul de voință, încheierea tratatelor);* – *Protecția internațională a drepturilor omului.*

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DESPRE MARGINALIZARE ŞI VIOLENŢĂ (FENOMENUL BULLYING)

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Despre marginalizare și violență (fenomenul bullying)**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Lecția se adaptează în funcție de vârsta elevilor cărora le este adresată, atât pentru învățământul primar (clasele I-a - a IV-a), gimnazial (clasele a V-a - a VIII-a) cât și pentru elevii de liceu (clasele a IX-a - a XII-a)
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	- Creșterea nivelului de cunoștințe al elevilor în ceea ce privește siguranța pe internet; - Sprijinirea elevilor în sensul identificării pericolelor având ca sursă internetul; - Stimularea unei gândiri critice și a abilității de a lua decizii cu privire la utilizarea calculatorului; - Sprijin în vederea identificării comportamentelor inadecvate din mediul online și a modului în care copilul se poate proteja; - Conștientizarea și identificarea modalităților de manifestare a fenomenului *bullying* (comportament ostil, de excludere și de umilire a copilului) ; - elevii vor învăța care sunt alegerile corecte pe care le pot face în situațiile în care ar putea fi agresați
TIPUL DE ACTIVITATE	activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menționate la rubrica „Desfășurarea activității", urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	Lectorul face o prezentare pe înțelesul copiilor despre buna purtare pe care aceștia trebuie să o manifeste atât în relațiile cu colegii de clasă sau colegii de școală, mai mici sau mai mari, dar și în general, în societate. Copiilor li se prezintă problematica sub forma unei paralele între regulile ce trebuie respectate în sport unde comportamentul fair-play (de joc corect) este

	reperul comportamental general acceptat *și* viața de zi cu zi unde aceeași corectitudine trebuie să fie trăsătura principală. În acest context, copiilor li se explică faptul că trebuie să manifeste înțelegere și un comportament fair-play față de colegii lor care au anumite probleme (fizice, de ordin medical/familial). Discuția este condusă către o analiză specifică vârstei, a fenomenului *bullying* care se manifestă printr-un comportamentul ostil/de excludere și de umilire a copilului, pornind de la anumite trăsături ce țin de personalitatea sau mediul acestuia. Pornind fie de la aspectul fizic fie de la probleme ce provin din mediul copilului sau din situația medicală/familială, copilul este etichetat și batjocorit în cercul său de către colegi sau de către alți cunoscuți, în mod intenționat, repetat și profitând de dezechilibrul de forțe dintre agresor și victimă. Aceștia obișnuiesc să i se adreseze victimei (care este percepută ca fiind slabă, vulnerabilă și în imposibilitate de a se apăra singură), într-un mod nepotrivit și jignitor. În unele cazuri, aceste manifestări verbale se transformă în îmbrânceli sau chiar în atacuri fizice. Sunt identificate **4 tipuri de hărțuire** specifice fenomenului *bullying*: - **hărțuire fizică** (agresiuni fizice: îmbrânciri, loviri); - **hărțuire verbală** (jigniri prin folosirea de porecle, țipete, critici rău intenționate); - **hărțuire relațional-socială** (intimidare, denigrare, manipulare, lansare de zvonuri nefondate, excludere, marginalizare); - **hărțuire online** (mesaje supărătoare, imagini denigratoare trimise pe internet sau pe telefon) **Conștientizarea efectelor:** - vulnerabilitate; - stima de sine scăzută; - depresii; - eșec școlar; - tulburări de comportament.

Este important să ghidăm copiii astfel încât să facă alegerile corecte atunci când răspund la provocări de natura celor ce se încadrează în tipologia amintită.

Pornind de la tipurile de manifestare amintite mai sus, copiii sunt provocați la o discuție interactivă pornind de la exemplele oferite de lector.
Citiți acțiunile de hărțuire și cele două alegeri greșite ale persoanei hărțuite.
Provocați elevii să identifice alegerea corectă pentru situația specifică prezentată.

Situația de hărțuire	**Răspunsul de supunere**	**Răspunsul agresiv**	**Răspunsul corect**
Agresorul îți ia cu forța dulciurile.	Victima intimidată i le dă agresorului.	Victima îl împinge pe agresor și îl jignește: „Ești un măgar."	Victima stă dreaptă și spune: „Îmi aparțin, nu îți permit."
Agresorul râde și, arătând către victimă, spune: „Fraier! Fraier!"	Victima se uită supărată și începe să plângă.	Victima țipă și îl lovește pe agresor.	Victima îl privește calm pe agresor și îi spune: „Îți pierzi timpul încercând să mă faci să mă supăr"
Agresorul le șoptește prietenilor victimei: „Dacă vrei să fii prietenul meu nu mai vorbi cu..."	Victima află și se gândește: „O sa fiu singur".	Victima află și lansează zvonuri urâte despre agresor.	Victima vorbește în privat cu agresorul:„Știu că mă vorbești pe la spate. Nu-mi place."

Agresorul îi spune victimei: „Din cauza ta am luat gol, prostule. Data viitoare nu mai joci"	Victima spune: „Îmi pare rău că am greşit."	Victima strigă: „Pe cine faci tu prost, cretinule?"	Victima îi spune calm agresorului: „Nu eşti tu cel care decide asta."
Agresorul trece pe lângă victimă şi o îmbrâncește.	Victima nu spune nimic, pune capul jos şi pleacă.	Victima se întoarce spre agresor şi îi spune acestuia:„Eşti un nesimțit!"	Victima îi spune foarte calm agresorului: „Nu-mi place să fiu tratat așa şi te rog să încetezi."

Lectorul va face o trecere în revistă a celor discutate sub forma unei discuții interactive, ocazie cu care va verifica gradul de însușire a soluțiilor corecte pentru care copiii optează.

Concluzii:

- lectorul subliniază cât de greșită este alegerea copilului de a nu povesti părinților (în primul rând) sau învățătorului despre o astfel de întâmplare;
- de asemenea, dacă hărțuirea are loc *în afara școlii* sau pe *internet*, copilul trebuie să înțeleagă cât de important este și în acest caz să vorbească cu părinții despre aceasta, împreună urmând să găsească soluții: *„părinții știu întotdeauna cum trebuie să procedeze"*
- în momentul în care are loc evenimentul, copilul trebuie să știe cum să răspundă corect: nici printr-un răspuns de supunere (a sta și a înghiți și a te închide în tine este greșit) și nici printr-un răspuns agresiv-violența fie ea verbală cât și fizică naște violență
- cheia de abordare a problematici este înțelepciunea și fairplay-ul

CAPITOLUL 21: IMPLICAREA ÎN PROCESUL PENAL. AUDIEREA MINORILOR

UPDATE: art. 124 alin. 1 și 2 din CPP (cazurile speciale de audiere a martorului minor) au fost modificate în 2023.

- **Legea nr. 51/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de Procedură Penală a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 186 din 6 martie 2023**
  Link: https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--186--2023.html

➢ **Noua reglementare:**

La articolul 124, alineatele (1) și (2) se modifică și vor avea următorul cuprins:
„(1) Audierea martorului minor în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare, **precum și în prezența unui psiholog, stabilit de organul judiciar**. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare.

(2) Dacă persoanele arătate la alin. (1) nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu, precum și în prezența unui psiholog, stabiliți de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare".

La articolul 124, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin. (2^1), cu următorul cuprins:

„(2^1) În cazul în care audierea martorului minor vizează activitatea instituției căreia îi este încredințat spre creștere și educare, se înlocuiește reprezentantul acestei instituții cu reprezentantul autorității tutelare sau cu o rudă cu capacitate deplină de exercițiu, precum și cu un psiholog, stabiliți de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare".

La articolul 124, alineatul (3) se abrogă.

Vechea reglementare:

- Art. 124 alin. (1) și (2)

  „(1) Audierea martorului minor în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare.

- *(2) Dacă persoanele arătate la alin. (1) nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu, stabilite de organul judiciar".*

Scopul modificării legislative

- Potrivit expunerii de motive, modificarea legislativă reprezintă o măsură specială de protejare a minorului victimă sau martor a infracțiunilor, prin asigurarea unui cadru de audiere sigur pentru copil, fără a i se aduce atingere integrității psiho-emoționale și pentru a evita o nouă traumă în timpul audierii, prin **asigurarea în mod obligatoriu de consiliere de specialitate din partea unui psiholog** pe toată durata procedurilor judiciare.
- În acest sens, în expunerea de motive se arată că judecătorul întâmpină de multe ori dificultăți în timpul audierii din cauza fricii minorului că declarațiile lui pot atrage răzbunarea persoanelor interesate.
- În plus, se arată că în special în cazurile în care minorul a fost victimă sau martor al unor infracțiuni săvârșite cu violență sau al infracțiunilor privitoare la viața sexuală, crește riscul ca minorul să sufere o traumă și mai puternică pe durata audierii.

Expunerea de motive
https://www.cdep.ro/proiecte/2022/400/50/6/em548.pdf

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
NORME ŞI COMPORTAMENTE (PRO-SOCIALE; ANTISOCIALE)

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Norme şi comportamente (pro-sociale; antisociale)
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele V- VIII-a (nivel gimnazial) Clasele IX -XII (nivel liceal)
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Se recomandă ca desfăşurarea activităţii, în mod preponderent, să fie realizată prin utilizarea unor metode active, precum conversaţia euristică, dialogul, exemplificarea, studiul de caz ş.a., plecând, atunci când este posibil, de la experienţele de viaţă /concrete ale elevilor. Utilizarea metodei expunerii se recomandă să fie utilizată numai în situaţia în care, pentru diferitele aspecte ale temei precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii" nu este posibilă utilizarea diferitelor metode active. Se recomandă, pe cât posibil, o alternare a formelor de activitate (frontală, pe grupe/perechi, individuală) şi adecvarea demersului întregii activităţi desfăşurate la particularităţile de vârstă ale elevilor din ciclul gimnazial şi respectiv liceal /clasei de elevi, precum şi la o serie de alte elemente care ţin de specificul claselor la care se realizează activitatea. În desfăşurarea activităţii, în cadrul unei singure ore, nu este obligatoriu să fie tratate în mod extensiv toate aspectele precizate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", propunătorii activităţii putând dezvolta, în mod special, numai unele dintre aspectele precizate. Informaţiile incluse la rubrica „Desfăşurarea activităţii" se adresează susţinătorilor/propunătorilor activităţii, însă aceştia au libertatea de a opta pentru oricare alte informaţii, în acord cu subiectul/tema propusă. Informaţiile şi precum şi limbajul utilizat vor fi adecvate permanent la particularităţile de vârstă/înţelegere ale elevilor.

BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011 cu modificările şi completările ulterioare, Statutul elevului aprobat prin Ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 4.742/2016 completat si modificat prin Ordinul nr.3797/2023, Ordinul nr. 4183/2022 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare şi funcţionare a unităţilor de învăţământ preuniversitar Păun, Emil, Şcoala. Abordare sociopedagogică, Editura Polirom, Iaşi, 1999
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	Normele sunt seturi de reguli cu privire la comportament care stabilesc ceea ce este adecvat/dezirabil în diverse contexte sociale. Rolul lor este acela de a facilita relaționarea socială. Acest deziderat se realizează prin sancționarea negativă (pedepsirea) comportamentelor negative/indezirabile/antisociale și prin recompensarea celor dezirabile, pozitive/prosociale. Normele sunt formulate, în general, prin următoarele modalități: - Formale/Scrise: acestea, au, cel mai adesea, caracter legal; ele sunt precizate în documente precum: Constituția țării, acte care reglementează sistemul de educație (Legea educației, Statutul elevului, Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ), Codul penal, Codul rutier etc. - Informale/Nescrise; acestea pot fi cuprinse în cadrul unor seturi de reguli care reglementează conduita morală, comportamentală a indivizilor în diferite contexte sociale, precum: norme morale, coduri de conduită, tradiții, obiceiuri, ritualuri. Normele stipulate în documentele legislative se precizează prin intermediul drepturilor și obligațiilor. Drepturile fac referire la ceea ce se oferă unei persoane în diverse contexte sociale (în cazul elevilor: la educație gratuită, la respect, la integritate fizică și psihologică etc.), iar obligațiile la ceea ce trebuie să facă/să respecte (în cazul elevilor: să frecventeze școala, să păstreze liniștea în timpul orelor, să respecte integritatea fizică și psihologică a celorlalți, să păstreze în bune condiții manualele primite etc.). Statutul elevului stabilește următoare tipuri de drepturi și de obligații ale elevilor: - Drepturi: educaționale; de asociere și de exprimare; sociale; - Obligații: îndatoriri și interdicții.

	Pentru a se asigura respectarea obligaţiilor, sunt stipulate sancţiuni/pedepse care se administrează în caz de încălcare a acestora. Oferim în continuare câteva exemple de norme de comportament/relaţionare socială instituite prin legislaţie care reglementează activitatea şcolară: Art.4, OMENCS nr. 4183/2022: " Unităţile de învăţământ se organizează şi funcţionează independent de orice ingerinţe politice sau religioase, în incinta acestora fiind interzise crearea şi funcţionarea oricăror formaţiuni politice, organizarea şi desfăşurarea activităţilor de natură politică şi prozelitism religios, precum şi orice formă de activitate care încalcă normele de conduită morală şi convieţuire socială, care pun în pericol sănătatea, integritatea fizică sau psihică a copiilor/elevilor sau a personalului din unitate." Art.39, OMENCS nr. 4183/2022 : Alin. 4 - " Personalului din învăţământul preuniversitar îi este interzis să desfăşoare şi să încurajeze acţiuni de natură să afecteze imaginea publică a copilului/elevului şi viaţa intimă, privată sau familială a acestuia sau ale celorlalţi salariaţi din unitate.." Alin. 5 - " Personalului din învăţământul preuniversitar îi este interzis să aplice pedepse corporale, precum şi să agreseze verbal, fizic sau emoţional copiii/elevii şi/sau colegii.." Art. 7 lit. f din OMENCS nr. 4472/2016 pentru aprobarea Statutului elevului "niciun elev nu este supus discriminării sau hărţuirii pe criterii de rasă, etnie, limbă, religie, sex, convingeri, dizabilităţi, naţionalitate, cetăţenie, vârstă, orientare sexuală, stare civilă, cazier, tip de familie, situaţie socio-economică, probleme medicale, capacitate intelectuală sau alte criterii cu potenţial discriminatoriu" **Norme explicite**: sunt normele prescriptive (care impun anumite comportamente, relaţii sociale), cunoscute, clar exprimate; documentele care reglementează activitatea din cadrul şcolilor, stabilind, printre altele, drepturi şi responsabilităţi şi moduri specifice de acţiune, pun în practică norme explicite. Dat fiind caracterul lor explicit, prescriptiv, respectarea lor este obligatorie.

	Norme implicite: sunt normele ascunse, care se construiesc în cadrul grupului. Cel mai adesea, ele sunt cunoscute doar prin observarea relațiilor sociale care au loc în interiorul acestuia și între el și alte grupuri, din exteriorul său. Ele se construiesc în decursul diferitelor activități (de socializare, de învățare) și sunt specifice și contextuale. Ele se învață în decursul participării elevilor la activitățile respective: - sunt comunicate/explicitate de cineva care le cunoaște; - sunt învățate/recunoscute prin observare și respectare/imitare în cadrul participării la activități; - sunt învățate în urma aplicării de pedepse sau sancțiuni pentru încălcarea lor. Normele implicite pot avea în vedere aspecte precum: ținuta vestimentară; tipurile și varietatea umorului folosit/admis în cadrul interacțiunilor sociale (ironie, autoironie, băşcălie, sarcasm etc.); tipul de consum cultural (muzică, cinema, reviste, situri web etc.); limbajul folosit și medium-urile/tehnologii utilizate (facebook, twitter, SMS, chat, telefonie mobilă etc.). Este important de reținut că normele implicite pot interfera negativ cu normele care guvernează comportamente prosociale, mai ales în situația în care elevii apreciază sau observă că au de câștigat în acest fel. De exemplu, dacă, folosind anumite comportamente antisociale (umilire, îmbrâncire, ironizare etc.), ei câștigă respect, simpatie, apreciere din partea unor colegi, atunci cresc șansele ca astfel de comportamente să fie menținute și chiar multiplicate. Cunoașterea normelor specifice anumitor situații / contexte sociale permite persoanelor să se orienteze și să se adapteze, normele având rol reglator social. Ele stabilesc ceea ce se poate face, spune, exprima într-un anume context social (în clasă, în oră, în incinta școlii, în grupul de prieteni, la o petrecere, la cinema etc.) și ceea ce nu se poate / nu este permis. Chestiunile nepermise / interzise sunt, de regulă, acelea care, dacă ar fi permise, ar afecta negativ bunul mers al relațiilor sociale în acele contexte. Astfel de perturbări pot fi: furtul și/sau distrugerea de patrimoniu și/sau material didactic; lezarea integrității fizice și/sau psihologice a altor persoane; perturbarea liniștii în decursul orelor; privarea de drepturi personale (de exprimare, educaționale, sociale etc.) etc. Comportamentele prosociale sunt acelea care contribuie la relații sociale bazate pe încredere, respect, acceptare, grijă, ajutorare, compasiune și cooperare. Exemple de astfel de comportamente

	sunt: ajutorarea unui coleg cu dizabilități să intre în clădire, ajutorarea unui coleg la lecții, cooperarea între mai mulți elevi în rezolvarea unei sarcini școlare, medierea conflictelor dintre colegi, apărarea unui coleg față de amenințare sau bullying etc. Valori/atitudini care pot contribui la conturarea unor norme și comportamente prosociale: respect; acceptare; deschidere; compasiune; onestitate; toleranță; cooperare; solidaritate etc. Comportamentele antisociale conduc la relații sociale cu probleme, lipsite de încredere, grijă, respect, cooperare. Astfel de comportamente se pot manifesta prin: amenințarea unui coleg, desconsiderarea (luarea la mișto), furtul unor obiecte personale care aparțin colegilor, răspândirea de informații denigratoare la adresa unor colegi/profesori, distrugerea de mobilier școlar etc. Acte precum discriminarea sau segregarea pe considerente de gen, etnie, aspect fizic, nevoi speciale, orientare sexuală, statut socio-economic, sunt tot manifestări antisociale, ele generând disensiuni/conflicte în cadrul grupurilor de elevi. Comportamentele prosociale duc la întărirea relațiilor din cadrul grupului, în timp ce acelea antisociale duc la dezbinare, conflict, neîncredere. Comportamentele antisociale (furt, amenințare, violență fizică, bullying) trebuie sancționate negativ, pentru a fi descurajate. În lipsa unei astfel de sancționări, este foarte posibil ca acele comportamente să fie imitate de alți elevi și/sau să fie repetate de elevii care le-au realizat anterior. Valori/atitudini care conduc la comportamente antisociale: discriminare; intoleranță; egoism; neîncredere; respingere; falsitate; abuzare/umilire/ridiculizare; competiție excesivă etc. Pentru a preveni realizarea de comportamente antisociale, regulamentul școlii/clasei conține precizări specifice concrete, inclusiv în termeni de sancțiuni atribuibile în caz de realizare. Aceste regulamente trebuie dezbătute și completate cu propuneri venite din partea elevilor. Comportamentele prosociale pot fi încurajate prin promovarea unei cooperări și a unei inter-cunoașteri reciproce între elevi. Aceasta se poate face prin activități de învățare realizate în grupuri mixte, prin exerciții de descoperire reciprocă cu privire la tradiții, obiceiuri, reguli de politețe și de adresare existențe în cadrul familiilor/comunităților de proveniență ale elevilor.

	În vederea identificării/conștientizării situației din clasă/școală cu privire la comportamente antisociale, se pot avea în vedere discuții cu elevii care să investigheze incidența/frecvența/intensitatea unor acțiuni precum cele de mai jos: - folosesc expresii jignitoare între ei, referitoare la apartenența etnică - folosesc expresii jignitoare între ei, referitoare la apartenența religioasă - folosesc expresii jignitoare la adresa unor colegi cu dizabilități - folosesc expresii jignitoare între ei, în legătură cu felul în care arată sau se comportă - folosesc expresii jignitoare referitoare la situația materială, financiară - se ceartă, au conflicte - înjură, folosesc expresii urâte - sunt violenți (bătăi, îmbrânceli etc.) - au alte comportamente umilitoare la adresa colegilor - își șantajează unii colegi - fură diferite lucruri ale colegilor - agresează sexual pe unii colegi - se hărțuiesc în mediul online (Internet, rețele de socializare, email, telefon etc.)

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
RELATIA CU AUTORITATILE PUBLICE CENTRALE, LOCALE ŞI ALTE AUTORITĂŢI

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Relatia cu autoritatile publice centrale, locale şi alte autorităţi
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", urmată de dezbatere interactivă şi prezentarea câte unui model de cerere de solicitare de informaţii de interes public şi de reclamaţie administrativă, modele care se regăsesc în anexele prezentei fişe. Se va explica că modele de cerere prezentate sunt orientative, acestea putând avea şi alte forme, însă orice formă va adopta solicitantul aceasta va trebui să includă datele de identificare a solicitantului, informaţiile cerute şi adresa la care se solicită comunicarea răspunsului.
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Codul Administrativ, Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informatiile de interes public, cu modificările şi completările ulterioare, O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, cu modificările şi completările ulterioare, Legea nr. 544/2004 privind contenciosul administrativ, cu modificările şi completările ulterioare.
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, urmatoarele: 1) aspectele relevante din Tilul III - **Autoritatile publice** - din Constitutia Romaniei si anume explicarea art. 61, 62, 67 şi 68 referitoare la Parlamentul României, art. 80, 81 si 83 referitoare la Presedintele Romaniei, art. 102, 103, 107 şi 108 referitoare la Guvernul României, art. 116 si 117 referitoare la administratia publica centrala de specialitate (ministerele) si art. 121, 122 si

	123 referitoare la administratia publica locala (consiliul local, primarul, consiliul judetean si prefectul), pentru a oferi informaţii minimale cu privire la constituirea şi atribuţiile acestor autoritati publice. Astfel, se vor explica şi detalia cel puţin următoarele informaţii: **Parlament** - este organul reprezentativ suprem al poporului român şi unica autoritate legiuitoare a ţării. - este alcătuit din Camera Deputaţilor şi Senat. - Camera Deputaţilor şi Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat - numărul deputaţilor şi al senatorilor se stabileşte în raport cu populaţia ţării. - Camera Deputaţilor şi Senatul adoptă legi, hotărâri şi moţiuni - şedinţele celor două Camere sunt publice, însă camerele pot hotărî ca anumite şedinţe să fie secrete. **Preşedintele României** - reprezintă statul român şi este garantul independenţei naţionale, al unităţii şi al integrităţii teritoriale a ţării. - veghează la respectarea Constituţiei şi la buna funcţionare a autorităţilor publice. În acest scop, Preşedintele exercită funcţia de mediere între puterile statului, precum şi între stat şi societate - este ales prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat. Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscrişi în listele electorale. În cazul în care nici unul dintre candidaţi nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidaţi stabiliţi în ordinea numărului de voturi obţinute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obţinut cel mai mare număr de voturi. Nici o persoană nu poate îndeplini funcţia de Preşedinte al României decât pentru cel mult două mandate. Acestea pot fi şi succesive. - mandatul Preşedintelui României este de 5 ani şi se exercită de la data depunerii jurământului. **Guvern** - asigură realizarea politicii interne şi externe a ţării şi exercită conducerea generală a administraţiei publice. - este alcătuit din prim-ministru, miniştri şi alţi membri - primul-ministru conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuţiile ce le revin. - Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe (hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor, iar ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare - se va explica ce înseamnă o astfel de lege).

	- hotărârile şi ordonanţele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de miniştrii care au obligaţia punerii lor în executare şi se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărârii sau a ordonanţei. **Administraţia publică centrală de specialitate** - **ministerele** se organizează numai în subordinea Guvernului. - alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autorităţi administrative autonome. **Administraţia publică locală** -autorităţile administraţiei publice, prin care se realizează autonomia locală în comune şi în oraşe, sunt **consiliile locale alese şi primarii aleşi** -consiliile locale şi primarii funcţionează ca autorităţi administrative autonome şi rezolvă treburile publice din comune şi din oraşe. -autorităţile menţionate mai sus se pot constitui şi în subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor. -**consiliul judeţean** este autoritatea administraţiei publice pentru coordonarea activităţii consiliilor comunale şi orăşeneşti, în vederea realizării serviciilor publice de interes judeţean. -consiliul judeţean este ales **Prefectul** - Guvernul numeşte un prefect în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti. -prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local şi conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din unităţile administrativ-teritoriale. -între prefecţi, pe de o parte, consiliile locale şi primari, precum şi consiliile judeţene şi preşedinţii acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare. -prefectul poate ataca, în faţa instanţei de contencios administrativ, un act al consiliului judeţean, al celui local sau al primarului, în cazul în care consideră actul ilegal. 2) Pe scurt, vor fi explicate următoarele aspecte relevante cu privire la organizarea, functionarea si atributiile autoritatilor publice mentionate mai sus din cuprinsul Codului administrativ. **Guvernul şi ministerele**

	Pentru realizarea Programului de guvernare Guvernul exercită următoarele funcţii: a) funcţia de strategie, prin care se asigură elaborarea strategiei de punere în aplicare a Programului de guvernare; b) funcţia de reglementare, prin care se asigură elaborarea cadrului normativ şi instituţional necesar în vederea realizării obiectivelor strategice; c) funcţia de administrare a proprietăţii statului, prin care se asigură administrarea proprietăţii publice şi private a statului, precum şi gestionarea serviciilor pentru care statul este responsabil; d) funcţia de reprezentare, prin care se asigură, în numele statului român, reprezentarea pe plan intern şi extern; e) funcţia de autoritate de stat, prin care se asigură urmărirea şi controlul aplicării şi respectării reglementărilor în domeniul apărării, ordinii publice şi siguranţei naţionale, precum şi în domeniile economic şi social şi al funcţionării instituţiilor şi organismelor care îşi desfăşoară activitatea în subordinea sau sub autoritatea Guvernului. Ministerele sunt organe de specialitate ale administraţiei publice centrale care realizează politica guvernamentală în domeniile de activitate ale acestora. Ministerele se organizează şi funcţionează numai în subordinea Guvernului. Ministerele sau alte organe de specialitate organizate în subordinea Guvernului sunt conduse de miniştri, în urma acordării votului de încredere de către Parlament. Ministerele au personalitate juridică şi au sediul în municipiul Bucureşti. Ministerele pot înfiinţa în subordinea lor organe de specialitate Ministerele pot avea în subordinea lor servicii publice descentralizate, care funcţionează în unităţile administrativ-teritoriale. **Autorităţile administraţiei publice locale** Autorităţile administraţiei publice prin care se realizează autonomia locală în comune, oraşe şi municipii sunt consiliile locale, comunale, orăşeneşti şi municipale, ca autorităţi deliberative, şi primarii, ca autorităţi executive. Consiliile locale şi primarii se aleg. Consiliile locale şi primarii funcţionează ca autorităţi ale administraţiei publice locale şi rezolvă treburile publice din comune, oraşe şi municipii, în condiţiile legii. În fiecare judeţ se constituie un consiliu judeţean, ca autoritate a administraţiei publice locale, pentru coordonarea activităţii

consiliilor comunale, orăşeneşti şi municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes judeţean.
Aleşii locali sunt primarul, consilierii locali, preşedintele consiliului judeţean şi consilierii judeţeni.
Mandatul primarului, consilierului local, respectiv al preşedintelui consiliului judeţean şi al consilierului judeţean este de 4 ani.
În scopul asigurării autonomiei locale, autorităţile administraţiei publice locale au dreptul să instituie şi să perceapă impozite şi taxe locale, să elaboreze şi să aprobe bugetele locale ale comunelor, oraşelor, municipiilor şi judeţelor, în condiţiile legii.

Numărul membrilor fiecărui consiliu local se stabileşte în funcţie de numărul locuitorilor comunei, oraşului sau municipiului, după cum urmează:

Numărul locuitorilor comunei sau ai oraşului	Numărul consilierilor
până la 1.500	9
între 1.501 şi 3.000	11
între 3.001 şi 5.000	13
între 5.001 şi 10.000	15
între 10.001 şi 20.000	17
între 20.001 şi 50.000	19
între 50.001 şi 100.000	21
între 100.001 şi 200.000	23
între 200.001 şi 400.000	27
peste 400.000	31

Consiliul General al Municipiului Bucureşti este compus din 55 de consilieri locali.

Numărul membrilor fiecărui consiliu judeţean se stabileşte prin ordin al prefectului, în funcţie de numărul locuitorilor judeţului, conform populaţiei după domiciliu raportate de Institutul Naţional de Statistică la data de 1 ianuarie a anului în care se organizează alegerile, după cum urmează:

Numărul locuitorilor judeţului	Numărul consilierilor
până la 350.000	30
între 350.001 şi 500.000	32
între 500.001 şi 650.000	34
peste 650.000	36

	Prefectul Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local. Guvernul numeşte câte un prefect în fiecare judeţ şi în municipiul Bucureşti. Prefectul este garantul respectării legii şi a ordinii publice la nivel local. Sediul instituţiei prefectului, denumit prefectură, este în municipiul reşedinţă de judeţ. Pentru municipiul Bucureşti, respectiv judeţul Ilfov, sediul instituţiei prefectului este în municipiul Bucureşti. Prefectul conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor şi ale celorlalte organe ale administraţiei publice centrale din subordinea Guvernului, organizate la nivelul unităţilor administrativ-teritoriale. Între prefecţi, pe de o parte, consiliile locale şi primari, precum şi consiliile judeţene şi preşedinţii acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare. 3) Se vor explica **la un nivel adecvat gradului de dezvoltare al elevilor** art. 31 din Constitutia Romaniei **referitor la dreptul la informare al cetateanului**, precum si art. 2, art. 6, art. 7, art. 9, art. 12, art. 14, art. 21 si art. 22 din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informatiile de interes public, cu modificările si completările ulterioare. Astfel, se vor oferi şi explica cel puţin următoarele informaţii. Art. 31 din Constituţie (1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public nu poate fi îngrădit. (2) Autorităţile publice, potrivit competenţelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetăţenilor asupra treburilor publice şi asupra problemelor de interes personal. (3) Dreptul la informaţie nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecţie a tinerilor sau securitatea naţională. (4) Mijloacele de informare în masă, publice şi private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice. **Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informatiile de interes public** Art. 2 - În sensul prezentei legi: a) **prin autoritate sau instituţie publică** se înţelege orice autoritate ori instituţie publică ce utilizează sau administrează resurse financiare publice, orice regie autonomă, societate reglementată de Legea societăţilor nr. 31/1990, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, aflată sub autoritatea sau, după caz, în coordonarea ori în subordinea unei autorităţi publice centrale sau locale şi la care statul român sau, după caz,

	o unitate administrativ-teritorială este acţionar unic ori majoritar, precum şi orice operator sau operator regional, astfel cum aceştia sunt definiţi în Legea serviciilor comunitare de utilităţi publice nr. 51/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare. De asemenea, se supun prevederilor prezentei legi partidele politice, federaţiile sportive şi organizaţiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază de finanţare din bani publici; b) **prin informaţie de interes public** se înţelege orice informaţie care priveşte activităţile sau rezultă din activităţile unei autorităţi publice sau instituţii publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informaţiei; c) **prin informaţie cu privire la datele personale** se înţelege orice informaţie privind o persoană fizică identificată sau identificabilă. Art. 6 - (1) Orice persoană are dreptul să solicite şi să obţină de la autorităţile şi instituţiile publice, în condiţiile prezentei legi, informaţiile de interes public. (2) Autorităţile şi instituţiile publice sunt obligate să asigure persoanelor, la cererea acestora, informaţiile de interes public solicitate în scris sau verbal. (3) Solicitarea în scris a informaţiilor de interes public cuprinde următoarele elemente: a) autoritatea sau instituţia publică la care se adresează cererea; b) informaţia solicitată, astfel încât să permită autorităţii sau instituţiei publice identificarea informaţiei de interes public; c) numele, prenumele şi semnătura solicitantului, precum şi adresa la care se solicită primirea răspunsului. Art. 7 - (1) Autorităţile şi instituţiile publice au obligaţia să răspundă în scris la solicitarea informaţiilor de interes public în termen de 10 zile sau, după caz, în cel mult 30 de zile de la înregistrarea solicitării, în funcţie de dificultatea, complexitatea, volumul lucrărilor documentare şi de urgenţa solicitării. În cazul în care durata necesară pentru identificarea şi difuzarea informaţiei solicitate depăşeşte 10 zile, răspunsul va fi comunicat solicitantului în maximum 30 de zile, cu condiţia înştiinţării acestuia în scris despre acest fapt în termen de 10 zile. (2) Refuzul comunicării informaţiilor solicitate se motivează şi se comunică în termen de 5 zile de la primirea petiţiilor. (3) Solicitarea şi obţinerea informaţiilor de interes public se pot realiza, dacă sunt întrunite condiţiile tehnice necesare, şi în format electronic.

	Art. 9 - (1) În cazul în care solicitarea de informaţii implică realizarea de copii de pe documentele deţinute de autoritatea sau instituţia publică, costul serviciilor de copiere este suportat de solicitant, în condiţiile legii. (2) Dacă în urma informaţiilor primite petentul solicită informaţii noi privind documentele aflate în posesia autorităţii sau a instituţiei publice, această solicitare va fi tratată ca o nouă petiţie, răspunsul fiind trimis în termenele prevăzute la art. 7 şi 8. Art. 12 - (1) Se exceptează de la accesul liber al cetăţenilor următoarele informaţii: a) informaţiile din domeniul apărării naţionale, siguranţei şi ordinii publice, dacă fac parte din categoriile informaţiilor clasificate, potrivit legii; b) informaţiile privind deliberările autorităţilor, precum şi cele care privesc interesele economice şi politice ale României, dacă fac parte din categoria informaţiilor clasificate, potrivit legii; c) informaţiile privind activităţile comerciale sau financiare, dacă publicitatea acestora aduce atingere dreptului de proprietate intelectuală ori industrială, precum şi principiului concurenţei loiale, potrivit legii; d) informaţiile cu privire la datele personale, potrivit legii; e) informaţiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă se periclitează rezultatul anchetei, se dezvăluie surse confidenţiale ori se pun în pericol viaţa, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfăşurare; f) informaţiile privind procedurile judiciare, dacă publicitatea acestora aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părţile implicate în proces; g) informaţiile a căror publicare prejudiciază măsurile de protecţie a tinerilor. Art. 14 - (1) Informaţiile cu privire la datele personale ale cetăţeanului pot deveni informaţii de interes public numai în măsura în care afectează capacitatea de exercitare a unei funcţii publice. Art. 21 - (1) Refuzul explicit sau tacit al angajatului desemnat al unei autorităţi ori instituţii publice pentru aplicarea prevederilor prezentei legi constituie abatere şi atrage răspunderea disciplinară a celui vinovat. (2) Împotriva refuzului prevăzut la alin. (1) se poate depune reclamaţie la conducătorul autorităţii sau al instituţiei publice

	respective în termen de 30 de zile de la luarea la cunoştinţă de către persoana lezată. (3) Dacă după cercetarea administrativă reclamaţia se dovedeşte întemeiată, răspunsul se transmite persoanei lezate în termen de 15 zile de la depunerea reclamaţiei şi va conţine atât informaţiile de interes public solicitate iniţial, cât şi menţionarea sancţiunilor disciplinare luate împotriva celui vinovat. Art. 22 - (1) În cazul în care o persoană se consideră vătămată în drepturile sale, prevăzute în prezenta lege, aceasta poate face plângere la secţia de contencios administrativ a tribunalului în a cărei rază teritorială domiciliază sau în a cărei rază teritorială se află sediul autorităţii ori al instituţiei publice. (2) Instanţa poate obliga autoritatea sau instituţia publică să furnizeze informaţiile de interes public solicitate şi să plătească daune morale şi/sau patrimoniale. **4)** Se vor explica la un nivel adecvat gradului de dezvoltare al elevilor art. 51 din Constitutie referitor la **dreptul de petiţionare**, precum şi art. 2, art. 7, art. 8, art. 9 şi art. 10 din O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, cu modificările şi completările ulterioare, texte care au următorul cuprins: Art. 51 din Constituţie (1) Cetăţenii au dreptul să se adreseze autorităţilor publice prin petiţii formulate numai în numele semnatarilor. (3) Exercitarea dreptului de petiţionare este scutită de taxă. (4) Autorităţile publice au obligaţia să răspundă la petiţii în termenele şi în condiţiile stabilite potrivit legii. O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor Art. 7 - Petiţiile anonime sau cele în care nu sunt trecute datele de identificare a petiţionarului nu se iau în considerare şi se clasează, potrivit prezentei ordonanţe. Art. 8 - (1) Autorităţile şi instituţiile publice sesizate au obligaţia să comunice petiţionarului, în termen de 30 de zile de la data înregistrării petiţiei, răspunsul, indiferent dacă soluţia este favorabilă sau nefavorabilă. Art. 9 - În situaţia în care aspectele sesizate prin petiţie necesită o cercetare mai amănunţită, conducătorul autorităţii sau instituţiei publice poate prelungi termenul prevăzut la art. 8 cu cel mult 15 zile.

	5) Se va explica la un nivel adecvat gradului de dezvoltare al elevilor art. 52 alin. (1) din Constituţie - **Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică** şi art. 8 alin. (1) din Legea nr. 544/2004 privind contenciosul administrativ, cu modificările şi completările ulterioare Art. 52 alin. (1) din Constituţie (1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptăţită să obţină recunoaşterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului şi repararea pagubei. Art. 8 alin. (1) din Legea nr. 544/2004 privind contenciosul administrativ (1) Persoana vătămată într-un drept recunoscut de lege sau într-un interes legitim printr-un act administrativ unilateral, nemulţumită de răspunsul primit la plângerea prealabilă sau care nu a primit niciun răspuns în termenul prevăzut la art. 2 alin. (1) lit. h) (30 de zile de la înregistrarea cererii), poate sesiza instanţa de contencios administrativ competentă, pentru a solicita anularea în tot sau în parte a actului, repararea pagubei cauzate şi, eventual, reparaţii pentru daune morale. De asemenea, se poate adresa instanţei de contencios administrativ şi cel care se consideră vătămat într-un drept sau interes legitim al său prin nesoluţionarea în termen sau prin refuzul nejustificat de soluţionare a unei cereri, precum şi prin refuzul de efectuare a unei anumite operaţiuni administrative necesare pentru exercitarea sau protejarea dreptului sau interesului legitim.

Anexa nr. 1 la H.G. nr. 123/2002 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public

CERERE-TIP
- model -

Denumirea autorităţii sau instituţiei publice .....
Sediul/Adresa .....
Data .....

Stimate domnule/Stimată doamnă .....,

Prin prezenta formulez o cerere conform Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public. Doresc să primesc o copie de pe următoarele documente (petentul este rugat să enumere cât mai concret documentele sau informaţiile solicitate): .....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Doresc ca informaţiile solicitate să îmi fie furnizate, în format electronic, la următoarea adresă de e-mail (opţional): ..... .

Sunt dispus să plătesc taxele aferente serviciilor de copiere a documentelor solicitate (dacă se solicită copii în format scris).

Vă mulţumesc pentru solicitudine,

.....
(semnătura petentului)

Numele şi prenumele petentului .....
Adresa .....
Telefon (opţional) .....
Fax (opţional) .....

Anexa Nr. 2a)
la normele metodologice

RECLAMAŢIE ADMINISTRATIVĂ
- model -

Denumirea autorităţii sau instituţiei publice .....
Sediul/Adresa .....
Data .....

Stimate domnule/Stimată doamnă .....,

Prin prezenta formulez o reclamaţie administrativă, conform Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public, întrucât la cererea nr. ..... din data de ..... am primit un răspuns negativ, la data de ....., într-o scrisoare semnată de . completaţi numele respectivului funcţionar) sau întrucât la cererea nr. ..... din data de ..... nu am primit informaţiile solicitate în termenul legal, stabilit de lege

Documentele de interes public solicitate erau următoarele:
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Documentele solicitate se încadrează în categoria informaţiilor de interes public, din următoarele considerente: .....
.....

Prin prezenta solicit revenirea asupra deciziei de a nu primi informaţiile de interes public solicitate în scris/în format electronic, considerând că dreptul meu la informaţie, conform legii, a fost lezat.

Vă mulţumesc pentru solicitudine,

.....
(semnătura petentului)

Numele şi prenumele petentului .....
Adresa .....
Telefon .....
Fax .....

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
SISTEMUL JUDICIAR DIN ROMÂNIA

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	Sistemul judiciar din România
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Clasele a-IX-a, a -X-a, XI-a şi a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: a) activitate la nivel curricular b) activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	Constituţia României, Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	În cadrul temei vor fi detaliate în mod adecvat nivelului de dezvoltare al elevilor, aspectele reglementate de următoarele acte normative: - principiul separaţiei puterilor în stat - art. 1 alin. (4) din Constituţia României, pe scurt, art. 61, 62 şi 67 din Constituţie, referitoare la Parlamentul României şi art. 102 şi 108 din Constituţie, referitoare la Guvernul României, pentru a oferi informaţii minimale cu privire la constituirea şi atribuţiile celor două puteri -art. 126 - Instanţele judecătoreşti şi art. 131 - Rolul Ministerului Public din Constituţia României; - art. 2, art. 20, art. 39, 40, 59, 75, 85, 93, 100 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară Astfel, se vor oferi şi explica cel puţin următoarele informaţii: -Statul se organizează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor - legislativă, executivă şi judecătorească - în cadrul democraţiei constituţionale

	-Statul, prin autoritățile sale, emite, aplică și ocrotește normele de drept. Prin urmare, statul îndeplinește 3 funcții fundamentale: • Funcția legislativă = crearea normelor • Funcția executivă = aplicarea normelor • Funcția jurisdicțională = de sancționare a încălcării normelor Fiecare funcție/putere este exercitată de organe distincte - Parlament (funcția legislativă), Guvern (funcția executivă) și instanțele judecătorești (funcția jurisdicțională) **Parlament** - este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării. - este alcătuit din Camera Deputaților și Senat. - Camera Deputaților și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat - Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărâri și moțiuni **Guvern** - asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice. - este alcătuit din prim-ministru, miniștri și alți membri - primul-ministru conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia - Guvernul adoptă hotărâri și ordonanțe (hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor, iar ordonanțele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare - se va explica ce înseamnă o astfel de lege). **Instanțele judecătorești** -justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege (curțile de apel, tribunalele, tribunalele specializate, judecătoriile și instanțele militare).

	-în România funcţionează o singură instanţă supremă, denumită Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, cu sediul în capitala ţării -în România sunt 16 curţi de apel (15 curţi de apel civile şi o Curte Militară de Apel cu sediul în Bucureşti). În circumscripţia fiecărei curţi de apel sunt mai multe tribunale şi judecătorii (spre exemplu, Curtea de Apel Alba Iulia are în circumscripţie 3 tribunale - Alba, Sibiu şi Hunedoara, iar fiecare tribunal are în circumscripţie judecătorii, adică Tribunalul Alba are 5 judecătorii, Tribunalul Sibiu are 5 judecătorii şi Tribunalul Hunedoara are 6 judecătorii) -tribunalele sunt organizate la nivelul fiecărui judeţ şi al municipiului Bucureşti, şi au sediul în municipiul reşedinţă de judeţ. În România sunt 50 de tribunale, din care 42 de tribunale „judeţene" (câte unul în fiecare judeţ), 4 tribunale specializate (Tribunalul specializat Cluj, Argeş, Mureş şi Tribunalul pentru minori şi familie Braşov) şi 4 tribunale militare (Tribunalul Militar Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Timişoara) -în circumscripţia fiecăruia dintre cele 42 de tribunale judeţene sunt cuprinse toate judecătoriile din judeţ sau, după caz, din municipiul Bucureşti (în total sunt 176 de judecătorii). - în total, în România sunt 243 de instanţe (Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, curţile de apel, tribunalele, tribunalele specializate, judecătoriile şi instanţele militare) -cauzele date în competenţa de primă instanţă a judecătoriei, tribunalului şi curţii de apel se judecă, de regulă, în complet format dintr-un judecător, apelurile se judecă în complet format din 2 judecători, iar recursurile, în complet format din 3 judecători, cu excepţia cazurilor în care legea prevede altfel. - şedinţele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege.

	- la şedinţele de judecată participă alături de judecători şi un grefier, care face apelul părţilor şi consemnează ce se discută în şedinţa de judecată, iar în şedinţele penale participă şi un procuror - hotărârile judecătoreşti pot fi desfiinţate sau modificate numai în căile de atac prevăzute de lege **Ministerul Public** - reprezintă interesele generale ale societăţii şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor. - îşi exercită atribuţiile prin procurori constituiţi în parchete -parchetele funcţionează pe lângă instanţele de judecată, conduc şi supraveghează activitatea de cercetare penală a poliţiei judiciare -în România există un Parchet de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie care coordonează activitatea parchetelor din subordine şi are sediul în municipiul Bucureşti -în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie funcţionează Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, ca structură specializată în combaterea criminalităţii organizate şi terorismului. -în cadrul Ministerului Public funcţionează Direcţia Naţională Anticorupţie, care are sediul în municipiul Bucureşti - pe lângă fiecare curte de apel, tribunal, tribunal pentru minori şi familie şi judecătorie funcţionează un parchet, ceea ce înseamnă că numărul parchetelor este egal cu cel al instanţelor, adică în România sunt 16 parchete de pe lângă curţi de apel (15 parchete de pe lângă curţile de apel civile şi un Parchet de pe lângă Curtea Militară de Apel cu sediul în Bucureşti. De asemenea, sunt 50 de parchete de pe lângă tribunale, din care 42 de parchete de pe lângă tribunalele „judeţene" (câte unul în fiecare judeţ), un singur

	parchet de pe lângă tribunal specializat (Parchetul de pe lângă Tribunalul pentru minori şi familie Braşov) şi 4 parchete de pe lângă tribunalele militare (Tribunalul Militar Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Timişoara) -parchetele au sediul în localităţile în care îşi au sediul instanţele pe lângă care funcţionează şi au aceeaşi circumscripţie cu acestea.

FIȘĂ-CADRU
(model orientativ)
ASPECTE GENERALE PRIVIND CADRUL JURIDIC NAȚIONAL, EUROPEAN ȘI INTERNAȚIONAL

UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂȘURARE A ACTIVITĂȚII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂȚII	Aspecte generale privind cadrul juridic național, european și internațional
NIVELUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI CLASA	Clasa a V-a - clasa a VIII-a; clasa a IX-a - clasa a XII-a
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂȚII	
TIPUL DE ACTIVITATE	Se va completa, după caz: c) activitate la nivel curricular d) activitate la nivel extra-curricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂȚII	Prezentarea temei va fi realizată folosind ca metode adaptate vârstei participanților cum ar fi: brainstorming-ul, expunerea și dezbaterea interactivă, jocul de rol, precum și prezentarea unor situații de fapt, studii de caz și anecdote. Se va avea în vedere, anterior expunerii temei, verificarea/sondarea informațiilor deținute de elevi privind noțiunile de cadru juridic, norma juridică, raportul juridic, răspunderea juridică, aspecte privind Uniunea Europeană etc. (care este nivelul de cunoaștere privind tema, ce semnifică, cum ar putea fi definite), discuțiile realizându-se într-o manieră interactivă. Ulterior, vor fi furnizate informații privind tema, așa cum sunt detaliate în cele ce urmează, iar activitatea se va încheia prin prezentarea unor situații de fapt sau a unor studii de caz.
BIBLIOGRAFIE (opțional)	– Constituția României; – Tratatul privind Uniunea Europeană; – Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene; – Nicolae POPA, Teoria generală a dreptului, Curs universitar, ediția 3, Editura C.H. Beck, București 2008; – Paul CRAIG, Grainne de BURCA, EU Law Text, Cases and Materials, Fifth Edition, Oxford 2011; – Raluca Miga BEȘTELIU, Drept internațional public, volumul I și II, ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2014; – Portalul oficial al Uniunii Europene - https://europa.eu/european-union/index_en Acesta conține informații practice, utile și accesibile publicului fără pregătire de specialitate referitoare la ordinea juridică a UE, competențele instituțiilor UE, cele mai importante politici ale

	UE cu impact direct asupra vieții cetățenilor europeni. Portalul conține inclusiv o secțiune specializată dedicată profesorilor - *"Looking for teaching resources about the European Union?"*[1]
	DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII
CONȚINUTUL ACTIVITĂȚII ȘI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂȚI PRACTICE PROPUSE	***În partea introductivă** a activității, pot fi abordate o serie de aspecte ce țin de conceptul dreptului, dreptul și statul, principiile și funcțiile dreptului, corelația normelor juridice cu normele etice, sistemul judiciar (pentru a se vedea interesul și nivelul cunoștințelor generale ale auditorilor).* ***În continuare**, în funcție de interesul participanților și de cunoștințele generale relevate, discuțiile ar putea să vizeze următoarele aspecte (sau doar unele dintre acestea, având în vedere faptul că **tema este foarte generoasă):*** ***I. Aspecte generale privind cadrul juridic național:*** ***A.*** – *Norma juridică* (noțiune, trăsături, definiție); – *Clasificarea normelor juridice* (în funcție de o serie de criterii cum ar fi: ramura de drept, forța juridică a actului normativ; structura logică, sfera de aplicare, gradul și intensitatea incidenței, modul de reglementare al conduitei); – *Acțiunea nomei juridice* (în timp, în spațiu); – Raportul juridic (definiția raportului juridic, subiectele raportului juridic); – Răspunderea juridică (Noțiunea răspunderii juridice, formele și condițiile răspunderii juridice). ***B.*** Categorii de legi (conform art. 73 din Constituția României); ***C.*** Principiul separației puterilor în stat (conform art. 1 alin. 4 din Constituția României). ***D.*** Ierarhia normelor (în raport de dreptul intern, dreptul european și dreptul internațional) - *Principiul priorității dreptului european* (art. 148 alin. 2 din Constituție, jurisprudența relevantă a CJUE cum ar fi Cauza 6/64 Costa c Enel, Cauza 106/77 Simmenthal; Cauza 11/70 Internationale Handelsgesellschaft; Cauza 409/06, Winner Wetten GmbH); - *Dreptul internațional și dreptul intern (art. 11 coroborat cu art. 20 din Constituție).* II. ***Aspecte generale privind cadrul juridic european:*** ***A. Scurt istoric al dezvoltării Uniunii Europene;***

[1] http://europa.eu/teachers-corner/home_en.

	B. Instrumente europene și ierarhia normelor – *Instrumente* (regulamente, directive, decizii, recomandări, avize - *art. 288* din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene - TFUE); – *Ierarhia normelor* (Tratatele constitutive, Tratatul privind Uniunea Europeană - TUE, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Carta Drepturilor Fundamentale, principiile generale de drept; actele legislative, actele delegate, actele de implementare); - Elaborarea și aplicarea principiilor generale de drept aparține, în principal, instanțelor Uniunii. ***C. Aspecte generale privind cadrul instituțional al UE*** – *Cum funcționează Uniunea Europeană;* – *Instituțiile UE - art. 13 TUE:* - Parlamentul European; Consiliul European; Consiliul; Comisia Europeană; Curtea de Justiție a Uniunii Europene; Banca Centrală Europeană; Curtea de Conturi); - Parlamentul European, Consiliul și Comisia sunt asistate de un Comitet Economic și Social și de un Comitet al Regiunilor, care exercită funcții consultative. D. ***Categorii și domenii de competențe ale Uniunii*** (Titlul I art. 2-6 TFUE) – *Competența Uniunii este exclusivă* în următoarele domenii: (a) uniunea vamală; (b) stabilirea normelor privind concurența necesare funcționării pieței interne; (c) politica monetară pentru statele membre a căror monedă este euro; (d) conservarea resurselor biologice ale mării în cadrul politicii comune privind pescuitul; politica comercială comună. De asemenea, competența Uniunii este exclusivă în ceea ce privește încheierea unui acord internațional în cazul în care această încheiere este prevăzută de un act legislativ al Uniunii, ori este necesară pentru a permite Uniunii să își exercite competența internă, sau în măsura în care aceasta ar putea aduce atingere normelor comune sau ar putea modifica domeniul de aplicare a acestora. – *Competențele partajate între Uniune și statele membre* se aplică în următoarele domenii principale: (a) piața internă; (b) politica socială, pentru aspectele definite în prezentul tratat; (c) coeziunea economică, socială și teritorială; (d) agricultura și pescuitul, cu excepția conservării resurselor biologice ale mării; (e) mediul; (f) protecția consumatorului; (g) transporturile; (h) rețelele transeuropene; (i) energia; (j)

	spațiul de libertate, securitate și justiție; (k) obiectivele comune de securitate în materie de sănătate publică, pentru aspectele definite în prezentul tratat. D. Aspecte generale privind politicile Uniunii cu un impact direct asupra vieții cetățenilor europeni, cu titlu exemplificativ: – Cooperarea judiciară în materie civilă și penală; – Libertățile de circulație (în special libera circulație a persoanelor și a serviciilor); – Piața Internă (în special normele privind protecția consumatorilor). III. ***Aspecte generale privind cadrul juridic internațional*** – *Dreptul internațional public; dreptul internațional privat;* – *Subiectele dreptului internațional public;* – *Tratatul internațional (definiție, condiții de fond - părțile, acordul de voință, încheierea tratatelor);* – *Protecția internațională a drepturilor omului.*

FIŞĂ-CADRU
(model orientativ)
DESPRE MARGINALIZARE ȘI VIOLENȚĂ (FENOMENUL BULLYING)

UNITATEA DE ÎNVĂŢĂMÂNT/LOCUL DE DESFĂŞURARE A ACTIVITĂŢII	
SUBIECTUL/TEMA ACTIVITĂŢII	**Despre marginalizare și violență (fenomenul bullying)**
NIVELUL DE ÎNVĂŢĂMÂNT ŞI CLASA	Lecția se adaptează în funcție de vârsta elevilor cărora le este adresată, atât pentru învățământul primar (clasele I-a - a IV-a), gimnazial (clasele a V-a - a VIII-a) cât și pentru elevii de liceu (clasele a IX-a - a XII-a)
DURATA	1 oră
SCOPUL ACTIVITĂŢII	- Creșterea nivelului de cunoștințe al elevilor în ceea ce privește siguranța pe internet; - Sprijinirea elevilor în sensul identificării pericolelor având ca sursă internetul; - Stimularea unei gândiri critice și a abilității de a lua decizii cu privire la utilizarea calculatorului; - Sprijin în vederea identificării comportamentelor inadecvate din mediul online și a modului în care copilul se poate proteja; - Conștientizarea și identificarea modalităților de manifestare a fenomenului *bullying* (comportament ostil, de excludere și de umilire a copilului) ; - elevii vor învăța care sunt alegerile corecte pe care le pot face în situațiile în care ar putea fi agresați
TIPUL DE ACTIVITATE	activitate la nivel extracurricular
STRATEGIA DE ABORDARE A ACTIVITĂŢII	Prezentarea temei va fi realizată prin expunerea dezvoltată a aspectelor menţionate la rubrica „Desfăşurarea activităţii", urmată de dezbatere interactivă
BIBLIOGRAFIE (opţional)	
DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII	
CONŢINUTUL ACTIVITĂŢII ŞI, DUPĂ CAZ, ACTIVITĂŢI PRACTICE PROPUSE	Lectorul face o prezentare pe înțelesul copiilor despre buna purtare pe care aceștia trebuie să o manifeste atât în relațiile cu colegii de clasă sau colegii de școală, mai mici sau mai mari, dar și în general, în societate. Copiilor li se prezintă problematica sub forma unei paralele între regulile ce trebuie respectate în sport unde comportamentul fair-play (de joc corect) este

	reperul comportamental general acceptat *și* viața de zi cu zi unde aceeași corectitudine trebuie să fie trăsătura principală. În acest context, copiilor li se explică faptul că trebuie să manifeste înțelegere și un comportament fair-play față de colegii lor care au anumite probleme (fizice, de ordin medical/familial). Discuția este condusă către o analiză specifică vârstei, a fenomenului *bullying* care se manifestă printr-un comportamentul ostil/de excludere și de umilire a copilului, pornind de la anumite trăsături ce țin de personalitatea sau mediul acestuia. Pornind fie de la aspectul fizic fie de la probleme ce provin din mediul copilului sau din situația medicală/familială, copilul este etichetat și batjocorit în cercul său de către colegi sau de către alți cunoscuți, în mod intenționat, repetat și profitând de dezechilibrul de forțe dintre agresor și victimă. Aceștia obișnuiesc să i se adreseze victimei (care este percepută ca fiind slabă, vulnerabilă și în imposibilitate de a se apăra singură), într-un mod nepotrivit și jignitor. În unele cazuri, aceste manifestări verbale se transformă în îmbrânceli sau chiar în atacuri fizice. Sunt identificate **4 tipuri de hărțuire** specifice fenomenului *bullying*: - **hărțuire fizică** (agresiuni fizice: îmbrânciri, loviri); - **hărțuire verbală** (jigniri prin folosirea de porecle, țipete, critici rău intenționate); - **hărțuire relațional-socială** (intimidare, denigrare, manipulare, lansare de zvonuri nefondate, excludere, marginalizare); - **hărțuire online** (mesaje supărătoare, imagini denigratoare trimise pe internet sau pe telefon) **Conștientizarea efectelor:** - vulnerabilitate; - stima de sine scăzută; - depresii; - eșec școlar; - tulburări de comportament.

Este important să ghidăm copiii astfel încât să facă alegerile corecte atunci când răspund la provocări de natura celor ce se încadrează în tipologia amintită.

Pornind de la tipurile de manifestare amintite mai sus, copiii sunt provocați la o discuție interactivă pornind de la exemplele oferite de lector.
Citiți acțiunile de hărțuire și cele două alegeri greșite ale persoanei hărțuite.
Provocați elevii să identifice alegerea corectă pentru situația specifică prezentată.

Situația de hărțuire	**Răspunsul de supunere**	**Răspunsul agresiv**	**Răspunsul corect**
Agresorul îți ia cu forța dulciurile.	Victima intimidată i le dă agresorului.	Victima îl împinge pe agresor și îl jignește: „Ești un măgar."	Victima stă dreaptă și spune: „Îmi aparțin, nu îți permit."
Agresorul râde și, arătând către victimă, spune: „Fraier! Fraier!"	Victima se uită supărată și începe să plângă.	Victima țipă și îl lovește pe agresor.	Victima îl privește calm pe agresor și îi spune: „Îți pierzi timpul încercând să mă faci să mă supăr"
Agresorul le șoptește prietenilor victimei: „Dacă vrei să fii prietenul meu nu mai vorbi cu..."	Victima află și se gândește: „O sa fiu singur".	Victima află și lansează zvonuri urâte despre agresor.	Victima vorbește în privat cu agresorul:„Știu că mă vorbești pe la spate. Nu-mi place."

Agresorul îi spune victimei: „Din cauza ta am luat gol, prostule. Data viitoare nu mai joci"	Victima spune: „Îmi pare rău că am greșit."	Victima strigă: „Pe cine faci tu prost, cretinule?"	Victima îi spune calm agresorului: „Nu ești tu cel care decide asta."
Agresorul trece pe lângă victimă și o îmbrâncește.	Victima nu spune nimic, pune capul jos și pleacă.	Victima se întoarce spre agresor și îi spune acestuia:„Ești un nesimțit!"	Victima îi spune foarte calm agresorului: „Nu-mi place să fiu tratat așa și te rog să încetezi."

Lectorul va face o trecere în revistă a celor discutate sub forma unei discuții interactive, ocazie cu care va verifica gradul de însușire a soluțiilor corecte pentru care copiii optează.

Concluzii:

- lectorul subliniază cât de greșită este alegerea copilului de a nu povesti părinților (în primul rând) sau învățătorului despre o astfel de întâmplare;
- de asemenea, dacă hărțuirea are loc *în afara școlii* sau pe *internet*, copilul trebuie să înțeleagă cât de important este și în acest caz să vorbească cu părinții despre aceasta, împreună urmând să găsească soluții: *„părinții știu întotdeauna cum trebuie să procedeze"*
- în momentul în care are loc evenimentul, copilul trebuie să știe cum să răspundă corect: nici printr-un răspuns de supunere (a sta și a înghiți și a te închide în tine este greșit) și nici printr-un răspuns agresiv-violența fie ea verbală cât și fizică naște violență
- cheia de abordare a problematici este înțelepciunea și fairplay-ul

CAPITOLUL 21: IMPLICAREA ÎN PROCESUL PENAL. AUDIEREA MINORILOR

UPDATE: art. 124 alin. 1 și 2 din CPP (cazurile speciale de audiere a martorului minor) au fost modificate în 2023.

- **Legea nr. 51/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de Procedură Penală a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 186 din 6 martie 2023**
  Link: https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--186--2023.html

Noua reglementare:

La articolul 124, alineatele (1) și (2) se modifică și vor avea următorul cuprins:
„(1) Audierea martorului minor în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare, **precum și în prezența unui psiholog, stabilit de organul judiciar**. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare.

(2) Dacă persoanele arătate la alin. (1) nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu, precum și în prezența unui psiholog, stabiliți de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare".

La articolul 124, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin. (2^1), cu următorul cuprins:

„(2^1) În cazul în care audierea martorului minor vizează activitatea instituției căreia îi este încredințat spre creștere și educare, se înlocuiește reprezentantul acestei instituții cu reprezentantul autorității tutelare sau cu o rudă cu capacitate deplină de exercițiu, precum și cu un psiholog, stabiliți de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare".

La articolul 124, alineatul (3) se abrogă.

Vechea reglementare:

- Art. 124 alin. (1) și (2)

  „(1) Audierea martorului minor în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare.

- *(2) Dacă persoanele arătate la alin. (1) nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu, stabilite de organul judiciar".*

Scopul modificării legislative

- Potrivit expunerii de motive, modificarea legislativă reprezintă o măsură specială de protejare a minorului victimă sau martor a infracțiunilor, prin asigurarea unui cadru de audiere sigur pentru copil, fără a i se aduce atingere integrității psiho-emoționale și pentru a evita o nouă traumă în timpul audierii, prin asigurarea în mod obligatoriu de consiliere **de specialitate din partea unui psiholog** pe toată durata procedurilor judiciare.
- În acest sens, în expunerea de motive se arată că judecătorul întâmpină de multe ori dificultăți în timpul audierii din cauza fricii minorului că declarațiile lui pot atrage răzbunarea persoanelor interesate.
- În plus, se arată că în special în cazurile în care minorul a fost victimă sau martor al unor infracțiuni săvârșite cu violență sau al infracțiunilor privitoare la viața sexuală, crește riscul ca minorul să sufere o traumă și mai puternică pe durata audierii.

Expunerea de motive
https://www.cdep.ro/proiecte/2022/400/50/6/em548.pdf

UNIUNEA EUROPEANĂ

POCA
Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Instrumente Structurale 2014-2020

Drept civil

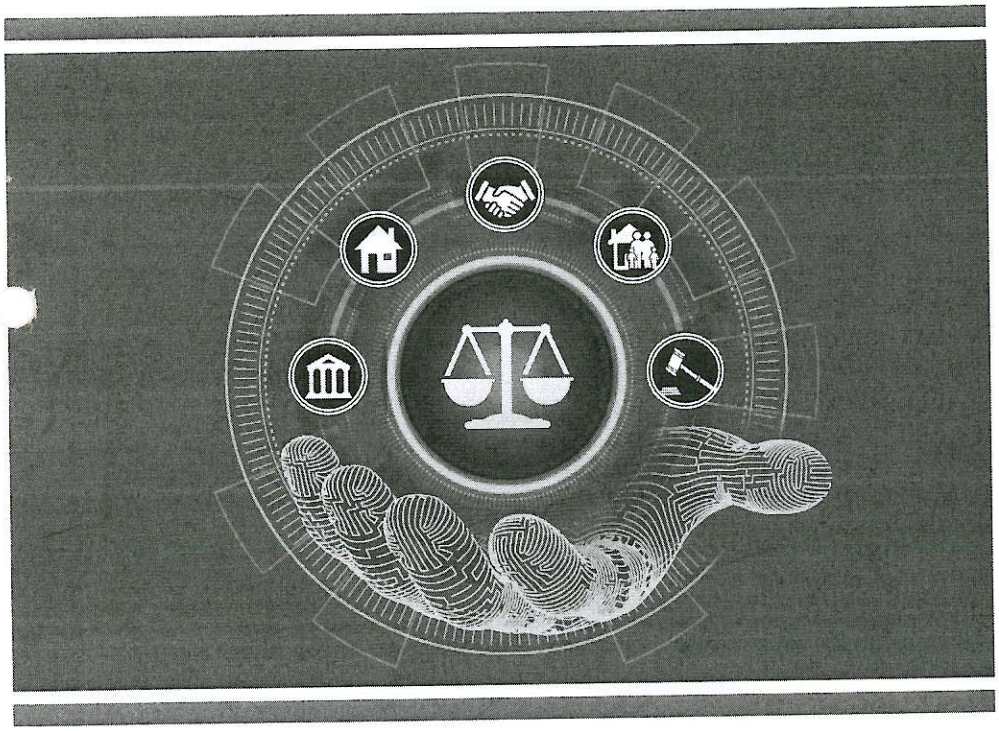

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
CSM

www.poca.ro

DREPT CIVIL

București • 2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ROMÂNIA. Consiliul Superior al Magistraturii
Drept civil / Consiliul Superior al Magistraturii. - Târgu Jiu : Măiastra, 2021
ISBN 978-606-042-160-3

34

CUPRINS

Capitolul I. Elementele generale privind procesul civil..... 7
a) Principiul dreptului la un proces echitabil 7
b) Principiul legalității 7
c) Principiul egalității 7
d) Principiul disponibilității 7
e) Principiul garantării dreptului la apărare 8
f) Principiul contradictorialității 8
g) Principiul oralități 8
h) Principiul nemijlocirii 8
i) Principiul publicității 8
j) Principiul desfășurării procesului civil în limba română 8
k) Principiul continuității 9
l) Principiul rolului activ al judecătorului 9
1) Fazele și etapele procesului civil 10
Judecata în primă instanță 10
Judecata în căile de atac 12
Faza executării silite 12
2) Drepturile și obligațiile părților 13
Capitolul II.Depunerea cererii de chemare în judecată..... 15
1) Unde se depune cererea de chemare în judecată? 15
2) Ce trebuie să cuprindă cererea? 18
3) Cum se depune cererea de chemare în judecată? 21
4) Ce înseamnă regularizarea cererii? 21
5) Cum procedez dacă instanța mi-a anulat cererea de chemare în judecată? 21
Capitolul III. Reprezentarea și asistența judiciară în procesul civil.23
1) Reprezentarea legală 23
2) Reprezentarea convențională 23
3) Asistența judiciară 24
Capitolul IV. Procedura în fața instanței de judecată 26
1) Ce se întâmplă la primul termen de judecată pentru care am fost citat? 26
2) Propunerea și administrarea probelor 26
3) Dezbaterile 30
4) Se poate renunța la judecată? 30
5) În ce condiții se poate suspenda judecata? 31
6) Perimarea cererii 33
Capitolul V. Hotărârea judecătorească 34

1) Soluționarea acțiunii 34
2) Redactarea, semnarea și comunicarea hotărârii 34
3) Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii 35
4) Cheltuielile de judecată 36
Capitolul VI. Căile de atac..... 37
1) Care sunt căile de atac ? 37
2) Cum poate fi atacată hotărârea primei instanțe? 37
3) Care sunt efectele introducerii căii de atac? 37
4) Se poate renunța la exercitarea căii de atac? 37
Capitolul VII . Mecanisme de unificare a practicii judiciare..... 39
1) Recursul în interesul legii 39
2) Hotărârile pronunțate în procedura sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea unei chestiuni de drept 39
Capitolul VIII. Contestația privind tergiversarea procesului 41
Capitolul IX. Aspecte particulare în materia dreptului familiei 43
A. Divorțul 43
1) Cum se poate pronunța divorțul? 43
2) Particularități ale procedurii judiciare 44
3) Efectele divorțului 45
B. Instituirea curatelei 47
1) În ce condiții se poate institui curatela? 47
2) Care sunt efectele curatelei? 47
C. Instituirea tutelei 48
1) În ce condiții se poate institui tutela? 48
2) Care sunt efectele tutelei? 48
D. Ordinul de protecție 49
1) Când se poate solicita emiterea unui ordin de protecție? 49
2) Cui ne adresăm? 51
3) Care sunt efectele ordinului de protecție? 51
E. Plasamentul și adopția 52
1) Plasamentul 52
2) Adopția 53
F. Acțiuni privind filiația - art.408 - 440 Cod civil 56
Filiația față de tatăl din afara căsătoriei 56
Filiația față de tatăl din căsătorie 56
Contestarea filiației 57
Acțiunea în stabilirea filiației față de mamă 57
G. Autoritatea părintească 57
H. Obligația de întreținere 58
Obligația de întreținere dintre părinți și copii 59
Cuantumul întreținerii 59

Capitolul I
Elementele generale privind procesul civil

Principiile fundamentale ale procesului civil constituie regulile esențiale care stau la baza întregului proces civil, prevăzute în Codul de procedură civilă, în Capitolul II din *Titlul preliminar.*

a) Principiul dreptului la un proces echitabil - presupune accesul liber la justiție, judecarea cauzei în mod echitabil, în termen optim și previzibil, de o instanță independentă, imparțială, stabilită prin lege.

DE REȚINUT: la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate și pot pune concluzii, după ascultarea părților, judecătorul va estima durata necesară pentru cercetarea procesului, ținând cont de împrejurările cauzei. Durata astfel estimată va fi consemnată în încheiere și va putea fi modificată, după o nouă ascultare a părților, în ipoteza modificării împrejurărilor avute în vedere inițial (de exemplu, în situația necesității administrării unor mijloace de probă suplimentare).

b) Principiul legalității - presupune ca toți participanții la procesul civil să respecte prevederile legale, de fond și procedurale.

c) Principiul egalității - toate părțile din cadrul dosarului, respectiv toți justițiabilii sunt tratați în mod egal, fără privilegii și fără discriminări.

d) Principiul disponibilității - judecătorul soluționează dosarul în limitele stabilite prin cererile și apărările părților, pronunțându-se numai asupra a ceea ce s-a cerut, ținând seama de toate manifestările de voință ale părților. Acestea au dreptul de a renunța la judecată, la dreptul invocat, se pot înțelege cu privire la unele sau toate elementele litigioase,

prin încheierea unei tranzacții sau unui acord de mediere, pot renunța la exercitarea căilor de atac sau la executarea unei hotărâri.

e) Principiul garantării dreptului la apărare - presupune dreptul părților de a avea un avocat, de a beneficia de toate elementele necesare pentru a se apăra, respectiv de a studia toate actele dosarului, de a propune probe, de a invoca excepții și apărări, de a formula căi de atac.

f) Principiul contradictorialității - strâns legat de dreptul la apărare, impune, pe de o parte, comunicarea între părți, în mod direct sau prin intermediul instanței, a motivelor de fapt și de drept susținute, a mijloacelor de probă pe care le doresc administrate, precum și, pe de altă parte, punerea în discuția părților a tuturor cererilor, excepțiilor și împrejurărilor de fapt sau de drept invocate.

g) Principiul oralității - presupune dreptul părților de a formula cereri, apărări și de a răspunde verbal cererilor și afirmațiilor celorlalte părți.

h) Principiul nemijlocirii - presupune administrarea mijloacelor de probă de către instanța care soluționează cauza. Există și excepții de la acest principiu, precum administrarea probelor prin intermediul unei comisii rogatorii.

i) Principiul publicității - presupune caracterul public al ședințelor de judecată, cu anumite excepții (ședințe fără prezența publicului). La cerere sau din oficiu, judecătorul poate declara ședință fără prezența publicului, dacă dezbaterea în ședință publică ar aduce atingere moralității, ordinii publice, intereselor minorilor, vieții private ori intereselor justiției. La ședințele fără prezența publicului au dreptul de a participa numai părțile, reprezentanții lor/avocații lor, martorii, experții, interpreții, traducătorii și orice alte persoane cărora instanța, pentru motive temeinice, le permite să asiste la proces.

j) Principiul desfășurării procesului civil în limba română - cererile trebuie redactate în limba română, procesul se desfășoară în limba română. Excepții: cetățenii români

aparținând minorităților naționale au dreptul de a se exprima în instanță în limba maternă, cetățenii străini și apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoștință de toate actele dosarului, de a vorbi și de a pune concluzii în limba pe care o cunosc. În situațiile de mai sus, instanța va folosi un traducător autorizat (fie desemnat de instanță, fie propus și agreat de ambele părți). Dacă toate părțile solicită ori sunt de acord să se exprime în limba maternă, atunci dezbaterile se înregistrează în limba maternă, dar se consemnează în limba română.

DE REȚINUT: înscrisurile redactate într-o limbă străină, oricât de cunoscută ar fi, se depun la dosar în copie certificată, împreună cu traducerea legalizată efectuată de un traducător autorizat pentru limba respectivă.

k) Principiul continuității - același/aceiași judecător(i) participă la toate termenele de judecată, administrează probele, soluționează și motivează dosarul; înlocuirea unui judecător pe parcursul procesului se poate face numai pentru motive temeinice (ex. în cazul în care judecătorul se află în concediu medical, de creștere a copilului, nu mai activează în cadrul acelei instanțe ori se află într-o situație de incompatibilitate); în mod obligatoriu, părțile pun concluzii în fața aceluiași judecător/complet de judecată care pronunță hotărârea.

l) Principiul rolului activ al judecătorului - presupune că judecătorul are îndatorirea să prevină orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză. În acest scop, judecătorul are dreptul de a solicita explicații părților, de a pune în discuție orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă niciuna din părți nu face referire la ele, de a ordona administrarea unor probe sau de a lua alte măsuri prevăzute de lege. De asemenea, include dreptul de a da o calificare juridică (corectă) a cererilor, după punerea în discuția părților.

1) Care sunt fazele și etapele procesului civil?

Procesul civil cuprinde, de regulă, două faze: **faza judecății** (care cuprinde **judecata în primă instanță** și **judecata în căile de atac**) și **faza executării silite.**

Judecata în primă instanță începe odată cu înregistrarea cererii de chemare în judecată; aceasta se repartizează în mod aleatoriu, prin intermediul programului ECRIS, către un complet de judecată. În prima instanță, completul de judecată este format dintr-un singur judecător.

Judecata în primă instanță parcurge, de regulă, **4 etape:**

- **etapa scrisă** - judecătorul căruia i s-a repartizat dosarul verifică dacă cererea de chemare în judecată îndeplinește toate condițiile de formă prevăzute de lege. Dacă respectiva cerere este de competența altui complet, atunci dispune prin încheiere trimiterea dosarului către completul specializat competent sau, după caz, către secția competentă. Dacă cererea de chemare în judecată nu îndeplinește toate cerințele prevăzute de codul de procedură civilă, atunci judecătorul procedează la **regularizarea cererii**, în sensul că îi solicită reclamantului complinirea lipsurilor (de ex. să depună dovada achitării taxei judiciare de timbru, să precizeze domiciliul pârâtului etc.), indicând și termenul în care să fie complinite lipsurile (10 zile de la primirea înștiințării din partea instanței de judecată). Dacă reclamantul complinește lipsurile, atunci instanța îi comunică pârâtului un exemplar de pe cererea de chemare în judecată și de pe înscrisurile în susținere, punându-i în vedere că are obligația de a depune întâmpinare, în termen de 25 de zile de la comunicarea cererii de chemare în judecată, sub sancțiunea decăderii din dreptul de a mai invoca excepții în afară de cele de ordine publică și de a mai propune probe. Dacă pârâtul depune întâmpinare, aceasta se comunică de îndată reclamantului, care poate depune răspuns la întâmpinare în termen de 10 zile de la comunicare. Răspunsul la întâmpinare nu se mai comunică, ci poate fi studiat la dosarul cauzei.

În termen de 3 zile de la data depunerii întâmpinării, judecătorul fixează prin rezoluție primul termen de judecată,

care va fi de cel mult 60 de zile de la data rezoluției, dispunând citarea părților. În cazul în care pârâtul nu a depus întâmpinare în termenul de 25 de zile, la data expirării termenului respectiv, judecătorul fixează prin rezoluție primul termen de judecată, care va fi de cel mult 60 de zile de la data rezoluției, dispunând citarea părților.

DE REȚINUT. Prin excepție, în anumite situații întâmpinarea nu este obligatorie. De exemplu, în procedura asigurării probelor [art. 360 alin.(3) CPC], în procedura ordonanței președințiale [art. 999 alin.(1) teza finală CPC], în procedura specială a evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept [art. 1042 alin.(3) CPC].

- În procesele urgente, termenele de 10 zile/25 zile/10 zile pot fi reduse de judecător în funcție de circumstanțele cauzei.
- Dacă pârâtul domiciliază în străinătate, judecătorul va fixa un termen mai îndelungat, rezonabil, în raport cu împrejurările cauzei.
- În anumite situații legea înlătură procedura regularizării cererii de chemare în judecată (în cazul contestației la executare), sau urgența impune renunțarea la etapa scrisă, astfel încât se va proceda la stabilirea primului termen de judecată și la complinirea eventualelor lipsuri până la acel moment (ordonanță prezidențială, ordin de protecție).

- **etapa cercetării procesului** - cuprinde soluționarea eventualelor cereri prealabile, a excepțiilor și administrarea probelor.

- **etapa dezbaterilor** - pe baza probelor administrate în etapa cercetării procesului, fiecare parte își susține pretențiile, prin intermediul concluziilor pe fondul cauzei.

- **etapa deliberării și pronunțării hotărârii** - deliberarea are loc în secret. Hotărârea rezultată în urma deliberării se pronunță în ședință publică, la locul unde s-au desfășurat dezbaterile, de către președintele completului de judecată sau de către un judecător, membru al acestui complet, care

va citi minuta, indicând și calea de atac ce poate fi folosită împotriva hotărârii. De asemenea, pronunțarea se poate face prin punerea soluției la dispoziția părților prin mijlocirea grefei instanței (prin completarea condicii de ședință), părțile luând cunoștință de soluție fie prin prezentarea la arhiva instanței, fie prin consultarea portalului instanțelor de judecată. În cazul în care membrii completului nu iau hotărârea de îndată, președintele completului va anunța termenul la care a fost amânată pronunțarea și poate stabili că pronunțarea hotărârii se va face prin punerea soluției la dispoziția părților prin mijlocirea grefei instanței.

Judecata în căile de atac - partea nemulțumită de hotărârea primei instanțe poate să o atace, de regulă, cu apel. Apelul este o cale de atac ordinară (simpla nemulțumire a părții sau părților este suficientă, legea nu indică expres motivele pentru care poate fi exercitat apelul), devolutivă (în fața instanței de apel poate avea loc o nouă judecată în fond) și care în principiu suspendă de drept executarea silită a hotărârii atacate, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege.

Totodată, în anumite condiții stabilite de lege, se poate exercita calea de atac a recursului; spre deosebire de apel, recursul poate fi exercitat numai pentru unul din motivele expres indicate de lege, care nu determină o nouă judecată în fond și care în principiu nu suspendă executarea.

Pe lângă recurs, legea permite, în anumite condiții și pentru anumite motive expres prevăzute, exercitarea altor două căi extraordinare de atac, respectiv contestația în anulare și revizuirea; acestea în principiu nu suspendă executarea, se soluționează de instanța care a pronunțat hotărârea ce se atacă.

Faza executării silite - intervine în cazul hotărârilor judecătorești susceptibile de a fi puse în executare cu ajutorul forței de constrângere a statului și în cazul altor titluri executorii, dacă debitorul nu își execută de bunăvoie obligația.

Procesul civil nu cuprinde în mod obligatoriu ambele faze.

Faza executării silite va lipsi dacă debitorul își execută

de bunăvoie obligația sau dacă hotărârea judecătorească nu este susceptibilă de executare silită (de exemplu, hotărârile pronunțate în cererile în constatarea existenței sau inexistenței unui drept, cele prin care se respinge cererea de chemare în judecată etc.).

Faza judecății va lipsi dacă se pune în executare silită un alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească (de exemplu, un act autentic notarial care constată o creanță certă, lichidă și exigibilă, un bilet la ordin etc.).

2) Drepturile și obligațiile părților

Drepturile părților includ:

- dreptul de a formula cereri, în scris sau oral;
- dreptul de a participa la judecată, respectiv de a cunoaște termenul de judecată și locul unde va avea loc judecata (sediul instanței);
- dreptul la apărare, care implică dreptul de a cunoaște toate cererile și înscrisurile depuse la dosar (atât prin intermediul comunicării acestora, cât și prin studierea dosarului), dreptul de a propune și de a administra probe, dreptul de a participa la administrarea probelor, de a fi asistat și reprezentat de un avocat, dreptul de a folosi limba maternă sau de a apela la un interpret/traducător autorizat etc.;
- dreptul de a îndeplini actele de procedură și de a participa la raporturile procesuale personal sau prin mandatar;
- dreptul de a renunța la judecată sau la dreptul subiectiv invocat, de a încheia tranzacții;
- dreptul de a solicita cheltuieli de judecată;
- dreptul de a exercita căile de atac, în condițiile legii;
- dreptul de a solicita executarea silită.

DE REȚINUT: Ședințele de judecată, cu menționarea numărului de complet și a orei (estimate) de strigare a fiecărui dosar, sunt indicate pe portalul instanțelor de judecată - www.portal.just.ro - pe pagina corespunzătoare fiecărei instanțe.

Obligațiile procesuale ale părților:

- să îndeplinească actele de procedură în condițiile, în ordinea și în termenele stabilite de lege sau de judecător;
- să își probeze pretențiile și apărările;
- să contribuie la desfășurarea fără întârziere a procesului, urmărind, tot astfel, finalizarea acestuia;
- să respecte ordinea și solemnitatea ședinței de judecată;
- să își exercite drepturile procesuale cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți.

Capitolul II
Depunerea cererii de chemare în judecată

1) Unde se depune cererea de chemare în judecată?

Cererea de chemare în judecată se depune la instanța competentă din punct de vedere funcțional, material și teritorial să judece litigiul în primă instanță, potrivit dispozițiilor codului de procedură civilă.

Competența **judecătoriei** include:

- cererile date de Codul civil în competența instanței de tutelă și de familie, în afară de cazurile în care prin lege se prevede în mod expres altfel. De exemplu: **divorț, stabilirea exercitării autorității părintești asupra copiilor minori, stabilirea locuinței copiilor minori, stabilirea/modificarea programului de legături personale cu minorii (programului de vizită), stabilirea, mărirea sau reducerea pensiei de întreținere, acordarea pensiei de întreținere copilului aflat în continuarea studiilor, punerea sub interdicție, instituirea tutelei, curatelei, suplinirea consimțământului unui părinte;**
- cererile pentru emiterea unui ordin de protecție;
- cererile referitoare la înregistrările în registrele de stare civilă, date de lege în competența instanțelor judecătorești: **anulare/ completare /modificare act de naștere/de căsătorie/ de deces ori a mențiunilor de pe acestea,** în ipoteza în care înregistrarea nu este rezultatul unei erori materiale, **cererea prin care se solicită înregistrarea tardivă a nașterii;**
- cererile având ca obiect administrarea clădirilor cu mai multe etaje, apartamente sau spații aflate în proprietatea exclusivă a unor persoane diferite, cele privind raporturile juridice stabilite de asociațiile de proprietari cu alte persoane fizice sau persoane juridice, după caz; de exemplu: cereri de

chemare în judecată formulate de asociațiile de proprietari împotriva proprietarilor din condominium cu datorii la cotele de întreținere/fondurile asociației ori împotriva unor persoane fizice sau juridice cu care asociațiile de proprietari au încheiat contracte de locațiune/de prestări servicii etc.;

•cererile de evacuare;

•cererile referitoare la zidurile și șanțurile comune, distanța construcțiilor și plantațiilor, dreptul de trecere și la orice servituți sau alte limitări ale dreptului de proprietate;

•cererile privitoare la strămutarea de hotare și cererile în grănițuire;

•cererile privind obligațiile de a face sau de a nu face neevaluabile în bani, indiferent de izvorul lor contractual sau extracontractual, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe;

•cererile de declarare judecătorească a morții unei persoane;

•cererile de împărțeală judiciară (partaj), indiferent de valoare;

•cererile în materie de moștenire, indiferent de valoare;

•cererile privind uzucapiunea, indiferent de valoare;

•cererile în materia fondului funciar, cu excepția celor date prin lege specială în competența altor instanțe;

•cererile de anulare a proceselor verbale contravenționale;

•contestațiile la executare, cererile de suspendare a executării silite și cererile de suspendare provizorie a executării silite (indiferent de valoarea contestată).

Tribunalul este competent să soluționeze în primă instanță toate cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe. Astfel, cu titlu de exemplu, sunt de competența tribunalului:

•cereri evaluabile în bani în valoare de peste 200.000 lei, indiferent de calitatea părților, profesioniști sau neprofesioniști;

•cererile privind adopția, plasamentul, plasamentul de urgență;

•cererile pentru despăgubiri materiale sau morale în caz de eroare judiciară, de privare nelegală de libertate sau în alte cazuri;

•cererile pentru recunoașterea și cele pentru încuviințarea executării silite pe teritoriul României a hotărârilor judecătorești și altor titluri executorii pronunțate sau emise în alte state decât cele din Uniunea Europeană (procedura de exequatur);

• cereri privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice locale și județene (precum consiliul local și structurile subordonate acestuia, primarul, consiliul județean și structurile subordonate acestuia, președintele consiliului județean, prefectul, servicii publice deconcentrate care se află sub conducerea prefectului);

•cereri privind taxe și impozite, contribuții, datorii vamale și accesorii ale acestora, cu o valoare mai mică sau egală cu 3.000.000 lei;

•cererile din materia procedurii insolvenței și concordatului preventiv;

•cererile din materia societăților, întemeiate pe dispozițiile Legii nr.31/1990 privind societățile, cu modificările și completările ulterioare.

Curtea de apel este competentă să soluționeze în primă instanță procesele și cererile în materie de contencios administrativ și fiscal privind actele autorităților și instituțiilor centrale.

Înalta Curte de Casație și Justiție are competență exclusivă pentru a soluționa recursurile în interesul legii, cererile în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme de drept și orice alte cereri date prin lege în competența sa.

Din punct de vedere teritorial, competența aparține, ca regulă, instanței în a cărei circumscripție domiciliază/are sediul persoana chemată în judecată (sau cel puțin una dintre acestea, în cazul pluralității de pârâți). Circumscripțiile (localitățile și străzile aflate în circumscripția fiecărei instanțe)

pot fi aflate prin consultarea atlasului judiciar - http://portal.just.ro/SitePages/circumscriptii.aspx

DE REȚINUT: Anumite instanțe au o competență teritorială exclusivă conferită prin dispoziții legale exprese.

2) Ce trebuie să cuprindă cererea?

1. Datele de identificare ale tuturor părților

Cererea de chemare în judecată trebuie să cuprindă toate datele de identificare ale persoanei fizice sau juridice conform art. 194 Cod procedură civilă (numele și prenumele/denumirea, domiciliul sau reședința/sediul reclamantului și pârâtului, codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancar ale părților, dacă acestea sunt cunoscute).

În situația în care cererea este formulată de reclamant prin reprezentant ori împotriva unei persoane care este reprezentată, trebuie indicate numele, prenumele și adresa reprezentantului. Cererea se semnează de către reprezentant și trebuie să aibă anexată procura în original sau în copie legalizată ori altă dovadă privind calitatea de reprezentant.

În situația în care cererea este formulată de reclamant prin avocat, cererea trebuie să cuprindă numele, prenumele și sediul profesional al avocatului. De asemenea, trebuie însoțită de împuternicirea avocațială în original ori de contractul de asistență juridică.

DE REȚINUT: Părțile trebuie să indice **domiciliul în sensul de adresă la care persoana locuiește efectiv**, astfel încât să li se poată comunica actele de procedură.

Părțile au posibilitatea de a își alege un domiciliu, cu obligația de a indica și persoana însărcinată cu primirea corespondenței la domiciliul ales.

DE REȚINUT: Dacă este cazul, cererea trebuie să cuprindă și adresa de email, numărul de telefon și de fax ale părților, reprezentantului (avocatului). Indicarea simultană a unei adrese de email și a unui număr de telefon mobil permite, totodată, accesul la dosarul electronic.

Dacă reclamantul nu cunoaște domiciliul sau reședința pârâtului trebuie să indice acest aspect și să depună la dosar dovada demersurilor întreprinse în vederea aflării domiciliului. În această situație, citarea pârâtului poate fi făcută la locul cunoscut unde acesta își desfășoară permanent activitatea curentă [art. 155 alin. (1) pct. 6 teza finală CPC].

2. Obiectul cererii și valoarea lui, conform evaluării reclamantului

Obiectul cererii de chemare în judecată reprezintă pretenția concretă a reclamantului, de exemplu: plata unei sume de bani, revendicarea unui bun (imobil, autoturism etc.), desfacerea căsătoriei, anularea, rezoluțiunea, rezilierea unui act juridic, obligarea pârâtului să facă ceva etc.

Aceeași cerere poate cuprinde mai multe pretenții, aflate în strânsă legătură. De exemplu: obligarea la plata unei sume de bani și la plata dobânzii aferente acelei sume; constatarea nulității unui contract și repunerea părților în situația anterioară, prin restituirea prestațiilor etc.

DE REȚINUT: În cazul cererilor având ca obiect un drept de proprietate sau alte drepturi reale cu privire la bunuri imobile, valoarea lor se stabilește raportat la **valoarea impozabilă**, stabilită conform legislației fiscale. În aceste situații, reclamantul trebuie să depună decizia privind valoarea de impunere a bunului imobil aflat în litigiu.

3. Arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea

Cererea trebuie să cuprindă, pe scurt, împrejurările care au determinat apariția litigiului, aceasta constituind motivarea în fapt a cererii.

Este necesar ca motivarea în fapt să fie însoțită de motivarea în drept pe care se întemeiază cererea. Nu este necesară indicarea textelor legale pe care reclamantul și-a întemeiat pretenția, dacă acestea pot fi determinate din lecturarea obiectului cererii și a motivelor acesteia.

Temeiul juridic al acțiunii poate fi pus în discuție de către instanța de judecată, care, în exercitarea rolului activ, este îndreptățită și chiar obligată, pentru a contribui la ocrotirea intereselor legitime ale părților, să dea acțiunii calificarea juridică exactă, alta decât cea dată de reclamant prin cererea de chemare în judecată. Calificarea acțiunii se face nu după natura termenilor folosiți de reclamant, ci după motivele de fapt ale cererii și după scopul urmărit prin promovarea acțiunii.

Altfel spus, judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecății, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire. În acest caz judecătorul este obligat să pună în discuția părților calificarea juridică exactă.

4. Arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare cerere

Cererea trebuie să cuprindă mijloacele de probă de care reclamantul înțelege să se folosească în dovedirea pretențiilor sale.

În cazul probei cu înscrisuri, se anexează cererii un număr de exemplare egal cu numărul pârâților plus unul, pentru instanță. Este recomandabil ca, în ipoteza unui număr ridicat de înscrisuri, acestea să fie însoțite de un opis.

În cazul probei cu martori, se menționează numele complet, domiciliul (efectiv) al acestora și, dacă este cazul, email, număr de telefon sau alte date de contact.

În cazul probei cu interogatoriul persoanei fizice, reclamantul va solicita înfățișarea în persoană a acesteia; în cazul persoanei juridice, interogatoriul se depune odată cu cererea de chemare în judecată, în 2 exemplare, pentru a fi comunicat acesteia.

5. *Semnătura*

Cererea de chemare în judecată trebuie semnată de către cel care o introduce, în nume propriu sau în calitate de reprezentant.

Cererea se redactează în scris (recomandabil tehno-redactată) în tot atâtea exemplare câți pârâți sunt, plus un exemplar pentru instanță.

3) Cum se depune cererea de chemare în judecată?

Cererea de chemare în judecată poate fi depusă personal sau prin intermediul unui mandatar, la registratura instanței de judecată sau poate fi trimisă prin poștă, prin fax sau prin email[1].

4) Ce înseamnă regularizarea cererii?

În ipoteza în care cererea de chemare în judecată nu îndeplinește toate condițiile formale prevăzute de Codul de procedură civilă, completul de judecată căruia i s-a repartizat aleatoriu dosarul îi solicită reclamantului ca, în termen de 10 zile de la momentul în care primește comunicarea emisă de instanța de judecată, să completeze aceste lipsuri. De exemplu: să facă dovada achitării taxei judiciare de timbru, să precizeze valoarea obiectului cererii și modul cum s-a stabilit această valoare, să indice domiciliul/reședința actuală a pârâtului.

Dacă reclamantul nu îndeplinește în totalitate aceste cerințe, completul de judecată anulează cererea, prin încheiere, care se comunică reclamantului.

5) Cum procedez dacă instanța mi-a anulat cererea de chemare în judecată?

Împotriva încheierii prin care instanța de judecată a dispus anularea cererii de chemare în judecată se poate formula cerere de reexaminare, în termen de 15 zile de la

---

[1] Datele de contact ale instanțelor de judecată pot fi identificate pe portalul www.just.ro.

comunicarea încheierii de anulare. Cererea de reexaminare se depune la aceeași instanță și se timbrează cu 20 lei. Cererea de reexaminare se înregistrează ca dosar asociat (deci, dacă dosarul de fond are numărul 100/299/2020, cererea de reexaminare se înregistrează sub nr. 100/299/2020/a1) și se repartizează unui complet de judecată diferit de cel care a anulat cererea de chemare în judecată din dosarul de fond.

Cererea de reexaminare trebuie să cuprindă indicarea pe scurt a motivelor pentru care considerați că acțiunea a fost anulată în mod nejustificat și dovezile corespunzătoare (înscrisuri). Cererea de reexaminare se soluționează prin încheiere, în camera de consiliu, cu citarea reclamantului.

Dacă cererea de reexaminare este respinsă, reclamantul păstrează dreptul de a formula o nouă cerere de chemare în judecată, cu respectarea termenului prevăzut de lege pentru exercitarea dreptului la acțiune, dacă este cazul.

Dacă cererea de reexaminare este admisă, dosarul va fi retrimis primului complet învestit, pentru continuarea procedurii.

Capitolul III
Reprezentarea și asistența judiciară în procesul civil

1) Reprezentarea legală

Reprezentarea legală intervine în cazul persoanelor fizice lipsite de capacitate de exercițiu (minorii sub 14 ani și cei puși sub interdicție judecătorească), respectiv în cazul persoanei juridice.

Au calitatea de reprezentant legal:

a) părinții sau, în lipsa acestora, tutorele, pentru minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani;

b) tutorele ori curatorul numit provizoriu, până la rezolvarea cererii de punere sub interdicție, pentru interzisul judecătoresc;

c) organele persoanei juridice.

Asistarea intervine în cazul persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă (minorii cu vârsta de 14-18 ani). În acest caz, sunt citați atât minorii, cât și părinții/tutorele, iar cererile adresate instanței trebuie semnate atât de minor, cât și de părinte/tutore.

2) Reprezentarea convențională

Persoanele fizice pot fi reprezentate convențional de avocat sau de alt mandatar. Mandatarul neavocat are dreptul să formuleze cereri în fața instanței, să propună probe, să îndeplinească acte de procedură în numele și în interesul părții pe care o reprezintă, însă nu are dreptul de a pune concluzii asupra excepțiilor procesuale și asupra fondului. Ca excepție, mandatarul neavocat, dar care este licențiat în drept, dacă îl reprezintă pe soț sau rude până la gradul al doilea inclusiv, poate pune concluzii, în fond și în toate căile de atac, similar avocatului.

Ca regulă, mandatarul neavocat trebuie să aibă o procură specială (cu indicarea expresă a dreptului de reprezentare în justiție), care se depune la dosarul cauzei. Dacă cel reprezentat nu are domiciliul sau reședința în România, este suficientă o procură generală. În ambele cazuri, este necesară o procură autentică notarială. Este posibilă și mandatarea prin declarație verbală, făcută în fața judecătorului și consemnată în încheierea de ședință, cu arătarea limitelor și duratei mandatării, însă acest demers presupune prezența reprezentatului în fața instanței de judecată.

Persoanele juridice pot fi reprezentate convențional în fața instanței de judecată numai prin avocat sau consilier juridic și nu pot fi reprezentate de o altă persoană juridică.

3) Asistența judiciară

Se poate acorda în următoarele modalități:

a) acordarea de scutiri, reduceri, eșalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare prevăzute de lege;

b) apărarea și asistența gratuită printr-un avocat desemnat de barou;

c) orice alte modalități prevăzute de lege.

Asistența judiciară poate fi acordată oricând în cursul procesului, în tot sau în parte. Este reglementată de prevederile O.U.G. nr.51/2008 privind acordarea ajutorului public judiciar. Cu toate acestea, potrivit art. 33 alin. (2) din OUG 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, cererea de acordare de scutiri, reduceri, eșalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare trebuie formulată în termen de 5 zile de la primirea comunicării de către partea interesată să formuleze o asemenea cerere.

Dacă venitul mediu net lunar pe membru de familie în ultimele 2 luni anterioare formulării cererii este sub 300 lei, costurile sunt acoperite 100% de către stat.

Dacă venitul mediu net lunar pe membru de familie în ultimele două luni anterioare formulării cererii este sub 600 lei costurile sunt acoperite de către stat în procent de 50%.

Dacă venitul mediu net lunar pe membru de familie, în

ultimele două luni anterioare formulării cererii, este mai mare de 600 lei, dar costul procesului limitează efectiv accesul la justiție, costurile sunt acoperite de către stat proporțional cu nevoile solicitantului.

Cererea pentru acordarea ajutorului public judiciar se formulează în scris. Solicitantul va depune o declarație pe propria răspundere în care să arate dacă în cursul ultimelor 12 luni a mai beneficiat de ajutor public judiciar, în ce formă, pentru ce cauză și în ce cuantum. De asemenea, va face dovada veniturilor nete lunare/membru de familie, în ultimele 2 luni anterioare formulării cererii de ajutor public judiciar.

Pentru persoanele juridice, se pot acorda, în condițiile prevăzute de O.U.G. nr. 80/2013, facilități sub formă de reduceri, eșalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare de timbru datorate pentru acțiuni și cereri introduse la instanțele judecătorești, cu respectarea unor condiții expres prevăzute de acest act normativ.

Capitolul IV
Procedura în fața instanței de judecată

1) Ce se întâmplă la primul termen de judecată pentru care am fost citat?

La primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate și pot pune concluzii, judecătorul, după ascultarea părților, va estima durata necesară pentru cercetarea procesului, ținând cont de împrejurările cauzei. Durata astfel estimată va fi consemnată în încheiere. De asemenea, judecătorul este obligat, din oficiu, să verifice și să stabilească dacă instanța sesizată este competentă general, material și teritorial să judece pricina, consemnând în cuprinsul încheierii de ședință temeiurile de drept pentru care constată competența instanței sesizate. În mod excepțional, în cazul în care pentru stabilirea competenței sunt necesare lămuriri ori probe suplimentare, judecătorul va pune această chestiune în discuția părților și va acorda un singur termen în acest scop. Dacă instanța a considerat că este competentă, nu mai poate reveni asupra acestui aspect.

Până la primul termen de judecată inclusiv, reclamantul poate să își modifice cererea și să propună noi dovezi. În acest caz, instanța dispune amânarea pricinii și comunicarea cererii modificate pârâtului, în vederea formulării întâmpinării, care, sub sancțiunea decăderii, va fi depusă cu cel puțin 10 zile înaintea termenului fixat, urmând a fi studiată de reclamant la dosarul cauzei.

Dacă pârâtul recunoaște susținerile reclamantului, nu poate fi obligat la plata cheltuielilor de judecată, cu anumite excepții.

2) Propunerea și administrarea probelor

În procesul civil, oricine face o cerere în instanță trebuie

să o dovedească: reclamantului îi aparține sarcina probei. În cazul excepțiilor invocate de pârât, sarcina probei aparține pârâtului. Totodată, în cazul prezumțiilor, sarcina probei îi revine părții împotriva căreia acestea au fost invocate.

În principiu, probele sunt propuse de către părți, dar judecătorul are dreptul să solicite din oficiu administrarea unor probe.

Probele se propun prin cererea de chemare în judecată/ întâmpinare.

Se poate cere administrarea unor probe suplimentare în una din următoarele situații: reclamantul își modifică cererea de chemare în judecată; necesitatea administrării probei apare pe parcursul procesului și partea nu o putea prevedea; din motive justificate, partea nu a putut să o propună prin cerere/ întâmpinare; administrarea probei nu determină amânarea judecății; toate părțile sunt de acord în mod expres.

Principalele mijloace de probă sunt:

- înscrisurile;
- martorii;
- prezumțiile;
- mărturisirea (interogatoriul);
- mijloacele materiale de probă;
- expertizele de specialitate.

Dacă trebuie probat **un fapt, o situație**, sunt permise toate mijloacele de probă. Dacă trebuie probat **un act juridic** (un contract de vânzare-cumpărare, o donație etc.), de regulă proba trebuie făcută prin înscrisuri.

Înscrisurile sunt de mai multe categorii:

- înscrisurile autentice (de ex. actele autentificate la notariat, actele de stare civilă, hotărârile judecătorești, actele de procedură întocmite de executorii judecătorești);
- înscrisurile sub semnătură privată (semnate de părți);
- scrisori, registre, mențiuni în agende, orice înscrisuri pertinente.

Dintre categoriile de înscrisuri, cel mai dificil de contestat sub aspectul validității, conținutului și originii este înscrisul autentic. Înscrisul autentic face deplină dovadă, față de orice persoană, până la declararea sa ca fals, cu privire la constatările făcute personal de către cel care a autentificat înscrisul, în condițiile legii. Declarațiile făcute de părți și trecute într-un înscris autentic nu fac dovadă decât până la proba contrarie.

DE REȚINUT: În anumite situații, este admisă numai proba cu înscrisuri: de exemplu, dacă valoarea obiectului cererii este mai mare de 250 lei. În acest caz, de regulă nu se pot audia martori, cu excepția unor situații speciale, cu încuviințarea instanței (de exemplu, în cazul în care înscrisul constatator al actului juridic a fost distrus ori relațiile de respect ori de familie dintre părți erau incompatibile cu consemnarea în scris a înțelegerii lor, iar forma scrisă nu reprezintă o condiție de validitate a actului juridic care se tinde a fi probat; în plus, proba cu martori nu se poate face împotriva sau peste ceea ce cuprinde un înscris și nici despre ceea ce s-ar pretinde că s-ar fi zis înainte, în timpul sau în urma întocmirii lui, chiar dacă legea nu cere forma scrisă pentru dovedirea actului juridic respectiv, cu anumite excepții).

Martorii sunt persoane care au cunoștință de faptele cauzei, în mod direct.

Nu pot fi martori: rudele și afinii până la gradul al treilea inclusiv; soțul, fostul soț, logodnicul ori concubinul; cei aflați în dușmănie sau în legături de interese cu una din părți; persoanele puse sub interdicție judecătorească; persoanele condamnate pentru mărturie mincinoasă.

În procesele privitoare la filiație, divorț și alte raporturi de familie pot fi martori rudele și afinii, în afară de descendenți.

Au dreptul de a refuza să fie martori:

- slujitorii cultelor, medicii, farmaciștii, avocații, notarii publici, executorii judecătorești, mediatorii, moașele și asistenții medicali și alți profesioniști cărora legea le

impune să păstreze secretul de serviciu/profesional cu privire la faptele de care au luat cunoștință în cadrul serviciului ori în exercitarea profesiei lor, chiar și după încetarea activității lor;

- judecătorii, procurorii și funcționarii publici, chiar și după încetarea funcției lor, asupra împrejurărilor secrete de care au avut cunoștință în această calitate;
- cei care prin răspunsurile lor s-ar expune pe ei înșiși sau ar expune o rudă sau un afin până la gradul al treilea inclusiv, pe soțul, fostul soț, logodnic etc. la o pedeapsă penală sau la disprețul public.

Prezumțiile sunt consecințele pe care legea sau judecătorul le trage dintr-un fapt cunoscut spre a stabili un fapt necunoscut. Cele mai importante sunt prezumțiile legale, precum: prezumția puterii de lucru judecat, prezumția privind cea mai lungă și cea mai scurtă perioadă de gestație (cu ajutorul căreia se stabilește timpul legal al concepției copilului - art. 412 C.civ.), prezumția de comunitate de bunuri a soților (art. 339 C.civ.).

Interogatoriul părții adverse implică citarea acesteia cu mențiunea expresă de a se prezenta personal la interogatoriu. Lipsa nejustificată a părții la termenul pentru administrarea interogatoriului poate fi considerată recunoaștere a pretențiilor celeilalte părți sau un început de dovadă.

Interogatoriul se formulează în scris, cu numerotarea întrebărilor și lăsarea unui spațiu suficient, în dreapta paginii sau după întrebare, pentru ca judecătorul să consemneze răspunsurile.

Mijloacele materiale de probă includ fotografii, planuri, înregistrări audio-video.

Expertizele sunt administrate în situațiile în care soluționarea litigiului presupune cunoștințe de specialitate. În anumite situații, ele sunt obligatorii (de exemplu, în cazul cererilor având ca obiect punere sub interdicție).

Expertul este numit de judecător, în mod aleatoriu, din lista experților cu o anumită specializare. Onorariul provizoriu este stabilit, de regulă, în sarcina părții căreia îi profită proba, și se achită de aceasta în contul Biroului Local de Expertize tehnice[2]. Dovada plății onorariului se depune la dosar în original. Onorariul final se stabilește după soluționarea tuturor obiecțiunilor și a eventualelor completări ale raportului de expertiză.

Cercetarea la fața locului nu reprezintă un mijloc de probă, ci un procedeu probatoriu care îi permite judecătorului să observe în mod nemijlocit o anumită situație, o anumită așezare a unor bunuri mobile sau imobile.

3) Dezbaterile

După administrarea tuturor probelor, când judecătorul se consideră lămurit, iar părțile declară că nu mai au alte cereri de formulat și nu mai sunt alte incidente de soluționat, judecătorul declară prin încheiere închiderea cercetării procesului și acordă părților cuvântul în dezbateri. Se dă cuvântul întâi reclamantului, apoi pârâtului. Ultimul va vorbi procurorul, dacă acesta participă la judecată. Se poate da cuvântul în replică și în contrareplică, judecătorul putând limita în timp intervenția fiecărei părți.

Judecătorul închide apoi dezbaterile, reținând cauza pentru deliberare și pronunțarea hotărârii.

După închiderea dezbaterilor, părțile nu mai pot depune niciun înscris la dosarul cauzei, sub sancțiunea de a nu fi luat în considerare.

4) Se poate renunța la judecată?

Dispozițiile Codului de procedură civilă permit renunțarea la judecată oricând în cursul procesului, verbal în ședința de judecată sau prin cerere scrisă. Cererea, indiferent de formă, se face personal sau prin mandatar cu procură specială.

---

[2] Contul Biroului Local de Expertize tehnice poate fi aflat de pe pagina aferentă fiecărei instanțe, pe portalul www.portal.just.ro.

În funcție de momentul renunțării la judecată, regăsim următoarele situații:

a) reclamantul renunță înainte de comunicarea cererii de chemare în judecată - nu este necesar acordul pârâtului, reclamantul nu datorează cheltuieli de judecată;

b) reclamantul renunță după comunicarea cererii de chemare în judecată, dar până la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate (exclusiv) - nu este necesar acordul pârâtului, dar, la cererea pârâtului, reclamantul poate fi obligat să îi plătească cheltuielile de judecată;

c) reclamantul renunță la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate sau ulterior acestui moment - este necesar acordul pârâtului. Dacă pârâtul nu este prezent la termenul la care reclamantul declară că renunță la judecată, instanța va acorda pârâtului un termen până la care să își exprime poziția față de cererea de renunțare. Lipsa unui răspuns până la termenul acordat se consideră acord tacit la renunțare. Reclamantul poate fi obligat să îi plătească cheltuielile de judecată pârâtului.

Dacă renunțarea la judecată se face în apel sau în căile extraordinare de atac, instanța va lua act de renunțare și va dispune anularea, în tot sau în parte, a hotărârii sau, după caz, a hotărârilor pronunțate în cauză.

Renunțarea la judecată se constată prin hotărâre supusă recursului, care va fi judecată de instanța ierarhic superioară celei care a luat act de renunțare. Când renunțarea are loc în fața unei secții a Înaltei Curți de Casație și Justiție, hotărârea este definitivă.

5) În ce condiții se poate suspenda judecata?

Judecarea unui dosar **se suspendă în mod obligatoriu** dacă, înainte de închiderea dezbaterilor, a intervenit una din următoarele ipoteze:

1. ambele părți solicită suspendarea;
2. niciuna dintre părți, legal citate, nu se înfățișează la strigarea cauzei și nici reclamantul, nici pârâtul nu a cerut judecarea în lipsă;

3. prin decesul uneia dintre părți, până la introducerea în cauză a moștenitorilor, în afară de cazul când partea interesată cere termen pentru introducerea în judecată a acestora;

4. prin interdicția judecătorească sau punerea sub curatelă a unei părți, până la numirea tutorelui sau curatorului;

5. prin decesul reprezentantului sau al mandatarului uneia dintre părți, survenit cu mai puțin de 15 zile înainte de ziua înfățișării, până la numirea unui nou reprezentant sau mandatar;

6. prin încetarea funcției tutorelui sau curatorului, până la numirea unui nou tutore sau curator;

7. când persoana juridică este dizolvată, până la desemnarea lichidatorului;

8. prin deschiderea procedurii de insolvență a persoanei juridice, în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive, dacă debitorul trebuie reprezentat, până la numirea administratorului ori lichidatorului judiciar;

9. în cazul în care instanța formulează o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare adresată Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Judecata **poate fi suspendată**, în funcție de aprecierea judecătorului, în una din următoarele situații:

1. când dezlegarea cauzei depinde, în tot sau în parte, de existența ori inexistența unui drept care face obiectul unei alte judecăți;

2. când s-a început urmărirea penală pentru o infracțiune care ar avea o înrâurire hotărâtoare asupra hotărârii ce urmează să se dea, dacă legea nu prevede altfel;

3. dacă desfășurarea normală a procesului este împiedicată din culpa reclamantului, prin neîndeplinirea obligațiilor stabilite în cursul judecății;

4. când cauza este similară unei cauze în care a fost sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție pentru pronunțarea hotărârii pentru soluționarea unor chestiuni de drept;

5. în alte cazuri prevăzute de lege.

6) Perimarea cererii

Orice cerere de chemare în judecată ori cale de atac se perimă de drept, chiar împotriva incapabililor, dacă a rămas în nelucrare **din motive imputabile părții**, timp de 6 luni.

Nu reprezintă motive imputabile părții situațiile în care actul de procedură trebuia efectuat din oficiu. De asemenea, nu intervine perimarea în situațiile în care, fără să existe vreo culpă a părții, nu se poate fixa termen de judecată.

Termenul de perimare se calculează de la ultimul act de procedură îndeplinit de părți sau de instanță. Termenul de perimare se întrerupe, curgând un nou termen de perimare de 6 luni, prin îndeplinirea unui act de procedură făcut în vederea judecării procesului de către partea care justifică un interes.

DE REȚINUT: Dacă suspendarea cauzei a fost dispusă pentru neîndeplinirea unor obligații, simpla cerere de repunere pe rol neînsoțită de îndeplinirea obligațiilor pe care judecătorul le-a pus în vedere părții nu întrerupe termenul de perimare.

Dacă a început să curgă, termenul de perimare se suspendă în cazurile prevăzute de art.418 C.pr.civ., cum ar fi: cînd dezlegarea cauzei depinde, în tot sau în parte, de existența sau inexistența unui drept care face obiectul unei alte judecăți; pentru o lună dacă a intervenit decesul uneia dintre părți în ultimele trei luni ale termenului de perimare.

Perimarea se constată de instanța de judecată, din oficiu sau la cererea părții (adverse) prin hotărâre, dată cu citarea părților. Hotărârea de constatare a perimării se poate ataca prin recurs, la instanța ierarhic superioară, în termen de 5 zile de la pronunțare.

Dacă cererea de chemare în judecată ori calea de atac a rămas în nelucrare **timp de 10 ani, se perimă de drept, fără a fi necesară existența vreunor motive imputabile.**

Capitolul V
Hotărârea judecătorească

1) Soluționarea acțiunii

După administrarea probelor și după dezbateri, completul de judecată procedează la deliberare și la pronunțarea hotărârii. Dacă apreciază necesară administrarea unor probe suplimentare, completul dispune repunerea pe rol a cauzei, cu stabilirea unui termen de judecată și citarea părților în acest sens, dispunând măsurile necesare pentru administrarea respectivei probe. Dacă pentru deliberare este necesar timp suplimentar, se amână pronunțarea, consemnându-se acest fapt la termenul de judecată, în sistemul ECRIS, cu anunțarea datei la care va fi făcută pronunțarea.

Soluția pronunțată se consemnează într-o minută, care reprezintă dispozitivul hotărârii pe scurt. Minuta poate fi scrisă olograf sau tehnoredactată, se semnează de toți membrii completului de judecată, se atașează la dosar și se introduce în sistemul informatic ECRIS, de unde se preia în mod automat pe portalul instanțelor de judecată.

Minuta trebuie să cuprindă soluția cu privire la toate cererile părților, iar data hotărârii este aceea la care minuta este pronunțată potrivit legii.

2) Redactarea, semnarea și comunicarea hotărârii

Hotărârea judecătorească reprezintă actul final al judecății.

Este alcătuită din 3 părți:

-partea introductivă (practicaua);

-considerentele - motivarea propriu zisă;

-dispozitivul - minuta, cu inserarea datelor de identificare ale părților. Dacă în cauză a fost amânată pronunțarea, încheierea de dezbateri și încheierile ulterioare de amânare a pronunțării formează corp comun cu hotărârea.

DE REȚINUT: pentru fiecare dosar, hotărârea se întocmește în 2 exemplare originale semnate olograf de judecător/judecătorii din complet și de grefierul de ședință. Un exemplar original al hotărârii se atașează la dosarul cauzei, iar al doilea se atașează la mapa de hotărâri a instanței.

Hotărârea se redactează și se semnează în termen de cel mult 30 de zile de la data pronunțării, termen ce poate fi prelungit cu câte 30 de zile, de cel mult două ori.

După redactare, hotărârea se comunică, în copie, tuturor părților, indiferent dacă împotriva ei poate sau nu să fie exercitată o cale de atac.

3) Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii

Dacă hotărârea judecătorească cuprinde **erori materiale sau omisiuni vădite** (de exemplu, numele sau prenumele uneia dintre părți este scris greșit; adresa sau sediul social al uneia dintre părți este menționat greșit ori este incomplet), acestea pot fi îndreptate la cererea uneia din părți sau din oficiu, de regulă fără citarea părților, prin încheiere care este supusă aceloraşi căi de atac precum hotărârea.

Admiterea cererii nu înseamnă, însă, emiterea unei alte hotărâri care să cuprindă modificările respective, ci emiterea unei încheieri separate, care se motivează, se comunică părților și se atașează la dosar și la mapa de hotărâri a instanței, urmând a face corp comun cu hotărârea judecătorească astfel îndreptată.

Dacă hotărârea judecătorească cuprinde **prevederi neclare sau contradictorii**, atunci, numai la sesizarea uneia din părți, instanța care a pronunțat hotărârea trebuie să o lămurească, prin încheiere, dată cu citarea părților. Încheierea este supusă aceloraşi căi de atac precum hotărârea în legătură cu care s-a solicitat lămurirea sau înlăturarea dispozițiilor contradictorii.

În situațiile de mai sus, cererea este scutită de taxă judiciară de timbru și poate fi formulată oricând.

Dacă prin hotărâre instanța **a omis să se pronunțe** asupra

unui capăt de cerere principal sau accesoriu ori aupra unei cereri conexe sau incidentale (de exemplu, nu s-a pronunțat asupra acordării cheltuielilor de judecată), se poate completa hotărârea, cu citarea părților, în ședință publică. Completarea hotărârii se poate realiza numai la cererea părții, este scutită de plata taxei judiciare de timbru și poate fi făcută în același termen în care se poate declara, după caz, apel sau recurs împotriva acelei hotărâri, în termen de 15 zile de la pronunțare în cazul hotărârilor date în căile extraordinare de atac sau în fond după casarea cu reținere și în termen de 15 zile de la comunicare în cazul hotărârilor definitive pronunțate în apel sau în recurs.

4) Cheltuielile de judecată

Partea care a câștigat procesul are dreptul la obținerea cheltuielilor de judecată de la partea care a pierdut. Cheltuielile de judecată includ taxa judiciară de timbru, onorariul avocațial, cheltuielile făcute pentru administrarea mijloacelor de probă (deplasarea martorilor, onorariul expertului judiciar), deplasarea părților etc. Onorariul avocațial poate fi redus de instanța de judecată atunci când este considerat vădit disproporționat cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, fără ca soluția instanței să aibă efecte asupra relației dintre avocat și clientul său. Dacă partea care a câștigat procesul a beneficiat de ajutor public judiciar sub forma scutirii sau reducerii de plata taxei judiciare de timbru ori a onorariului, cealaltă parte va fi obligată la plata contravalorii acestuia către stat. Cheltuielile de judecată se acordă la cererea părții, făcută prin cererea de chemare în judecată sau ulterior, până la închiderea dezbaterilor.

DE REȚINUT: la dosar trebuie depusă dovada achitării efective a onorariului avocațial (chitanță, ordin de plată) înainte de închiderea dezbaterilor, indiferent dacă instanța amână pronunțarea în respectivul dosar, în caz contrar instanța urmând a nu ține cont de acest înscris.

Capitolul VI
Căile de atac

1) Care sunt căile de atac ?

Codul de procedură civilă prevede 2 categorii de căi de atac:

a) căi de atac ordinare - apelul - care poate fi exercitat de orice parte din proces și de alți participanți la procesul civil;

b) căi extraordinare - recursul, contestația în anulare, revizuirea - care pot fi exercitate numai în cazurile și condițiile prevăzute de lege.

2) Cum poate fi atacată hotărârea primei instanțe?

Hotărârea judecătorească pronunțată în prima instanță se numește sentință și poate fi atacată, de regulă, cu apel. Termenul de formulare a apelului este, ca regulă, de 30 de zile de la comunicarea sentinței.

În anumite situații, sentința poate fi atacată numai cu recurs, iar termenul pentru formularea acestuia este, ca regulă, de 30 de zile de la comunicarea sentinței.

Dacă hotărârea primei instanțe este definitivă, împotriva ei nu poate fi formulat apel sau recurs, dar poate fi formulată contestație în anulare ori revizuire, pentru motivele și în condițiile expres prevăzute de lege.

3) Care sunt efectele introducerii căii de atac?

Ca regulă, introducerea apelului determină suspendarea executării hotărârii de primă instanță. Introducerea recursului, contestației în anulare sau revizuirii nu determină suspendarea executării hotărârii atacate pe această cale.

4) Se poate renunța la exercitarea căii de atac?

După pronunțarea hotărârii, chiar și după declararea căii de atac, partea poate să renunțe la exercitarea căii de

atac, verbal în fața președintelui instanței sau a persoanei desemnate de acesta ori, după caz, prin înscris autentic care se va depune la grefa instanței, atât timp cât dosarul nu a fost înaintat la instanța competentă. Declarația de renunțare se consemnează într-un proces verbal semnat de președinte și de grefier.

Dacă dosarul a fost înaintat la instanța competentă să soluționeze calea de atac, declarația de renunțare la calea de atac se poate face în fața acestei instanțe, similar, fie înaintea termenului de judecată, fie în ședință publică.

Capitolul VII
Mecanisme de unificare a practicii judiciare

Principalele mecanisme de unificare a practicii judiciare la nivel național sunt procedura recursului în interesul legii și procedura sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea unei chestiuni de drept.

1) Recursul în interesul legii

În scopul unificării practicii judiciare, în ipoteza în care sunt identificate probleme de drept care au fost soluționate în mod diferit de instanțele judecătorești, prin hotărâri judecătorești definitive, Înalta Curte de Casație și Justiție pronunță o decizie de unificare a interpretării dispozițiilor legale. Decizia se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, iar de la data publicării este general obligatorie.

Recursul în interesul legii poate fi formulat numai de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (din oficiu sau la cererea ministrului justiției), Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel și de Avocatul Poporului.

Decizia pronunțată în această procedură nu are efecte asupra hotărârilor judecătorești deja pronunțate și nici cu privire la situația părților din acele procese.

Modificarea, abrogarea sau constatarea neconstituționalității dispoziției legale ce a făcut obiectul interpretării printr-un recurs în interesul legii determină încetarea efectelor deciziei instanței supreme.

2) Hotărârile pronunțate în procedura sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea unei chestiuni de drept

De asemenea, Codul de procedură civilă prevede procedura de sesizare a instanței supreme privind dezlegarea unei chestiuni de drept, având ca scop prevenirea unor ipoteze de pronunțare neunitară a instanțelor naționale.

Pentru admisibilitatea sesizării, problema de drept trebuie să îndeplinească, cumulativ mai multe condiții:

- să se refere la un proces aflat în curs de judecată, pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, a unei curți de apel ori a unui tribunal, iar acestea să fie învestite cu soluționarea cauzei în ultimă instanță;
- lămurirea problemei de drept să fie determinantă în ce privește soluționarea pe fond a cauzei în care a fost ridicată;
- chestiunea de drept să fie nouă, asupra ei să nu fi statuat Înalta Curte de Casație și Justiție și să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii.

DE REȚINUT: Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a reținut în mod constant că obiectul sesizării l-ar putea constitui atât o chestiune de drept material, cât și una de drept procesual dacă, prin consecințele pe care le produc, interpretarea și aplicarea normei de drept au aptitudinea să determine soluționarea pe fond a cauzei, rezolvarea raportului de drept dedus judecății.

Asupra sesizării, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept se pronunță prin decizie, numai cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării. Decizia se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, și este obligatorie pentru instanțe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, iar pentru instanța care a solicitat dezlegarea, de la data pronunțării deciziei.

Modificarea, abrogarea sau constatarea neconstituționalității dispoziției legale ce a făcut obiectul interpretării determină încetarea efectelor deciziei instanței supreme.

Capitolul VIII
Contestația privind tergiversarea procesului

Procedură nou introdusă prin dispozițiile Codului de procedură civilă intrat în vigoare la 15.02.2013, contestația privind tergiversarea procesului reprezintă mijlocul procedural prin care părțile și procurorul, invocând încălcarea dreptului la soluționarea procesului într-un termen optim și previzibil, pot solicita luarea măsurilor legale pentru ca această situație să fie înlăturată.

Pentru admisibilitatea acestei cereri, trebuie să regăsim una din următoarele ipoteze:

- legea stabilește un termen de finalizare a unei proceduri, de pronunțare ori de motivare a unei hotărâri, însă acest termen s-a împlinit fără rezultat;
- instanța a stabilit un termen în care un participant la proces trebuia să îndeplinească un act de procedură, iar acest termen s-a împlinit, însă instanța nu a luat, față de cel care nu și-a îndeplinit obligația, măsurile prevăzute de lege;
- o persoană ori o autoritate care nu are calitatea de parte a fost obligată să comunice instanței, într-un anumit termen, un înscris sau date ori alte informații rezultate din evidențele ei și care erau necesare soluționării procesului, iar acest termen s-a împlinit, însă instanța nu a luat, față de cel care nu și-a îndeplinit obligația, măsurile prevăzute de lege;
- instanța și-a nesocotit obligația de a soluționa cauza într-un termen optim și previzibil prin neluarea măsurilor stabilite de lege sau prin neîndeplinirea din oficiu, atunci când legea o impune, a unui act de procedură necesar soluționării cauzei, deși timpul scurs de la ultimul său act de procedură ar

fi fost suficient pentru luarea măsurii sau îndeplinirea actului.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 604/2020 prevederile Codului de procedură civilă referitoare la instanța competentă pentru soluționarea contestației privind tergiversarea procesului au fost declarate neconstituționale, în prezent fiind în curs de redactare actul normativ de punere în acord a prevederilor codului cu decizia instanței constituționale.

Capitolul IX
Aspecte particulare în materia dreptului familiei

A. Divorțul

1) Cum se poate pronunța divorțul?

Desfacerea căsătoriei se realizează:

•prin acordul soților, la cererea ambilor soți sau la cererea unuia dintre soți, acceptată de celălalt soț. Divorțul prin acord se poate realiza **pe cale administrativă** numai dacă la data cererii de divorț soții nu au copii minori (născuți în timpul căsătoriei, din afara acesteia sau adoptați), **la notariat** sau în fața **instanței de judecată**. Dacă soții au copii minori, divorțul se poate pronunța de notarul public numai dacă soții convin să exercite în comun autoritatea părintească asupra copiilor. Dacă, indiferent de motiv, unul din soți dorește exercitarea autorității părintești exclusive asupra copilului, atunci desfacerea căsătoriei se pronunță de instanță, care nu va motiva capătul de cerere privind divorțul, însă va analiza modul de exercitare a autorității părintești și se va pronunța, motivat, asupra acestui aspect, ținând cont de principiul interesului superior al copilului;

•din culpa exclusivă a unuia din soți ori din culpa lor comună:

- ➢atunci când, din cauza unor motive temeinice, raporturile dintre soți sunt grav vătămate și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă;
- ➢la cererea unuia dintre soți, după o separare în fapt care a durat cel puțin 2 ani; în acest caz, divorțul se pronunță din culpa soțului reclamant, indiferent

dacă el a părăsit ori dacă el a rămas în domiciliul conjugal. Dacă însă soțul pârât este de acord cu divorțul, în hotărârea de divorț nu se mai face mențiune despre culpa soților;

•din cauza stării de sănătate a unuia dintre soți. Divorțul se pronunță la cererea aceluia dintre soți a cărui stare de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei.

2) Particularități ale procedurii judiciare

Cele mai importante specificități procedurale sunt următoarele:

✓cererea de divorț este de competența judecătoriei în circumscripția căreia se află cea din urmă **locuință comună** a soților. Dacă soții nu au avut locuință comună sau dacă niciunul dintre soți nu mai locuiește în circumscripția judecătoriei în care se află cea din urmă locuință comună, judecătoria competentă este aceea în circumscripția căreia își are locuința pârâtul. Dacă pârâtul nu are locuința în țară și instanțele române sunt competente internațional, este competentă judecătoria în circumscripția căreia își are locuința reclamantul. Dacă nici reclamantul și nici pârâtul nu au locuința în țară, părțile pot conveni să introducă cererea de divorț la orice judecătorie din România. În lipsa unui asemenea acord, cererea de divorț este de competența Judecătoriei Sectorului 5 București;

✓cererile referitoare la exercitarea autorității părintești asupra copiilor minori, stabilirea locuinței minorilor, stabilirea pensiei de întreținere, stabilirea programului de legături personale cu minorul, dacă sunt accesorii cererii de divorț, sunt de competența instanței corespunzătoare, conform precizărilor de mai sus;

✓dacă, însă, cererile referitoare la exercitarea autorității părintești asupra copiilor minori, stabilirea locuinței minorilor, stabilirea pensiei de întreținere, stabilirea programului de legături personale cu minorul sunt formulate pe cale separată, atunci competența aparține judecătoriei de la domiciliul sau

reședința persoanei ocrotite, deci la domiciliul/reședința copilului;

✓cererea de divorț trebuie să cuprindă elementele unei cereri de chemare în judecată și elemente suplimentare, precum numele copiilor minori născuți din căsătorie sau al celor care se bucură de situația legală a copiilor din căsătorie (adoptați); în lipsa copiilor minori, se va face mențiune despre această împrejurare;

✓cererea trebuie însoțită de dovezile calității de soți și existenței (vârstei) copiilor minori, dacă este cazul, astfel încât se vor depune, în copie certificată pentru conformitate cu originalul, certificatul de căsătorie al părților și certificatele de naștere ale copiilor minori;

✓ca excepție de la principiul disponibilității, instanța va stabili din oficiu numele pe care îl vor purta soții după divorț, iar dacă soții au copii minori, născuți înaintea sau în timpul căsătoriei ori adoptați, se va pronunța asupra exercitării autorității părintești, asupra locuinței copiilor și asupra contribuției părinților la cheltuielile de creștere și educare a copiilor;

✓dacă la oricare din termenele de judecată, în primă instanță, reclamantul lipsește nejustificat și se înfățișează numai pârâtul, cererea va fi respinsă ca nesusținută.

3) Efectele divorțului

Efectele divorțului cu privire la **raporturile patrimoniale dintre soți:**

- încetarea regimului matrimonial. Se produce, în principiu, la data introducerii cererii de divorț. Ca excepție, se poate cere instanței să constate încetarea regimului matrimonial la data separației în fapt.

- dreptul de a obține despăgubiri - numai în cazul pronunțării divorțului din culpa exclusivă a celuilalt soț.

- dreptul de a beneficia de o prestație care să compenseze,

atât cât este posibil, un dezechilibru semnificativ pe care divorțul l-ar determina în condițiile de viață ale celui care o solicită - numai în cazul pronunțării divorțului din culpa exclusivă a celuilalt soț, iar căsătoria a durat cel puțin 20 de ani.

- încetarea obligației de întreținere între soți. Soțul divorțat are dreptul la întreținere dacă se află în nevoie din pricina unei incapacități de muncă survenite înainte de căsătorie, în timpul căsătoriei sau în decurs de un an de la desfacerea căsătoriei, însă în acest caz numai dacă incapacitatea este cauzată de o împrejurare în legătură cu căsătoria.

Efectele divorțului cu privire la **raporturile nepatrimoniale dintre soți:**

Soții pot conveni să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei. În lipsa unei înțelegeri între ei, instanța poate să încuviințeze ca soții să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei pentru motive temeinice, justificate de interesul unuia dintre soți sau de interesul superior al copilului. În caz contrar, fiecare dintre foștii soți va reveni la numele dinaintea căsătoriei.

Efectele divorțului cu privire la **copiii minori:**

După divorț, ca regulă, exercitarea autorității părintești se va face de către ambii părinți. În cazuri de excepție, autoritatea părintească va reveni unui singur părinte (de exemplu, în caz de comportament abuziv, neglijent, mutarea în alt stat, consum de droguri sau de alcool etc.), dar celălalt părinte păstrează dreptul la menținerea relațiilor personale cu copilul și dreptul de a veghea asupra modului de creștere și educare a copilului.

Modalitățile de exercitare a drepturilor părintelui separat de copil se stabilesc de părinți de comun acord sau, în subsidiar, de instanța de tutelă, cu ascultarea obligatorie a copilului care a împlinit 10 ani și facultativă a copilului sub 10 ani.

B. Instituirea curatelei

1) În ce condiții se poate institui curatela?

Curatela reprezintă o măsură de ocrotire, temporară, a persoanei cu capacitate deplină de exercițiu, cu discernământ neafectat, însă care este lipsită de posibilitatea fizică să își administreze bunurile. Se instituie în următoarele 4 cazuri:

a) dacă, din cauza bătrâneții, a bolii sau a unei infirmități fizice, o persoană, deși capabilă, nu poate, personal, să își administreze bunurile sau să își apere interesele în condiții corespunzătoare și, din motive temeinice, nu își poate numi un reprezentant sau un administrator;

b) dacă, din cauza bolii sau din alte motive, o persoană, deși capabilă, nu poate, nici personal, nici prin reprezentant, să ia măsurile necesare în cazuri a căror rezolvare nu suferă amânare;

c) dacă o persoană, fiind obligată să lipsească vreme îndelungată de la domiciliu, nu a lăsat un mandatar sau un administrator general;

d) dacă o persoană a dispărut fără a exista informații despre ea și nu a lăsat un mandatar sau un administrator general.

2) Care sunt efectele curatelei?

Având în vedere că măsura de ocrotire reprezentată de instituirea curatelei se dispune din cauza unor imposibilități fizice, nu intelectuale, ale persoanei ocrotite, aceasta își păstrează capacitatea deplină de exercițiu. Curatorul va aplica fie regulile de la mandat, fie va exercita numai drepturile și obligațiile unui administrator însărcinat cu simpla administrare a bunurilor altuia.

DE REȚINUT: Trebuie făcută distincția între persoana numită în calitate de curator, în cele 4 cazuri indicate anterior, referitoare, în principiu, la o imposibilitate ***de ordin fizic*** de exercitare a drepturilor, și curatorul special. Acesta din urmă poate fi numit de instanța de tutelă, în cazul

persoanelor pentru care se cere punerea sub interdicție judecătorească (deci care s-ar afla într-o situație de incapacitate ***de ordin psihic***), pentru a exercita temporar, până la soluționarea cererii de punere sub interdicție judecătorească, drepturile și obligațiile stabilite de lege în sarcina tutorelui.

C. Instituirea tutelei

1) În ce condiții se poate institui tutela?

Tutela minorului (sub 14 ani) se instituie atunci când ambii părinți sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau li s-a aplicat pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părintești, puși sub interdicție judecătorească, dispăruți ori declarați judecătorește morți ori dacă, la încetarea adopției, instanța hotărăște că este în interesul minorului instituirea tutelei.

2) Care sunt efectele tutelei?

Tutela trebuie să fie exercitată numai în interesul superior al minorului, atât în ceea ce privește persoana, cât și bunurile acestuia. Tutorele este obligat să asigure îngrijirea minorului, sănătatea și dezvoltarea lui fizică și mentală, educarea, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit cu aptitudinile lui. Drepturile și îndatoririle tutorelui încep de la data primirii comunicării hotărârii de numire. Minorul va avea domiciliul la tutore și numai pe cale de excepție, cu autorizarea autorității tutelare, acesta va putea avea și o reședință, în situațiile în care educarea și pregătirea profesională a minorului reclamă acest lucru.

După numire și în prezența tutorelui se va întocmi un inventar cu privire la bunurile minorului care va fi supus aprobării autorității tutelare. Înainte de întocmirea inventarului, tutorele poate face, în numele minorului, numai acte de conservare și acte de administrare urgente. Tutorele nu poate, în numele minorului pus sub tutelă, să facă donații și nici să garanteze

obligația altuia, nu poate, fără autorizarea autorității tutelare, să facă acte de înstrăinare, împărțeală, ipotecare ori de grevare cu alte sarcini reale a bunurilor minorului, să renunțe la drepturile patrimoniale ale acestuia sau să încheie în mod valabil orice alte acte ce depășesc dreptul de administrare. Este interzisă încheierea de acte juridice între tutore sau soțul, o rudă în linie dreaptă ori frații sau surorile tutorelui, pe de o parte, și minor, pe de altă parte. În termen de 30 de zile de la sfârșitul anului calendaristic, tutorele este obligat să prezinte dare de seamă privind modul în care s-a îngrijit de minor și în care i-a administrat bunurile.

D. Ordinul de protecție

Pentru combaterea situațiilor de violență în familie, instituția ordinului de protecție a fost introdusă în sistemul de drept românesc prin dispozițiile Legii nr. 217/2003.

1) Când se poate solicita emiterea unui ordin de protecție?

Persoana a cărei viață, integritate fizică sau psihică ori libertate este pusă în pericol printr-un act de violență din partea unui **membru al familiei** poate solicita, în scopul înlăturării stării de pericol, emiterea unui ordin de protecție.

Noțiunea de "membru al familiei" are un sens larg și include următoarele categorii:

- ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;
- soțul/soția și/sau fostul soț/fosta soție;
- persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelora dintre soți sau dintre părinți și copii;
- tutorele sau altă persoană care exercită în fapt sau în drept drepturile față de persoana copilului;
- reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijește persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală sau

handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale.

Noțiunea de "violență" în sensul legii nr. 217/2003 include următoarele tipuri de violență:

a) ***violența verbală*** - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare;

b) ***violența psihologică*** - impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod și prin orice mijloace, violență demonstrativă asupra obiectelor și animalelor, prin amenințări verbale, afișare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, alte acțiuni cu efect similar;

c) ***violența fizică*** - vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, alte acțiuni cu efect similar;

d) ***violența sexuală*** - agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal;

e) ***violența economică*** - interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, alte acțiuni cu efect similar;

f) ***violența socială*** - impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate și de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ, impunerea izolării prin detenție,

inclusiv în locuința familială, privare intenționată de acces la informație, alte acțiuni cu efect similar;

g) *violența spirituală* - subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, impunerea aderării la credințe și practici spirituale și religioase inacceptabile, alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare.

2) Cui ne adresăm?

Ordinul de protecție se emite de către instanța de judecată în urma administrării unor mijloace de probă (audierea unor martori, interogatoriul părților, probe foto-video etc.). **Ordinul de protecție provizoriu** se emite de către organele de poliție, pe baza evaluării situației de risc, atunci când victima violenței domestice se află într-o stare de pericol iminent.

3) Care sunt efectele ordinului de protecție?

Prin ordinul de protecție se pot institui, pe o durată maximă de 6 luni, una sau mai multe din următoarele măsuri față de agresor:

a) evacuarea temporară a agresorului din locuința familiei, indiferent dacă acesta este titularul dreptului de proprietate;

b) reintegrarea victimei și, după caz, a copiilor, în locuința familiei;

c) limitarea dreptului de folosință al agresorului numai asupra unei părți a locuinței comune, atunci când aceasta poate fi partajată astfel încât agresorul să nu vină în contact cu victima;

d) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, față de copiii acesteia sau față de alte rude ale acesteia ori față de reședința, locul de muncă

sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;

e) interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități sau zone determinate pe care persoana protejată le frecventează ori le vizitează periodic;

f) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima;

g) obligarea agresorului de a preda poliției armele deținute;

h) încredințarea copiilor minori sau stabilirea reședinței acestora.

Instanța poate să dispună și:

- suportarea de către agresor a chiriei și/sau a întreținerii pentru locuința temporară unde victima, copiii minori sau alți membri de familie locuiesc ori urmează să locuiască din cauza imposibilității de a rămâne în locuința familială;

- obligarea agresorului să urmeze consiliere psihologică, psihoterapie sau poate recomanda luarea unor măsuri de control, efectuarea unui tratament ori a unor forme de îngrijire, în special în scopul dezintoxicării.

E. Plasamentul și adopția

1) Plasamentul copilului constituie o măsură de protecție specială a copilului, având caracter temporar, care poate fi dispusă în condițiile prevăzute de Legea nr. 272/2004 actualizată, după caz, la:

a) o persoană sau familie;

b) un asistent maternal;

c) un serviciu de tip rezidențial (orice serviciu care asigură găzduire pe o perioadă mai mare de 24 de ore inclusiv centru maternal) licențiat în condițiile legii.

Condiții privind plasamentul:

Pot primi copii în plasament familiile și persoanele care au vârsta de minimum 18 ani, au capacitate deplină de exercițiu, domiciliul în România și care prezintă garanții morale și condiții materiale necesare creșterii și îngrijirii copilului separat, temporar sau definitiv, de părinții săi.

Plasamentul copilului care nu a împlinit vârsta de 7 ani poate fi dispus numai la familia extinsă, substitutivă sau la asistent maternal, plasamentul acestuia într-un serviciu de tip rezidențial fiind interzis. Prin excepție, se poate dispune plasamentul într-un serviciu de tip rezidențial al copilului mai mic de 7 ani, în situația în care acesta prezintă handicapuri grave, cu dependență de îngrijiri în servicii de tip rezidențial specializate.

La stabilirea măsurii de plasament se vor urmări:

a) plasarea copilului, cu prioritate, la familia extinsă sau la familia substitutivă;

b) menținerea fraților împreună;

c) facilitarea exercitării de către părinți a dreptului de a vizita copilul și de a menține legătura cu acesta.

Plasamentul în regim de urgență este o măsură de protecție specială, cu caracter temporar, care se stabilește pentru copilul aflat într-una din următoarele situații:

a) abuzat, neglijat sau supus oricărei forme de violență;

b) găsit sau părăsit în unități sanitare.

Plasamentul în regim de urgență se poate dispune și în cazul copilului al cărui unic ocrotitor legal sau ambii au fost reținuți, arestați, internați sau în situația în care, din orice alt motiv, aceștia nu își pot exercita drepturile și obligațiile părintești cu privire la copil.

2) Adopția este operațiunea juridică prin care se creează legătura de filiație între adoptator și adoptat, precum și legături de rudenie între adoptat și rudele adoptatorului. Este reglementată de dispozițiile art. 451-482 Cod civil și de Legea

nr. 273/2004 privind procedura adopției, republicată.

Principiile adopției

- Principiul interesului superior al copilului;
- Principiul creșterii și educării copilului într-un mediu familial;
- Principiul continuității în educarea copilului, ținând seama de originea sa etnică, lingvistică, religioasă și culturală;
- Principiul informării copilului și luării în considerare a opiniei acestuia în raport cu vârsta și gradul său de maturitate;
- Principiul celerității în îndeplinirea oricăror acte referitoare la procedura adopției;
- Principiul garantării confidențialității în ceea ce privește datele de identificare ale adoptatorului sau, după caz, ale familiei adoptatoare și în ceea ce privește identitatea părinților firești.

Adopția poate fi:

☞**adopție internă** - adopția în care atât adoptatorul sau familia adoptatoare, cât și adoptatul au reședința obișnuită în România;

☞**adopție internațională** - adopția în care adoptatorul sau familia adoptatoare și copilul ce urmează să fie adoptat au reședința obișnuită în state diferite, iar în urma încuviințării adopției, copilul urmează să aibă aceeași reședință obișnuită cu cea a adoptatorului.

Cine poate adopta?

•familiile (persoane căsătorite) sau persoana singură (necăsătorită) care obține atestatul de familie ori persoană aptă să adopte;

•persoanele care au capacitate deplină de exercițiu și care sunt cu cel puțin 18 ani mai în vârstă decât cel pe care doresc să îl adopte.

Cine nu poate adopta?

• Persoana care a fost condamnată definitiv pentru o infracțiune contra persoanei sau contra familiei săvârșită cu intenție ori pentru infracțiunea de pornografie infantilă sau pentru infracțiuni privind traficul de droguri sau precursori;

• Persoana ori familia al cărui copil beneficiază de o măsură de protecție specială sau care este decăzută din drepturile părintești;

• Persoanele care doresc să adopte singure și ai căror soți sunt bolnavi psihic, au un handicap mintal sau se găsesc într-una din situațiile prezentate anterior.

Reguli speciale:

- Două persoane nu pot adopta împreună, nici simultan și nici succesiv, cu excepția cazului în care sunt soț și soție;
- Nu poate fi adoptat copilul ai cărui părinți firești nu au împlinit 14 ani;
- Adoptatorul sau familia adoptatoare trebuie să îndeplinească garanțiile morale și condițiile materiale necesare creșterii, educării și dezvoltării armonioase a copilului;
- Adopția nu va putea fi încuviințată fără consimțământul copilului care a împlinit vârsta de 10 ani. Consimțământul la adopție al copilului care a împlinit vârsta de 10 ani se dă în fața instanței judecătorești, în faza încuviințării adopției.

Procedura adopției interne presupune următoarele 5 etape:

• Evaluarea adoptatorului sau a familiei adoptatoare în vederea obținerii atestatului;

• Eliberarea atestatului de familie sau persoană aptă să adopte;

• Potrivirea dintre copil și persoana ori familia adoptatoare;

• Încredințarea copilului în vederea adopției;

• Încuviințarea adopției.

F. Acțiuni privind filiația - art.408 - 440 Cod civil

Filiația față de tatăl din căsătorie se stabilește prin efectul prezumției de paternitate. Astfel, **copilul născut sau conceput în timpul căsătoriei** (de exemplu, înainte ca hotărârea de divorț să devină definitivă) este prezumat ca având drept tată pe soțul mamei. În ipoteza în care tatăl biologic al copilului este altul decât soțul mamei, se poate formula **acțiune în tăgada paternității.**

Aceasta poate fi introdusă de soțul mamei (în termen de 3 ani care curge fie de la data la care soțul a cunoscut că este prezumat tată al copilului, fie de la o dată ulterioară, când a aflat că prezumția nu corespunde realității), de tatăl biologic (oricând în timpul vieții tatălui biologic), de mamă (în termen de 3 ani de la data nașterii copilului), de copil (oricând în timpul vieții copilului). De asemenea, poate fi introdusă de moștenitorii soțului, ai mamei, ai copilului sau ai tatălui biologic, în termen de maxim 1 an de la data decesului titularului acțiunii.

Prin **acțiunea în contestarea filiației față de tatăl din căsătorie** orice persoană interesată poate cere instanței, oricând, să constate că nu sunt întrunite condițiile ca prezumția de paternitate să se aplice unui copil înregistrat în actele de stare civilă ca fiind născut din căsătorie.

Filiația față de tatăl din afara căsătoriei se stabilește prin recunoaștere sau hotărâre judecătorească, după caz. Dacă tatăl din afara căsătoriei nu îl recunoaște pe copil, se folosește **acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei**, care poate fi introdusă de mamă în numele copilului, chiar dacă mama este minoră, de către reprezentantul legal al copilului ori de copil. Acțiunea în stabilirea paternității poate fi pornită sau, după caz, continuată, și de moștenitorii copilului, poate fi introdusă împotriva pretinsului tată sau, în cazul decesului acestuia, împotriva moștenitorilor pretinsului tată. Acțiunea

poate fi introdusă oricând în timpul vieții copilului.

Contestarea filiației poate fi făcută de orice persoană interesată, oricând, în ipoteza în care filiația stabilită printr-un act de naștere nu este conformă cu posesia de stat. Filiația se dovedește în acest caz prin certificatul medical constatator al nașterii sau prin expertiză medico-legală de stabilire a filiației. Numai în subsidiar, în cazul lipsei certificatului sau imposibilității efectuării expertizei, se apelează la orice mijloc de probă.

Acțiunea în stabilirea filiației față de mamă poate fi introdusă în cazul în care, din orice motiv, dovada filiației față de mamă nu se poate stabili prin certificatul constatator al nașterii sau în cazul în care se contestă realitatea celor cuprinse în certificatul constatator al nașterii. Acțiunea poate fi introdusă oricând în timpul vieții copilului, de copil în mod direct sau prin reprezentant legal ori de moștenitorii copilului, împotriva pretinsei mame sau moștenitorilor acesteia. Dacă însă copilul a decedat înainte de a introduce acțiunea, moștenitorii lui pot să o introducă în termen de 1 an de la data decesului copilului.

G. Autoritatea părintească

Autoritatea părintească este ansamblul de drepturi și îndatoriri care privesc persoana și bunurile copilului și aparțin în mod egal ambilor părinți. Altfel spus, autoritatea părintească presupune o sumă de drepturi și îndatoriri ale părinților față de copiii lor.

Principiile autorității părintești sunt următoarele:

- Principiul exercitării autorității părintești numai în interesul superior al copilului;
- Principiul egalității părinților în exercitarea drepturilor și obligațiilor față de copiii lor;
- Principiul asocierii copilului la toate deciziile care

îl privesc, ținând cont de vârsta și de gradul său de maturitate;

- Principiul egalității copilului din afara căsătoriei cu cel din căsătorie și cu cel adoptat;
- Principiul independenței patrimoniale dintre părinți și copii.

Autoritatea părintească se exercită până la data când copilul dobândește capacitate deplină de exercițiu (la împlinirea vârstei de 18 ani, la data când minorul care a împlinit 16 ani se căsătorește ori la data când, pentru motive temeinice, instanța de tutelă îi recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exercițiu).

Regula este exercitarea în comun a autorității părintești de către ambii părinți.

Autoritatea părintească se exercită de un singur părinte numai dacă celălalt părinte este decedat, declarat mort prin hotărâre judecătorească, pus sub interdicție, decăzut din drepturile părintești sau dacă, din orice motiv, se află în neputința de a-și exprima voința.

H. Obligația de întreținere

Obligația legală de întreținere reprezintă îndatorirea impusă de lege unei persoane de a asigura altei persoane mijloacele necesare traiului, inclusiv satisfacerea nevoilor spirituale. Obligația de întreținere a părinților față de copiii lor minori impune părinților și îndatorirea de a le asigura copiilor mijloacele pentru educarea, învățătura și pregătirea lor profesională.

Obligația de întreținere există între soț și soție, rudele în linie dreaptă, între frați și surori, precum și între celelalte persoane anume prevăzute de lege [art. 516 cod civil]. Obligația de întreținere între rudele în linie dreaptă și între frați și surori

este aplicabilă și în cazul adopției. Obligația de întreținere există și între foștii soți [art. 398 Cod civil], dar nu trebuie confundată cu prestația compensatorie ori despăgubirile, acordate în ipoteze diferite.

Soțul care a contribuit la întreținerea copilului celuilalt soț este obligat să presteze întreținere copilului cât timp acesta este minor, însă numai dacă părinții săi firești au murit, sunt dispăruți ori sunt în nevoie [art. 517 alin.(1) Cod civil]. La rândul său, copilul devenit major poate fi obligat să dea întreținere celui care l-a întreținut astfel timp de 10 ani [art. 517 alin.(2) Cod civil].

Moștenitorii persoanei obligate la întreținerea unui minor sau care i-a asigurat întreținere fără a avea obligația legală sunt ținuți, în măsura valorii bunurilor moștenite, să continue întreținerea, dacă părinții minorului au murit, sunt dispăruți sau sunt în nevoie, însă numai cât timp cel întreținut este minor.

Obligația de întreținere dintre părinți și copii este reglementată de art. 499 și art. 525 Cod civil. Minorul care cere întreținere de la părinții săi se află în nevoie dacă nu se poate întreține din munca sa, chiar dacă ar avea bunuri. Cu toate acestea, în cazul în care părinții n-ar putea presta întreținerea fără a-și primejdui propria lor existență, instanța de tutelă poate încuviința ca întreținerea să se asigure prin valorificarea bunurilor pe care acesta le are, cu excepția celor de strictă necesitate.

Părinții sunt obligați să îl întrețină pe copilul devenit major (de regulă la 18 ani), dacă se află în continuarea studiilor, până la terminarea acestora, dar fără a depăși vârsta de 26 de ani.

Cuantumul întreținerii: întreținerea este datorată potrivit cu nevoia solicitantului și cu mijloacele materiale ale celui care o va plăti. În cazul întreținerii datorate de un părinte, valoarea maximă a acesteia este de ¼ pentru un copil, 1/3

pentru 2 copii și ½ pentru 3 sau mai mulți copii, raportându-se la venitul net (în mână) al celui care o va plăti, iar cuantumul total al întreținerii datorate copiilor plus întreținerea datorată altor persoane, potrivit legii, nu poate depăși ½ din venitul net al prestatorului întreținerii.

Pensia de întreținere poate fi stabilită sub forma unei sume fixe sau în cotă procentuală din venitul net lunar al celui care datorează întreținere. În cazul pensiei de întreținere stabilită în sumă fixă, aceasta se indexează de drept, trimestrial, în funcție de rata inflației.

Dacă se ivește o schimbare în ceea ce privește mijloacele celui care prestează întreținerea și nevoia celui care o primește, instanța de tutelă, potrivit împrejurărilor, poate mări sau micșora pensia de întreținere sau poate hotărî încetarea plății ei, în cadrul unei noi acțiuni.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: "TAEJ - Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar"

Codul proiectului: SIPOCA 454/cod MySMIS 2014+118765

Denumirea beneficiarului: Consiliul Superior al Magistraturii

Data publicării: decembrie 2022

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

9 786060 421320

Material distribuit gratuit

UNIUNEA EUROPEANĂ

POCA
Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale 2014-2020

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
CSM

www.poca.ro

DREPTURI CETĂȚENEȘTI

București • 2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ROMÂNIA. Consiliul Superior al Magistraturii
Drepturi cetăţeneşti / Consiliul Superior al Magistraturii. - Târgu Jiu: Măiastra, 2021

ISBN 978-606-042-161-0
34

CUPRINS

PRINCIPII ŞI DISPOZIŢII COMUNE 9

1. UNIVERSALITATEA 9
   Reglementarea legală 9
   Ce este Constituţia? 9
   Categorii de legi 9
   Forma legilor 9
   Promulgarea legilor 10
2. EGALITATEA ÎN FAŢA LEGII 10
   Reglementarea legală 10
   Egalitatea în faţa legii 10
   Situaţia de discriminare 10
   Sancţionarea victimizării 11
   Discriminarea între femei şi bărbaţi 11
3. CETĂŢENIA 11
   Reglementarea legală 11
   Cetăţenia 11
   Pierderea cetăţeniei 12
   Cetăţenia europeană 12
   Drepturile românilor de pretutindeni 12
   Obligaţiile românilor din străinătate 13
   Ieşirea cetăţenilor români minori din România 13
   Neînţelegerile dintre părinţi cu privire la ieşirea minorilor din ţară 15
   Informaţii utile străinilor din România 15
4. EXTRĂDAREA ŞI EXPULZAREA 16
5. IDENTITATEA 17
   Reglementarea legală 17
   Protecţia minorităţilor naţionale 17
   Carta europeană a limbilor regionale şi minoritare .. 17
6. TRATATELE INTERNAŢIONALE PRIVIND DREPTURILE OMULUI. 17
   Reglementarea legală 17
   Principalele reglementări internaţionale privind drepturile omului 18
7. ACCESUL LIBER LA JUSTIŢIE 18
   Reglementarea legală 18
   Cine realizează justiţia în România 19
   Rolul Curţii Constituţionale în România 19
   Avocatul Poporului 19
   Dreptul la un proces echitabil 20
   Justiţia 20

DREPTURILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI 21

1. DREPTUL LA VIAŢĂ ŞI LA INTEGRITATE FIZICĂ ŞI PSIHICĂ ...21

Reglementarea legală..... 21
Infracțiunea de tortură 21
Interzicerea torturii 22
Dreptul la integritate al persoanei 22
Ordinul de protecție..... 22
Clonarea umană 25
2. LIBERTATEA INDIVIDUALĂ..... 25
Reglementarea legală..... 25
Prezumția de nevinovăție 26
Dreptul la despăgubiri în caz de arestare nelegală 26
Percheziția domiciliară..... 26
3. DREPTUL LA APĂRARE 27
Reglementarea legală..... 27
Asistența juridică a suspectului sau a inculpatului... 27
Ajutorul public judiciar sub forma asistenței juridice prin avocat..... 27
Beneficiarii ajutorului public judiciar..... 27
Diferența între asistare și reprezentare prin avocat ... 28
4.LIBERA CIRCULAȚIE..... 29
Reglementarea legală..... 29
Emigrant vs. Imigrant..... 29
Migrarea..... 29
5.VIAȚA INTIMĂ, FAMILIALĂ ȘI PRIVATĂ..... 29
Reglementarea legală..... 29
Datele cu caracter personal..... 30
Dreptul la respectarea vieții private și de familie ... 30
Violarea vieții private 30
6. INVIOLABILITATEA DOMICILIULUI..... 31
Reglementarea legală..... 31
Diferența dintre domiciliu și reședință 31
Violarea de domiciliu 32
Violarea sediului profesional..... 32
7. SECRETUL CORESPONDENȚEI 32
Reglementarea legală..... 32
Violarea secretului corespondenței 33
Încălcarea securității datelor cu caracter special 33
8. LIBERTATEA CONȘTIINȚEI 33
Reglementarea legală..... 33
Libertatea credințelor religioase..... 34
Libertatea de gândire, de conștiință și de religie 34
9. LIBERTATEA DE EXPRIMARE 35
Reglementarea legală..... 35
Responsabilitatea transmiterii de informații 35
Libertatea presei 35

10. DREPTUL LA INFORMAȚIE 35
Reglementarea legală 35
Accesul liber la informații 36
Informațiile clasificate 36
Confidențialitatea surselor de informare 36
11. DREPTUL LA EDUCAȚIE 37
Reglementarea legală 37
Învățământul pentru persoanele aparținând minorităților naționale 37
Învățământul special 37
12. DREPTUL DE ACCES LA CULTURĂ 38
Reglementarea legală 38
Facilități fiscale 38
Protejarea patrimoniului cultural național mobil 38
13. DREPTUL LA OCROTIREA SĂNĂTĂȚII 39
Reglementarea legală 39
Primul ajutor de bază 39
Primul ajutor calificat 39
Prelevarea de organe 39
14. DREPTUL LA MEDIU SĂNĂTOS 40
Reglementarea legală 40
Protecția mediului prin acțiuni judiciare 40
Regimul deșeurilor 40
Protecția solului 40
15. DREPTUL DE VOT 41
Reglementarea legală 41
Dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European 41
Dreptul de a alege și de a fi ales în cadrul alegerilor locale 41
16. DREPTUL DE A FI ALES 41
Reglementarea legală 41
Act de identitate folosit la vot 42
17. DREPTUL DE ASOCIERE 42
Reglementarea legală 42
Constituirea unei asociații 43
Interdicții aplicabile asociaților 43
18. MUNCA ȘI PROTECȚIA SOCIALĂ A MUNCII 43
Reglementarea legală 43
Accidentul de muncă 44
Grupurile sensibile la riscuri profesionale 44
19. INTERZICEREA MUNCII FORȚATE 44
Reglementarea legală 44
Dreptul la preaviz în caz de concediere 45

Dreptul la grevă 45
20. DREPTUL LA GREVĂ 45
Reglementarea legală 45
Greva 46
21. DREPTUL DE PROPRIETATE PRIVATĂ 46
Reglementarea legală 46
Despăgubirea în cazul exproprierii 47
22. DREPTUL LA MOȘTENIRE 47
Reglementarea legală 47
Deschiderea moștenirii 47
Calitatea de moștenitor a soțului supraviețuitor 48
Rezerva succesorală 48
23. DREPTUL LA UN NIVEL DE TRAI DECENT 48
Reglementarea legală 48
Pensia de invaliditate 49
Pensia de urmaș 49
24. FAMILIA 49
Reglementarea legală 49
Drepturile copiilor din afara căsătoriei 49
Aspecte privind căsătoria 50
Dreptul la căsătorie 50
25.PROTECȚIA COPIILOR ȘI A TINERILOR 50
Reglementarea legală 50
Alocația de stat cuvenită minorilor 50
Sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale 50
26.PROTECȚIA PERSOANELOR CU HANDICAP 51
Reglementarea legală 51
Sprijinul acordat tinerilor 51
Asistentul personal profesionist 51
Orientarea profesională a persoanelor cu handicap 51
27. DREPTUL PERSOANEI VĂTĂMATE DE O AUTORITATE PUBLICĂ 52
Reglementarea legală 52
Dreptul la acțiune în fața instanței de contencios-administrativ 52
Despăgubiri în caz de eroare judiciară 52
28. RESTRÂNGEREA EXERCIȚIULUI UNOR DREPTURI SAU AL UNOR LIBERTĂȚI 53
Reglementarea legală 53
Îndatoriri constituționale 54
Limitarea folosirii restrângerii drepturilor 54
Întinderea și interpretarea drepturilor și principiilor 54

PRINCIPII ȘI DISPOZIȚII COMUNE

1. UNIVERSALITATEA

REGLEMENTAREA LEGALĂ

România este un stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenești, libera dezvoltare a personalității umane (...) sunt garantate (art.2 Constituție), iar suveranitatea aparține poporului român exercitată prin organe reprezentative sau în mod direct prin referendum.

Democrația conferă fundamentul autorității, iar într-un stat de drept cetățeanul este protejat de exercitarea arbitrară a acesteia. Caracterul social obligă statul român să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent (art. 47 alin. 1 Constituție).

CE ESTE CONSTITUȚIA?

Constituția reprezintă legea fundamentală a unui stat, în care sunt prevăzute atât principiile fundamentale de organizare a statului, cât și drepturile și obligațiile principale ale cetățenilor.

CATEGORII DE LEGI

Parlamentul adoptă legi constituționale (cele de revizuire a Constituției), legi organice și legi ordinare.

FORMA LEGILOR

Din punct de vedere al formei și conținutului, un act

normativ este elaborat cu respectarea unor reguli denumite norme de tehnică legislativă prevăzute de dispozițiile Legii nr. 24/2000, republicată.

PROMULGAREA LEGILOR

Promulgarea unei legi reprezintă procedura prin care președintele țării dispune publicarea și intrarea în vigoare a unei legi, după ce aceasta a fost votată de Parlament.

2. EGALITATEA ÎN FAȚA LEGII

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. Nimeni nu este mai presus de lege (art.16 din Constituție).

EGALITATEA ÎN FAȚA LEGII

Justiția se realizează în mod egal pentru toți cetățenii, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, opinie, apartenență politică, avere, origine ori condiție socială sau orice alte criterii care sunt considerate discriminatorii.

SITUAȚIA DE DISCRIMINARE

O persoană se poate considera discriminată când se află în situația de a fi exclusă, defavorizată, supusă unui tratament injust ori avantajată sau favorizată prin raportare la criterii precum rasă, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, sex, convingeri, orientare sexuală, naționalitate sau orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori aplicarea unui tratament preferențial.

SANCȚIONAREA VICTIMIZĂRII

Potrivit O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, victimizarea reprezintă orice tratament advers, venit ca reacție la o plângere sau la o acțiune în justiție cu privire la încălcarea principiului tratamentului egal și al nediscriminării.

DISCRIMINAREA ÎNTRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată, reglementează măsurile pentru promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați, în vederea eliminării tuturor formelor de discriminare bazate pe criteriul de sex, în toate sferele vieții publice din România.

Egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați reprezintă luarea în considerare a capacităților, nevoilor și aspirațiilor diferite ale persoanelor de sex masculin, respectiv feminin, și tratamentul egal al acestora.

ȘTIAȚI CĂ....

Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată, nu se aplică în cadrul cultelor religioase și nu aduce atingere vieții private a cetățenilor.

3. CETĂȚENIA

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Cetățenia română nu poate fi retrasă aceluia care a dobândit-o prin naștere. (art.5 din Constituție)

CETĂȚENIA

Cetățenia reprezintă legătura juridică și politică permanentă dintre o persoană fizică și un anumit stat, între

care există drepturi și obligații reciproce și care se poate dobândi fie prin naștere (situație în care copilul dobândește cetățenia părinților, indiferent de locul nașterii sale), fie prin naturalizare (situație în care copilul dobândește cetățenia statului pe teritoriul căruia se naște, indiferent de cetățenia părinților săi).

PIERDEREA CETĂȚENIEI

Cetățenia se poate pierde prin renunțare sau prin retragere (această din urmă situație apare, de regulă, ca fiind o sancțiune care se aplică în general, persoanei care a săvârșit fapte grave împotriva statului al cărui cetățean este sau care a obținut cetățenia în mod nelegal).

CETĂȚENIA EUROPEANĂ

Cetățenia europeană constă în dreptul acordat oricărei persoane care are cetățenia unui stat membru al Uniunii Europene, de a fi considerat cetățean al Uniunii, fără să fie nevoit să îndeplinească vreo formalitate în acest sens.

Cetățenii Uniunii Europene beneficiază de drepturile stabilite prin Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene și prin Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene[1].

DREPTURILE ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

Legea nr. 299/2007 privind sprijinul acordat românilor de pretutindeni, republicată, reglementează măsurile-cadru pe care autoritățile române sunt obligate să le adopte față de proprii cetățeni aflați în străinătate.

Această lege reglementează drepturile persoanelor care își asumă în mod liber identitatea culturală română, precum și îndatoririle autorităților competente din România în domeniul sprijinului acordat românilor de pretutindeni.

Potrivit art. 1 alin. 2 din Legea nr. 299/2007 privind

[1] www.eur-lex.europa.eu

sprijinul acordat românilor de pretutindeni, republicată, din categoria „românilor de pretutindeni" fac parte:

a) persoanele aparținând minorităților naționale, minorităților lingvistice sau grupurilor etnice autohtone române sau care aparțin filonului cultural și etnic românesc, existente în statele din vecinătatea României și alte state, care își asumă identitatea etnică, lingvistică și culturală română față de autoritățile române, indiferent de etnonimul folosit;

b) românii emigranți, fie că au păstrat sau nu cetățenia română, descendenții acestora, precum și cetățenii români cu domiciliul sau reședința în străinătate;

c) etnicii care se recunosc de origine română, aflați în afara granițelor țării, înregistrați ca altă minoritate în statul de reședință, care își asumă, prin autoidentificare, apartenența la spațiul cultural și identitar românesc.

OBLIGAȚIILE ROMÂNILOR DIN STRĂINĂTATE:

a) să respecte legislația României pe perioada șederii în străinătate;

b) să respecte legislația statului în care se află, precum și scopul pentru care i s-a acordat dreptul de intrare și de a rămâne pe teritoriul unui stat străin;

c) să depună toate diligențele pentru a acorda sprijin românilor aflați în dificultate pe teritoriul unui stat străin;

d) să informeze cea mai apropiată misiune diplomatică sau oficiu consular al României cu privire la situații importante, precum schimbări intervenite în starea civilă, informații despre români aflați în dificultate, infracțiuni săvârșite de români etc.

IEȘIREA CETĂȚENILOR ROMÂNI MINORI DIN ROMÂNIA

Ieșirea cetățenilor români minori din România se face cu respectarea dispozițiilor Legii nr. 248/2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate.

Organele poliției de frontieră permit ieșirea din România

a cetățenilor români minori numai însoțiți, cu acordul părinților ori al reprezentanților legali, în următoarele cazuri:

a) minorului care este titular al unui document de călătorie individual ori, după caz, al unei cărți de identitate/ cărți electronice de identitate și călătorește în străinătate însoțit de ambii părinți i se permite ieșirea în aceleași condiții și împreună cu aceștia;

b) minorului care este titular al unui document de călătorie individual ori, după caz, al unei cărți de identitate/ cărți electronice de identitate și călătorește în străinătate împreună cu unul dintre părinți i se permite ieșirea în aceleași condiții și împreună cu acesta numai dacă părintele însoțitor prezintă o declarație a celuilalt părinte din care să rezulte acordul acestuia cu privire la efectuarea de călătorii în străinătate, pentru o perioadă care să nu depășească 3 ani de la data întocmirii acesteia sau, după caz, face dovada decesului celuilalt părinte;

c) minorului care este titular al unui document de călătorie individual ori, după caz, al unei cărți de identitate/ cărți electronice de identitate și care călătorește în străinătate împreună cu unul dintre părinți i se permite ieșirea în aceleași condiții și împreună cu acesta, fără a mai fi necesară declarația celuilalt părinte, numai dacă părintele însoțitor face dovada faptului că i-a fost încredințat prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă și irevocabilă sau că exercită singur autoritatea părintească în temeiul unei hotărâri judecătorești rămase definitivă și irevocabilă ori în temeiul unei hotărâri judecătorești rămase definitivă pentru procesele începute cu data de 15 februarie 2013;

d) minorului care este titular al unui document de călătorie individual sau, după caz, al unei cărți de identitate/ cărți electronice de identitate și care călătorește însoțit de o altă persoană fizică majoră i se permite ieșirea în aceleași condiții și împreună cu aceasta numai dacă persoana însoțitoare prezintă o declarație a ambilor părinți sau, după

caz, a părintelui căruia i-a fost încredințat prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă și irevocabilă, a părintelui care exercită singur autoritatea părintească în temeiul unei hotărâri judecătorești rămase definitivă și irevocabilă ori în temeiul unei hotărâri judecătorești rămase definitivă pentru procesele începute cu data de 15 februarie 2013, a părintelui supraviețuitor sau a reprezentantului său legal, care să cuprindă acordul acestora cu privire la efectuarea de călătorii în străinătate, pentru o perioadă care să nu depășească 3 ani de la data întocmirii acesteia, precum și datele de identitate a însoțitorului respectiv.

NEÎNȚELEGERILE DINTRE PĂRINȚI CU PRIVIRE LA IEȘIREA MINORILOR DIN ȚARĂ

În situația în care există neînțelegeri între părinți cu privire la exprimarea acordului privind ieșirea minorului din țară sau în situația în care unul dintre părinți se află în imposibilitate de a-și exprima voința, cu anumite excepții, prevăzute de Legea nr. 248/2005, se permite ieșirea cetățenilor minori din România numai după ce se pronunță instanța de judecată cu privire la această neînțelegere dintre părinți, adoptând o măsură legală printr-o hotărâre definitivă.

INFORMAȚII UTILE STRĂINILOR DIN ROMÂNIA

Drepturile și obligațiile străinilor din România se regăsesc atât în Constituție, precum și în O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată.

Pentru informații referitoare la viză, străinii din România se pot adresa Centrului Național de Vize din cadrul Ministerului Afacerilor Externe[2].

Străinii din România pot cere recunoașterea statutului de refugiat, obținând drept de azil în România în condițiile

[2] Date de contact: str. Aleea Alexandru nr. 31, Sector 1, București, cod 011822 , Telefon: +40 21 431 11 00; +40 21 431 15 62; +40 21 319 21 08 ; +40 21 319 21 25 ; Fax: +40 21 319 68 62; E-mail: opinia_ta@mae.ro; website: www.mae.ro

Legii nr. 122/2006 privind azilul în România, adresându-se Oficiului Român pentru Imigrări din cadrul Inspectoratului General pentru Imigrări[3].

STIAȚI CĂ...

Persoana care a fost recunoscută ca refugiat sau căreia i s-a acordat protecție subsidiară este protejată împotriva expulzării, extrădării ori returnării din țara de origine sau în orice stat în care viața ori libertatea sa ar fi pusă în pericol sau în care ar fi supus la tortură, tratamente inumane ori degradante.

4. EXTRĂDAREA ȘI EXPULZAREA

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Cetățenii români nu pot fi extrădați sau expulzați din România.

Cetățenii străini și apatrizii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale la care România este parte, în condițiile legii și pe bază de reciprocitate.

Expulzarea sau extrădarea se hotărăște de justiție. (art. 19 din Constituție)

EXPULZAREA

Expulzarea este o măsură care se ia împotriva străinului sau apatridului care a săvârșit o infracțiune pe teritoriul României și care este forțat să părăsească teritoriul României.

EXTRĂDAREA

Extrădarea reprezintă o formă de cooperare între state, prin care este predată o persoană care se află pe teritoriul unui stat, către un alt stat pe teritoriul căruia se desfășoară o procedură penală față de această persoană și care implică prezența cetățeanului în acel stat.

[3] Date de contact: Strada Locotenent Colonel Constantin Marinescu 15A, București 061344, Telefon: 021 410 9940, website: igi.mai.gov.ro

5. IDENTITATEA

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

PROTECȚIA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Protecția minorităților naționale, a drepturilor și libertăților persoanelor aparținând acestora face parte integrantă din protecția internațională a drepturilor omului și, ca atare, constituie domeniul de cooperare internațională.

România a ratificat Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, încheiată la Strasbourg la 1.02.1995, prin adoptarea Legii nr. 33/1995.

CARTA EUROPEANĂ A LIMBILOR REGIONALE ȘI MINORITARE

Adoptarea de măsuri speciale în favoarea limbilor regionale sau minoritare, destinate să promoveze egalitatea între vorbitorii acestor limbi și restul populației ori urmărind să țină seama de situațiile lor specifice, nu este considerată ca un act de discriminare față de vorbitorii limbilor mai răspândite (art. 7 alin. 2 teza a II-a din Carta Europeană din 5 noiembrie 1992 a limbilor regionale sau minoritare ratificată de România prin Legea nr. 282/2007).

6. TRATATELE INTERNAȚIONALE PRIVIND DREPTURILE OMULUI

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile. (art. 20 din Constituție)

PRINCIPALELE REGLEMENTĂRI INTERNAȚIONALE PRIVIND DREPTURILE OMULUI

1. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și Protocoalele sale adiționale, încheiată la Roma la data de 04.11.1950 și ratificată prin Legea nr. 30/1994.
2. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene proclamată în mod oficial la 07.12.2000 în cadrul Consiliului European de la Nisa, care a fost modificată ulterior și proclamată pentru a doua oară la Strasbourg la 12.12.2007, iar la data de 01.12.2009, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, i s-a conferit aceeași forță juridică obligatorie ca aceea a tratatelor.
3. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, ratificat de România prin Decretul nr. 212/1974.
4. Pactul internațional cu privire la drepturile civile, ratificat de România prin Decretul nr. 212/1974.

7. ACCESUL LIBER LA JUSTIȚIE

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil. (art. 21 din Constituție)

CINE REALIZEAZĂ JUSTIȚIA ÎN ROMÂNIA

Justiția se realizează de Înalta Curte de Casație și Justiție și celelalte instanțe judecătorești, respectiv curțile de apel, tribunalele, tribunalele specializate și judecătoriile.

Înalta Curte de Casație si Justiție este instanța supremă din România, cu sediul în capitala țării și are competența de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești[4].

ROLUL CURȚII CONSTITUȚIONALE ÎN ROMÂNIA

Curtea Constituțională a României este garantul supremației Constituției, este independentă față de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției. Aceasta funcționează în baza Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată.

Curtea Constituțională din România asigură controlul legilor, al tratatelor internaționale, al regulamentelor Parlamentului și al ordonanțelor Guvernului, al căror conținut trebuie să respecte prevederile din Constituția României.

AVOCATUL POPORULUI

Avocatul Poporului este o instituție publică, autonomă și independentă, care primește și decide asupra petițiilor formulate de persoanele fizice lezate prin încălcarea drepturilor sau libertăților acestora de către autoritățile administrației publice și poate sesiza Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea legilor, înainte de promulgarea acestora.

În conformitate cu prevederile art. 10 din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatului Poporului, Avocatul Poporului este asistat de adjuncți, specializați pe următoarele domenii de activitate: drepturile omului, egalitate de șanse între bărbați și femei, culte religioase și minorități naționale; drepturile familiei,

[4] Date de contact: Str. Batiștei, nr. 25, sector 2, cod poștal 020934, București; www.scj.ro

tinerilor, pensionarilor, persoanelor cu handicap; apărarea, protecția și promovarea drepturilor copilului; armată, justiție, poliție, penitenciare; proprietate, muncă, protecție socială, impozite și taxe; prevenirea torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante în locurile de detenție, prin Mecanismul Național de Prevenire.[5]

De asemenea la nivelul Uniunii Europene funcționează Ombudsmanul European care investighează plângerile cu privire la cazuri de administrare defectuoasă de către instituțiile și organismele UE. Plângerile pot fi înaintate de cetățeni ai statelor membre sau de rezidenți pe teritoriul Uniunii ori de asociații și întreprinderi cu sediul în UE.[6]

DREPTUL LA UN PROCES ECHITABIL

Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. (art. 6 din C.E.D.O.)

JUSTIȚIA

Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. Orice persoană are posibilitatea de a fi consiliată, apărată și reprezentată. (art. 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene)

---

[5] Date de contact: București, strada George Vraca nr. 8, sector 1, Fax: 021/312.49.21, Telefon: 021/312.71.34, e-mail: petitii@avp.ro ; site: www.avpoporului.ro.

[6] Date de contact: Strasbourg F-67001, 1 avenue du President Robert Schuman, CS 30403, Tel: +333 88 17 23 13, Fax: +333 88 17 60 92, petitii: https://www.ombudsman.europa.eu/ro/contacts

DREPTURILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI

Cetățenii beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea (art. 15 din Constituție).

1. DREPTUL LA VIAȚĂ ȘI LA INTEGRITATE FIZICĂ ȘI PSIHICĂ

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant. Pedeapsa cu moartea este interzisă. (art. 22 din Constituție)

INFRACȚIUNEA DE TORTURĂ

Fapta funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau a altei persoane care acționează la instigarea sau cu consimțământul expres ori tacit al acestuia de a provoca unei persoane puternice suferințe fizice ori psihice:

a) în scopul de a obține de la această persoană sau de la o terță persoană informații sau declarații;

b) în scopul pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis;

c) în scopul de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terțe persoane;

d) pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare.

Nicio împrejurare excepțională, oricare ar fi ea, fie că este vorba de stare de război sau de amenințări cu războiul, de instabilitate politică internă sau de orice altă stare de

excepție, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura. De asemenea, nu poate fi invocat ordinul superiorului ori al unei autorități publice.

Nu constituie tortură durerea sau suferințele ce rezultă exclusiv din sancțiuni legale și care sunt inerente acestor sancțiuni sau sunt ocazionate de ele. (art. 282 din Codul penal)

INTERZICEREA TORTURII

Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante. (art.3 din C.E.D.O.)

DREPTUL LA INTEGRITATE AL PERSOANEI

Orice persoană are dreptul la integritate fizică și psihică. În domeniile medicinei și biologiei trebuie respectate în special:

a) consimțământul liber și în cunoștință de cauză al persoanei interesate, în conformitate cu procedurile prevăzute de lege;

b) interzicerea practicilor de eugenie, în special a celor care au drept scop selecția persoanelor;

c) interzicerea utilizării corpului uman și a părților sale, ca atare, ca sursă de profit;

d) interzicerea clonării ființelor umane în scopul reproducerii. (art. 3 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene).

ORDINUL DE PROTECȚIE

Ordinul de protecție reprezintă un act juridic emis de o instanță judecătorească în scopul înlăturării unei stări de pericol pentru victima violenței în familie și care presupune adoptarea uneia sau a mai multor măsuri de protecție a victimei precum:

a) evacuarea temporară a agresorului din locuința familiei, indiferent dacă acesta este titularul dreptului de proprietate;

b) reintegrarea victimei și, după caz, a copiilor, în locuința familiei;

c) limitarea dreptului de folosință al agresorului numai asupra unei părți a locuinței comune atunci când aceasta poate fi astfel partajată încât agresorul să nu vină în contact cu victima;

d) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, față de copiii acesteia sau față de alte rude ale acesteia ori față de reședința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;

e) interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități sau zone determinate pe care persoana protejată le frecventează ori le vizitează periodic;

f) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima;

g) obligarea agresorului de a preda poliției armele deținute;

h) încredințarea copiilor minori sau stabilirea reședinței acestora.

Prin aceeași hotărâre, instanța poate dispune și suportarea de către agresor a chiriei și/sau a întreținerii pentru locuința temporară unde victima, copiii minori sau alți membri de familie locuiesc ori urmează să locuiască din cauza imposibilității de a rămâne în locuința familială.

Instanța poate dispune și obligarea agresorului de a urma consiliere psihologică, psihoterapie sau poate recomanda luarea unor măsuri de control, efectuarea unui tratament ori a unor forme de îngrijire, în special în scopul dezintoxicării. (Legea nr.217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice)

Ordinul de protecție provizoriu se emite de către polițiștii care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, constată că există un risc iminent ca viața, integritatea fizică ori libertatea unei persoane să fie pusă în pericol printr-un act de violență domestică.

Polițiștii constată existența riscului iminent pe baza

evaluării situației de fapt care rezultă din probele obținute și formularul de evaluare a riscului.

În cazul în care, ca urmare a evaluării situației de fapt, se constată că nu sunt întrunite condițiile pentru emiterea ordinului de protecție provizoriu, polițiștii au obligația de a informa persoanele care susțin că sunt victime ale violenței domestice cu privire la posibilitatea formulării unei cereri pentru emiterea unui ordin de protecție de către instanță.

Prin ordinul de protecție provizoriu emis de polițist se dispun, pentru o perioadă de 5 zile, una ori mai multe măsuri de protecție:

- evacuarea temporară a agresorului din locuința comună, indiferent dacă acesta este titularul dreptului de proprietate;
- reintegrarea victimei și, după caz, a copiilor în locuința comună;
- obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, față de membrii familiei acesteia, ori față de reședința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;
- obligarea agresorului de a preda poliției armele deținute.

Ordinul de protecție provizoriu se comunică agresorului și victimei și va cuprinde mențiunea că încălcarea oricăreia dintre măsurile dispuse constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an.

Ordinul de protecție provizoriu se înaintează de către unitatea de poliție din care face parte polițistul care l-a emis, pentru confirmare, parchetului de pe lângă judecătoria competentă în a cărei rază teritorială a fost emis, în termen de 24 de ore de la data emiterii. Procurorul de la parchetul competent decide cu privire la necesitatea menținerii măsurilor de protecție dispuse de organul de poliție în termen de 48 de ore de la emiterea ordinului de protecție provizoriu.

În cazul în care constată că nu mai este necesară menținerea măsurilor de protecție dispuse, procurorul poate

dispune motivat încetarea măsurilor de protecție, cu menționarea momentului de la care acestea încetează. Dacă procurorul confirmă necesitatea menținerii măsurilor de protecție dispuse de organul de poliție prin ordinul de protecție provizoriu, va aplica o rezoluție cu caracter administrativ pe exemplarul original al acestuia.

Procurorul va înainta apoi ordinul de protecție provizoriu (OPP cu o durată de 5 zile), însoțit de documentele care au stat la baza emiterii și confirmării acestuia, judecătoriei competente în a cărei rază teritorială a fost emis, însoțit de o cerere pentru emiterea ordinului de protecție (OP cu o durată de maxim 6 luni). Durata inițială (de 5 zile) pentru care a fost dispus OPP se prelungește, de drept, cu durata necesară îndeplinirii procedurii judiciare de emitere a ordinului de protecție OP, cu informarea agresorului despre acest fapt.

Ordinul de protecție provizoriu (OPP) poate fi contestat la instanța de judecată competentă în termen de 48 de ore de la comunicare.

CLONAREA UMANĂ

Clonarea umană reprezintă obținerea uneia sau a mai multor ființe umane care sunt identice genetic cu o altă ființă umană și este interzisă în România.

ȘTIAȚI CĂ...

Pedeapsa capitală în România a fost abolită prin Decretul-lege nr.6 din 07.01.1990, abolire reconfirmată de Constituția României din 1991.

2. LIBERTATEA INDIVIDUALĂ

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

Reținerea nu poate depăși 24 de ore. (art. 23 din Constituție)

PREZUMȚIA DE NEVINOVĂȚIE

Orice persoană este considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției sale printr-o hotărâre penală definitivă, hotărâre emisă de o instanță de judecată imparțială, independentă și constituită în mod legal.

După administrarea probelor adunate atât în favoarea, cât și în defavoarea inculpatului de către organele judiciare, propuse de avocat, de procuror, dar și de către inculpat, după admiterea lor de către judecătorul care soluționează procesul, orice îndoială în formarea convingerii instanței de judecată se interpretează în favoarea suspectului sau inculpatului.

DREPTUL LA DESPĂGUBIRI ÎN CAZ DE ARESTARE NELEGALĂ

Orice persoană față de care s-a dispus în mod nelegal, în cursul procesului penal, o măsură privativă de libertate are dreptul la repararea pagubei suferite, în condițiile prevăzute de lege, sens în care se poate adresa instanței de judecată solicitând plata despăgubirilor materiale sau morale pentru prejudiciul suferit ca urmare a arestării sale nelegale.

PERCHEZIȚIA DOMICILIARĂ

Organul judiciar care efectuează percheziția are dreptul să deschidă, prin folosirea forței, încăperile, spațiile, mobilierul și alte obiecte în care s-ar putea găsi obiectele, înscrisurile, urmele infracțiunii sau persoanele căutate, în cazul în care posesorul acestora nu este prezent sau nu dorește să le deschidă de bunăvoie. La deschiderea acestora, organele judiciare ce efectuează percheziția trebuie să evite daunele nejustificate. (art. 159 alin. 12 C.pr.pen.)

ȘTIAȚI CĂ...

Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauțiune, valoarea cauțiunii fiind de cel puțin 1000 lei și se determină în raport de gravitatea acuzației, situația materială și obligațiile legale ale inculpatului.

3. DREPTUL LA APĂRARE

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Dreptul la apărare este garantat.

În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. (art. 24 din Constituție)

ASISTENȚA JURIDICĂ A SUSPECTULUI SAU A INCULPATULUI

Persoana reținută sau arestată are dreptul să ia contact cu avocatul său, asigurându-i-se confidențialitatea comunicărilor, cu respectarea măsurilor necesare de supraveghere vizuală, de pază si securitate, fără să fie interceptată sau înregistrată convorbirea dintre ei. Probele obținute cu încălcarea acestei prevederi legale se exclud.

AJUTORUL PUBLIC JUDICIAR SUB FORMA ASISTENȚEI JURIDICE PRIN AVOCAT

Ajutorul public judiciar sub forma asistenței juridice prin avocat este reglementat de OUG nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă și privește plata onorariului avocatului care reprezintă, apără sau asistă o parte dintr-un proces.

BENEFICIARII AJUTORULUI PUBLIC JUDICIAR

Beneficiază de ajutor public judiciar persoanele al căror venit mediu net lunar pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, se situează sub nivelul

de 300 lei. În acest caz, sumele care constituie ajutor public judiciar se avansează în întregime de către stat. Dacă venitul mediu net lunar pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, se situează sub nivelul de 600 lei, sumele de bani care constituie ajutor public judiciar se avansează de către stat în proporție de 50%.

Ajutorul public judiciar se poate acorda și în alte situații, proporțional cu nevoile solicitantului, în cazul în care costurile certe sau estimate ale procesului sunt de natură să îi limiteze accesul efectiv la justiție, inclusiv din cauza diferențelor de cost al vieții dintre statul membru în care acesta își are domiciliul sau reședința obișnuită și cel din România. (O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar)

DIFERENȚA ÎNTRE ASISTARE ȘI REPREZENTARE PRIN AVOCAT

Asistarea reprezintă situația în care o parte dintr-un proces beneficiază de serviciile unui avocat, partea fiind prezentă în sala de judecată alături de avocatul care îi reprezintă interesele în acel proces.

Reprezentarea constituie situația în care o parte dintr-un proces beneficiază de serviciile unui avocat, fără ca partea să fie prezentă în sala de judecată alături de avocatul care îi reprezintă interesele în acel proces, avocatul susținându-și pledoaria chiar dacă partea sau clientul său lipsește de la proces.

ȘTIAȚI CĂ...

Tabloul Național al Avocaților din România este o aplicație informatică unde pot fi găsite informații referitoare la nume, statut și date de contact ale avocaților din cadrul Barourilor care sunt membre în cadrul Uniunii Naționale a Barourilor din România[7].

[7] Aplicație disponibilă pe website-ul www.unbr.ro.

4.LIBERA CIRCULAȚIE

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Dreptul la libera circulație în țară și în străinătate este garantat, iar legea stabilește condițiile exercitării acestui drept.

Fiecărui cetățean îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a emigra, precum și de a reveni în țară. (art. 25 din Constituție)

EMIGRANT vs. IMIGRANT

Emigrarea reprezintă procesul de părăsire a țării în care s-a născut o persoană, pentru a locui într-o altă țară pentru o perioadă de timp limitată sau în mod definitiv.

Imigrarea reprezintă procesul prin care o persoană își stabilește domiciliul sau reședința într-o țară străină, alta decât cea în care s-a născut.

MIGRAREA

Migrarea reprezintă procesul prin care o persoană își schimbă domiciliul din loc în loc, dintr-o țară în alta, fără a avea intenția de a-și stabili domiciliul în mod definitiv într-o anumită țară.

ȘTIAȚI CĂ...

Viza de tranzit reprezintă documentul care conferă dreptul unui străin de a tranzita teritoriul României, fără ca acest tranzit să depășească o perioadă de 5 zile.

5.VIAȚA INTIMĂ, FAMILIALĂ ȘI PRIVATĂ

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată.

Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri. (art.26 din Constituție)

DATELE CU CARACTER PERSONAL

Datele cu caracter personal reprezintă orice informații referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă (adică acea persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în mod particular prin referire la un număr de identificare ori la unul sau la mai mulți factori specifici identității sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale).

DREPTUL LA RESPECTAREA VIEȚII PRIVATE ȘI DE FAMILIE

Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora. (art. 8 din C.E.D.O.)

VIOLAREA VIEȚII PRIVATE

Atingerea adusă vieții private, fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane care se află într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta sau a unei convorbiri private se pedepsește cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă. (art.226 alin.1 Codul Penal)

Divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1), către o altă persoană sau către public, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. (art. 226 alin. 2 din Codul Penal)

ȘTIAȚI CĂ...

Divulgarea secretului profesional reprezintă o infracțiune care aduce atingere vieții private, fiind reglementată de art. 227 din Codul penal.

6. INVIOLABILITATEA DOMICILIULUI

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Domiciliul și reședința sunt inviolabile.

Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul ori în reședința unei persoane fără învoirea acesteia.

De la prevederile alineatului (1) al articolului 27 din Constituție se poate deroga prin lege pentru următoarele situații:

a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătorești;

b) înlăturarea unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;

c) apărarea securității naționale sau a ordinii publice;

d) prevenirea răspândirii unei epidemii.

Percheziția se dispune de judecător și se efectuează în condițiile și în formele prevăzute de lege. Perchezițiile în timpul nopții sunt interzise, în afară de cazul infracțiunilor flagrante. (art. 27 din Constituție)

DIFERENȚA DINTRE DOMICILIU ȘI REȘEDINȚĂ

Domiciliul unei persoane fizice reprezintă locuința principală sau permanentă pe care aceasta o declară la Serviciul de Evidență a Populației odată cu obținerea actului de identitate. Reședința persoanei fizice reprezintă locuința secundară sau temporară a acesteia și este considerată domiciliu când acesta din urmă nu este cunoscut.

În lipsa cunoașterii unei reședințe, persoana fizică este considerată că domiciliază la locul ultimului domiciliu, iar dacă acesta nu se cunoaște, la locul unde acea persoană se găsește.

VIOLAREA DE DOMICILIU

Violarea de domiciliu reprezintă pătrunderea fără drept, în orice mod, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea, fără consimțământul persoanei care le folosește, ori refuzul de a le părăsi la cererea acesteia, faptă care se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. (art. 224 alin. 1 din Codul penal)

În cazul în care fapta este săvârșită de o persoană înarmată, în timpul nopții ori prin folosire de calități mincinoase, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda. (art. 224 alin. 2 din Codul penal)

VIOLAREA SEDIULUI PROFESIONAL

Violarea sediului profesional reprezintă pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională ori refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite, faptă care se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. (art. 225 alin. 1 din Codul penal)

În cazul în care fapta este săvârșită de o persoană înarmată, în timpul nopții ori prin folosire de calități mincinoase, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda. (art. 225 alin. 2 din Codul penal)

ȘTIAȚI CĂ...

Sunt întrunite trăsăturile esențiale ale infracțiunii de violare de domiciliu și în situația în care o persoană pătrunde, fără drept, în locuința unei persoane care deține imobilul în calitate de chiriaș.

7. SECRETUL CORESPONDENȚEI

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace

legale de comunicare este inviolabil. (art.28 din Constituție)

VIOLAREA SECRETULUI CORESPONDENȚEI

Violarea secretului corespondenței este definită ca fiind deschiderea, sustragerea, distrugerea sau reținerea, fără drept, a unei corespondențe adresate altuia, precum și divulgarea fără drept a conținutului unei asemenea corespondențe, chiar atunci când aceasta a fost trimisă deschisă ori a fost deschisă din greșeală și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă. (art. 302 alin. 1 din Cod penal)

ÎNCĂLCAREA SECURITĂȚII DATELOR CU CARACTER SPECIAL

Reprezintă încalcarea securității datelor cu caracter special în sensul Legii nr. 363/2018 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, descoperirii, cercetării, urmăririi penale și combaterii infracțiunilor sau al executării pedepselor, măsurilor educative și de siguranță, precum și privind libera circulație a acestor date, orice eveniment, acțiune sau inacțiune ce poate provoca o încălcare a securității, care duce, în mod accidental sau ilegal, la distrugerea, pierderea, modificarea, divulgarea neautorizată sau accesul neautorizat la datele cu caracter personal transmise, stocate sau prelucrate în alt mod.

ȘTIAȚI CĂ...

Orice persoană care a suferit un prejudiciu în urma unei prelucrări de date cu caracter personal, efectuată ilegal, se poate adresa instanței competente pentru repararea prejudiciului.

8. LIBERTATEA CONȘTIINȚEI

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea

credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale. Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc. (art. 29 din Constituție).

LIBERTATEA CREDINȚELOR RELIGIOASE

Libertatea religioasă reprezintă dreptul oricărei persoane de a avea sau de a adopta o religie, de a și-o manifesta în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin practicile și ritualurile specifice cultului, inclusiv prin educație religioasă, incluzând și libertatea de a-și păstra sau schimba credința religioasă.

Libertatea de a-și manifesta credința religioasă nu poate face obiectul altor restrângeri decât al celor care sunt prevăzute de lege și constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. (art. 2 din Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor).

LIBERTATEA DE GÂNDIRE, DE CONȘTIINȚĂ ȘI DE RELIGIE

Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerile, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor. (art. 9 din C.E.D.O.)

ȘTIAȚI CĂ...

În România sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de defăimare și învrăjbire religioasă, precum și ofensa publică adusă simbolurilor religioase. (Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor)

9. LIBERTATEA DE EXPRIMARE

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. Cenzura de orice fel este interzisă.

Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații. (art. 30 din Constituție)

RESPONSABILITATEA TRANSMITERII DE INFORMAȚII

Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. (art. 30 alin. 8 din Constituție)

LIBERTATEA PRESEI

Libertatea presei presupune ca desfășurarea activităților specifice de strângere si transmitere a informațiilor de interes public către cetățeni prin intermediul canalelor de mass-media, să se efectueze fără nicio intervenție.

ȘTIAȚI CĂ...

Dreptul la libertate de exprimare include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei, fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. (art. 10 din C.E.D.O.)

10. DREPTUL LA INFORMAȚIE

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit. (art. 31 din Constituție)

ACCESUL LIBER LA INFORMAȚII

Persoanele care efectuează studii și cercetări în folos propriu sau în interes de serviciu au acces la fondul documentaristic al autorității sau al instituției publice pe baza solicitării personale, în condițiile legii. (art. 11 din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public).

INFORMAȚIILE CLASIFICATE

Informațiile clasificate sunt definite în Legea nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate și reprezintă informațiile, datele, documentele de interes pentru securitatea națională, care, datorită nivelurilor de importanță și consecințelor care s-ar produce ca urmare a dezvăluirii sau diseminării neautorizate, trebuie să fie protejate.

CONFIDENȚIALITATEA SURSELOR DE INFORMARE

Orice jurnalist sau realizator de programe este liber să nu dezvăluie date de natură să identifice sursa informațiilor obținute în legătură directă cu activitatea sa profesională.

Se consideră date de natură să identifice o sursă următoarele:

a) numele și datele personale, precum și vocea sau imaginea unei surse;

b) circumstanțele concrete ale obținerii informațiilor de către jurnalist;

c) partea nepublicată a informației furnizate de sursa jurnalistului;

d) datele cu caracter personal ale jurnalistului sau radiodifuzorului, legate de activitatea pentru obținerea informațiilor difuzate. (art. 7 din Legea audiovizualului nr. 504/2002)

11. DREPTUL LA EDUCAȚIE

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Învățământul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acordă burse sociale de studii copiilor și tinerilor proveniți din familii defavorizate și celor instituționalizați, în condițiile legii. (art. 32 din Constituție)

ÎNVĂȚĂMÂNTUL PENTRU PERSOANELE APARȚINÂND MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, la toate nivelurile, tipurile și formele de învățământ preuniversitar, în condițiile legii. Elevii care, în localitatea de domiciliu, nu au posibilitatea de a învăța în limba lor maternă sunt sprijiniți prin decontul transportului la cea mai apropiată școală cu predare în limba maternă sau primesc cazare și masă gratuite în internatul unității de învățământ cu predare în limba maternă. (Legea educației naționale nr. 1/2011)

ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL

Pentru copiii, elevii și tinerii cu boli cronice sau cu boli care necesită perioade de spitalizare mai mari de 4 săptămâni se organizează, după caz, grupe sau clase în cadrul unității sanitare în care aceștia sunt internați.

Pentru copiii, elevii și tinerii care, din motive medicale sau din cauza unei dizabilități, sunt nedeplasabili, se organizează școlarizare la domiciliu, pe o perioadă determinată. (Legea educației naționale nr. 1/2011)

ȘTIAȚI CĂ...

În România, învățământul constituie prioritate națională.

12. DREPTUL DE ACCES LA CULTURĂ

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Statul trebuie să asigure păstrarea identității spirituale, sprijinirea culturii naționale, stimularea artelor, protejarea și conservarea moștenirii culturale, dezvoltarea creativității contemporane, promovarea valorilor culturale și artistice ale României în lume. (art. 33 alin. 3 din Constituție)

FACILITĂȚI FISCALE

Sumele alocate de persoanele fizice și juridice de drept privat, pentru asigurarea bunurilor mobile clasate în categoria Tezaur, sunt deductibile din impozitul pe profit sau, după caz, din impozitul pe venit. (Legea nr.311/2003 a muzeelor și a colecțiilor publice)

PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL MOBIL

Persoanele fizice și juridice care dețin cu orice titlu bunuri culturale mobile clasate beneficiază de consultanță gratuită din partea instituțiilor specializate, în scopul păstrării, conservării și punerii în valoare a acestor bunuri. (art.24 din Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil)

ȘTIAȚI CĂ...

Este interzisă topirea sau modificarea, sub orice formă, a bunurilor culturale mobile clasate, care sunt deținute cu orice titlu de Banca Națională a României, de Monetăria Statului sau de celelalte bănci.

13. DREPTUL LA OCROTIREA SĂNĂTĂȚII

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.

Statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei și a sănătății publice. (art. 34 din Constituție)

PRIMUL AJUTOR DE BAZĂ

Acordarea primului ajutor de bază, fără echipamente specifice, se efectuează de orice persoană instruită în acest sens sau de persoane fără instruire prealabilă acționând la indicațiile personalului specializat din cadrul dispeceratelor medicale de urgență sau al serviciilor de urgență prespitalicească de tip SMURD și serviciului de ambulanță județean sau al municipiului București, având ca scop prevenirea complicațiilor și salvarea vieții până la sosirea unui echipaj de intervenție.

PRIMUL AJUTOR CALIFICAT

Acordarea primului ajutor calificat este organizată astfel încât timpul maxim de sosire la locul intervenției de la apelul de urgență să nu depășească:

a) 8 minute, pentru echipajele de prim ajutor calificat, în zonele urbane, la cel puțin 90% din cazurile de urgență;

b) 12 minute, pentru echipajele de prim ajutor calificat, în zonele rurale, la cel puțin 75% din cazurile de urgență. (Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății)

PRELEVAREA DE ORGANE

Prelevarea de organe, țesuturi și celule de origine umană, în scop terapeutic, se poate efectua de la persoane majore în viață, având capacitate de exercițiu deplină, după obținerea consimțământului informat, scris, liber, prealabil și expres al acestora. Se interzice prelevarea de organe, țesuturi și celule de la persoane fără discernământ.

ȘTIAȚI CĂ...

Organizarea sau efectuarea prelevării de organe, țesuturi ori celule de origine umană pentru transplant, în scopul obținerii unui folos material pentru donator sau organizator, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.

14. DREPTUL LA MEDIU SĂNĂTOS

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Statul recunoaște dreptul oricărei persoane la un mediu înconjurător sănătos și echilibrat ecologic. (art.35 din Constituție)

PROTECȚIA MEDIULUI PRIN ACȚIUNI JUDICIARE

Organizațiile neguvernamentale care promovează protecția mediului au drept la acțiune în justiție în probleme de mediu, având calitate procesuală activă în litigiile care au ca obiect protecția mediului. (art. 20 din OUG nr. 195/2005 privind protecția mediului)

REGIMUL DEȘEURILOR

Introducerea pe teritoriul României a deșeurilor de orice natură, în scopul eliminării acestora, este interzisă.

Introducerea pe teritoriul României a deșeurilor, în scopul recuperării, se realizează în baza reglementărilor specifice în domeniu, cu aprobarea Guvernului, în conformitate cu prevederile Tratatului privind aderarea României la Uniunea Europeană, ratificat prin Legea nr. 157/2005. (art. 32 din OUG nr. 195/2005 privind protecția mediului)

PROTECȚIA SOLULUI

Protecția solului, a subsolului și a ecosistemelor terestre, prin măsuri adecvate de gospodărire, conservare, organizare și amenajare a teritoriului, este obligatorie pentru

toți deținătorii, cu orice titlu. (art. 65 din OUG nr. 195/2005 privind protecția mediului)

15. DREPTUL DE VOT

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv. Nu au drept de vot debilii sau alienații mintal, pușii sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale. (art. 36 din Constituție)

DREPTUL DE A ALEGE ȘI DE A FI ALES ÎN PARLAMENTUL EUROPEAN

Orice cetățean al Uniunii are dreptul de a alege și de a fi ales în cadrul alegerilor pentru Parlamentul European, în statul membru în care acesta își are reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat. Membrii Parlamentului European sunt aleși prin vot universal direct, liber și secret. (art. 39 din Carta D.F.U.E.)

DREPTUL DE A ALEGE ȘI DE A FI ALES ÎN CADRUL ALEGERILOR LOCALE

Orice cetățean al Uniunii are dreptul de a alege și de a fi ales în cadrul alegerilor locale în statul membru în care acesta își are reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat. (art. 40 din Carta D.F.U.E.)

16. DREPTUL DE A FI ALES

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în articolul 16 alineatul (3) din Constituție, dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3) din Constituție.

Candidații trebuie să fi împlinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Camera Deputaților sau în organele administrației publice locale, vârsta de cel puțin 33 de ani pentru a fi aleși în Senat și vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României. (art. 37 din Constituție)

ACT DE IDENTITATE FOLOSIT LA VOT

Prin act de identitate, în sensul Legii nr. 115/2015 privind alegerea autorităților administrației publice locale, se înțelege cartea de identitate, cartea electronică de identitate, cartea de identitate provizorie, buletinul de identitate ori pașaportul diplomatic, pașaportul diplomatic electronic, pașaportul de serviciu, pașaportul de serviciu electronic, în cazul elevilor din școlile militare, carnetul de serviciu militar, valabile în ziua votării.

Cetățenii Uniunii Europene își pot exercita dreptul de vot pe baza oricărui document valabil care le atestă identitatea. (art. 17 din Legea nr. 115/2015 privind alegerea autorităților administrației publice locale)

ȘTIAȚI CĂ...

În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii români au dreptul de a alege și de a fi aleși în Parlamentul European. (art. 38 din Constituție)

17. DREPTUL DE ASOCIERE

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere.

Partidele sau organizațiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității

sau a independenței României sunt neconstituționale. (art. 40 din Constituție)

CONSTITUIREA UNEI ASOCIAȚII

Asociația dobândește personalitate juridică prin înscrierea în Registrul asociațiilor și fundațiilor aflat la grefa judecătoriei în a carei circumscripție își are sediul. (art. 5 din O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații)

INTERDICȚII APLICABILE ASOCIAȚILOR

Asociatul care, într-o anumită problemă supusă hotărârii adunării generale, este interesat personal sau prin soțul său, ascendenții sau descendenții săi, rudele în linie colaterală sau afinii săi până la gradul al patrulea inclusiv nu va putea lua parte la deliberare și nici la vot. (art. 22 din O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații)

STIAȚI CĂ...

Asociațiile cu caracter secret sunt interzise în România prin Constituție.

18. MUNCA ȘI PROTECȚIA SOCIALĂ A MUNCII

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Salariații au dreptul la măsuri de protecție socială. Acestea privesc securitatea și sănătatea salariaților, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe țară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale, formarea profesională, precum și alte situații specifice, stabilite prin lege. (art. 41 din Constituție)

ALIMENTAȚIA DE PROTECȚIE

Alimentația de protecție se acordă în mod obligatoriu și gratuit de către angajatori persoanelor care lucrează în

condiții de muncă ce impun acest lucru și se stabilește prin contractul colectiv de muncă și/sau contractul individual de muncă. (art. 14 din Legea nr. 319/2006 privind securitatea și sănătatea în muncă)

ACCIDENTUL DE MUNCĂ

Accidentul de muncă reprezintă vătămarea violentă a organismului, precum și intoxicația acută profesională, care au loc în timpul procesului de muncă sau în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu și care provoacă incapacitate temporară de muncă de cel puțin 3 zile calendaristice, invaliditate ori deces și se deosebește de accidentul ușor, acesta din urmă presupunând incapacitate de muncă pentru o perioadă mai mică de 3 zile.

GRUPURILE SENSIBILE LA RISCURI PROFESIONALE

Grupurile sensibile la riscuri specifice sunt femeile gravide, lehuzele sau femeile care alăptează, tinerii, precum și persoanele cu dizabilități, cărora trebuie să li se asigure măsuri de supraveghere corespunzătoare.

ȘTIAȚI CĂ...

OUG nr. 96/2003 privind protecția maternității la locurile de muncă prevede obligativitatea efectuării concediul postnatal obligatoriu de 42 de zile de către salariata mamă.

19. INTERZICEREA MUNCII FORȚATE

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Munca forțată este interzisă. Nu constituie muncă forțată:

a) activitățile pentru îndeplinirea îndatoririlor militare,

precum și cele desfășurate, potrivit legii, în locul acestora, din motive religioase sau de conștiință;

b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;

c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale stabilite de lege. (art. 42 din Constituție)

DREPTUL LA PREAVIZ ÎN CAZ DE CONCEDIERE

Dreptul la preaviz reprezintă o facilitate legală acordată angajatului, în beneficiul acestuia, care va avea la dispoziție un termen de 20 de zile de la data concedierii pentru a-și căuta un nou loc de muncă, fără ca în acest interval de timp să îi înceteze contractul de muncă.

DREPTUL LA GREVĂ

Prin grevă se înțelege orice formă de încetare colectivă și voluntară a lucrului într-o unitate. Grevele pot fi de avertisment, de solidaritate și propriu-zise. (Legea nr. 62/2011 a dialogului social Rep.)

ȘTIAȚI CĂ...

Organizațiile sindicale nu pot desfășura în România activități cu caracter politic.

20. DREPTUL LA GREVĂ

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Salariații au dreptul la grevă pentru apărarea intereselor profesionale, economice și sociale.

Legea stabilește condițiile și limitele exercitării acestui drept, precum și garanțiile necesare asigurării serviciilor esențiale pentru societate. (art. 43 din Constituție)

GREVA

Grevele pot fi de avertisment, de solidaritate și propriu-zise.

Greva de avertisment nu poate avea o durată mai mare de două ore, dacă se face cu încetarea lucrului și trebuie, în toate cazurile, să preceadă cu cel puțin două zile lucrătoare greva propriu-zisă.

Greva de solidaritate poate fi declarată în vederea susținerii revendicărilor formulate de angajații din alte unități aparținând aceluiași grup de unități sau sector de activitate.

Greva de solidaritate nu poate avea o durată mai mare de o zi lucrătoare și trebuie anunțată în scris conducerii unității cu cel puțin două zile lucrătoare înainte de data încetării lucrului. (Legea nr. 62/2011 a dialogului social)

STIAȚI CĂ...

Niciun salariat nu poate fi constrâns să participe sau să nu participe la o grevă împotriva voinței sale.

21. DREPTUL DE PROPRIETATE PRIVATĂ

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Proprietatea privată este garantată și ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular. Cetățenii străini și apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condițiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeană și din alte tratate internaționale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, în condițiile prevăzute prin lege organică, precum și prin moștenire legală.

Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire. (art. 44 din Constituție)

DESPĂGUBIREA ÎN CAZUL EXPROPRIERII

Despăgubirea se compune din valoarea reală a imobilului și din prejudiciul cauzat proprietarului sau altor persoane îndreptățite.

La calcularea cuantumului despăgubirilor, experții, precum și instanța vor ține seama de prețul cu care se vând, în mod obișnuit, imobilele de același fel în unitatea administrativ-teritorială, la data întocmirii raportului de expertiză, precum și de daunele aduse proprietarului sau, după caz, altor persoane îndreptățite, luând în considerare și dovezile prezentate de aceștia.

Experții vor defalca despăgubirile cuvenite proprietarului de cele ce se cuvin titularilor de alte drepturi reale.

În cazul exproprierii parțiale, dacă partea de imobil rămasă neexpropriată va dobândi un spor de valoare ca urmare a lucrărilor ce se vor realiza, experții, ținând seamă de prevederile anterior precizate, vor putea propune instanței o eventuală reducere numai a daunelor. (art. 26 din Legea nr. 33/1994 Rep. privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică)

STIAȚI CĂ...

Averea dobândită licit nu poate fi confiscată, iar caracterul licit al dobândirii se prezumă până la proba contrară.

22. DREPTUL LA MOȘTENIRE

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Dreptul la moștenire este garantat. (art. 46 din Constituție)

DESCHIDEREA MOȘTENIRII

Moștenirea se deschide la ultimul domiciliu al defunctului. Dovada ultimului domiciliu se face cu certificatul de deces

sau, după caz, cu hotărârea judecătorească declarativă de moarte rămasă definitivă. (art. 954 din Codul civil)

CALITATEA DE MOȘTENITOR A SOȚULUI SUPRAVIEȚUITOR

Soțul supraviețuitor îl moștenește pe soțul decedat dacă, la data deschiderii moștenirii, nu există o hotărâre de divorț definitivă. (art. 970 din Codul civil)

REZERVA SUCCESORALĂ

Rezerva succesorală este partea din bunurile moștenirii la care moștenitorii rezervatari au dreptul în virtutea legii, chiar împotriva voinței defunctului, manifestată prin liberalități ori dezmoșteniri. (art. 1086 din Codul civil)

Sunt moștenitori rezervatari soțul supraviețuitor, descendenții și ascendenții privilegiați ai defunctului. (art. 1087 din Codul civil)

STIAȚI CĂ...

Pentru a produce efecte juridice, testamentul olograf trebuie să fie scris în întregime, datat și semnat de mâna testatorului.

23. DREPTUL LA UN NIVEL DE TRAI DECENT

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Cetățenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistență medicală în unitățile sanitare de stat, la ajutor de șomaj și la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege. Cetățenii au dreptul și la măsuri de asistență socială, potrivit legii. (art. 47 alin. 2 din Constituție)

PENSIA DE INVALIDITATE

Pensia de invaliditate se cuvine persoanelor care și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă, din cauza:

a) accidentelor de muncă și bolilor profesionale, conform legii;

b) neoplaziilor, schizofreniei și SIDA;

c) bolilor obișnuite și accidentelor care nu au legătură cu munca.

PENSIA DE URMAȘ

Pensia de urmaș se cuvine copiilor și soțului supraviețuitor, acesta având acest drept pe tot timpul vieții, la împlinirea vârstei standard de pensionare, numai dacă durata căsătoriei a fost de cel puțin 15 ani și dacă susținătorul decedat era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii.

ȘTIAȚI CĂ...

Pentru situații de carantină se plătește o indemnizație de carantină, al cărei cuantum brut lunar este de 75% din baza de calcul.

24. FAMILIA

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor. (art. 48 din Constituție)

DREPTURILE COPIILOR DIN AFARA CĂSĂTORIEI

Copilul din afara căsătoriei, față de care s-a stabilit filiația potrivit legii civile, are aceleași drepturi ca și copiii născuți în timpul căsătoriei, drepturi care se stabilesc în raport de fiecare dintre cei doi părinți, dar și față de rudele acestora.

ASPECTE PRIVIND CĂSĂTORIA

Minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani nu se poate căsători în mod legal.

Căsătoria încheiată în alte scopuri decât acela de a întemeia o familie este nulă absolut.

Nulitatea căsătoriei nu are efect asupra copiilor, care beneficiază de aceleași drepturi ca și atunci când căsătoria părinților săi nu ar fi anulată.

Soții hotărăsc de comun acord în tot ceea ce privește căsătoria.

DREPTUL LA CĂSĂTORIE

Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept. (art. 12 din C.E.D.O.)

25.PROTECȚIA COPIILOR ȘI A TINERILOR

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Copiii și tinerii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.

Statul acordă alocații pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecție socială a copiilor și a tinerilor se stabilesc prin lege. (art. 49 din Constituție)

ALOCAȚIA DE STAT CUVENITĂ MINORILOR

Alocația de stat pentru copii se plătește unuia dintre părinți pe baza acordului acestora sau, în caz de neînțelegere, pe baza deciziei autorității tutelare ori a hotărârii judecătorești, părintelui căruia i s-a încredințat copilul spre creștere și educare. (art. 4 din Legea nr. 61/1993 privind alocația de stat pentru copii)

SPRIJINIREA PERSOANELOR CU NEVOI SPECIALE

Principalele categorii de beneficii pentru sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale sunt următoarele:

a) alocații pentru persoanele cu dizabilități;
b) indemnizații de îngrijire;
c) facilități, în condițiile Legii nr. 292/2011 privind asistența socială.

26.PROTECȚIA PERSOANELOR CU HANDICAP

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Persoanele cu handicap se bucură de protecție specială. Statul asigură realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor, de prevenire și de tratament ale handicapului, în vederea participării efective a persoanelor cu handicap în viața comunității, respectând drepturile și îndatoririle ce revin părinților și tutorilor. (art. 50 din Constituție)

SPRIJINUL ACORDAT TINERILOR

Legea nr.15/2003 privind sprijinul acordat tinerilor pentru construirea unei locuințe proprietate personală reglementează regimul atribuirii, la cerere, tinerilor cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani a unei suprafețe de teren, din terenurile aflate în domeniul privat al unităților administrativ-teritoriale, pentru construirea unei locuințe proprietate personală.

ASISTENTUL PERSONAL PROFESIONIST

Adultul cu handicap grav sau accentuat care nu dispune de spațiu de locuit, nu realizează venituri ori realizează venituri de până la nivelul salariului mediu pe economie poate beneficia de îngrijirea și protecția unui asistent personal profesionist. (art. 45 alin. 1 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap).

ORIENTAREA PROFESIONALĂ A PERSOANELOR CU HANDICAP

Orice persoană cu handicap care dorește să se integreze sau să se reintegreze în muncă are acces gratuit la evaluare și orientare profesională, indiferent de vârstă, tipul și gradul de handicap. Persoana cu handicap participă activ în procesul evaluării și orientării profesionale, are acces la informare și la alegerea activității, conform dorințelor și aptitudinilor sale. (art. 72 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap).

27. DREPTUL PERSOANEI VĂTĂMATE DE O AUTORITATE PUBLICĂ

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei. (art. 52 din Constituție)

DREPTUL LA ACȚIUNE ÎN FAȚA INSTANȚEI DE CONTENCIOS-ADMINISTRATIV

Persoana vătămată în drepturile sau în interesele sale legitime prin ordonanțe sau dispoziții din ordonanțe ale Guvernului, neconstituționale, se poate adresa instanței de contencios administrativ, în condițiile Legii nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ.

DESPĂGUBIRI ÎN CAZ DE EROARE JUDICIARĂ

Atunci când o condamnare penală definitivă este ulterior anulată sau când este acordată grațierea, pentru că un fapt nou sau recent descoperit dovedește că s-a produs o eroare judiciară, persoana care a suferit o pedeapsă din cauza acestei condamnări este despăgubită conform legii ori practicii în vigoare în statul respectiv, cu excepția cazului în

care se dovedește că nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut îi este imputabilă în tot, sau în parte. (art. 3 din Protocolul nr. 7 din C.E.D.O.)

STIAȚI CĂ...

Prin exces de putere, așa cum acesta este reglementat prin Legea nr. 554/2004, se înțelege exercitarea dreptului de apreciere al autorităților publice prin încălcarea limitelor competenței prevăzute de lege sau prin încălcarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

Autoritățile naționale și, în principal, instanțele au obligația și oportunitatea de a preveni sau de a repara pretinsele încălcări ale Constituției și ale reglementărilor internaționale de protecție a drepturilor fundamentale, iar după epuizarea căilor interne de contestare și recurs, poate fi sesizată și Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru constatarea neîndeplinirii acestor obligații.

28. RESTRÂNGEREA EXERCIȚIULUI UNOR DREPTURI SAU AL UNOR LIBERTĂȚI

REGLEMENTAREA LEGALĂ

Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav. Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății. (art.53 din Constituție)

ÎNDATORIRI CONSTITUȚIONALE

Potrivit Constituției cetățenii sunt obligați la fidelitate față de țară (art. 54), apărarea țării (art. 55) dar și la contribuții financiare destinate cheltuielilor publice (art. 56). Drepturile și libertățile fundamentale garantate de Constituție trebuie exercitate cu bună-credință fără a aduce atingere drepturilor și libertăților celorlalți (art. 57).

LIMITAREA FOLOSIRII RESTRÂNGERII DREPTURILOR

Restricțiile care, în termenii Convenției CEDO, sunt aduse respectivelor drepturi și libertăți, nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care ele au fost prevăzute. (art. 18 din C.E.D.O.)

ÎNTINDEREA ȘI INTERPRETAREA DREPTURILOR ȘI PRINCIPIILOR

În temeiul prevederilor art. 93 alin. (1), ale art. 100 din Constituția României, republicată, și ale art. 3 și art. 10 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 453/2004, cu modificările și completările ulterioare, unele drepturi și libertăți pot fi limitate.

Orice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților recunoscute prin Carta D.F.U.E. trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte substanța acestor drepturi și libertăți. Prin respectarea principiului proporționalității, pot fi impuse restrângeri numai în cazul în care acestea sunt necesare și numai dacă răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți. (art. 52 din Carta D.F.U.E.).

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: "TAEJ - Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar"

Codul proiectului: SIPOCA 454/cod MySMIS 2014+118765

Denumirea beneficiarului: Consiliul Superior al Magistraturii

Data publicării: decembrie 2022

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

9 786060 421320

Material distribuit gratuit

UNIUNEA EUROPEANĂ

POCA
Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale 2014-2020

Procesul penal pe înțelesul tuturor

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
CSM

www.poca.ro

PROCESUL PENAL PE ÎNȚELESUL TUTUROR

București • 2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ROMÂNIA. Consiliul Superior al Magistraturii

Procesul penal pe înţelesul tuturor / Consiliul Superior al Magistraturii. - Târgu Jiu: Măiastra, 2021

ISBN 978-606-042-163-4

34

CUPRINS

PREAMBUL 9
CAPITOLUL I. Participanții în procesul penal 10
1. Organele judiciare 10
2. Avocatul 15
3. Subiecții procesuali principali 15
4. Părțile 15
5. Alți subiecți procesuali 16
CAPITOLUL II. Acțiunea penală și acțiunea civilă în procesul penal 17
Secțiunea 1. Acțiunea penală 17
1.1. Temeiul și obiectul acțiunii penale 17
1.2. Subiecții acțiunii penale 17
1.2.1. Subiectul activ 17
1.2.2. Persoana vătămată 18
1.2.3. Inculpatul 19
Secțiunea 2. Acțiunea civilă 21
2.1. Temeiul și obiectul acțiunii civile 21
2.2. Subiectul activ al acțiunii civile 21
2.2.1. Constituirea ca parte civilă 22
2.2.2. Renunțarea la pretențiile civile 22
2.3. Subiecții pasivi ai acțiunii civile 23
2.3.1. Inculpatul 23
2.3.2. Partea responsabilă civilmente 23
CAPITOLUL III. Modalități de exercitare a dreptului la apărare. Asistența juridică și reprezentarea 24
Secțiunea 1. Asistența juridică 24
1.1. Asistența juridică a suspectului sau a inculpatului 24
1.2. Asistența juridică a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente 25
Secțiunea a 2-a. Apărarea prin propria persoană 26

Secțiunea a 3-a. Reprezentarea 26
CAPITOLUL IV. Scurte considerații privind probele și mijloacele de probă în procesul penal 27
1.1. Administrarea probelor 27
1.2. Principiile legalității și loialității probelor 28
1.3. Audierea persoanelor 28
1.3.1. Declarațiile suspectului sau inculpatului 28
1.3.2. Declarația persoanei vătămate 29
1.3.3. Măsuri specifice de protecție ale persoanei vătămate 29
1.3.4. Declarația părții civile și a părții responsabile civilmente 29
1.3.5. Declarația martorului 29
CAPITOLUL V. Măsuri preventive 31
CAPITOLUL VI. Urmărirea penală 34
Secțiunea 1. Sesizarea organelor de urmărire penală 34
1.1. Plângerea 34
1.2. Plângerea prealabilă 35
1.3. Denunțul 36
1.4. Organul de urmărire penală. 36
Secțiunea a 2-a. Efectuarea urmăririi penale 37
2.1. Constituirea dosarului de urmărire penală 37
2.2. Începerea urmăririi penale cu privire la faptă - in rem 37
2.3. Efectuarea în continuare a urmăririi penale față de suspect 37
2.4. Punerea în mișcare a acțiunii penale 38
Secțiunea a 3-a. Terminarea urmăririi penale 38
3.1. Trimiterea în judecată prin rechizitoriu 38
3.2. Clasarea 39
3.3. Renunțarea la urmărirea penală 40
3.4. Restituirea sau trimiterea cauzei pentru refacerea/ completarea urmăririi penale 40
CAPITOLUL VII. Camera preliminară 41
CAPITOLUL VIII. Judecata în primă instanță 43
1. Dispoziții generale 43
2. Aducerea la cunoștință a învinuirii, lămuriri și cereri 44

3. Procedura simplificată a judecății în cazul recunoașterii învinuirii 44
3. Procedura simplificată a judecății în cazul recunoașterii învinuirii 44
3.1. Condițiile care trebuie îndeplinite pentru a fi aplicată procedura simplificată în cazul recunoașterii învinuirii..... 45
3.2. Efectele procedurii simplificate 45
4. Procedura de judecată de drept comun 47
4.1. Desfășurarea procedurii 47
4.2. Terminarea cercetării judecătorești 48
4.3. Dezbaterea în fond a cauzei 48
4.4. Ultimul cuvânt al inculpatului 48
4.5. Soluții pe care le poate pronunța prima instanță 48
4.5.1. Soluții cu privire la acțiunea penală 48
4.5.2. Soluții cu privire la latura civilă 49
CAPITOLUL IX. Căile de atac 51
Secțiunea 1. Căile ordinare de atac 51
1.1. Apelul 51
1.1.1. Persoanele care pot declara apel..... 51
1.1.2. Termenul de declarare a apelului 51
1.1.3. Cererea de apel 52
1.1.4. Judecata în apel 52
1.1.5. Soluțiile care pot fi pronunțate de instanța de apel . 52
1.2. Contestația 52
1.2.1. Titularii contestației 53
1.2.2. Termenul de declarare a contestației 53
1.2.3. Cererea de contestație 53
1.2.4. Soluțiile la judecata în contestație 53
Secțiunea a 2-a. Căile extraordinare de atac 54
2.1. Recursul în casație 54
2.2. Revizuirea 54
2.3. Contestația în anulare 54
2.4. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsă ..54
CAPITOLUL X. Proceduri speciale..... 55
1. Acordul de recunoaștere a vinovăției 55

1.1. Condiții pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției 56
1.2. Soluțiile instanței de judecată cu privire la latura penală ..57
1.3. Soluțiile instanței de judecată cu privire la latura civilă ..57
2. Reabilitarea 58
2.1. Reabilitarea de drept 58
2.2. Reabilitarea judecătorească 58
3.Contestația privind durata procesului penal 59
CAPITOLUL XI. Executarea hotărârilor penale 60
CAPITOLUL XII. Amenda judiciară 60

PREAMBUL

Dreptul penal reprezintă instrumentul prin care se apără cele mai importante valori sociale împotriva faptelor periculoase.

Infracțiunea este definită de Codul penal ca fiind fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o.

Infracțiunile reprezintă cele mai grave abateri și sunt sancționate de normele juridice penale. Împotriva persoanelor care săvârșesc infracțiuni, societatea este datoare să reacționeze în virtutea dreptului de a trage la răspundere penală pe făptuitor și de a-l obliga să suporte consecințele faptei sale ilicite. Pentru tragerea la răspundere penală a celor ce comit infracțiuni, statul desfășoară o activitate specifică intitulată justiție penală. Săvârșirea unei infracțiuni de către o persoană nu atrage însă, în mod automat, aplicarea unei pedepse.

Procesul penal, în doctrină, este definit ca fiind activitatea reglementată de lege, desfășurată de organele judiciare, cu participarea părților, a subiecților procesuali principali, avocaților și a altor subiecți procesuali, în scopul constatării la timp și în mod complet a faptelor ce constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală.

CAPITOLUL I
Participanții în procesul penal

Participanții în procesul penal sunt: organele judiciare, avocatul, părțile, subiecții procesuali principali, precum și alți subiecți procesuali.

1. Organele judiciare

Organele specializate ale statului care realizează activitatea judiciară sunt:

a) organele de cercetare penală

Organele de cercetare penală ale poliției judiciare efectuează urmărirea penală pentru orice infracțiune care nu este dată, prin lege, în competența organelor de cercetare penală speciale sau procurorului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege. Organele de cercetară penală speciale efectuează acte de urmărire penală corespunzător specializării structurii din care fac parte, în cazul săvârșirii infracțiunilor de către militari sau în cazul infracțiunilor de corupție și de serviciu prevăzute de Codul penal, săvârșite de către personalul navigant al marinei civile, dacă fapta a pus sau a putut pune în pericol siguranța navei sau navigației ori a personalului (ex. ofițerii anume desemnați de către comandanții unităților militare, ofițerii poliției de frontieră anume desemnați pentru infracțiunile de frontieră).

b) procurorul

În cadrul procesului penal procurorul are următoarele atribuții:

•supraveghează sau efectuează urmărirea penală în cazurile expres prevăzute de lege;

•sesizează judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară și instanța de judecată;

•exercită acțiunea penală;

•exercită acțiunea civilă, în cazurile prevăzute de lege;

•încheie acordul de recunoaștere a vinovăției, în condițiile legii;

•formulează și exercită contestațiile și căile de atac prevăzute de lege împotriva hotărârilor judecătorești;

•îndeplinește orice alte atribuții prevăzute de lege.

c) judecătorul de drepturi și libertăți este judecătorul care, în cadrul instanței, potrivit competenței acesteia, soluționează, în cursul urmăririi penale, cererile, propunerile, plângerile, contestațiile sau orice alte sesizări privind:

•măsurile preventive;

•măsurile asigurătorii;

•măsurile de siguranță cu caracter provizoriu;

•actele procurorului, în cazurile expres prevăzute de lege;

•încuviințarea percheziţiilor, a folosirii metodelor și tehnicilor speciale de supraveghere sau cercetare ori a altor procedee probatorii potrivit legii;

•procedura audierii anticipate;

•alte situații expres prevăzute de lege.

d) judecătorul de cameră preliminară este judecătorul care, în cadrul instanței, potrivit competenței acesteia:

•verifică legalitatea actului de sesizare întocmit de procuror;

•verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor procesuale de către organele de urmărire penală;

•soluționează plângerile împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimitere în judecată;

•soluționează alte situații expres prevăzute de lege.

e) instanțele judecătorești

Potrivit Codului de procedură penală:

I. Judecătoria judecă în primă instanță cauzele date în competența acesteia prin lege, cu excepția celor care sunt de competența altor instanțe conform dispozițiilor legale incidente. De asemenea, judecătoria soluționează și alte cauze anume prevăzute de lege, de pildă contestațiile formulate împotriva încheierii prin care judecătorul de supraveghere a privării de libertate dispune măsuri, cererile de revizuire, cererile de reabilitare judecătorească sau de liberare condiționată.

II. Tribunalul judecă în primă instanță cauzele date în competența sa prin lege, precum infracțiunile contra vieții, traficul de persoane, traficul de minori, traficul de migranți, infracțiunile care au produs consecințe deosebit de grave, respectiv o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei, tortura, infracțiunile de serviciu în formă agravată atunci când s-au produs consecințe deosebit de grave, infracțiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice, precum și constituirea unui grup infracțional organizat, infracțiunile cu privire la care urmărirea penală a fost efectuată de D.I.I.C.O.T. sau D.N.A., infracțiunile de spălare a banilor și infracțiunile de evaziune fiscală, prevăzute de art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale cu modificările ulterioare. Tribunalul judecă, de asemenea, și calea de atac a contestației în materia măsurilor preventive sau a executării hotărârilor penale și soluționează conflictele de competență ivite între judecătoriile din circumscripția sa.

III. Tribunalul militar judecă în primă instanță toate infracțiunile comise de militari până la gradul de colonel

inclusiv, cu excepția celor date prin lege în competența altor instanțe.

IV. Curtea de apel judecă în primă instanță infracțiunile contra securității naționale cu excepția celei de înaltă trădare, infracțiunile de genocid, contra umanității și de război, infracțiunile săvârșite de judecătorii de la judecătorii, tribunale și de procurorii de la parchetele care funcționează pe lângă aceste instanțe; infracțiunile săvârșite de avocați, notari publici, executori judecătorești, de controlorii financiari ai Curții de Conturi, precum și auditori publici externi; infracțiunile săvârșite de șefii cultelor religioase organizate în condițiile legii și de ceilalți membri ai înaltului cler, care au cel puțin rangul de arhiereu sau echivalent al acestuia; infracțiunile săvârșite de magistrații asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, de judecătorii de la curțile de apel și Curtea Militară de Apel, precum și de procurorii de la parchetele de pe lângă aceste instanțe; infracțiunile săvârșite de membrii Curții de Conturi, de președintele Consiliului Legislativ, de Avocatul Poporului, de adjuncții Avocatului Poporului și de chestori; cererile de strămutare, în cazurile prevăzute de lege.

Curtea de apel judecă apelurile împotriva hotărârilor penale pronunțate în primă instanță de judecătorii și de tribunale; de asemenea, soluționează conflictele de competență ivite între instanțele din circumscripția sa, precum și contestațiile formulate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în cazurile prevăzute de lege.

V. Curtea militară de apel judecă în primă instanță infracțiunile contra securității naționale cu excepția celei de înaltă trădare, infracțiunile de genocid, contra umanității și de război săvârșite de militari; infracțiunile săvârșite de judecătorii tribunalelor militare și de procurorii militari de la parchetele militare care funcționează pe lângă aceste instanțe; infracțiunile săvârșite de generali, mareșali și amirali; cererile de strămutare, în cazurile prevăzute de

lege. Curtea militară de apel judecă apelurile împotriva hotărârilor penale pronunțate de tribunalele militare; de asemenea, soluționează conflictele de competență ivite între tribunalele militare din circumscripția sa, precum și contestațiile formulate împotriva hotărârilor pronunțate de acestea în cazurile prevăzute de lege.

VI. Înalta Curte de Casație și Justiție judecă în primă instanță infracțiunile de înaltă trădare, infracțiunile săvârșite de senatori, deputați și membri din România în Parlamentul European, de membrii Guvernului, de judecătorii Curții Constituționale, de membrii Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție și de procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

De asemenea, judecă apelurile declarate împotriva hotărârilor penale pronunțate în primă instanță de curțile de apel, de curțile militare de apel și de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și recursurile în casație declarate împotriva hotărârilor penale definitive.

Înalta Curte de Casație și Justiție soluționează conflictele de competență în cazurile în care este instanța superioară comună instanțelor aflate în conflict, cazurile în care cursul justiției este întrerupt, cererile de strămutare în cazurile prevăzute de lege, precum și contestațiile formulate împotriva hotărârilor pronunțate de curțile de apel în cazurile prevăzute de lege.

2. Avocatul

Avocatul asistă sau reprezintă părțile ori subiecții procesuali în condițiile legii.

3. Subiecții procesuali principali

Subiecții procesuali principali sunt suspectul și persoana vătămată.

După începerea urmăririi penale **cu privire la faptă (*in rem*)**, care are loc odată cu sesizarea organelor de urmărire penală (debutul procesului penal), atunci când actul de sesizare îndeplinește condițiile esențiale prevăzute de Codul de procedură penală, procurorul și organele de cercetare penală procedează la administrarea probatoriului necesar pentru verificarea faptelor semnalate, pentru stabilirea caracterului penal al acestora, pentru identificarea făptuitorilor și verificarea condițiilor de responsabilitate penală a acestora.

Atunci când există suficiente probe care să genereze ***bănuiala rezonabilă că o anumită persoană*** a comis fapta pentru care s-a început urmărirea penală, ***se va dispune ca urmărirea penală să fie continuată in personam***, așadar să fie efectuată asupra unei persoane concrete, identificată, care ***va dobândi calitatea de suspect***.

4. Părțile

Părțile sunt subiecții procesuali care exercită sau împotriva cărora se exercită o acțiune judiciară - respectiv inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente.

După ce a fost începută urmărirea penală cu privire la faptă (*in rem*) și apoi continuată față de suspect (*in personam*), când există probe care să formeze convingerea că suspectul a săvârșit infracțiunea, ***procurorul dispune punerea în mișcare a acțiunii penale, suspectul devenind inculpat.*** Față de momentul continuării urmăririi penale *in personam* - când procurorul își bazează învinuirea pe probe ce generează bănuiala rezonabilă cu privire la săvârșirea faptei de către suspect, momentul punerii în mișcare a acțiunii penale semnifică acumularea unui probatoriu de o anumită consistență care creează nu doar o bănuială, ci convingerea fermă că suspectul a săvârșit o infracțiune.

5. Alți subiecți procesuali

În afara subiecților procesuali principali, sunt subiecți procesuali: martorul, expertul, interpretul, agentul procedural, organele speciale de constatare, precum și orice alte persoane sau organe prevăzute de lege având anumite drepturi, obligații sau atribuții în procedurile judiciare penale.

CAPITOLUL II
Acțiunea penală și acțiunea civilă în procesul penal

Secțiunea 1
Acțiunea penală

1.1. Temeiul și obiectul acțiunii penale

Acțiunea penală este ansamblul mijloacelor procesuale conferite de lege atât Ministerului Public (procuror), prin care se realizează acuzarea persoanelor care au săvârșit sau au participat la săvârșirea de infracțiuni în scopul tragerii la răspundere penală a inculpatului, cât și inculpatului pentru asigurarea apărării.

Temeiul de fapt al acțiunii penale îl reprezintă fapta săvârșită, iar *temeiul de drept* este dat de încălcarea normei de incriminare (regăsită în Codul penal sau în alte legi cu dispoziții penale, ca de ex. Legea nr. 143/2000 republicată privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, Legea nr. 78/2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție etc).

Răspunderea penală este răspunderea persoanei fizice sau juridice ce intervine ca urmare a încălcării normei de incriminare, potrivit art.15 Cod procedură penală infracțiunea fiind singurul temei al răspunderii penale.

1.2. Subiecții acțiunii penale

1.2.1. Subiectul activ (cel care poate declanșa) al acțiunii penale este statul, prin Ministerul Public care exercită funcția de acuzare.

În cazurile explicit prevăzute de lege, punerea în mișcare a acțiunii penale sau exercitarea acesteia este condiționată de o anumită manifestare de voință (plângere prealabilă, autorizație prealabilă); aceasta, însă, nu conferă titularului manifestării de voință calitatea de subiect activ al acțiunii penale.

1.2.2. Persoana vătămată este, potrivit art.79 C.p.p., persoana fizică sau juridică care a suferit prin fapta penală o vătămare fizică, morală sau materială. Calitatea de persoană vătămată are **caracter personal și netransmisibil.**

În unele cazuri, când acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar nu la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, aceasta poate renunța la calitatea de persoană vătămată, putând fi audiată ca martor.

În cursul procesului penal persoana vătămată are următoarele drepturi și obligații:

• ***Dreptul:***

a) de a fi informată cu privire la drepturile sale;

b) de a propune administrarea de probe de către organele judiciare, de a ridica excepții și de a pune concluzii;

c) de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale a cauzei;

d) de a fi informată, într-un termen rezonabil, cu privire la stadiul urmăririi penale, la cererea sa expresă, cu condiția de a indica o adresă pe teritoriul României, o adresă de poștă electronică sau mesagerie electronică, la care aceste informații să îi fie comunicate;

e) de a consulta dosarul, în condițiile legii;

f) de a fi ascultată;

g) de a adresa întrebări inculpatului, martorilor și experților;

h) de a beneficia în mod gratuit de un interpret atunci când nu *înțelege*, nu se exprimă bine sau nu poate comunica

în limba română;

i) de a i se comunica traducerea într-o limbă pe care o înțelege a oricărei soluții de netrimitere în judecată, atunci când nu înțelege limba română;

j) de a fi asistată de avocat sau reprezentată;

k) de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege.

•***Obligația:***

a) de a se prezenta la chemările organelor judiciare;

b) de a comunica orice schimbare de domiciliu;

c) de a păstra ordinea și solemnitatea ședinței de judecată;

e) de a exercita cu bună-credință drepturile procesuale conferite de lege.

1.2.3. Inculpatul este persoana fizică sau juridică cu privire la care există probe că a săvârșit o infracțiune și împotriva căreia procurorul a pus în mișcare acțiunea penală.

Pot avea calitatea de inculpați: autorii, coautorii, complicii, instigatorii la săvârșirea infracțiunii.

În cursul urmăririi penale şi al judecăţii inculpatul are drepturi şi obligaţii procesuale dintre care enumerăm următoarele:

•***Dreptul:***

a) de a nu da nicio declarație pe parcursul procesului penal, atrăgându-i-se atenția că, dacă refuză să dea declarații, nu va suferi nicio consecință defavorabilă, iar dacă va da declarații acestea vor putea fi folosite ca mijloace de probă împotriva sa;

b) de a cere și obține audierea sa;

c) de a fi informat cu privire la fapta pentru care este cercetat și încadrarea juridică a acesteia;

d) de a consulta dosarul, în condițiile legii;

e) de a avea un avocat ales, iar, dacă nu își alege unul, în cazurile în care asistența juridică este obligatorie, dreptul de a i se desemna un avocat din oficiu, dreptul de a formula cereri cu privire la recuzarea organelor de urmărire penală, cereri privind revocarea sau înlocuirea măsurilor preventive;

f) de a propune administrarea de probe în condițiile prevăzute de lege, de a ridica excepții și de a pune concluzii;

g) de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale și civile a cauzei;

h) de a beneficia în mod gratuit de un interpret atunci când nu înțelege, nu se exprimă bine sau nu poate comunica în limba română;

i) de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege;

j) de a fi informat cu privire la drepturile sale.

•***Obligația:***

a) de a se prezenta la chemările organelor judiciare, atrăgându-i-se atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, se poate emite mandat de aducere împotriva sa, iar în cazul sustragerii, judecătorul poate dispune arestarea preventivă;

b) de a comunica în scris, în termen de 3 zile, orice schimbare a adresei, atrăgându-i-se atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, citațiile și orice alte acte comunicate la prima adresă rămân valabile și se consideră că le-a luat la cunoștință;

c) de a se supune măsurilor dispuse de organele de urmărire penală sau de judecătorul de drepturi și libertăți.

Aceste drepturi și obligații i se comunică și în scris, sub semnătură, iar în cazul în care nu poate ori refuză să semneze, se va încheia un proces-verbal.

În principiu, suspectul **(subiect procesual numai în faza de urmărire penală) are aceleași drepturi și îndatoriri procesuale ca și inculpatul, însă nu poate fi arestat preventiv/la domiciliu și nu poate fi supus măsurii controlului judiciar (inclusiv pe cauțiune).**

Secțiunea 2
Acțiunea civilă

2.1. Temeiul și obiectul acțiunii civile

Acțiunea civilă se exercită de către persoana vătămată sau de succesorii acesteia împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente și are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile, potrivit legii civile, pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale (adică repararea integrală a prejudiciului direct, material sau moral produs prin activitatea infracțională).

Persoana vătămată are un drept de opțiune între calea penală sau cea civilă în vederea recuperării prejudiciului.

Temeiul de fapt al acțiunii civile îl reprezintă fapta săvârșită, iar ***temeiul de drept*** este dat de încălcarea normei de drept care îndreptățește tragerea la răspundere civilă (și care, de regulă, se regăsește în Codul civil, în capitolul care reglementează răspunderea civilă delictuală).

2.2. Subiectul activ al acțiunii civile este definit în doctrină ca fiind persoana vătămată (fizică sau juridică) sau succesorii acesteia care se constituie parte civilă împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente, solicitând daune materiale și/sau morale.

Dacă persoana prejudiciată nu are capacitate de exercițiu (ex: minorul cu vârsta sub 14 ani sau persoana pusă sub interdicție judecătorească) nu se poate constitui personal parte civilă, ci numai prin intermediul reprezentantului legal.

Dacă persoana prejudiciată are capacitate de exercițiu restrânsă (ex. minorul cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani) se poate constitui parte civilă în procesul penal dacă este asistată la efectuarea acestui act de ocrotitorul legal.

2.2.1. Constituirea ca parte civilă se face în scris sau oral în cursul urmăririi penale ori în fața instanței de judecată până la începerea cercetării judecătorești, cu arătarea naturii (daune materiale sau morale) și întinderii pretențiilor, a motivelor și a probelor pe care acestea se întemeiază, potrivit art. 20 alin. 2 C.p.p.

Când persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă, acțiunea civilă se exercită în numele acesteia de către reprezentantul său legal sau, dacă acesta nu o face, de către procuror.

2.2.2. Renunțarea la pretențiile civile

Partea civilă poate renunța la pretențiile civile formulate, personal sau prin procură specială, în tot sau în parte, până la terminarea dezbaterilor în apel. Renunțarea la pretențiile civile *trebuie să fie explicită* (se poate face prin cerere scrisă sau oral în ședința de judecată), *are caracter definitiv și irevocabil* (ulterior renunțării, partea civilă nu va mai putea introduce acțiune la instanța civilă pentru aceleași pretenții).

Drepturile și obligațiile părții civile sunt aceleași cu ale persoanei vătămate (motiv pentru care nu le mai reluăm).

2.2.3. Potrivit art. 92 Cod procedură civilă, **Ministerul Public** are calitatea de subiect activ al acțiunii civile în cazul în care persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă.

2.3. Subiecții pasivi ai acțiunii civile

2.3.1. Subiect pasiv al laturii civile este **inculpatul** (iar nu suspectul), deoarece este cel căruia i se impută fapta ilicită cauzatoare de prejudicii pentru partea civilă.

Părțile pot încheia o tranzacție sau un contract de mediere, iar inculpatul, cu acordul părții responsabile civilmente, poate recunoaște, în tot sau în parte, pretențiile părții civile.

2.3.2. Partea responsabilă civilmente este persoana fizică sau juridică care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces.

Poate fi parte responsabilă civilmente, conform dispozițiilor legii civile aplicabile, de exemplu: persoana care exercită supravegherea copiilor minori la data săvârșirii infracțiunii, chiar dacă aceștia au devenit majori la data sesizării instanței; comitenții pentru pagubele produse de prepușii lor (comitentul este persoana fizică sau juridică ce exercită, în temeiul unui contract - de ex. contract de muncă sau în temeiul legii, direcția, supravegherea și controlul asupra persoanei fizice care îndeplinește anumite funcții sau servicii în interesul său - prepusul); asigurătorul de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente rutiere etc.

Introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente poate avea loc la cererea părții civile (nu și din oficiu) în cursul urmăririi penale, până la începerea procedurii în camera preliminară.

Drepturile și obligațiile părții responsabile civilmente sunt aceleași cu drepturile părții civile.

CAPITOLUL III
Modalități de exercitare a dreptului la apărare
Asistența juridică și reprezentarea

Secțiunea 1
Asistența juridică

Asistența juridică este activitatea desfășurată de un avocat ales sau din oficiu (înscris în tabloul baroului din care face parte), în prezența celui asistat în vederea apărării drepturilor și intereselor legitime ale părților, subiecților procesuali principali ori ale altor participanți în procesul penal.

DE REȚINUT: Asistența juridică acordată în procesul penal unui inculpat sau suspect de către o persoană care nu a dobândit calitatea de avocat în condițiile Legii nr. 51/1995 echivalează cu lipsa de apărare a acestuia.

1.1. Asistența juridică a suspectului sau a inculpatului

Suspectul sau inculpatul are dreptul să fie asistat de unul ori mai mulți avocați (aleși) în tot cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară și al judecății.

Asistența juridică a suspectului sau inculpatului este *obligatorie* în tot cursul procesului penal în următoarele cazuri:

- dacă este minor;
- dacă este internat într-un centru de detenție sau într-un centru educativ;
- dacă este reținut sau arestat preventiv/la domiciliu

chiar în altă cauză;

- dacă față de acesta a fost dispusă măsura de siguranță a internării medicale, chiar în altă cauză;
- dacă organul de urmărire penală, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța apreciază că suspectul sau inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea.

Asistența juridică a inculpatului (persoană fizică sau juridică) este obligatorie în faza de cameră preliminară, precum și în cursul judecății, în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani.

1.2. Asistența juridică a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente este, în principiu, *facultativă* și poate fi asigurată atât în faza de urmărire penală, cât și în camera preliminară și în cursul judecății.

Asistența juridică a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente este *obligatorie* în următoarele cazuri:

- când persoana vătămată sau partea civilă este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu (minor cu vârsta mai mică de 14 ani sau interzisul judecătoresc) ori cu capacitate de exercițiu restrânsă (minor cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani);
- când organul judiciar apreciază că, din anumite motive, persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente nu își poate face singură apărarea.

Secțiunea a 2-a
Apărarea prin propria persoană

Dreptul suspectului, inculpatului, persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente de a-și face singură apărarea pe parcursul procesului penal este garantat, precum și dreptul de a solicita consultarea dosarului, indiferent dacă asistența juridică este obligatorie sau nu și independent de existența unui avocat ales sau din oficiu desemnat în cauză.

Secțiunea a 3-a
Reprezentarea

Reprezentarea este activitatea prin care o persoană participă, în lipsa unei părți sau a unui subiect procesual principal, în numele și interesul acesteia în procesul penal, în virtutea unei puteri conferite de lege - *reprezentarea legală* (ex. părinții sunt reprezentanții legali ai copiilor lor minori, persoana juridică poate fi reprezentată de administrator, director) sau de o convenție - *reprezentarea convențională* (o persoană reprezintă în temeiul unei convenții - de regulă un mandat - o parte sau un subiect procesual principal).

CAPITOLUL IV

Scurte considerații privind probele și mijloacele de probă în procesul penal

Prin ***probă***, conform art.97 Cod procedură penală, se înțelege orice element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal.

Proba se obține în procesul penal prin următoarele mijloace:

- declarațiile suspectului sau inculpatului, persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente și martorilor;
- înscrisuri, rapoarte de expertiză sau de constatare, procese-verbale, fotografii, mijloace materiale de probă;
- orice alt mijloc de probă care nu este interzis de lege.

1.1. Administrarea probelor

În *cursul urmăririi penale*, organul de urmărire penală strânge și administrează probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului, din oficiu sau la cerere.

În *faza camerei preliminare*, judecătorul va putea încuviința administrarea oricăror probe cu privire la aspectele ce țin de *legalitatea sau loialitatea urmăririi penale*.

În *cursul judecății*, instanța administrează probe la cererea procurorului, a persoanei vătămate, părții civile,

inculpatului și părții responsabile civilmente și, în mod subsidiar, din oficiu, atunci când consideră necesar pentru formarea convingerii sale.

1.2. Principiile legalității și loialității probelor

Principiul legalității administrării probelor este acea regulă potrivit căreia, în procesul penal, trebuie administrate probele cu respectarea dispozițiilor legale.

Principiul loialității administrării probelor interzice utilizarea oricărei strategii sau manopere ce are ca scop administrarea cu rea-credință a unui mijloc de probă sau care are ca efect provocarea comiterii unei infracțiuni în vederea obținerii unui mijloc de probă, dacă astfel se aduce atingere demnității umane, drepturilor acesteia la un proces echitabil sau la viață privată ori secretului profesional.

1.3. Audierea persoanelor

1.3.1. Declarațiile suspectului sau inculpatului pot fi obținute prin *ascultare*, iar dacă este privat de libertate, audierea se va putea efectua prin *videoconferință*, fiindu-i aduse la cunoștință, înainte de audiere, de către organul judiciar, drepturile sus menționate, precum și prin procedeul *confruntării*.

La orice ascultare sau confruntare a suspectului sau inculpatului minor, în cursul urmăririi penale și în cursul judecății se citează părinții acestuia ori, după caz, tutorele, curatorul sau persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul, precum și direcția generală de asistență socială și protecția copilului din localitatea unde se desfășoară audierea. Neprezentarea acestor persoane, legal citate la audierea sau confruntarea minorului, nu împiedică efectuarea acestor acte.

1.3.2. Declarația persoanei vătămate constituie mijloc de probă în procesul penal, conține relatările persoanei vătămate cu privire la cauză și se administrează, de regulă, pe calea *ascultării*, iar atunci când este necesar și prin procedeul *confruntării*.

1.3.3. Măsuri specifice de protecție a persoanei vătămate

Codul de procedură penală reglementează măsuri specifice de protecție în favoarea persoanelor vătămate considerate, în anumite situații, *persoane vulnerabile*.

Persoana vătămată și partea civilă beneficiază de măsurile de protecție pentru martorul amenințat sau martorul vulnerabil, atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil ori pentru protecția vieții private sau a demnității umane.

1.3.4. Declarația părții civile și a părții responsabile civilmente

Declarațiile părții civile și ale părții responsabile civilmente pot fi obținute prin *ascultare* sau prin procedeul probatoriu al *confruntării*.

1.3.5. Declarația martorului

Martorul este persoana care cunoaște o împrejurare determinantă în legătură cu fapta prevăzută de legea penală și care poate fi ascultată într-o cauză penală.

Martorul poate fi asistat pe parcursul audierii de avocatul său ales. Declarațiile martorului pot fi obținute prin *ascultare* sau prin procedeul probatoriu al *confruntării*.

Orice persoană citată în calitate de martor de organele judiciare are următoarele **obligații**: de a se prezenta în fața organului judiciar care a citat-o la locul și ora arătate în citație (în caz contrar putând fi amendată și/sau adusă cu mandat); de a depune jurământul sau declarația solemnă; de

a spune adevărul.

Nu sunt obligate să dea declarații în calitate de martor:

•persoanele obligate să respecte secretul profesional, de stat, de serviciu;

•soțul sau persoana care dovedește existența unei relații asemănătoare aceleia dintre soți cu suspectul sau inculpatul, ascendenții (părinții) și descendenții în linie directă (copii, nepoți), precum și frații și surorile suspectului sau inculpatului;

•persoanele care au avut calitatea de soț sau persoanele care dovedesc că au avut relații asemănătoare aceleia dintre soți cu suspectul sau inculpatul.

Martorii care au anumite dizabilități (muți, surzi, orbi) pot fi ascultați prin intermediul unui interpret.

Denunțătorul poate fi ascultat ca martor în procesul penal.

Martorul se bucură de dreptul de a păstra tăcerea și de a nu contribui la propria incriminare, în măsura în care prin declarația pe care o face s-ar putea autoincrimina.

Audierea martorului minor în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare.

Dacă se consideră necesar, la cerere sau din oficiu, organul de urmărire penală sau instanța dispune ca, la audierea martorului minor, să asiste un psiholog.

CAPITOLUL V
Măsuri preventive

După cum s-a arătat în doctrină, măsurile preventive sunt măsurile privative sau restrictive de libertate sau de drepturi ce se pot lua în cauzele penale în care există o suspiciune rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni pedepsite cu închisoarea, pentru a se asigura buna desfășurare a procesului penal ori pentru a se împiedica sustragerea suspectului sau inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori a prevenirii săvârșirii unei alte infracțiuni sau sustragerea de la executarea pedepsei.

Persoanelor fizice le pot fi impuse următoarele măsuri preventive: reținerea, controlul judiciar, controlul judiciar pe cauțiune, arestul la domiciliu și arestarea preventivă.

Măsurile preventive care pot fi impuse persoanei juridice pot afecta drepturi patrimoniale sau activități lucrative ori nelucrative ale acesteia.

Reținerea este singura măsură preventivă ce poate fi luată numai în cursul urmăririi penale, poate fi dispusă față de suspect sau inculpat, de către organele de cercetare penală sau de către procuror prin ordonanță pe o durată de cel mult 24 ore.

Arestarea preventivă și arestul la domiciliu sunt măsuri preventive privative de liberate ce pot fi dispuse de judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau de instanța de judecată față de inculpat pe o durată de cel mult 30 zile, ce poate fi prelungită succesiv, fără a depăși durata maximă a arestării preventive și a arestului la domiciliu (cumulate) care este de 180 zile în

cursul urmăririi penale. În cursul judecății în primă instanță, durata totală a arestării preventive a inculpatului nu poate depăși un termen rezonabil și nu poate fi mai mare de jumătatea maximului special prevăzut de lege pentru infracțiunea care face obiectul sesizării instanței de judecată. În toate cazurile, durata arestării preventive în primă instanță nu poate depăși 5 ani.

Controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune sunt măsuri preventive neprivative de libertate, pot fi dispuse de procuror, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată față de inculpat pe o durată de cel mult 60 de zile, ce poate fi prelungită succesiv, fără a depăși durata maximă de un an, dacă pedeapsa prevăzută de lege este amenda sau închisoarea de cel mult 5 ani, respectiv 2 ani, dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață sau închisoarea mai mare de 5 ani. În cursul judecății în primă instanță, durata totală a controlului judiciar nu poate depăși un termen rezonabil și, în toate cazurile, nu poate depăși 5 ani de la momentul trimiterii în judecată. Pe timpul cât inculpatului i s-a aplicat una dintre cele două forme de control judiciar acesta trebuie să respecte anumite obligații prevăzute de lege și, suplimentar, îi pot fi impuse una sau mai multe obligații stabilite de organul judiciar care a luat măsura, obligații prevăzute de art. 215 alin. 2 Cod procedură penală.

Dacă suspectul sau inculpatul este bolnav mintal ori consumator cronic de substanțe psihoactive față de acesta se poate dispune ***internarea medicală provizorie***, dacă această măsură este necesară pentru înlăturarea unui pericol concret și actual pentru siguranța publică, de către judecătorul de drepturi și libertăți în cursul urmăririi penale, de către judecătorul de cameră preliminară dacă instanța este sesizată cu propunerea formulată prin rechizitoriu sau

de către instanță în cursul judecății, până la însănătoșire sau până la ameliorarea stării de sănătate a inculpatului.

Măsura obligării la tratament medical este o măsură restrictivă de drepturi ce poate fi dispusă cu privire la suspectul, respectiv inculpatul care prezintă pericol pentru societate datorită unei boli, inclusiv cea provocată de consumul cronic de alcool sau de alte substanțe psihoactive. Măsura obligării provizorii la tratament medical constă în obligarea suspectului sau inculpatului să urmeze în mod regulat tratamentul medical prescris de un medic de specialitate până la însănătoșire sau până la obținerea unei ameliorări care să înlăture starea de pericol.

Măsurile asiguratorii, potrivit doctrinei de specialitate, sunt măsurile procesuale constând în indisponibilizarea pe parcursul procesului penal a bunurilor mobile sau imobile ale suspectului, inculpatului (și în unele cazuri ale părții responsabile civilmente ori ale altor persoane) pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin infracțiune, acestea fiind: sechestrul penal asupra bunurilor mobile, sechestrul penal asupra bunurilor imobile și poprirea. Luarea măsurii asiguratorii se poate dispune în cursul urmăririi penale de către procuror, în etapa camerei preliminare de către judecătorul de cameră preliminară, iar în cursul judecății de către instanță.

CAPITOLUL VI
Urmărirea penală

Secțiunea 1
Sesizarea organelor de urmărire penală

Sesizarea organelor de urmărire penală reprezintă încunoștințarea organelor de urmărire penală cu privire la săvârșirea unei infracțiuni. Organul de urmărire penală este sesizat prin plângere, plângere prealabilă, denunț sau prin actele încheiate de alte organe de constatare prevăzute de lege ori se sesizează din oficiu.

1.1. Plângerea

Este modalitatea de sesizare a organelor de urmărire penală prin care o persoană fizică sau juridică încunoștințează autoritățile că a fost victima unei infracțiuni.

Plângerea poate fi făcută în scris sau oral, de către persoana vătămată personal sau prin mandatar cu procură specială care rămâne atașată plângerii, de către unul din soți pentru celălalt soț, ori de către copilul major pentru părinte și trebuie să cuprindă toate datele de identificare prevăzute de dispozițiile Codului penal, indicarea reprezentantului legal ori convențional, descrierea faptei care formează obiectul plângerii, precum și indicarea făptuitorului și a mijloacelor de probă, dacă sunt cunoscute.

Plângerea în formă electronică îndeplinește condițiile de formă numai dacă este certificată prin semnătură electronică, în conformitate cu prevederile legale.

În cazul în care plângerea este îndreptată la organul de urmărire penală și *nu cuprinde condițiile de formă esențiale prevăzute de lege* (de pildă, lipsește codul numeric personal,

calitatea și domiciliul, în cazul petentului persoană fizică sau în cazul petentului persoană juridică când lipsesc sediul, codul unic de înregistrare, codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare la registrul comerțului, contul bancar, indicarea reprezentantului legal sau convențional) *ori când descrierea faptei este incompletă sau neclară,* ***plângerea se restituie pe cale administrativă petiționarului***, cu indicarea elementelor care lipsesc, fără a fi înregistrată în registrele privind sesizările cu caracter penal.

1.2. Plângerea prealabilă

Punerea în mișcare a acțiunii penale se face numai la *plângerea prealabilă a persoanei vătămate*, în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede că este necesară o astfel de plângere (de ex. pentru infracțiunile: lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală din culpă, amenințarea, hărțuirea, violul în varianta simplă, agresiunea sexuală în forma necalificată, violarea vieții private, hărțuirea sexuală ș.a.).

Plângerea prealabilă se poate face în scris sau oral (consemnându-se într-un proces verbal de organul care o primește) de către *persoana vătămată, personal sau prin mandatar special* (atașând procura la plângere).

În cazul în care *persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu*, **plângerea prealabilă se face de către reprezentantul legal** (părinte, tutore, curator), *dacă persoana vătămată are capacitate de exercițiu restrânsă* (ex. minorul cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani) **plângerea prealabilă se face personal cu încuviințarea persoanelor prevăzute de legea civilă** (părinte, tutore, curator).

Dacă făptuitorul este reprezentantul legal al persoanei vătămate minore sau incapabile, plângerea prealabilă se formulează/încuviințează de noul reprezentant legal al minorului; în aceste cazuri este posibilă și sesizarea din oficiu a organelor de urmărire penală.

Plângerea prealabilă nu poate fi făcută de către unul dintre soți pentru celălalt soț sau de către copilul major pentru părinte.

Plângerea prealabilă trebuie să fie introdusă în termen de 3 luni din ziua în care persoana vătămată a aflat despre săvârșirea faptei. Când persoana vătămată este minor, termenul de 3 luni începe să curgă de la data când reprezentantul său legal a aflat despre săvârșirea faptei.

DE REȚINUT: Depunerea plângerii prealabile cu depășirea termenului de 3 luni este un caz care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale.

1.3. Denunțul

Este modalitatea de sesizare a organului de urmărire penală, constând în încunoștințarea făcută de către o persoană fizică sau juridică, alta decât cea vătămată prin infracțiune, despre săvârșirea unei infracțiuni (denunțul poate fi făcut inclusiv de către făptuitor).

Denunțul poate fi făcut numai personal, nu și prin mandatar, oral sau în scris și trebuie să cuprindă mențiunile enumerate pentru plângere.

Denunțul anonim nu întrunește condițiile prevăzute de lege pentru a constitui un act de sesizare a organelor judiciare, dar poate conduce la sesizarea acestora din oficiu, dacă organul de urmărire penală, după verificarea veridicității celor cuprinse în denunț, constată că există date cu privire la săvârșirea unei infracțiuni.

1.4. Organul de urmărire penală

Se sesizează din oficiu dacă află că s-a săvârșit o infracțiune, pe orice altă cale decât în modurile prezentate mai sus (de ex. în cazul infracțiunii flagrante) întocmind un proces-verbal de sesizare din oficiu.

Secțiunea a 2-a
Efectuarea urmăririi penale

2.1. Constituirea dosarului de urmărire penală

Plângerea sau denunțul pot fi depuse fie la organele de cercetare penală (la poliție), fie la unitățile de parchet competente.

2.2. Începerea urmăririi penale cu privire la faptă - *in rem*

Când actul de sesizare îndeplinește condițiile prevăzute de lege, organul de urmărire penală dispune prin ordonanță începerea urmăririi penale cu privire la fapta săvârșită ori a cărei săvârșire se pregătește, chiar dacă autorul este indicat sau cunoscut *(începerea urmăririi penale in rem)*.

După începerea urmăririi penale, organele de cercetare penală au obligația să caute și să strângă datele ori informațiile cu privire la existența infracțiunilor și identificarea persoanelor care le-au săvârșit, să strângă și să administreze probe cu respectarea principiilor legalității și loialității.

2.3. Efectuarea în continuare a urmăririi penale față de suspect

Atunci când există probe din care să rezulte *bănuiala rezonabilă că o anumită persoană* a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală și nu există vreunul dintre cazurile care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale, organul de urmărire penală dispune, prin ordonanță, ca *urmărirea penală să se efectueze în continuare față de aceasta, care dobândește calitatea de* ***suspect***. Persoanei care a dobândit calitatea de suspect i se aduce la cunoștință de procuror sau organul de cercetare penală, ***de îndată și înainte de prima sa audiere***, această calitate,

fapta pentru care este suspectată și încadrarea juridică, drepturile și obligațiile procesuale, încheindu-se în acest sens un proces-verbal.

2.4. Punerea în mișcare a acțiunii penale

Acțiunea penală se pune în mișcare de procuror, prin ordonanță, în cursul urmăririi penale, când acesta constată că *există probe* din care rezultă că *o persoană a săvârșit o infracțiune* și nu există vreunul dintre cazurile care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale. Punerea în mișcare a acțiunii penale este comunicată inculpatului de către organul de urmărire penală care îl cheamă pentru a-l audia și pentru a-i comunica drepturile și obligațiile procesuale, încheindu-se în acest sens un proces-verbal.

La cerere, inculpatului i se eliberează o copie a ordonanței prin care a fost dispusă măsura.

Secțiunea a 3-a
Terminarea urmăririi penale

Este momentul procesual în cadrul fazei de urmărire penală ce are loc odată cu terminarea tuturor activităților de cercetare penală.

Soluții ce pot fi dispuse de procuror:

1. Trimiterea în judecată prin rechizitoriu

Se realizează atunci când procurorul apreciază că în cursul urmăririi penale au fost respectate dispozițiile legale care garantează aflarea adevărului și că urmărirea penală este completă, existând probe legal administrate din care rezultă că fapta există, a fost săvârșită de inculpat, acesta răspunde penal și există interes public în tragerea acestuia la răspundere penală.

2.Clasarea

Este soluția de netrimitere în judecată pe care o poate dispune procurorul când constată, în urma verificării materialului de urmărire penală, că există un impediment în ceea ce privește punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale (ex: fapta nu există; fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege; nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea; există o cauză justificativă sau de neimputabilitate; lipsește plângerea prealabilă, autorizarea sau sesizarea organului competent ori o altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale; a intervenit amnistia sau prescripția, decesul suspectului ori al inculpatului persoană fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoană juridică; a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii; există o cauză de nepedepsire prevăzută de lege; există autoritate de lucru judecat; a intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat, potrivit legii).

Împotriva soluțiilor de clasare, orice persoană poate face plângere, dacă prin soluția de clasare s-a adus o vătămare intereselor sale legitime, în termen de 20 de zile de la comunicarea copiei actului prin care s-a dispus soluția, la conducătorul parchetului.

Persoana a cărei plângere împotriva soluției de clasare, (dispusă prin ordonanță sau rechizitoriu), a fost respinsă de conducătorul parchetului poate face plângere, în termen de 20 de zile de la comunicare, la judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

Judecătorul de cameră preliminară, soluționând plângerea, verifică soluția atacată pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror înscrisuri noi prezentate și poate dispune *admiterea* sau *respingerea* plângerii.

3. Renunțarea la urmărirea penală

Este soluția prin care procurorul apreciază că fapta dedusă cercetării constituie infracțiune, iar persoana care a comis-o este răspunzătoare, dar, raportat la anumite criterii expres prevăzute de Codul de procedură penală, *nu prezintă interes public care să justifice trimiterea în judecată,* face aplicarea *principiului oportunității* și dispune o soluție de renunțare la urmărire penală.

Odată cu dispunerea renunțării la urmărirea penală, procurorul poate impune suspectului sau inculpatului să îndeplinească una sau mai multe obligații.

În cazul neîndeplinirii cu rea-credință a obligațiilor, *procurorul revocă ordonanța.*

Ordonanța prin care s-a dispus renunțarea la urmărirea penală, se comunică în copie, după caz, persoanei care a făcut sesizarea, părților, suspectului, persoanei vătămate și altor persoane interesate și se transmite, spre confirmare, în termen de 10 zile de la data la care a fost emisă, judecătorului de cameră preliminară de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

Judecătorul de cameră preliminară verifică legalitatea și temeinicia soluției de renunțare la urmărirea penală pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a înscrisurilor noi prezentate și, prin încheiere, admite sau respinge cererea de confirmare formulată de procuror.

4. Restituirea sau trimiterea cauzei pentru refacerea/ completarea urmăririi penale organului de cercetare penală se dispune dacă nu au fost respectate dispozițiile legale privind efectuarea urmăririi penale sau dacă urmărirea penală nu este completă.

CAPITOLUL VII
Camera preliminară

1. Obiectul procedurii în camera preliminară

Obiectul procedurii camerei preliminare (*procedura filtru*) îl constituie verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

După sesizarea instanței prin rechizitoriu, dosarul se repartizează aleatoriu judecătorului de cameră preliminară.

Copia certificată a rechizitoriului și, după caz, traducerea autorizată a acestuia se comunică inculpatului la locul de deținere ori, după caz, la adresa unde locuiește sau la adresa la care a solicitat comunicarea actelor de procedură. Inculpatului, celorlalte părți și persoanei vătămate li se aduc la cunoștință obiectul procedurii în camera preliminară, dreptul de a-și angaja un apărător și termenul în care, de la data comunicării, pot formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Termenul este stabilit de către judecătorul de cameră preliminară, în funcție de complexitatea și particularitățile cauzei, dar nu poate fi mai scurt de 20 de zile.

2. Soluțiile pronunțate de judecătorul de cameră preliminară:

Dacă nu s-au formulat cereri și excepții și nici nu s-au ridicat din oficiu excepții, la expirarea termenului, judecătorul de cameră preliminară constată legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării

actelor de urmărire penală și dispune începerea judecății. Judecătorul de cameră preliminară se pronunță în camera de consiliu, fără citarea părților și a persoanei vătămate și fără participarea procurorului, prin încheiere, care se comunică de îndată acestora.

Dacă respinge cererile și excepțiile invocate ori ridicate din oficiu, prin aceeași încheiere, judecătorul de cameră preliminară constată legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală și dispune începerea judecății.

Judecătorul de cameră preliminară poate să restituie cauza la parchet în anumite situații strict prevăzute de Codul de procedură penală.

În termen de 3 zile de la comunicarea încheierilor menționate mai sus procurorul, părțile și persoana vătămată pot face *contestație* care se judecă de către instanța ierarhic superioară. Încheierile pronunțate în contestație sunt definitive.

CAPITOLUL VIII
Judecata în primă instanță

1. Dispoziții generale

Instanța de judecată soluționează cauza dedusă judecății cu garantarea respectării drepturilor subiecților procesuali și asigurarea administrării probelor pentru lămurirea completă a împrejurărilor cauzei în scopul aflării adevărului, cu respectarea deplină a legii.

Instanța poate soluționa cauza numai pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale, dacă inculpatul solicită aceasta și recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa, atunci când apreciază că probele sunt suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, cu excepția cazului în care acțiunea penală vizează o infracțiune care se pedepsește cu detențiune pe viață.

Ședința de judecată este publică, cu excepția situației în care judecata vizează infractori minori, dacă judecarea în ședință publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, moralei, demnității sau vieții intime a unei persoane, intereselor minorilor sau ale justiției sau în alte cazuri strict prevăzute de lege.

Părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și experții desemnați în cauză au dreptul de a lua cunoștință de actele și conținutul dosarului.

Desfășurarea ședinței de judecată se înregistrează cu mijloace tehnice audio.

Judecata poate avea loc numai dacă persoana vătămată și părțile sunt legal citate și procedura este îndeplinită. Inculpatul, partea civilă, partea responsabilă civilmente și,

după caz, reprezentanții legali ai acestora se citează din oficiu de către instanță.

Pe tot parcursul judecății, persoana vătămată și părțile pot solicita, oral sau în scris, ca judecata să se desfășoare în lipsă, în acest caz nemaifiind citate pentru termenele următoare.

Dacă apreciază necesară prezența inculpatului sau a celorlalte părți, inclusiv a martorilor, instanța poate dispune aducerea acestora cu mandat de aducere.

2. Aducerea la cunoștință a învinuirii, lămuriri și cereri

La primul termen de judecată la care procedura de citare este legal îndeplinită, se dă citire actului de sesizare a instanței. *Până la citirea actului de sesizare* a instanței, se poate realiza împăcarea inculpatului cu persoana vătămată, inclusiv atunci când împăcarea are loc prin procedura medierii.

Președintele completului de judecată explică inculpatului în ce constă învinuirea ce i se aduce și îi aduce la cunoștință drepturile procesuale principale. De asemenea, îi comunică persoanei vătămate că are dreptul de a se constitui parte civilă până la începerea cercetării judecătorești.

Începerea cercetării judecătorești se declară de către instanță în ședință publică după încuviințarea probatoriului.

3. Procedura simplificată a judecății în cazul recunoașterii învinuirii

Procedura judecării în cazul recunoașterii învinuirii reprezintă o procedură simplificată care are la bază o pledoarie de vinovăție cu privire la faptele de care este acuzat inculpatul (minor, major, persoană fizică sau juridică).

3.1. Condițiile care trebuie îndeplinite pentru a fi aplicată procedura simplificată în cazul recunoașterii învinuirii:

•inculpatul să nu fie acuzat de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață (ex. omorul calificat, atentatul contra unei colectivități);

•inculpatul să solicite judecata potrivit procedurii simplificate personal sau prin înscris autentic. Procedura poate fi solicitată și de inculpatul minor cu încuviințarea reprezentantului său legal;

•inculpatul să solicite ca judecata să se facă în baza probelor administrate în faza de urmărire penală și a înscrisurilor prezentate de părți sau de persoana vătămată (așadar inculpatul nu poate solicita audierea martorilor, efectuarea de expertize sau alte probe);

•inculpatul să declare înainte de începerea cercetării judecătorești că recunoaște în totalitate fapta/faptele descrise în actul de sesizare a instanței (atât sub aspectul modalității de comitere a faptei și a participanților, cât și sub aspectul formei de vinovăție, de ex. inculpatul acuzat de săvârșirea infracțiunii de tăinuire recunoaște că a primit bunuri de la autorul furtului, dar neagă că ar fi cunoscut proveniența acestora);

•instanța să aprecieze că probele administrate în cursul urmăririi penale, precum și înscrisurile sunt suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.

3.2. Efectele procedurii simplificate

•Cauza va fi soluționată fără a se mai proceda la administrarea probatoriului în cursul cercetării judecătorești, de regulă, la un singur termen de judecată.

•Inculpatul major beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege pentru faptele săvârșite și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă

prevăzute de lege când pedeapsa este amenda penală.

•În cazul inculpaților minori, efectul procedurii simplificate se oglindește, în primul rând, în alegerea măsurii educative (astfel instanța poate opta pentru stabilirea unei măsuri educative neprivative de libertate având în vedere atitudinea procesuală sinceră a inculpatului sau îi poate aplica o măsură educativă mai puțin severă), iar în al doilea rând, dacă se orientează spre o măsură educativă privativă de libertate (internarea într-un centru educativ sau într-un centru de detenție), limitele acestor măsuri se reduc cu o treime.

Inculpatul nu poate solicita judecarea potrivit procedurii recunoașterii învinuirii după începerea cercetării judecătorești și nici în judecarea căilor de atac.

Inculpatul nu este obligat să recunoască și încadrarea juridică a faptei așa cum a fost reținută în actul de sesizare, putând solicita schimbarea încadrării juridice (de ex. din tâlhărie în furt sau din omor calificat în loviri sau vătămări cauzatoare de moarte).

După admiterea cererii de judecată potrivit procedurii simplificate, inculpatul nu poate reveni pe parcursul procesului penal asupra opțiunii sale, aceasta fiind irevocabilă.

În ipoteza în care instanța a admis cererea inculpatului de judecare în procedura simplificată a recunoașterii învinuirii, iar cauza a fost judecată potrivit acestei proceduri, nu este posibilă pronunțarea unei hotărâri de achitare întemeiate pe dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a și lit. c) din Codul de procedură penală, respectiv fapta nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege și nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea.

4. Procedura de judecată de drept comun

4.1. Desfășurarea procedurii

După citirea actului de sesizare, după ce s-au adus la cunoștința inculpatului învinuirea și drepturile procesuale de care se bucură în cursul judecății, iar inculpatul declară că nu intenționează să se judece potrivit procedurii simplificate a recunoașterii învinuirii, instanța întreabă procurorul, părțile și persoana vătămată dacă propun probe.

De asemenea, instanța trebuie să întrebe *părțile și persoana vătămată dacă înțeleg să conteste, sub aspectul temeiniciei* (nu și al legalității întrucât aceasta a fost tranșată definitiv în camera preliminară), *probele administrate în cursul urmăririi penale.*

Dacă inculpatul, persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente nu contestă probele administrate în cursul urmăririi penale, procurorul nu solicită readministrarea acestora în cursul cercetării judecătorești și nici instanța, din oficiu, nu consideră că se impune readministrarea lor, judecata poate avea loc doar în baza probelor administrate în cursul urmăririi penale.

Dacă se solicită readministrarea probatoriului din cursul urmăririi, precum și dacă se propun probe noi de către procuror, părți sau persoana vătămată, încuviințate de instanța de judecată ori aceasta propune din oficiu, administrarea de probe necesare pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, instanța începe cercetarea judecătorească odată cu administrarea probatoriului încuviințat, în următoarea ordine: audierea inculpatului, a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente, iar ulterior se procedează la administrarea probelor încuviințate.

Procurorul, persoana vătămată și părțile pot renunța la probele pe care le-au propus și care au fost deja încuviințate de către instanță.

4.2. Terminarea cercetării judecătorești

Este momentul procesual în cadrul etapei de judecată în primă instanță în care președintele completului de judecată constată că au fost administrate toate probele pertinente, concludente și utile, necesare judecării cauzei penale.

4.3. Dezbaterea în fond a cauzei

Este stadiul judecății în care persoana vătămată și părțile, personal sau prin avocați, precum și procurorul, discută oral și în contradictoriu situația de fapt și încadrarea juridică, soluția ce trebuie pronunțată în cauză, atât pe latură penală, cât și pe latură civilă, individualizarea pedepsei și a modului de executare a acesteia, menținerea sau nu a măsurilor asiguratorii, a măsurilor preventive și orice alt aspect necesar soluționării cauzei penale.

În cadrul dezbaterilor, cuvântul se acordă în următoarea ordine: procurorul, persoana vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente și inculpatul.

4.4. Ultimul cuvânt al inculpatului

Este momentul final al judecății când inculpatul personal are ultimul cuvânt în vederea prezentării punctului său de vedere cu privire la acuzația ce îi este adusă, fără a-i putea fi puse întrebări și fără a putea fi întrerupt.

4.5. Soluții pe care le poate pronunța prima instanță

4.5.1. Soluții cu privire la acțiunea penală

• ***condamnarea*** este soluția ce constă în aplicarea unei pedepse penale sau a unei măsuri educative privative sau neprivative de libertate pe care o poate pronunța instanța printr-o hotărâre judecătorească atunci când constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat;

• ***renunțarea la aplicarea pedepsei*** se pronunță dacă instanța constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune, a fost săvârșită de inculpat și sunt îndeplinite condițiile art. 80-82 C.pen;

• ***amânarea aplicării pedepsei*** se pronunță dacă instanța constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune, a fost săvârșită de inculpat și sunt îndeplinite condițiile art. 83-90 C.pen;

•***achitarea*** este soluția pe care o poate pronunța instanța de judecată atunci când constată că: fapta nu există, fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege, nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea, există o cauză justificativă sau de neimputabilitate (ex. legitima apărare, starea de necesitate, exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații, consimțământul persoanei vătămate - cauze justificative; constrângerea fizică, constrângerea morală, excesul neimputabil, minoritatea făptuitorului, iresponsabilitatea, intoxicația, eroarea, cazul fortuit - cauze de neimputabilitate);

•***încetarea procesului penal*** este soluția pe care o poate pronunța instanța atunci când constată că: lipsește plângerea prealabilă, a intervenit amnistia sau prescripția, decesul inculpatului ori s-a dispus radierea inculpatului persoană juridică, a fost retrasă plângerea prealabilă în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea sau a fost încheiat un acord de mediere, există o cauză de nepedepsire prevăzută de lege, există autoritate de lucru judecat.

4.5.2. Soluții cu privire la latura civilă

Instanța penală se poate pronunța prin aceeași hotărâre atât asupra acțiunii penale, cât și asupra acțiunii civile ori poate disjunge acțiunea civilă, soluționând-o ulterior pronunțării hotărârii asupra acțiunii penale. Repararea prejudiciului se face potrivit dispozițiilor legii civile: în

natură sau prin echivalent.

Instanța poate admite acțiunea civilă, o poate admite în parte, respinge ca neîntemeiată sau inadmisibilă sau poate lăsa nesoluționată acțiunea civilă (ipoteză în care persoana prejudiciată poate formula acțiune în fața instanței civile).

DE REȚINUT: Indiferent de soluția pronunțată cu privire la acțiunea penală, instanța va respinge ca inadmisibilă acțiunea civilă în cazul infracțiunii de abandon de familie, atunci când se solicită obligarea inculpatului la repararea prejudiciului rezultat din neplata cu rea-credință a pensiei de întreținere stabilită anterior printr-o hotărâre judecătorească definitivă sau în ipoteza în care obiectul acuzației penale îl constituie o infracțiune de fals care nu absoarbe uzul de fals sau alături de care nu a fost formulată și o acuzație pentru uz de fals.

Rezultatul deliberării se consemnează într-o minută care se comunică. De la comunicarea minutei sentinței penale curge termenul de apel.

CAPITOLUL IX
Căile de atac

Secţiunea 1
Căile ordinare de atac

1.1. Apelul este singura cale de atac ordinară ce poate fi exercitată împotriva sentinţei prin care prima instanţă a soluţionat acţiunea penală şi/sau acţiunea civilă. Apelul este o cale de atac de reformare (hotărârea atacată este desfiinţată în tot sau în parte), suspensivă de executare, prin care se realizează o rejudecare a cauzei în fond. Apelul se judecă de către curtea de apel atunci când sentinţa a fost pronunţată de judecătorie sau tribunal şi de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie când hotărârea a fost pronunţată în primă instanţă de curtea de apel sau Secţia penală a instanţei supreme.

1.1.1. Persoanele care pot declara apel:

Pot formula apel: procurorul, inculpatul şi partea civilă (în ceea ce priveşte latura penală şi latura civilă), persoana vătămată (în ceea ce priveşte latura penală), partea responsabilă civilmente (în ceea ce priveşte latura civilă, iar referitor la latura penală, în măsura în care soluţia din această latură a influenţat soluţia în latura civilă), orice persoană fizică sau juridică ale cărei drepturi legitime au fost vătămate nemijlocit printr-o măsură sau printr-un act al instanţei, în ceea ce priveşte soluţiile care au provocat asemenea vătămare.

1.1.2. Termenul de declarare a apelului

Apelul poate fi declarat în termen de 10 zile care curge de la data comunicării minutei în mod legal. Termenul se

calculează pe zile libere (de pildă dacă minuta sentinței penale a fost comunicată inculpatului la data de 05.05.2020, ultima zi de declarare a apelului este 16.05.2020. Dacă ziua de 16.05.2020 este nelucrătoare, termenul de declarare a căii de atac se prelungește până la sfârșitul primei zi lucrătoare, respectiv 18.05.2020).

1.1.3. Cererea de apel

Apelul se declară numai prin *cerere scrisă*. Motivele de apel se pot redacta în scris sau se pot prezenta oral în ziua judecății. O parte sau persoana vătămată poate renunța la apel după pronunțarea hotărârii judecătorești și înainte de expirarea termenului în care poate fi declarată calea de atac a apelului. Până la închiderea dezbaterilor la instanța de apel, persoana vătămată, părțile și ceilalți titulari ai apelului pot retrage apelul declarat, printr-o declarație scrisă sau orală, care este irevocabilă.

1.1.4. Judecata în apel reprezintă a doua etapă a fazei de judecată în care hotărârea primei instanțe, care a fost atacată, este verificată sub aspectul legalității și temeiniciei, pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul cauzei, precum și a oricăror probe administrate în fața instanței de apel.

1.1.5. Soluțiile care pot fi pronunțate de instanța de apel

Deliberând asupra apelului, instanța de control judiciar se pronunță prin decizie dispunându-se admiterea sau respingerea apelului. Apelantului nu i se poate crea o situație mai grea în propria cale de atac.

Hotărârea instanței de apel se comunică procurorului, părților, persoanei vătămate și administrației locului de deținere, este definitivă și executorie.

1.2. Contestația este calea ordinară de atac de reformare ce poate fi exercitată în ipotezele expres prevăzute de lege

împotriva hotărârilor judecătorești care nu sunt susceptibile de apel (ex. încheierile judecătorului de drepturi și libertăți, încheierile judecătorului de cameră preliminară, încheierile instanței în materia măsurilor preventive, sentințele instanței pronunțate în materia executării pedepselor ș.a.).

1.2.1. Titularii contestației

Pot declara contestație procurorul și subiecții procesuali la care hotărârea atacată se referă, precum și persoanele ale căror drepturi sau interese legitime pot fi afectate.

1.2.2. Termenul de declarare a contestației este de 3 zile de la pronunțare pentru procuror și de la comunicare pentru celelalte persoane, cu excepția situațiilor în care Codul de procedură penală prevede termene speciale.

1.2.3. Cererea de contestație se depune în scris la instanța care a pronunțat hotărârea care se atacă, poate fi motivată în scris sau oral și se soluționează de judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau de instanța superioară celei sesizate.

1.2.4. Soluțiile la judecata în contestație

Deliberând asupra contestației, instanța de control judiciar se pronunță, de regulă, prin decizie care *nu este supusă niciunei căi de atac*, pronunțând admiterea sau respingerea contestației.

Secțiunea a 2-a
Căile extraordinare de atac

2.1. Recursul în casație este calea extraordinară de atac care poate fi exercitată numai împotriva hotărârilor judecătorești definitive pronunțate de curtea de apel sau de Înalta Curte de Casație și Justiție și care presupune înlăturarea unor greșeli de drept material sau referitoare la competență.

DE REȚINUT: Recursul în casație este limitat numai la chestiuni de drept, nu și la cele de fapt!

2.2. Revizuirea este calea extraordinară de atac prin folosirea căreia se pot înlătura erorile judiciare cu privire la faptele reținute într-o hotărâre judecătorească definitivă sau se pot înlătura încălcările aduse drepturilor garantate de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la aceasta ale căror efecte continuă să se producă sau încălcările dispozițiilor constituționale în cazul în care Curtea Constituțională a admis o excepție de neconstituționalitate ulterior rămânerii definitive a hotărârii.

2.3. Contestația în anulare este calea extraordinară de atac ce poate fi exercitată în cazurile strict prevăzute de Codul de procedură penală în scopul anulării unei hotărâri definitive pronunțată cu încălcarea normelor de procedură penală.

2.4. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsă poate fi exercitată în scopul rejudecării cauzei în vederea asigurării dreptului la un proces echitabil în componenta referitoare la dreptul persoanei de a fi prezentă efectiv în cadrul procesului penal în scopul exercitării dreptului la apărare.

CAPITOLUL X
Proceduri speciale

Procedurile speciale prevăzute de Codul de procedură penală sunt:

- acordul de recunoaștere a vinovăției;
- contestația privind durata procesului penal;
- procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice;
- procedura în cauzele cu infractori minori;
- procedura reabilitării;
- procedura reparării pagubei materiale sau a daunei morale în caz de eroare judiciară sau în caz de privare nelegală de libertate ori în alte cazuri;
- procedura în caz de dispariție a dosarelor judiciare și a înscrisurilor judiciare;
- procedura privind cooperarea judiciară internațională și punerea în aplicare a tratatelor internaționale în materie penală;
- procedura de confiscare sau desființare a unui înscris în cazul clasării.

➲ Exemple de proceduri speciale dintre cele mai des utilizate în practică:

1. **Acordul de recunoaștere a vinovăției** încheiat între procuror și inculpat în cazul în care inculpatul înțelege să recunoască faptele de care este acuzat și încadrarea juridică a acestora și agreează, în cadrul discuțiilor cu procurorul, o modalitate de individualizare a tratamentului sancționator. Inculpatul beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei închisorii și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă

prevăzute de lege în cazul pedepsei amenzii. Pentru inculpații minori se va ține seama de aceste aspecte la alegerea măsurii educative; în cazul măsurilor educative privative de libertate, limitele perioadelor pe care se dispun aceste măsuri, prevăzute de lege, se reduc cu o treime.

1.1. Condiții pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției:

- să fie pusă în mișcare acțiunea penală (suspectul nu poate încheia un acord de recunoaștere a vinovăției cu procurorul);
- inculpatul cu care se încheie acordul să fie asistat juridic de un avocat ales sau desemnat din oficiu;
- legea să prevadă pentru infracțiunea pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală numai pedeapsa amenzii sau pedeapsa închisorii de până la 15 ani;
- să existe suficiente probe administrate în cursul urmăririi penale din care să rezulte existența faptei pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală și cu privire la vinovăția inculpatului;
- să existe avizul prealabil și scris al procurorului ierarhic superior prin care acesta să fie de acord cu limitele acordului;
- procurorul de caz și inculpatul să agreeze obiectul acordului. Dacă inculpatul este minor la data încheierii acordului, trebuie să existe încuviințarea reprezentantului legal pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției.

Inculpatul trebuie să recunoască necondiționat comiterea faptei/faptelor pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, să accepte încadrarea juridică a acestora, inculpatul și procurorul trebuie să agreeze felul și cuantumul pedepsei (principale, complementare și accesorii) sau natura, felul, cuantumul și conținutul măsurii educative.

După încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției,

procurorul sesizează instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță și trimite acesteia acordul (care este actul de sesizare) însoțit de dosarul de urmărire penală. ***Inculpatul nu poate reveni asupra recunoașterii efectuate în cursul urmăririi penale***, cu excepția situației în care probează existența unei constrângeri, violențe sau amenințări din partea organelor de urmărire penală.

1.2. Soluțiile instanței de judecată cu privire la latura penală:

a) admite acordul de recunoaștere a vinovăției și pronunță soluția cu privire la care s-a ajuns la un acord;

b) respinge acordul de recunoaștere a vinovăției și trimite dosarul procurorului în vederea continuării urmăririi penale, dacă:

- se constată neregularitatea acordului (ex. inculpatul nu a fost asistat de avocat, acordul nu a fost avizat de procurorul ierarhic superior);
- instanța apreciază că soluția cu privire la care s-a ajuns la un acord între procuror și inculpat este nelegală (ex. aplicarea unei pedepse în alte limite decât cele prevăzute de lege);
- soluția cu privire la care s-a ajuns la un acord între procuror și inculpat este nejustificat de blândă în raport cu gravitatea infracțiunii sau periculozitatea infractorului.

1.3. Soluțiile instanței de judecată cu privire la latura civilă:

În cazul în care instanța admite acordul de recunoaștere a vinovăției și între părți s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere cu privire la acțiunea civilă, instanța ia act de aceasta prin sentință.

În cazul în care instanța admite acordul de recunoaștere a vinovăției și între părți nu s-a încheiat tranzacție sau acord

de mediere cu privire la acţiunea civilă, instanţa lasă nesoluţionată acţiunea civilă. În această situaţie, hotărârea prin care s-a admis acordul de recunoaştere a vinovăţiei nu are autoritate de lucru judecat asupra întinderii prejudiciului în faţa instanţei civile.

Împotriva sentinţei pronunţate cu privire la acordul de recunoaştere a vinovăţiei procurorul, inculpatul, celelalte părţi şi persoana vătămată pot declara apel, în termen de 10 zile de la comunicare.

2. Reabilitarea este instituţia prin efectul căreia încetează pentru viitor consecinţele juridice ale unei condamnări (decăderi, interdicţii, incapacităţi). Reabilitarea poate interveni în urma pronunţării unei soluţii de condamnare la pedeapsa detenţiunii pe viaţă, închisorii ori a amenzii a persoanei fizice care a comis o infracţiune după împlinirea vârstei de 18 ani ori a unei persoane juridice. În funcţie de modul în care poate fi obţinută, *reabilitatea este de drept sau judecătorească.*

2.1. Reabilitarea de drept este reabilitarea ce intervine din oficiu în cazul condamnării unei persoanei fizice la pedeapsa amenzii sau la pedeapsa închisorii care nu depăşeşte doi ani dacă pe durata termenului de reabilitare de 3 ani, condamnatul nu a săvârşit o nouă infracţiune.

În cazul condamnaţilor persoane juridice, *intervine numai reabilitarea de drept* dacă în decurs de 3 ani de la data la care pedeapsa amenzii a fost executată, persoana juridică nu a mai săvârşit nicio altă infracţiune.

2.2. Reabilitarea judecătorească este reabilitarea dispusă de instanţa de judecată cu privire la condamnaţii persoane fizice dacă sunt îndeplinite condiţiile strict şi limitativ prevăzute de Codul penal.

Condiții ce trebuie îndeplinite pentru a fi incidentă reabilitarea judecătorească:

- Împlinirea termenelor de reabilitare judecătorească.
- Persoana condamnată să nu fi săvârșit o altă infracțiune în termenul de reabilitare.
- Persoana condamnată să fi achitat în întregime despăgubirile civile, precum și cheltuielile judiciare și cele de judecată.

3. Contestația privind durata procesului penal reprezintă un mijloc aflat la îndemâna părților sau a subiecților procesuali principali prin care se solicită accelerarea procedurii, dacă activitatea de urmărire penală sau de judecată nu se efectuează într-o perioadă de timp rezonabilă ori dacă au fost încălcate termenele prevăzute de lege pentru durata unei proceduri.

CAPITOLUL XI
Executarea hotărârilor penale

Procedurile derulate după rămânerea definitivă a hotărârilor judecătorești în materie penală vizează punerea în executare a dispozițiilor referitoare la soluțiile pronunțate prin hotărâre, atât cu privire la acțiunea penală, cât și cele referitoare la acțiunea civilă.

Contestația la executare este mijlocul procesual ce poate fi exercitat pentru soluționarea incidentelor prevăzute de legea procesual penală ivite înaintea, în timpul executării hotărârii penale definitive sau după executarea hotărârii penale definitive, dar în legătură cu aceasta. Contestația la executare poate fi formulată fie de către o persoană privată de libertate, fie de către o persoană aflată în stare de libertate (ex. condamnatul care a obținut suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei poate contesta executarea dispozițiilor civile din hotărârea de condamnare).

CAPITOLUL XII
Amenda judiciară

Următoarele abateri săvârșite în cursul procesului penal pot fi sancționate cu amendă judiciară:

- lipsa nejustificată a martorului, precum și a persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente, chemate să dea declarații, sau părăsirea, fără permisiune ori fără un motiv întemeiat, a locului unde urmează a fi audiate;
- neîndeplinirea de către orice persoană a obligației de prezentare, la cererea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată, a obiectelor ori înscrisurilor cerute de acestea, precum și neîndeplinirea aceleiași obligații de către reprezentantul legal al persoanei juridice sau de cel însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestei obligații;
- nerespectarea de către părți, avocații acestora, martori, experți, interpreți sau orice alte persoane a măsurilor luate de către președintele completului de judecată;
- manifestările ireverențioase ale părților, martorilor, experților, interpreților sau ale oricăror alte persoane față de judecător sau procuror;
- nerespectarea de către suspect sau inculpat a obligației de a încunoștința în scris, în termen de cel mult 3 zile, organele judiciare despre orice schimbare a locuinței pe parcursul procesului

penal;

- neîndeplinirea de către martor a obligației de a încunoștința organele judiciare, în termen de cel mult 5 zile, despre schimbarea locuinței pe parcursul procesului penal;
- abuzul de drept constând în exercitarea cu rea-credință a drepturilor procesuale și procedurale de către părți, reprezentanții legali ai acestora ori consilierii juridici.

Abaterile judiciare menționate se sancționează cu amendă judiciară al cărei maxim este 5.000 lei. Amenda se aplică de organul de urmărire penală prin ordonanță, iar de judecătorul de drepturi și libertăți, de judecătorul de cameră preliminară și de instanța de judecată, prin încheiere.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: "TAEJ - Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar"

Codul proiectului: SIPOCA 454/cod MySMIS 2014+118765

Denumirea beneficiarului: Consiliul Superior al Magistraturii

Data publicării: decembrie 2022

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

9 786060 421320

Material distribuit gratuit

UNIUNEA EUROPEANĂ

POCA
Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale 2014-2020

Executare silită în materie civilă

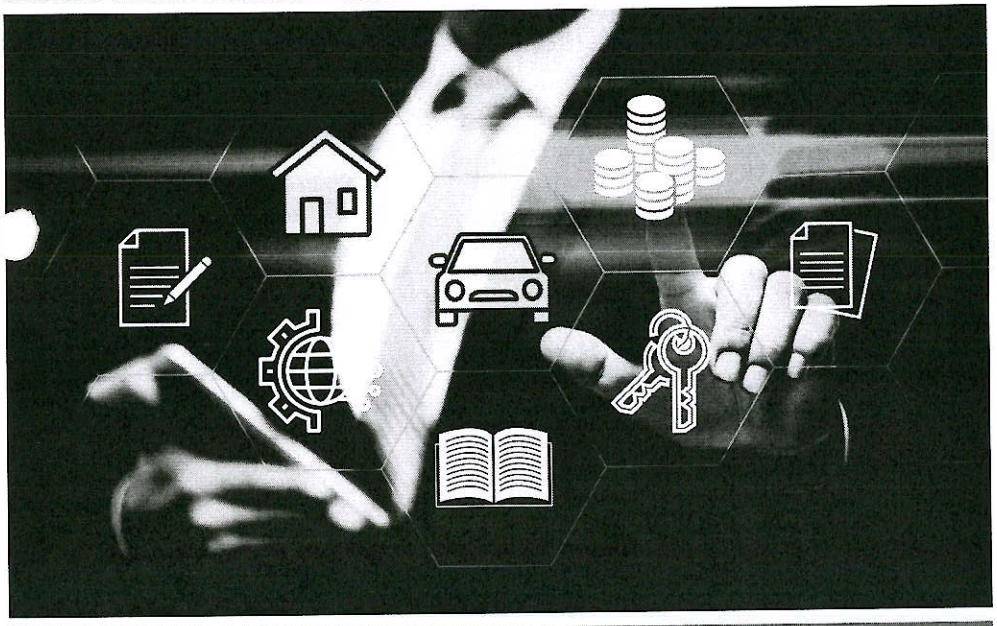

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
CSM

www.poca.ro

EXECUTARE SILITĂ ÎN MATERIE CIVILĂ

București • 2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ROMÂNIA. Consiliul Superior al Magistraturii
Executarea silită în materie civilă / Consiliul Superior al Magistraturii. - Târgu Jiu: Măiastra, 2021

ISBN 978-606-042-162-7

34

CUPRINS

CAPITOLUL I
ELEMENTE GENERALE PRIVIND EXECUTAREA SILITĂ 7
Ce este executarea silită? 7
Pornirea executării silite 7
Cine poate fi executat silit? 8

CAPITOLUL II
TITLUL EXECUTORIU 9
Ce este titlul executoriu? 9
Care sunt titlurile executorii? 9
Refuzul eliberării titlului executoriu 9

CAPITOLUL III
PARTICIPANȚII LA EXECUTAREA SILITĂ 10
Cine sunt părți în executarea silită? 10
Obligațiile principale ale creditorului 11
Obligațiile principale ale debitorului 11
Creditorii intervenienți 12
Executorul judecătoresc 12
Instanța de executare 13

CAPITOLUL IV
DECLANȘAREA EXECUTĂRII SILITE 15
Cererea de executare silită 15
Ce face executorul judecătoresc sesizat? 16
Cum ia cunoștință debitorul despre declanșarea executării silite împotriva sa? 17
Cheltuielile de executare silită 18

CAPITOLUL V
EFECTUAREA EXECUTĂRII SILITE 21
Unde și când se efectuează executarea silită? 21
Decesul debitorului sau creditorului în cursul executării silite ori anterior declanșării acesteia 21
Intervenția în executarea silită deja începută 23

CAPITOLUL VI
INCIDENTE CU PRIVIRE LA EXECUTAREA SILITĂ 26
Conexarea executărilor 26

Suspendarea executării silite 27
Restrângerea executării silite 28
Perimarea executării silite 29
Încetarea executării silite 30
Prescripția dreptului de a obține executarea silită ... 30

CAPITOLUL VII
CONTESTAȚIA LA EXECUTARE 32
Când se poate formula contestația la executare? 32
Cine poate formula contestația la executare? 33
Unde se introduce contestația la executare?..... 33
În ce termen se poate formula contestația la executare?.. 34
Care sunt cerințele de formă ale contestației? 35
Poate fi atacată hotărârea instanței de executare?... 37
Poate fi oprită executarea silită pe perioada judecării contestației la executare?..... 37
Care sunt efectele soluționării contestației?..... 38
Întoarcerea executării 38

CAPITOLUL VIII
URMĂRIREA SILITĂ A BUNURILOR DEBITORULUI 40
Care sunt bunurile care pot fi urmărite?..... 40
Care sunt modalitățile de executare care pot fi declanșate? 42
Cum se face eliberarea și distribuirea sumelor?..... 47

CAPITOLUL IX
EXECUTAREA SILITĂ A UNUI TITLU EXECUTORIU PRIVIND MINORII 50
Ce se poate pune în executare?..... 50
Cum se pune în executare titlul executoriu?..... 50
Când începe executarea silită?..... 51
Cum calculăm termenul de o lună? 51
Cum se realizează executarea silită? 51

Capitolul I
ELEMENTE GENERALE PRIVIND EXECUTAREA SILITĂ

CE ESTE EXECUTAREA SILITĂ?

Obligaţia asumată de o persoană, denumită debitor în limbajul juridic, faţă de o altă persoană, numită creditor, menţionată într-un înscris, precum şi obligaţia stabilită de o instanţă de judecată printr-o hotărâre judecătorească se aduce la îndeplinire prin forţa de constrângere a statului în cazul în care nu este îndeplinită de bunăvoie.

Această constrângere a statului, exercitată prin organele sale competente, are loc printr-o procedură judiciară menită să aducă la îndeplinire în mod silit obligaţia asumată sau stabilită de o instanţă.

Executarea silită este o procedură legală prevăzută de Codul de procedură civilă şi de alte acte normative, care stabilesc mijloacele prin care o persoana (debitorul) este constrânsă, silită, să îndeplinească o anumită obligaţie.

PORNIREA EXECUTĂRII SILITE

Executarea silită se porneşte de către creditor împotriva debitorului, când acesta nu execută de bunăvoie obligaţia stabilită în sarcina sa.

Persoana care doreşte să recurgă la procedura executării silite (creditorul) trebuie să se adreseze cu o cerere scrisă unui executor judecătoresc, anexând titlul executoriu şi alte documente considerate relevante ori solicitate de către executorul judecătoresc.

Lista executorilor judecătorești din România se regăsește la adresa https://www.executori.ro/tablou/tablou.

Prin excepție, persoana care are o creanță fiscală și/sau bugetară se execută silit prin intermediul organelor de executare fiscală în a căror rază teritorială se află domiciliul fiscal al debitorului, aplicându-se cu prioritate prevederile Codului de procedură fiscală.

CINE POATE FI EXECUTAT SILIT?

Executarea silită se pornește de către creditorul care are un titlu executoriu împotriva debitorului menționat în acel titlu executoriu sau, în caz de deces, împotriva succesorilor săi în drepturi. Atât creditorul, cât și debitorul pot fi persoane fizice sau juridice, de drept public sau de drept privat, fiind exceptate acele persoane care beneficiază prin lege de imunitate de executare (este vorba despre cei care exercită o activitate diplomatică și despre bunurile lor).

Capitolul II
TITLUL EXECUTORIU

CE ESTE TITLUL EXECUTORIU?

Titlul executoriu este un înscris în care este menționată obligația pe care o persoană (debitorul) trebuie să o îndeplinească față de o altă persoană (creditor).

Lipsa titlului executoriu nu permite pornirea executării silite. Efectuarea de acte de executare în absența unui titlu executoriu atrage nulitatea acestora, nulitate care poate fi invocată pe calea contestației la executare.

De reținut: Părțile, prin voința lor, nu pot stabili că un anumit înscris constituie titlu executoriu.

CARE SUNT TITLURILE EXECUTORII?

Sunt titluri executorii hotărârile judecătorești prevăzute la art. 633 C.proc.civ.; hotărârile cu executare provizorie; hotărârile definitive; înscrisurile autentice notariale; titlurile de credit precum cambia, biletul la ordin, cecul, contractele de credit, în condițiile legii; contractul de asistență juridică și orice alte înscrisuri în privința cărora printr-o lege se prevede că au caracter executoriu (adică pot fi aduse la îndeplinire prin constrângerea statului în cazul neexecutării de bunăvoie).

REFUZUL ELIBERĂRII TITLULUI EXECUTORIU

Atunci când se refuză eliberarea titlului executoriu de către alte organe competente, potrivit legii, creditorul poate face plângere la judecătoria în circumscripția căreia se află organul care trebuia să emită titlul executoriu, în termen de 15 zile de la data când a luat cunoștință despre refuz.

Capitolul III
PARTICIPANȚII LA EXECUTAREA SILITĂ

CINE SUNT PĂRȚI ÎN EXECUTAREA SILITĂ?

Sunt părți în procedura de executare silită numai creditorul și debitorul, moștenitorii acestora, precum și terții garanți.

Nu au calitate de părți terții, creditorii intervenienți, instanța de executare, executorul judecătoresc, Ministerul Public, agenții forței publice, martorii asistenți, experții, interpreții.

Creditorul este persoana în favoarea căreia există un titlu executoriu, cea care a câștigat procesul.

Debitorul este persoana obligată prin titlul executoriu, împotriva căreia se pornește executarea silită, ca urmare a neexecutării de bunăvoie a obligației înscrise în titlul executoriu.

Terții garanți sunt persoanele care au garantat în scris datoria debitorului și care răspund cu patrimoniul în locul debitorului.

Părțile trebuie să aibă împlinită vârsta de 18 ani. Minorul sub 14 ani participă la procedura de executare silită prin reprezentantul său legal, iar minorul cu vârsta între 14 - 18 ani participă la executarea silită asistat de reprezentantul său legal. Lipsa acestor condiții atrage respingerea cererii de încuviințare a executării silite ori anularea, pe calea contestației la executare, a actelor de executare efectuate.

În cazul decesului creditorului sau al debitorului, calitatea procesuală se transmite moștenitorilor.

În cazul persoanei juridice transmiterea calității are loc

legal, prin reorganizarea persoanei juridice, ori convențional, prin cesiunea creanței, când cedentul ia locul cesionarului, nefiind necesară obținerea unui nou titlu executoriu pe numele cedentului.

OBLIGAȚIILE PRINCIPALE ALE CREDITORULUI

Creditorul este obligat:

- să acorde executorului judecătoresc, la cererea acestuia, sprijin efectiv pentru realizarea executării silite;
- să avanseze cheltuielile necesare îndeplinirii actelor de executare, potrivit dispozițiilor luate de executor;
- să pună la dispoziția executorului titlul executoriu în original sau în copie legalizată, precum și alte înscrisuri pe care executorul le consideră necesare pentru începerea executării silite.

OBLIGAȚIILE PRINCIPALE ALE DEBITORULUI

În procedura executării silite debitorul este obligat:

- să declare, la cererea executorului, toate veniturile sale, curente sau periodice, toate bunurile sale, mobile și imobile, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, cu arătarea locului în care acestea se află;
- să informeze executorul judecătoresc despre existența unui sechestru anterior asupra aceluiași bun urmărit, despre identitatea organului de executare care l-a aplicat și să predea executorului o copie a procesului-verbal de sechestru;
- să permită accesul executorului judecătoresc la bunurile sale;
- să suporte cheltuielile de executare.

CREDITORII INTERVENIENȚI

Creditorul debitorului are dreptul să intervină în procedura de executare silită declanșată împotriva sa de alt creditor.

Termenul limită până la care se poate interveni este data fixării de către executorul judecătoresc a termenului pentru valorificarea bunurilor urmăribile. O intervenție ulterioară este tardivă, însă ea dă dreptul creditorului care a intervenit tardiv să participe la distribuirea sumelor rezultate din executarea silită, după depunerea sau consemnarea lor.

EXECUTORUL JUDECĂTORESC

Cum alegem executorul judecătoresc?

În cazul în care se dorește executarea silită a unui bun imobil (teren sau construcție), cererea trebuie adresată unui executor judecătoresc ales de creditor, din circumscripția curții de apel unde se află imobilul.

Dacă se dorește executarea silită a unui bun mobil creditorul se poate adresa, la alegerea sa, fie executorului judecătoresc din circumscripția curții de apel unde se află domiciliul ori, după caz, sediul debitorului, fie celui din circumscripția curții de apel unde se află bunurile. Atunci când domiciliul sau, după caz, sediul debitorului se află în străinătate, este competent oricare executor judecătoresc.

În cazul executării silite a obligațiilor de a face și de a nu face, competența aparține executorului judecătoresc din circumscripția curții de apel unde urmează să se facă executarea.

Atunci când bunurile care fac obiectul executării silite, mobile sau imobile, se află în circumscripțiile mai multor

curți de apel, este competent să realizeze executarea oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă una dintre acestea, competența sa extinzându-se și cu privire la bunurile urmăribile aflate în raza celorlalte curți de apel.

De reținut: Competența executorului judecătoresc se menține și în situația în care după începerea executării debitorul și-a schimbat domiciliul sau, după caz, sediul.

Executorul judecătoresc poate fi recuzat în aceleași cazuri ca și judecătorul, de exemplu, atunci când el, soțul/soția, ascendenții ori descendenții sau afinii au interes în legătură cu dosarul de executare; este tutore sau curator al unei părți; el, soțul/soția, ascendenții ori descendenții au primit daruri sau promisiuni de daruri ori alte avantaje de la una dintre părți. Cererea de recuzare se soluționează de instanța de executare, iar în măsura în care este admisă, prin încheiere, se va arăta în ce măsură actele îndeplinite de executorul judecătoresc urmează a fi păstrate.

La cererea creditorului, pentru motive temeinice, instanța de executare poate dispune înlocuirea executorului judecătoresc cu un altul, indicat de către creditor și continuarea executării de către noul executor.

INSTANȚA DE EXECUTARE

Când prin lege nu se prevede altfel, instanța de executare este judecătoria în a cărei circumscripție se află, la momentul sesizării organului de executare, domiciliul sau sediul debitorului.

Dacă domiciliul sau sediul debitorului nu este în țară, instanța de executare este judecătoria în a cărei circumscripție se află, la momentul sesizării organului de executare, domiciliul sau sediul creditorului.

Dacă domiciliul sau sediul creditorului nu este în țară,

instanța de executare este judecătoria în a cărei circumscripție se află sediul biroului executorului judecătoresc învestit de creditor.

Atlasul judiciar cuprinzând datele de contact ale oricărei instanțe din România și circumscripțiile teritoriale este disponibil la adresa www.portal.just.ro.

De reținut: Dacă debitorul ori creditorul își schimbă domiciliul sau sediul după ce executarea silită a început, instanța de executare legal sesizată, în funcție de domiciliul sau sediul debitorului sau creditorului la momentul sesizării organului de executare, rămâne competentă.

Instanța de executare soluționează cererile de încuviințare a executării silite, contestațiile la executare, orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe sau organe.

Capitolul IV
DECLANȘAREA EXECUTĂRII SILITE

Pentru a obține executarea silită a unui titlu executoriu creditorul trebuie să se adreseze executorului judecătoresc competent printr-o cerere scrisă.

CEREREA DE EXECUTARE SILITĂ

Cererea de executare silită adresată de creditor executorului judecătoresc cuprinde:

- indicarea executorului judecătoresc căruia i se adresează;
- numele, prenumele și domiciliul ori reședința sau, după caz, denumirea și sediul creditorului și debitorului;
- numele, prenumele și domiciliul ori reședința, ori după caz, denumirea și sediul reprezentantului creditorului;
- obiectul cererii;
- bunul sau, după caz, felul prestației datorate;
- motivele cererii;
- modalitățile de executare solicitate de creditor;
- semnătura.

La cerere se anexează titlul executoriu în original sau în copie legalizată, dovada achitării taxei de timbru aferente încuviințării cererii de executare în cuantum de 20 de lei pentru fiecare titlu executoriu și dovada calității de reprezentant, dacă este cazul.

Cererea se depune, personal sau prin reprezentant legal ori convențional ori se comunică prin poștă, curier, telefax, poștă electronică sau alte mijloace ce asigură transmiterea textului și confirmarea primirii.

CE FACE EXECUTORUL JUDECĂTORESC SESIZAT?

Odată sesizat de creditor cu cererea de executare silită, executorul judecătoresc competent să efectueze executarea silită procedează la înregistrarea acesteia și la deschiderea dosarului de executare ori refuză motivat deschiderea procedurii de executare.

Împotriva refuzului de deschidere a procedurii de executare creditorul poate formula plângere, adresată instanței de executare, în termen de 15 zile de la data comunicării încheierii.

Dacă deschide procedura de executare, în maxim 3 zile de la înregistrarea cererii, executorul solicită instanței de executare să încuviințeze executarea silită.

Încheierea prin care instanța respinge cererea de încuviințare a executării silite poate fi atacată numai de creditor, cu apel, în termen de 15 zile de la comunicare.

Cererea de încuviințare a executării silite se respinge atunci când:

- este de competența altui organ de executare decât cel sesizat,
- hotărârea sau înscrisul în baza căruia se solicită executarea silită nu constituie titlu executoriu,
- înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu întrunește toate condițiile de formă cerute de lege ori alte condiții legale,
- creanța nu este certă (adică existența ei nu rezultă din titlul executoriu), lichidă (adică obiectul nu este determinat sau determinabil, în sensul că titlul executoriu nu conține elementele care permit stabilirea lui) și exigibilă (adică obligația debitorului nu este ajunsă la scadență sau acesta nu este decăzut din beneficiul termenului de plată),
- debitorul se bucură de imunitate de executare,
- titlul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită,

➢ există alte impedimente prevăzute de lege.

După ce executarea silită a fost încuviințată sau chiar prin cererea de executare silită, pentru realizarea titlului executoriu și pentru recuperarea cheltuielilor de executare, creditorul poate cere executorului judecătoresc să recurgă, în același timp ori succesiv, la toate modalitățile de executare prevăzute de lege.

De reținut: Încuviințarea executării silite produce efecte pe întreg teritoriul țării. Aceasta se extinde și asupra titlurilor executorii care se emit de către executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviințate.

CUM IA CUNOȘTINȚĂ DEBITORUL DESPRE DECLANȘAREA EXECUTĂRII SILITE ÎMPOTRIVA SA?

După încuviințarea de către instanță a cererii de executare, înainte de a trece la executarea silită a bunurilor debitorului, executorul judecătoresc trimite debitorului o **somație** de executare, la care anexează copia încheierii de încuviințare a executării silite și copia titlului executoriu, certificată de executor pentru conformitate cu originalul.

Somația reprezintă actul prin care este încunoștințat debitorul că împotriva sa a fost declanșată executarea silită și i se pune în vedere să își îndeplinească obligația într-un termen indicat în cuprinsul actului. Acest termen este de o zi, când obligația trebuie îndeplinită de îndată ori mai îndelungat, atunci când legea prevede un alt termen.

Executarea are loc fără somație și fără trecerea unui termen în cazurile prevăzute expres de lege - spre exemplu, în cazul popririi, a executării silite directe. Tot astfel, ordonanța prețedințială poate fi emisă fără somație și fără trecerea vreunui termen; încheierile și ordonanțele

pronunțate de instanță, în privința cărora legea prevede că sunt executorii, se execută fără somație.

De reținut: Necomunicarea somației, în cazul în care aceasta este obligatorie și a titlului executoriu atrage sancțiunea nulității executării silite, adică a tuturor actelor de executare întocmite în lipsa comunicării somației și a titlului executoriu.

O asemenea nulitate se invocă de către debitor pe calea contestației la executare.

Nu este nulă încheierea de încuviințare silită sau somația propriu-zisă. Debitorul are posibilitatea executării obligației în termenul stabilit în cuprinsul somației, situație în care debitorul suportă numai cheltuielile pentru actele de executare efectiv îndeplinite, precum și onorariul executorului judecătoresc și, dacă este cazul, al avocatului creditorului, proporțional cu activitatea depusă de aceștia.

În termen de 15 zile de la primirea somației debitorul poate contesta executarea silită la instanța de executare.

Dacă nu promovează contestație la executare în acest termen, debitorul pierde dreptul de a mai contesta executarea silită însăși, având numai dreptul de a ataca actele de executare întocmite de executorul judecătoresc în cursul executării silite, în termenul de 15 zile de la comunicarea fiecărui act de executare, dar numai pentru motive care privesc strict acel act de executare.

CHELTUIELILE DE EXECUTARE SILITĂ

Sunt cheltuieli de executare silită sumele de bani care sunt avansate în scopul realizării obligației stabilite prin titlul executoriu.

Intră în această categorie cheltuielile prevăzute de art. 670 alin. (3) C.proc.civ. și anume: (1) taxele de timbru necesare declanșării executării silite; (2) onorariul executorului judecătoresc, stabilit potrivit Legii nr. 188/2000,

republicată și Ordinului nr. 2550/C/2006; (3) onorariul avocatului în faza de executare silită; (4) onorariul expertului, al traducătorului și al interpretului; (5) cheltuielile efectuate cu ocazia publicității procedurii de executare silită și cu efectuarea altor acte de executare silită; (6) cheltuielile de transport; (7) alte cheltuieli prevăzute de lege ori necesare desfășurării executării silite.

Cheltuielile de executare se achită de către debitorul urmărit, dar sunt avansate de către creditorul care apelează la serviciile executorului judecătoresc.

Cuantumul lor se stabilește de către executorul judecătoresc, prin încheiere, pe baza dovezilor prezentate de creditor. Încheierea constituie titlu executoriu pentru creditor și pentru executorul judecătoresc.

Nerespectarea prevederilor legale privitoare la stabilirea cheltuielilor de executare ori reducerea acestora pot fi discutate în cadrul contestației la executare.

Creditorul persoană fizică poate solicita ajutor public judiciar, sub forma plății onorariului executorului judecătoresc, avocatului, expertului, traducătorului sau interpretului și/sau sub forma scutirii, reducerii, eșalonării sau amânării de la plata taxelor judiciare datorate în faza de executare silită.

Creditorul persoană juridică poate solicita ajutor public judiciar numai sub forma reducerii, eșalonării sau amânării de la plata taxelor judiciare datorate în faza de executare silită. El nu poate beneficia de ajutor public judiciar sub forma plății diferitelor onorarii.

Ajutorul public judiciar este reglementat de OUG nr. 51/2008 și poate fi solicitat, la cerere:

1) dacă venitul mediu net lunar pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, este sub nivelul de 300 lei. În acest caz sumele ce constituie ajutor public judiciar se avansează în întregime de către stat;

2) dacă venitul mediu net lunar pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, este sub

nivelul de 600 lei. În acest caz sumele de bani ce constituie ajutor public judiciar se avansează de către stat în proporție de 50%.

3) independent de starea materială a solicitantului, dacă prin lege specială se prevede dreptul la asistență judiciară sau dreptul la asistență juridică gratuită, ca măsură de protecție, datorită unor situații speciale în care se află persoana care solicită ajutorul cum ar fi: minoritatea, handicapul, un anumit statut. În această situație ajutorul public judiciar se acordă numai pentru recunoașterea unor drepturi sau interese care rezultă ori sunt în legătură cu situația specială care a justificat recunoașterea, prin lege, a dreptului la asistență judiciară sau la asistență juridică gratuită.

În cazul încuviințării cererii de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru, prin încheiere instanța stabilește cota de reducere sau cuantumul redus al taxei, termenul ori termenele de plată și cuantumul ratelor.

Și persoanele juridice pot beneficia de reducerea, eșalonarea sau amânarea plății taxei judiciare de timbru, în condițiile prevăzute de OUG 80/2013 privind taxele judiciare de timbru. Reducerea poate fi acordată separat ori împreună cu celelalte două forme ale ajutorului public judiciar. Condițiile pentru acordarea acestuia sunt:

a) cuantumul taxei reprezintă mai mult de 10% din media venitului net pe ultimele 3 luni de activitate;

b) plata integrală a taxei nu este posibilă deoarece persoana juridică se află în curs de lichidare sau dizolvare ori bunurile acesteia sunt, în condițiile legii, indisponibilizate.

În ipoteza încuviințării cererii de ajutor public judiciar sub forma plății onorariului executorului judecătoresc, prin încheierea de încuviințare a asistenței se stabilește și onorariul provizoriu cuvenit executorului judecătoresc.

Cheltuielile de executare rămân în sarcina creditorului atunci când acesta renunță la executarea silită ori în cazul în care executarea silită este anulată, iar creditorul restituie debitorului ceea ce a primit prin executarea silită.

Capitolul V
EFECTUAREA EXECUTĂRII SILITE

Dacă debitorul nu își execută obligația în termenul stabilit în cuprinsul somației, executorul judecătoresc procedează la identificarea bunurilor, a veniturilor debitorului și îndeplinește acte de executare asupra lor.

Executarea silită poate fi realizată și în lipsa părților.

UNDE ȘI CÂND SE EFECTUEAZĂ EXECUTAREA SILITĂ?

Executarea silită se efectuează fie la locul unde debitorul realizează venituri, fie la locul unde se găsesc alte venituri ori bunuri ale sale supuse urmăririi, atunci când legea nu prevede altfel.

Actele de executare silită trebuie îndeplinite în intervalul orar 6,00 - 20,00, niciun act neputându-se realiza înainte de ora 6,00 și după ora 20,00. Executarea silită începută în intervalul orar permis poate continua după orele 20,00 fără a depăși orele 22,00.

Executarea silită nu se poate face în zilele nelucrătoare, stabilite legal, exceptând cazurile în care o astfel de executare este dispusă prin hotărârea judecătorească pusă în executare sau este încuviințată de instanța de executare în cazuri urgente.

DECESUL DEBITORULUI SAU CREDITORULUI ÎN CURSUL EXECUTĂRII SILITE ORI ANTERIOR DECLANȘĂRII ACESTEIA

În caz de deces al creditorului înainte de a solicita executarea silită, dreptul său se transmite moștenitorilor,

care vor solicita executorului judecătoresc executarea silită a debitorului creditorului decedat.

În situaţia decesului creditorului după ce acesta a formulat cererea de executare silită, dreptul de a continua executarea debitorului trece asupra moştenitorilor creditorului decedat.

Decesul debitorului, înainte de formularea cererii de executare silită, împiedică pornirea executării silite.

Atunci când creditorul sau executorul judecătoresc ia cunoştinţă despre decesul debitorului, are obligaţia să solicite camerei notarilor publici în a cărei circumscripţie defunctul a avut ultimul domiciliu să facă menţiune în registrul special prevăzut de lege despre începerea executării silite şi să îi elibereze un certificat din care să rezulte dacă moştenirea debitorului a fost sau nu dezbătută, care sunt moştenitorii, dacă, până la acceptarea moştenirii de către cel puţin unul dintre succesibili, a fost numit sau nu un curator al succesiunii.

În cazul în care debitorul moare înainte de efectuarea vreunui act de executare şi se constată că nu există niciun moştenitor acceptant şi nici nu este numit un curator al succesiunii, instanţa de executare, la cererea creditorului ori a executorului judecătoresc, numeşte un curator special, până la numirea curatorul succesiunii de către notarul public competent să dezbată masa succesorală a defunctului.

Dacă moştenirea a fost acceptată şi există numai moştenitori majori, executarea silită se porneşte împotriva acestora, cu excepţia cazului în care numai unii dintre aceştia sunt chemaţi, de lege ori potrivit voinţei defunctului, să răspundă pentru anumite datorii ale defunctului.

Când între moştenitori sunt şi minori sau persoane puse sub interdicţie judecătorească, executarea silită nu se poate porni decât după numirea reprezentanţilor sau ocrotitorilor legali.

Dacă în termen de o lună de la moartea debitorului sau de la punerea sa sub interdicţie judecătorească nu a fost desemnat reprezentantul sau ocrotitorul legal, creditorul sau

executorul judecătoresc pot solicita instanței de executare numirea unui curator special.

Decesul debitorului pe parcursul executării silite împiedică continuarea acesteia până la acceptarea moștenirii ori până la numirea unui curator al succesiunii ori a unui curator pentru executare. Pe perioada cuprinsă între momentul decesului și cel al acceptării moștenirii ori numirii unui curator executarea silită este suspendată de drept. Reluarea executării silite împotriva succesibililor acceptanți nu poate avea loc decât după 10 zile de la data când aceștia au fost încunoștințați despre continuarea executării silite. Nerespectarea acestui termen atrage sancțiunea nulității actelor de executare întocmite, dacă se dovedește vreo vătămare a părții care invocă nulitatea. Nulitatea se invocă pe calea contestației la executare.

Cât timp moștenirea nu a fost acceptată sau dacă succesibilul nu este cunoscut, notarul public competent să dezbată masa succesorală a defunctului poate să numească un curator special al moștenirii, pentru apărarea drepturilor prezumtivului moștenitor.

INTERVENȚIA ÎN EXECUTAREA SILITĂ DEJA ÎNCEPUTĂ

Creditorul debitorului are dreptul de a interveni în procedura de executare silită declanșată împotriva aceluiași debitor de alt creditor.

În executarea silită pornită de un creditor, este admisă intervenția altor creditori: care dețin un titlu executoriu împotriva aceluiași debitor; care au luat măsuri asigurătorii asupra bunurilor acestuia; care au un drept de garanție sau drept de preferință asupra bunului urmărit ori creditori chirografari titulari ai creanțelor bănești rezultate din înscrisuri cu dată certă ori din registre ținute cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

Creditorul chirografar este acel creditor care nu are o garanție reală (ipotecă, gaj) sau personală, putând urmări bunurile ce se găsesc în patrimoniul debitorului, însă numai după îndestularea creditorilor care posedă astfel de garanții, în măsura în care există și astfel de creditori ai aceluiași debitor.

Când prin lege nu se stabilește vreun termen, se poate interveni până la termenul stabilit de către executor pentru vânzarea bunurilor mobile sau imobile urmărite, în modalitățile prevăzute de lege ori stabilite de părți de comun acord.

În cazul executării silite prin poprire, se poate interveni până la expirarea termenului de 5 zile de la comunicarea popririi, termen în care terțul poprit trebuie să consemneze suma de bani obiect al urmăririi silite.

O intervenție cu întârziere permite creditorului chirografar să participe la distribuirea sumelor rămase după recuperarea sumelor de către creditorul care a cerut urmărirea silită ori de creditorul care a intervenit în termen.

Cererea de intervenție are forma unei cereri de executare silită și se depune la executorul judecătoresc care efectuează executarea silită în cadrul căreia se formulează intervenția. La cerere se atașează titlul executoriu sau înscrisul care constată creanța pretinsă, precum și dovada achitării taxei de timbru de 20 de lei.

În cuprinsul cererii creditorul trebuie să facă mențiuni privitoare la creanță, la măsurile asigurătorii solicitate și luate, indicând bunurile pentru care s-a cerut luarea măsurii și anexând copii de pe documentele justificative.

După înregistrarea cererii, executorul judecătoresc comunică cererea de intervenție împreună cu toate documentele justificative ale creanței instanței de executare, care se pronunță asupra acesteia în camera de consiliu, fără citarea părților. Încheierea de încuviințare a intervenției nu este supusă vreunei căi de atac. Până la soluționarea cererii

de intervenție, instanța poate suspenda eliberarea sau distribuirea de sume obținute din valorificarea bunurilor debitorului.

În cazul în care executorul judecătoresc nu înaintează instanței cererea de intervenție, terțul creditor poate sesiza instanța de executare.

Creditorii urmăritori nu se pot opune cererilor de intervenție făcute de alți creditori, cu excepția cazului în care dovedesc că aceștia au acționat în frauda drepturilor lor.

În situația în care creditorii care au formulat cerere de intervenție nu au titlu executoriu, instanța îi va convoca în camera de consiliu, de urgență și în termen scurt, alături de debitor pentru ca acesta din urmă să poată recunoaște creanțele invocate, dispunându-se, totodată, comunicarea către debitor a copiilor de pe cererile de intervenție și de pe documentele justificative.

La termenul fixat, debitorul poate recunoaște în tot sau în parte creanța, iar dacă nu se înfățișează, se consideră că recunoaște toate creanțele reclamate prin cererile de intervenție. În cazul în care debitorul contestă în tot sau în parte creanțele reclamate, creditorii intervenienți au dreptul să solicite instanței, cu plata prealabilă a unei cauțiuni, să dispună executorului judecătoresc ca sumele reclamate să fie puse de-o parte dacă, în termen de 5 zile de la data la care a avut loc convocarea, vor face dovada că au introdus acțiune în justiție pentru obținerea titlului executoriu.

Capitolul VI
INCIDENTE CU PRIVIRE LA EXECUTAREA SILITĂ

CONEXAREA EXECUTĂRILOR

Executările silite aflate pe rolul aceluiași executor judecătoresc ori a unor executori judecătorești diferiți pot fi reunite (conexate) la cererea creditorului, a debitorului sau a executorului judecătoresc sesizat, atunci când asupra acelorași bunuri ale debitorului se efectuează mai multe executări silite pornite de același creditor ori de creditori diferiți.

Reunirea se realizează de către *instanța de executare* în circumscripția căreia a început prima executare, când executările silite asupra aceluiași bun se efectuează de executori judecătorești diferiți, respectiv de *executorul judecătoresc* care efectuează executările silite, când executările se află pe rolul aceluiași executor.

Executările conexate, aflate în stadii diferite la executori judecătorești diferiți, se continuă de către executorul judecătoresc care a îndeplinit actul de executare cel mai avansat.

Executările conexate, aflate în același stadiu, se continuă de către executorul judecătoresc care a început cel dintâi executarea.

Se are în vedere data emiterii încheierilor de deschidere a procedurilor de executare, iar dacă acestea au aceeași dată, se ține seama de data învestirii fiecărui executor (data înregistrării cererii de executare silită pe rolul executorului judecătoresc).

În cazul în care asupra acelorași bunuri sau venituri ale debitorului au fost pornite executări silite de către un executor judecătoresc și de către un organ fiscal de executare

silită, executarea se conexează și se efectuează de către organul de executare fiscală.

SUSPENDAREA EXECUTĂRII SILITE

Suspendarea executării silite înseamnă oprirea temporară a activității executorului judecătoresc și intervine în situațiile în care legea prevede expres aceasta ori când se dispune de către instanța de executare.

Suspendarea se dispune la cererea creditorului urmăritor și de către executorul judecătoresc.

Suspendarea poate fi voluntară, legală sau judecătorească.

Suspendarea voluntară are loc prin voința creditorului, care fie solicită expres suspendarea, fie nu își îndeplinește obligațiile care îi revin în vederea efectuării unui act de executare ce implică acordul său.

Cererea de suspendare voluntară se soluționează de executorul judecătoresc, prin încheiere executorie dată fără citarea părților, care se comunică acestora. Împotriva încheierii se poate formula contestație la executare.

Suspendarea legală intervine în cazurile prevăzute de lege (Codul de procedură civilă sau alte acte normative).

Intervenirea suspendării legale se constată de către executorul judecătoresc prin proces-verbal, care poate fi contestat pe calea contestației la executare.

Suspendarea judecătorească are caracter facultativ, se dispune, numai la cerere, de către instanța de executare în cazurile prevăzute de lege.

Cererea de suspendare este condiționată de plata unei cauțiuni, calculată la valoarea contestată, astfel:

a) 10%, dacă această valoare este până la 10.000 lei;
b) 1.000 lei plus 5% pentru ceea ce depășește 10.000 lei;
c) 5.500 lei plus 1% pentru ceea ce depășește 100.000 lei;
d) 14.500 lei plus 0,1% pentru ceea ce depășește 1.000.000 lei.

Dacă obiectul nu este evaluabil în bani, cauțiunea este de 1.000 lei, dacă legea nu prevede altfel.

Asupra cererii de suspendare instanța se pronunță prin încheiere, cu citarea părților.

Pe perioada suspendării executării, actele de executare care au fost deja efectuate, măsurile de executare deja dispuse de instanța de executare sau de executor se mențin dacă prin lege sau prin hotărâre judecătorească nu se prevede altfel.

Pe durata suspendării este interzisă efectuarea oricărui act de executare, sancțiunea fiind nulitatea actului întocmit, nulitate care poate fi invocată pe calea contestației la executare.

Sunt desființate de drept, ca efect al admiterii cererii de suspendare și a contestației la executare, actele de executare efectuate în ziua soluționării cererii având ca obiect suspendarea executării silite.

La expirarea duratei suspendării, dacă actele de executare sau executarea silită însăși nu au fost desființate de instanță ori acestea nu au încetat prin efectul legii, executarea silită continuă, la cererea părții interesate.

În caz de urgență și dacă s-a plătit cauțiunea, instanța de executare poate dispune suspendarea provizorie a executării până la soluționarea cererii de suspendare. Măsura se ia prin încheiere, fără citarea părților, nefiind supusă vreunei căi de atac.

Cererea de suspendare a executării silite, inclusiv a executării provizorii se timbrează cu suma de 50 lei.

RESTRÂNGEREA EXECUTĂRII SILITE

Restrângerea executării silite presupune limitarea urmăririi silite la anumite bunuri ale debitorului, a căror valoare este apreciată de către instanță îndestulătoare pentru realizarea creanței.

Măsura se poate dispune atunci când creditorul

urmărește în același timp mai multe bunuri mobile sau imobile a căror valoare este foarte mare în raport cu creanța ce urmează a fi realizată.

Măsura poate fi dispusă doar dacă se urmăresc în același timp cel puțin două bunuri. Ea nu se dispune atunci când se urmăresc mai multe bunuri în mod succesiv ori când se urmărește un singur bun, chiar dacă valoarea lui este mai mare decât valoarea creanței.

Măsura se dispune de către instanța de executare, numai la cererea debitorului, cu citarea creditorului.

Cererea de restrângere a executării silite trebuie formulată în termenul de 15 zile calculat de la data la care debitorul a luat cunoștință despre valoarea bunurilor supuse urmăririi. Valoarea creanței include suma datorată, dobânzile, penalitățile, alte sume acordate conform titlului executoriu, inclusiv cheltuielile de executare.

Dacă cererea este admisă se suspendă executarea celorlalte bunuri, aceasta putând fi reluată numai după rămânerea definitivă a proiectului de distribuire a sumelor rezultate din executarea silită a bunurilor urmărite.

PERIMAREA EXECUTĂRII SILITE

Perimarea este o sancțiune împotriva creditorului, care din culpa sa, timp de 6 luni, nu a îndeplinit un act sau nu a efectuat un demers necesar executării silite, care i-a fost solicitat în scris de către executorul judecătoresc.

De reținut: Termenul de perimare nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului.

Perimarea se constată de către instanța de executare, la cererea executorului judecătoresc sau a părții interesate, prin încheiere și înseamnă desființarea tuturor actelor de executare, exceptând cele care au determinat realizarea, în parte, a creanței cuprinse în titlul executoriu și a accesoriilor.

În cazul constatării perimării, creditorul are posibilitatea de a formula o nouă cerere de executare silită, dacă nu s-a împlinit termenul de prescripție a dreptului de a cere executarea silită.

ÎNCETAREA EXECUTĂRII SILITE

Executarea silită încetează în următoarele situații:

1. când s-a realizat în întregime obligația prevăzută în titlul executoriu, au fost achitate cheltuielile de executare și alte sume datorate potrivit legii;
2. când nu mai poate fi efectuată ori continuată datorită lipsei de bunuri urmăribile sau din cauza imposibilității de valorificare a unor astfel de bunuri;
3. când creditorul a renunțat la executare;
4. când s-a desființat titlul executoriu;
5. când s-a anulat executarea.

Încetarea executării silite se constată de executorul judecătoresc printr-o încheiere, respectiv de instanța de executare, pe calea contestației la executare.

În cazul încetării executării silite din lipsa bunurilor debitorului, ulterior, creditorul poate solicita reluarea executării dacă nu s-a împlinit termenul de prescripție a dreptului de a obține executarea silită.

PRESCRIPȚIA DREPTULUI DE A OBȚINE EXECUTAREA SILITĂ

Executarea silită poate fi cerută în termen de 3 ani, ori de câte ori prin lege nu se prevede un alt termen.

În cazul titlurilor emise în materia drepturilor reale (adică a acelor titluri prin care se valorifică un drept real de proprietate, uzufruct, abitație, servitute, superficie; se

valorifică un act translativ de proprietate), executarea silită poate fi cerută în termen de 10 ani.

Termenul de 3 ani, respectiv de 10 ani curge de la data când se naște dreptul de a obține executarea silită, iar în cazul hotărârilor judecătorești de la data rămânerii lor definitive.

Prescripția dreptului de a obține executarea silită trebuie invocată de partea interesată și se constată de instanța de executare.

Prin excepție, prescripția executării sancțiunilor contravenționale poate fi constatată chiar și de către instanța învestită cu soluționarea plângerii contravenționale.

Odată împlinit termenul, dreptul de a cere și de a obține executarea silită se stinge și orice titlu executoriu își pierde efectul executoriu, creditorul trebuind să se adreseze instanței pentru a obține un nou titlu executoriu.

Cursul prescripției se suspendă în cazurile prevăzute de art. 708 C.proc.civ. ori de alte legi speciale.

După ce suspendarea încetează, termenul de prescripție continuă să curgă, luându-se în calculul termenului și perioada scursă până la momentul suspendării.

Prescripția nu se suspendă pe timpul cât executarea silită este suspendată la cererea creditorului urmăritor.

Cursul prescripției se întrerupe în cazurile prevăzute de art. 709 C.proc.civ. sau de alte legi speciale.

După încetarea întreruperii, începe să curgă un nou termen de prescripție, perioada cursă anterior, până la momentul întreruperii, se șterge.

Creditorul care a pierdut termenul în care se poate cere executarea silită poate solicita repunerea în acest termen dacă dovedește că a fost împiedicat să ceară executarea datorită unor motive temeinice.

Cererea de repunere în termenul de a solicita executarea silită se formulează în termen de 15 zile de la încetarea împiedicării.

Capitolul VII
CONTESTAȚIA LA EXECUTARE

CÂND SE POATE FORMULA CONTESTAȚIA LA EXECUTARE?

Contestația la executare poate fi folosită în cazul contestării executării silite în întregul ei, a încheierilor executorului judecătoresc, a unui act de executare; în cazul refuzului executorului judecătoresc de a efectua o executare silită sau de a îndeplini un act de executare; pentru împărțirea bunurilor proprietate comună. În toate aceste situații vorbim despre **contestația la executare propriu-zisă.**

Există și **contestația la titlu**, care se utilizează pentru lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu, respectiv contestația împotriva refuzului executorului judecătoresc de a efectua o executare silită ori de a îndeplini un act de executare.

Prin contestația la executare propriu-zisă se invocă neregularități referitoare la: lipsa titlului executoriu; lipsa încheierii de încuviințare a executării silite; necompetența executorului judecătoresc; nerespectarea formelor de încunoștințare a debitorului; executarea unor bunuri care nu sunt supuse urmăririi silite; nerespectarea prevederilor legale privitoare la stabilirea cheltuielilor de executare, la fixarea prețului de vânzare a bunului la licitație publică, la distribuirea sumelor realizate prin executare silită; lipsa publicațiilor de vânzare.

Tot pe calea contestației executării silite poate fi invocată: prescripția dreptului de a cere executarea silită; perimarea executării silite; executarea obligației; încetarea executării silite; greșita actualizare a creanței de către executorul judecătoresc; executarea silită pentru o sumă mai

mare decât cea menționată în titlul executoriu; poate fi solicitată reducerea cheltuielilor de executare.

Contestația împotriva refuzului executorului judecătoresc de a efectua o executare silită ori de a îndeplini un act de executare silită se introduce împotriva executorului judecătoresc care refuză să își îndeplinească atribuția de punere în executare a titlului executoriu.

CINE POATE FORMULA CONTESTAȚIA LA EXECUTARE?

Contestația se promovează de persoana interesată sau vătămată prin executare, aceasta fiind, de regulă, creditorul sau debitorul.

Dacă prin executarea silită se solicită urmărirea bunurilor mobile sau imobile ori predarea silită a unor bunuri mobile sau imobile, contestația se poate introduce și de către terțul care pretinde un drept de proprietate asupra bunului sau un alt drept real.

În vederea apărării drepturilor și intereselor legitime ale minorilor, persoanelor puse sub interdicție, ale dispăruților, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, contestația poate fi promovată și de către procuror.

UNDE SE INTRODUCE CONTESTAȚIA LA EXECUTARE?

Contestația la executare se adresează instanței de executare. Atunci când este urmărit silit un imobil, fructele sau veniturile acestuia, când se solicită predarea silită a unui imobil, dacă imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, contestația poate fi adresată și judecătoriei de la locul situării imobilului.

Contestația privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se adresează instanței care a pronunțat hotărârea ce se execută.

Când titlul nu provine de la un organ de jurisdicție, contestația se adresează instanței de executare.

Contestația împotriva refuzului executorului judecătoresc de a efectua o executare silită ori de a îndeplini un act de executare silită se soluționează de către instanța de executare.

ÎN CE TERMEN SE POATE FORMULA CONTESTAȚIA LA EXECUTARE?

Când prin lege nu se prevede un anumit termen, contestația trebuie formulată în 15 zile de la data când:

1. contestatorul a cunoscut actul de executare pe care îl contestă;
2. cel interesat a primit comunicarea ori, după caz, înștiințarea privind înființarea popririi; dacă poprirea este înființată asupra salariului sau altor venituri periodice, termenul începe cel mai târziu la data efectuării primei reținerii;
3. debitorul care contestă executarea însăși a primit încheierea de încuviințare a executării sau somația ori a cunoscut actul de executare, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviințare a executării și nici somația sau executarea se face fără somație.

Contestația împotriva încheierilor executorului judecătoresc, care nu sunt definitive, se face în 15 zile de la comunicare.

Contestația la titlu, ce vizează lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se poate face oricând în cadrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită.

Contestația terțului care pretinde un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit se formulează în tot cursul executării silite, dar nu mai târziu de 15 zile de la efectuarea vânzării ori de la data predării silite a bunului.

CARE SUNT CERINȚELE DE FORMĂ ALE CONTESTAȚIEI?

Contestația trebuie să cuprindă aceleași elemente ca orice cerere de chemare în judecată.

Contestatorul care nu locuiește sau nu are sediul în localitatea de reședință a instanței de executare poate să își aleagă domiciliul sau sediul procesual în această localitate, arătând persoana căreia urmează să i se facă comunicările.

Contestația la executare nu este supusă procedurii de verificare și regularizare. Întâmpinarea este obligatorie, astfel încât procedura prealabilă fixării primului termen de judecată, ce presupune comunicarea contestației și acordarea unui termen pentru depunerea întâmpinării, trebuie îndeplinită.

Contestatorul își poate modifica cererea inițială până la primul termen la care este legal citat, cu condiția respectării termenului de exercitare a contestației la executare.

Dacă executarea silită are loc în baza unei hotărâri judecătorești debitorul nu poate invoca motive de fapt sau de drept care puteau fi invocate în cursul procesului în urma căruia s-a obținut titlul executoriu.

Când executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, pot fi invocate motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală pentru desființarea lui, inclusiv o acțiune de drept comun.

O nouă contestație de către aceeași parte nu poate fi formulată pentru motive care au existat la data primei contestații.

Contestația la executare este supusă plății taxei judiciare de timbru, determinată, potrivit OUG nr. 80/2013, la valoarea bunurilor a căror urmărire se contestă sau la valoarea debitului urmărit, când acest debit este mai mic decât valoarea bunurilor urmărite, fără ca taxa să poată

depăși suma de 1.000 lei, indiferent de valoarea contestată.

Când obiectul executării silite nu este evaluabil în bani, contestația la executare se taxează cu 100 lei.

Atunci când prin contestația la executare silită se invocă și motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului, taxa de timbru se stabilește la valoarea obiectului litigiului astfel:

a) până la valoarea de 500 lei - 8%, dar nu mai puțin de 20 lei;

b) între 501 lei și 5.000 lei - 40 lei + 7% pentru ce depășește 500 lei;

c) între 5.001 lei și 25.000 lei - 355 lei + 5% pentru ce depășește 5.000 lei;

d) între 25.001 lei și 50.000 lei - 1.355 lei + 3% pentru ce depășește 25.000 lei;

e) între 50.001 lei și 250.000 lei - 2.105 lei + 2% pentru ce depășește 50.000 lei;

f) peste 250.000 lei - 6.105 lei + 1% pentru ce depășește 250.000 lei.

Taxele judiciare de timbru se plătesc în numerar, prin virament sau în sistem on-line într-un cont distinct de venituri al bugetului local „Taxe judiciare de timbru și alte taxe de timbru", al unității administrativ-teritoriale în care persoana fizică are domiciliul sau reședința ori în care persoana juridică are sediul social. Dacă persoana care datorează taxa judiciară de timbru nu are nici domiciliul, nici reședința ori sediul în România, taxa judiciară de timbru se plătește în contul bugetului local al unității administrativ-teritoriale în care se află sediul instanței la care se introduce acțiunea sau cererea.

Plata on-line este disponibilă și pe platforma digitaljust.ro.

Contestatorul persoană fizică sau juridică poate beneficia de facilități la plata taxelor judiciare de timbru, condițiile și procedura fiind prezentate în cadrul Capitolului IV.

POATE FI ATACATĂ HOTĂRÂREA INSTANȚEI DE EXECUTARE?

Hotărârea pronunțată în contestația la executare poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare, care se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă. Prin excepție, hotărârea prin care se soluționează contestația terțului este supusă apelului și recursului.

Hotărârea prin care s-a soluționat contestația privind înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu (contestația la titlu), care este o hotărâre judecătorească, este supusă aceloraşi căi de atac ca și hotărârea ce se execută.

Dacă obiectul contestației îl constituie lămurirea înțelesului, întinderii ori aplicării unui titlu care nu este o hotărâre a unui organ de jurisdicție, hotărârea prin care s-a soluționat contestația poate fi atacată numai cu apel.

Hotărârea pronunțată în contestația la executare poate fi atacată pe calea contestației în anulare și revizuirii dacă există motivele expres prevăzute de lege pentru exercitarea acestor căi extraordinare de atac.

POATE FI OPRITĂ EXECUTAREA SILITĂ PE PERIOADA JUDECĂRII CONTESTAȚIEI LA EXECUTARE?

La cererea celui interesat, formulată prin contestația la executare sau ulterior, până la soluționarea contestației la executare, pentru motive temeinice, instanța poate suspenda executarea.

Pentru analiza suspendării este necesară depunerea unei **cauțiuni**.

Cuantumul cauțiunii, modul de calcul, cazurile în care cauțiunea nu este necesară, procedura soluționării cererii de suspendare sunt indicate la Capitolul VI.

CARE SUNT EFECTELE SOLUȚIONĂRII CONTESTAȚIEI?

Dacă instanța admite contestația la executare propriu-zisă va îndrepta ori anula actul de executare contestat, va dispune anularea ori încetarea executării silite înseși, va anula ori lămuri titlul executoriu.

În cazul admiterii contestației la titlu instanța va lămuri titlul executoriu.

În cazul admiterii contestației împotriva refuzului executorului judecătoresc de a efectua o executare silită ori de a îndeplini un act de executare silită instanța va obliga executorul să efectueze executarea silită ori actul de executare solicitat de către parte.

De reținut: Pe calea contestației la executare nu se poate modifica sau anula hotărârea pusă în executare.

ÎNTOARCEREA EXECUTĂRII

În ipoteza în care se desființează titlul executoriu sau executarea silită însăși, partea interesată are dreptul la întoarcerea executării, prin restabilirea situației anterioare acesteia, care presupune restituirea de către creditor debitorului a tot ceea ce a primit prin executarea silită. Aceasta presupune fie restituirea de către creditor a bunurilor debitorului primite prin executare silită dacă acestea există, fie restituirea sumei rezultate din vânzare, actualizată în funcție de rata inflației, în cazul vânzării bunurilor mobile.

Restituirea nu se poate dispune dacă prin aceasta sunt afectate drepturile unei terțe persoane de bună-credință. Buna-credință se prezumă, debitorul fiind cel care trebuie să probeze reaua-credință a terțului, adică a faptului că deși terțul cunoștea că executarea silită este nelegală totuși a dobândit bunul.

În cazul în care terța persoană care a dobândit bunul este de bună-credință, aceasta păstrează bunul, iar debitorul poate introduce o acțiune în despăgubiri împotriva creditorului și a executorului judecătoresc pentru plata contravalorii bunului care nu se mai poate restitui.

În cazul vânzării bunului la licitație publică, vânzarea nu se poate desființa atunci când persoana care a adjudecat bunul a achitat prețul și nu s-a dovedit nicio fraudă din partea acesteia.

Restabilirea situației anterioare are loc la cererea persoanei interesate, cerere formulată fie în cadrul contestației la executare, fie pe calea unei cereri separate adresate instanței de executare, formulată de către debitor împotriva creditorului și nu a executorului judecătoresc. În cazul restituirii bunurilor imobile, calitatea de pârât o va avea și persoana care deține bunul.

Cererile de întoarcere a executării silite se timbrează cu 50 lei dacă valoarea cererii nu depășește 5.000 lei și cu 300 lei dacă cererea depășește 5.000 lei.

Cheltuielile de executare pentru actele efectuate până la momentul anulării executării silite se suportă de către creditor.

Capitolul VIII
URMĂRIREA SILITĂ A BUNURILOR DEBITORULUI

CARE SUNT BUNURILE CARE POT FI URMĂRITE?

Pot fi urmărite bunurile mobile și imobile proprietate a debitorului, aflate în posesia sa ori a unui terț, fructele și veniturile imobilelor, dreptul de uzufruct și de superficie asupra unui imobil, în privința cărora prin lege nu se instituie interdicția urmăririi lor.

Nu se pot urmări următoarele **bunuri mobile:**

➢bunurile de uz personal sau casnic absolut necesare traiului debitorului și familiei sale și obiectele de cult, dacă nu sunt mai multe de același fel;

➢ obiectele absolut necesare persoanelor cu handicap și cele destinate îngrijirii bolnavilor;

➢alimentele necesare debitorului și familiei sale pe timp de 3 luni, iar dacă debitorul se ocupă exclusiv cu agricultura, alimentele necesare până la noua recoltă, animalele destinate obținerii mijloacelor de subzistență și furajele necesare pentru aceste animale până la noua recoltă;

➢combustibilul necesar debitorului și familiei sale pentru 3 luni de iarnă;

➢scrisorile, fotografiile și tablourile personale sau de familie și altele asemenea;

➢bunurile declarate neurmăribile în cazurile și în condițiile prevăzute de lege;

➢sumele de bani destinate unei afectațiuni speciale, de care debitorul nu poate dispune;

➢sumele reprezentând credite nerambursabile ori finanțări primite de la instituții sau organizații naționale și internaționale pentru derularea unor programe ori proiecte;

➢sumele aferente plății drepturilor salariale viitoare, pe o perioadă de 3 luni de la data înființării popririi;

➢sumele destinate plății drepturilor salariale, datorate de instituțiile sau autoritățile publice, aflate în conturi deschise la unitățile de trezorerie și societăți bancare;

➢impozitele, taxele, contribuțiile sociale și orice alte venituri ale bugetului general consolidat.

Salariile și alte venituri periodice, pensiile, alte sume ce se plătesc periodic debitorului și sunt destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia pot fi urmărite:

a) până la jumătate din venitul lunar net, pentru sumele datorate cu titlu de obligație de întreținere sau alocație pentru copii;

b) până la o treime din venitul lunar net, pentru orice alte datorii.

Dacă aceleași sume sunt urmărite de mai mulți creditori urmărirea nu poate depăși jumătate din venitul lunar net al debitorului.

Veniturile din muncă, dreptul de autor, alte sume care se plătesc periodic debitorului, destinate asigurării mijloacelor de existență ale acestuia, care sunt mai mici decât cuantumul salariului minim net pe economie, pot fi urmărite numai asupra părții ce depășește jumătate din acest cuantum.

Ajutoarele pentru incapacitate temporară de muncă, compensația acordată salariaților în caz de desfacere a contractului individual de muncă, sumele cuvenite șomerilor, nu pot fi urmărite decât pentru sume datorate cu titlu de obligație de întreținere și despăgubiri pentru repararea daunelor cauzate prin moarte sau prin vătămări corporale. Urmărirea poate avea loc numai în limita a jumătate din cuantumul acestora.

Nu pot fi urmărite pentru niciun fel de datorii alocațiile de stat și ajutoarele pentru îngrijirea copilului bolnav, ajutoarele de maternitate, cele acordate în caz de deces,

bursele de studii acordate de stat, diurnele, alte indemnizații cu destinație specială.

Pot fi urmărite **bunurile imobile** ale debitorului, enumerate în art. 537 și art. 538 C.civ., exceptând cele care sunt declarate neurmăribile, precum și accesoriilor bunului imobil, fructele și veniturile acestuia, dreptul de uzufruct, de superficie, de servitute.

Imobilul unui minor sau al unei persoane puse sub interdicție judecătorească poate fi urmărit numai după urmărirea bunurilor mobile.

Când titlul executoriu vizează o creanță a cărei valoare nu depășește 10.000 lei, bunurile imobile ale debitorului pot fi vândute numai dacă acesta nu are alte bunuri urmăribile sau dacă bunurile urmăribile nu pot fi valorificate.

Dacă debitorul refuză nejustificat să furnizeze executorului informațiile și dovezile privitoare la bunurile sale ori cu rea-credință dă informații incomplete cu privire la existența și valoarea unor bunuri mobile ori a unor venituri, urmărirea silită imobiliară poate fi declanșată chiar dacă valoarea creanței nu depășește 10.000 lei.

Un bun aflat în coproprietate nu poate fi urmărit de creditorul unuia dintre debitorii coproprietari, creditorul fiind obligat să solicite mai întâi partajarea bunului. Creditorul poate urmări însă cota-parte de proprietate a debitorului coproprietar, dacă aceasta este stabilită și înscrisă în cartea funciară.

CARE SUNT MODALITĂȚILE DE EXECUTARE CARE POT FI DECLANȘATE?

Formele de executare silită care pot fi declanșate sunt urmărirea bunurilor mobile și imobile ale debitorului sau aparținând terților care răspund pentru obligațiile debitorului; predarea către creditor a bunurilor, prevăzute în titlul executoriu, ce sunt deținute fără drept de debitor.

Urmărirea bunurilor mobile se realizează prin vânzarea

lor ori, în cazul sumelor de bani, a titlurilor de valoare, prin poprire.

Urmărirea bunurilor imobile se realizează prin vânzarea lor.

La *vânzarea bunurilor debitorului* se recurge în cazul în care, în termen de 15 zile de la data aplicării sechestrului, debitorul nu achită datoria și cheltuielile de executare. În această situație, executorul procedează la valorificarea bunurilor mobile și/sau imobile sechestrate prin vânzare la licitație publică, vânzare directă sau prin alte modalități admise de lege.

Când bunurile sechestrate sunt supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii ori dacă păstrarea lor determină cheltuieli disproporționat de mari în raport cu valoarea lor vânzarea are loc de îndată fără a fi necesară acordarea termenului de 15 zile.

În tot cursul executării silite, sub supravegherea executorului judecătoresc, creditorul și debitorul pot conveni ca executarea să se efectueze, total sau în parte, numai asupra veniturilor băneşti sau altor bunuri ale debitorului, ca vânzarea bunurilor supuse urmăririi să se facă prin bună învoială sau ca plata obligației să se facă în alt mod admis de lege.

Dacă debitorul dorește să vândă el bunurile sale, executorul judecătoresc îi poate încuviința această solicitare dacă are acordul creditorului pentru vânzarea amiabilă.

Executorul judecătoresc poate vinde direct bunul dacă există acordul ambelor părți pentru vânzarea directă.

În lipsa acordului părților sau dacă vânzarea directă ori amiabilă nu se realizează, executorul judecătoresc procedează la vânzarea prin licitație publică a bunurilor sechestrate.

Prețul de pornire a licitației este cel la care a fost evaluat bunul de către executorul judecătoresc sau de un expert.

Termenul stabilit pentru vânzarea bunului mobil nu

poate fi mai mic de 2 săptămâni și mai mare de 4 săptămâni de la expirarea termenului stabilit pentru plată sau de la aplicarea sechestrului în cazul bunurilor perisabile.

Termenul stabilit pentru vânzarea bunului imobil nu poate fi mai mic de 20 de zile și nici mai mare de 40 de zile de la afișarea publicației de vânzare la locul unde va avea loc licitația.

Debitorul nu poate licita nici personal, nici prin persoane interpuse. Creditorul urmăritor sau intervenient poate adjudeca bunurile oferite spre vânzare la o valoare care nu poate fi mai mică de 75% din prețul de pornire a primei licitații.

În cazul bunurilor imobile, dacă la prima licitație nu se oferă prețul la care a fost evaluat imobilul, vânzarea se amână la un alt termen, care nu poate fi mai mare de 30 de zile.

La a doua licitație prețul de pornire este de 75% din prețul de pornire al primei licitații. Dacă nu se obține acest preț și există cel puțin două persoane care licitează, bunul se vinde la cel mai mare preț oferit, dar nu sub 30% din prețul de pornire al primei licitații. Dacă se prezintă numai un singur licitator bunul poate fi vândut dacă se oferă prețul de la care începe licitația.

Dacă nici la a doua licitație imobilul nu a fost adjudecat, la cererea creditorului, executorul poate stabili o nouă licitație, care începe de la prețul de 50% din prețul de pornire al primei licitații.

Dacă nu se obține acest preț și există cel puțin două persoane care licitează, bunul se vinde la cel mai mare preț oferit, chiar dacă acesta este mai mic decât valoarea creanței ori a garanției. Dacă se prezintă numai un singur licitator bunul poate fi vândut dacă se oferă prețul de pornire al licitației.

În cazul bunurilor mobile, dacă la prima licitație nu se oferă prețul la care a fost evaluat bunul, la același termen

bunul va fi scos la vânzare, preţul începând de la 75% din preţul de pornire al primei licitaţii, bunul putând fi vândut celui care oferă preţul cel mai mare.

Când bunul mobil nu poate fi vândut la preţul minim de 75% din preţul de pornire al primei licitaţii, se stabileşte un nou termen de vânzare, care nu poate fi mai mare de 20 de zile de la data primei licitaţii. La acest termen licitaţia începe de la preţul de 50% din preţul de pornire al primei licitaţii. Dacă nu se obţine acest preţ, bunul mobil se vinde, la acelaşi termen, la cel mai mare preţ oferit, chiar dacă la licitaţie s-a prezentat un singur ofertant.

Preţul trebuie să fie serios şi real, nu derizoriu. Dacă executorul judecătoresc apreciază că preţul oferit este unul derizoriu poate refuza adjudecarea, partea interesată putând ataca refuzul pe calea contestaţiei la executare.

La preţ egal, va fi preferat întotdeauna cel care are un drept de preempţiune (de preferinţă) asupra bunului urmărit.

Derogatoriu, bunurile supuse pieirii, degradării, alterării sau deprecierii se vând la orice preţ şi oricare ar fi numărul concurenţilor, chiar la primul termen.

Dacă bunul sechestrat nu s-a putut vinde orice creditor care poate urmări silit bunurile debitorului îl poate prelua în contul creanţei sale la preţul stabilit în publicaţiile sau anunţurile de vânzare pentru ultimul termen de licitaţie.

Sumele de bani aparţinând debitorului, care pot fi urmărite şi care îi sunt datorate de către un terţ, pot fi poprite.

Poprirea constă în urmărirea de către creditor a sumelor de bani, a titlurilor de valoare, a altor bunuri mobile incorporale şi corporale care sunt datorate de către un terţ debitorului urmărit.

Poprirea prezintă avantajul că permite creditorului să urmărească atât sumele de bani, titlurile de valoare, alte bunuri mobile incorporale pe care terţul le datorează debitorului la data înfiinţării popririi, cât şi pe cele pe care terţul le va datora în viitor.

Părțile în procedura popririi sunt creditorul popritor (persoana care deține o creanță împotriva debitorului în baza unui titlu executoriu), debitorul poprit (persoana care are o datorie față de creditor) și terțul poprit (persoana care are o datorie față de debitor).

Poprirea se înființează la cererea creditorului de către un executor judecătoresc al cărui birou se află în circumscripția curții de apel unde își are domiciliul sau sediul debitorul.

Pot fi poprite sumele de bani ce provin din salarii sau din alte surse ca pensiile, indemnizațiile, dividendele, economiile, cele obținute în urma unui partaj.

De asemenea, pot fi poprite titlurile de participare la un fond de investiții, cambia, biletul la ordin, acțiunile la purtător sau nominative, arenda sub forma unei cantități de produse.

Când executarea silită se realizează prin poprire, aceasta se înființează fără somație, în baza încheierii de încuviințare a executării, prin adresă în care se indică titlul executoriu în temeiul căruia s-a înființat poprirea.

În această situație, debitorul ia cunoștință despre executarea silită declanșată împotriva sa la data la care i se comunică, în copie, adresa de înființare a popririi, la care se atașează copii certificate de pe încheierea de încuviințare a executării sau de pe certificatul privind soluția pronunțată în dosar, titlul executoriu, dacă acestea din urmă nu i-au fost anterior comunicate.

Poprirea se înființează prin adresă emisă de executorul judecătoresc, prin care se pune în vedere terțului poprit interdicția de a plăti sumele de bani sau bunurile mobile datorate debitorului ori care îi vor fi datorate în viitor, acestea fiind declarate poprite în limita obligației debitorului care se execută silit.

Terțul poprit este obligat ca la data la care primește adresa de înființare a popririi să indisponibilizeze sumele de bani ori bunurile mobile incorporale, iar în termen de 5 zile

să consemneze sumele la dispoziția executorului judecătoresc și să trimită executorului dovada consemnării sau a indisponibilizării.

Dacă debitorul datorează creditorului sume cu titlu de obligație de întreținere, alocație pentru copii, despăgubiri pentru repararea pagubei cauzate prin moarte, vătămarea integrității corporale sau a sănătății, terțul are obligația de a plăti direct creditorului sumele de bani reținute de la debitor.

De reținut: Terțul poprit nu poate formula contestație la executare împotriva adresei de înființare a popririi comunicată de către executorul judecătoresc.

Poprirea odată înființată se menține și în cazul în care debitorul își schimbă locul de muncă ori se pensionează.

Atunci când terțul poprit nu își îndeplinește obligațiile ce îi revin pentru efectuarea popririi ori când, în loc să consemneze suma urmăribilă, o eliberează debitorului poprit, se poate solicita instanței de executare **validarea popririi**.

Cererea de validare se poate formula de către creditorul urmăritor, debitorul sau executorul judecătoresc, în termen de maxim o lună de la data când terțul poprit trebuia să consemneze sau să plătească suma urmăribilă.

Hotărârea dată cu privire la validarea popririi este supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la comunicare. Odată rămasă definitivă ea constituie titlu executoriu împotriva terțului poprit, până la concurența sumelor pentru care s-a făcut validarea.

CUM SE FACE ELIBERAREA ȘI DISTRIBUIREA SUMELOR?

Dacă există un singur creditor urmăritor, după ce executorul judecătoresc reține cheltuielile de executare, suma de bani obținută prin urmărirea silită *se eliberează* creditorului până la acoperirea integrală a drepturilor sale, iar suma rămasă disponibilă se predă debitorului.

Drepturile creditorului cuprind creanța înscrisă în titlul executoriu, dobânzile, penalitățile, alte sume acordate ori creanța actualizată în funcție de rata inflației.

Încheierea prin care instanța dispune eliberarea sumelor de bani realizate prin executarea silită se poate ataca numai cu contestație la executare.

Dacă există mai mulți creditori urmăritori sau intervenienți, suma care a fost obținută prin vânzare *se distribuie* creditorilor, conform ordinii de preferință prevăzute la art. 865 - 868 C.proc.civ.

Procedura de distribuire a sumelor realizate din vânzarea bunurilor urmărite presupune mai multe etape:

1.) stabilirea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță;

După depunerea sau consemnarea sumei rezultate din vânzare, executorul stabilește de urgență un termen de 10 zile pentru depunerea de către creditori a titlurilor de creanță.

2.) depunerea titlurilor de creanță;

Titlurile de creanță se depun de către creditori la sediul executorului judecătoresc.

3.) întocmirea proiectului de distribuire;

În termen de 5 zile de la expirarea termenului pentru depunerea titlurilor de creanță, executorul întocmește proiectul de distribuire a sumelor.

4.) afișarea proiectului de distribuire;

Proiectul de distribuire se comunică debitorului și creditorilor care și-au depus titlurile de creanță.

Debitorul și creditorii au dreptul de a formula, în scris, obiecțiuni la proiectul de distribuire, în termen de 5 zile de la data comunicării acestuia, sub sancțiunea decăderii.

În lipsa obiecțiunilor proiectul de distribuire devine definitiv.

5.) concilierea părților;

Atunci când există obiecțiuni la proiectul de distribuire,

executorul judecătoresc convoacă în scris debitorul și toți creditorii în vederea unei concilieri.

Concilierea are loc la sediul executorului în termen de cel mult 15 zile de la data primirii ultimei contestații. În cazul în care nu s-a ajuns la o înțelegere, cel nemulțumit de proiectul de distribuire poate introduce contestație în termen de 5 zile de la data întocmirii procesului-verbal de consemnare a obiecțiilor formulate.

Contestația se judecă de instanța de executare.

De reținut: Numai partea care a formulat obiecțiuni față de proiectul de distribuire poate formula contestație la executare.

6.) distribuirea sumei rezultate din urmărire;

Plata sumei rezultate din executare se poate dispune numai după expirarea termenului de depunere a titlurilor de creanță ori la data expirării termenului de formulare a obiecțiunilor împotriva proiectului de distribuire sau la momentul rămânerii definitive a hotărârii instanței asupra contestației la proiectul de distribuire.

Suma rămasă se eliberează debitorului.

Titlul executoriu plătit integral se predă creditorului, făcându-se mențiunea că datoria a fost stinsă în totalitate.

Titlul executoriu plătit parțial se predă creditorului, menționându-se partea plătită.

După ce titlul a fost predat creditorului, executorul judecătoresc, prin încheiere dată fără citarea părților, constată încetarea urmăririi silite și dispune închiderea dosarului.

Creditorul care nu și-a realizat în întregime creanța poate cere reluarea urmăririi silite, în cadrul termenului de prescripție ori poate solicita efectuarea unei noi urmăriri asupra altor bunuri ale debitorului.

Capitolul IX
EXECUTAREA SILITĂ A UNUI TITLU EXECUTORIU PRIVIND MINORII

CE SE POATE PUNE ÎN EXECUTARE?

În cazul minorilor se pun în executare măsurile de stabilire a locuinţei minorului, de dare în plasament, de înapoiere a minorului de către persoana care îl ţine fără drept, măsurile de exercitare a dreptului de a avea legături personale cu minorul.

CUM SE PUNE ÎN EXECUTARE TITLUL EXECUTORIU?

În scopul executării, executorul judecătoresc trimite părintelui sau persoanei la care se află minorul încheierea de încuviinţare a executării împreună cu o somaţie prin care persoana este informată cu privire la data la care trebuie să se prezinte împreună cu minorul la sediul său ori în alt loc stabilit de executor, în vederea preluării acestuia de către creditor, sau, prin care pune în vedere să dea voie celuilalt părinte să îşi exercite dreptul de a avea legături personale cu minorul, potrivit programului stabilit de instanţa de judecată.

Atunci când debitorul nu se conformează solicitărilor din somaţie, executorul judecătoresc, la cererea creditorului, sesizează instanţa de executare în vederea aplicării unor penalităţi.

De reţinut: Executarea silită nu poate avea loc înainte ca instanţa de executare să soluţioneze cererea executorului judecătoresc de aplicare de penalităţi debitorului, fie în sensul admiterii ei, fie al respingerii acesteia.

CÂND ÎNCEPE EXECUTAREA SILITĂ?

Dacă a trecut o lună de la data la care s-a comunicat debitorului încheierea de aplicare a penalității și debitorul nu și-a executat obligația stabilită prin titlul executoriu, se poate trece la executarea silită a titlului executoriu.

CUM CALCULĂM TERMENUL DE O LUNĂ?

Termenul de o lună se împlinește în ziua corespunzătoare din ultima lună. Dacă ultima lună nu are zi corespunzătoare celei în care termenul a început să curgă, termenul se împlinește în ultima zi a acestei luni.

CUM SE REALIZEAZĂ EXECUTAREA SILITĂ?

În vederea executării silite executorul nu este obligat să emită o altă somație.

Executarea silită are loc în prezența unui reprezentant al direcției generale de asistență socială și protecția copilului și, când executorul judecătoresc apreciază că este necesar, a unui psiholog desemnat de aceasta.

Nu este permisă bruscarea minorului ori exercitarea de presiuni asupra lui în scopul realizării executării.

Atunci când debitorul ascunde minorul ori refuză să își îndeplinească obligația în termen de 3 luni de la data la care a primit încheierea de aplicare a penalității, executorul judecătoresc întocmește un proces-verbal de constatare a acestui fapt și sesizează parchetul de pe lângă instanța de executare în vederea începerii urmăririi penale, pentru săvârșirea infracțiunii de nerespectare a hotărârii judecătorești. Dacă executorul constată că minorul refuză să îl părăsească pe debitor sau manifestă aversiune față de creditor, executorul judecătoresc nu poate finaliza executarea silită, astfel că acesta încheie un proces-verbal de constatare a refuzului, care se comunică părților și reprezentantului

direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

Reprezentantul direcției generale de asistență socială și protecția copilului sesizează judecătoria (instanța de tutelă) de la locul unde se află minorul, pentru ca aceasta să dispună, în funcție de vârsta copilului, un program de consiliere psihologică, pentru o perioadă ce nu poate depăși 3 luni.

Cererea se soluționează de urgență în camera de consiliu, prin încheiere nesupusă niciunei căi de atac, pronunțată cu citarea părinților și, după caz, a persoanei la care se află copilul, minorul care a împlinit 10 ani trebuind obligatoriu ascultat.

De reținut: Programul de consiliere nu poate modifica dispozițiile titlului executoriu, scopul său fiind acela de găsire a unor metode care să permită executarea hotărârii judecătorești.

La finalizarea programului de consiliere, psihologul numit de instanță întocmește un raport pe care îl comunică instanței, executorului judecătoresc și direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

După primirea raportului psihologului, executorul reia procedura executării silite, dar nu de la început prin emiterea somației, ci prin deplasarea sa la locul unde se află minorul.

Atunci când în continuare minorul refuză să îl părăsească pe debitor, creditorul poate sesiza judecătoria de la locul unde se află minorul în vederea aplicării unei penalități.

În situația unui refuz constant al minorului de a-l părăsi pe debitor, părintele debitor poate cere executorului judecătoresc să înceteze executarea silită datorită imposibilității obiective de executare.

Dacă executorul judecătoresc refuză să înceteze executarea silită, debitorul poate formula contestație la executare, solicitând instanței de executare să constate imposibilitatea obiectivă de executare.

Dacă executorul dispune încetarea executării silite, măsura poate fi contestată de creditor pe calea contestației la executare. Modul în care executorul își îndeplinește

obligațiile se consemnează de executor într-un proces-verbal prin care se stabilesc și cheltuielile de executare pe care urmează să le plătească debitorul. Procesul-verbal se comunică părților, iar un exemplar se păstrează la dosarul de executare, acesta constituind titlu executoriu în privința cheltuielilor de executare, stabilite în sarcina debitorului.

Neplata de către debitor a cheltuielilor de executare determină declanșarea executării silite împotriva sa în același dosar execuțional, în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege, fără a fi necesară formularea unei cereri de executare, deschiderea unui nou dosar de executare, formularea unei noi cereri de încuviințare a executării silite.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: "TAEJ - Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar"
Codul proiectului: SIPOCA 454/cod MySMIS 2014+118765
Denumirea beneficiarului: Consiliul Superior al Magistraturii
Data publicării: decembrie 2022

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

9 786060 421320

Material distribuit gratuit

UNIUNEA EUROPEANĂ

POCA
Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale 2014-2020

ÎMI CUNOSC DREPTURILE?

CE POT FACE?

- Asistență juridică gratuită
- Grup vulnerabil
- Discriminare
- Dizabilitate
- Violența domestică
- Asistență medicală
- Asistență socială
- Drepturi copii
- Muncă
- Act identitate
- Acte familie

ROMÂNIA
1 9 0 9
Consiliul Superior al Magistraturii

www.poca.ro

Proiectul „*TAEJ - Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar*",
cod SIPOCA 454/cod MySMIS 118765 este cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020.

NUME BENEFICIAR:

Proiectul este implementat de Consiliul Superior al Magistraturii (lider), în parteneriat cu Școala Națională de Grefieri, Inspecția Judiciară, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Institutul Național al Magistraturii și Ministerul Justiției.

OBIECTIVUL GENERAL:

Îmbunătățirea și abordarea unitară a comunicării publice la nivelul sistemului judiciar în vederea consolidării imaginii acestuia, asigurarea unei transparențe sporite în interiorul și exteriorul sistemului, precum și îmbunătățirea accesului la justiție prin creșterea gradului de informare, conștientizarea drepturilor cetățenilor și dezvoltarea culturii juridice.

REZULTATE AȘTEPTATE:

Proiectul își propune să atingă următoarele rezultate:

1. Comunicarea publică îmbunătățită și abordată unitar la nivelul sistemului judiciar;

2. Grad ridicat de acces la justiție prin facilitarea accesului la informații privind sistemul judiciar și serviciile furnizate cetățenilor;

3. Nivel ridicat de informare, conștientizare a drepturilor și a gradului de educație juridică a publicului.

VALOAREA TOTALĂ A PROIECTULUI:

Valoarea totală a proiectului care face obiectul contractului de finanțare este de 29.667.068 lei, din care 24.915.549,67 lei (83,98%) reprezintă finanțare nerambursabilă din Fondul Social European, iar 4.751.518,33 lei reprezintă cofinanțarea beneficiarului și a partenerilor.

DATĂ ÎNCEPERE ȘI DATĂ FINALIZARE PROIECT:

Perioada de implementare a proiectului a început la data de 5.09.2018, pentru 36 de luni.

Website: www.sipoca454.csm1909.ro

ASISTENȚĂ JURIDICĂ
CE POT FACE?

BROȘURA 1 | 2019 | ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

CE ESTE ASISTENȚA JURIDICĂ GRATUITĂ?

Asistența juridică gratuită înseamnă că statul asigură un avocat și/sau costurile legate de procedurile judiciare, pentru a vă asigura dreptul la un proces echitabil și acces egal la justiție.

Cine poate solicita asistență juridică gratuită? Orice persoană fizică ce nu poate plăti costurile pentru procedurile judiciare.

În ce fel de procese se acordă asistență juridică gratuită? Asistența juridică se aplică tuturor proceselor civile, comerciale, administrative, de muncă, de asigurări sociale etc.

Cum pot beneficia de asistență juridică gratuită? Se depune o cerere însoțită de documente privind veniturile per membru de familie.

Asistența juridică gratuită se acordă independent de venituri, în situații speciale ce au legatură cu statutul de minor, de dizabilitate sau alte situații similare pentru apărarea drepturilor.
Valoarea ajutorului public judiciar acordat în situațiile de mai sus nu poate depăși, în cursul unei perioade de un an, suma maximă echivalentă cu 10 salarii minime brute pe țară la nivelul anului în care a fost formulată cererea de acordare.

CE POT FACE?

Poți cere instanței de judecată să ți se ofere un avocat care este plătit de Stat pentru un proces sau poți cere Baroului să ți se ofere un avocat gratuit pentru alte probleme juridice.

CUM PROCEDEZ?

Instanța de judecată aprobă cererea pentru un avocat gratuit însă poate stabili și plata pentru expert, traducător, interpret, eșalonarea sau scutirea de taxe judiciare.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Asistența juridică gratuită se acordă în funcție de veniturile nete lunare per membru de familie. Astfel, sunt anumite praguri de venituri stabilite de lege.

CE POT FACE?

Dacă venitul mediu net lunar pe membru familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, este sub 300 lei se cere asistența juridică acoperită 100% de către stat.
Dacă venitul mediu net lunar pe membru familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, este sub 600 lei se cere asistența juridică acoperită de către stat în proporție de 50%.
Dacă nu vă regăsiți în niciuna din aceste situații, se acordă asistență juridică dacă costul procesului vă limitează efectiv accesul la justiție.

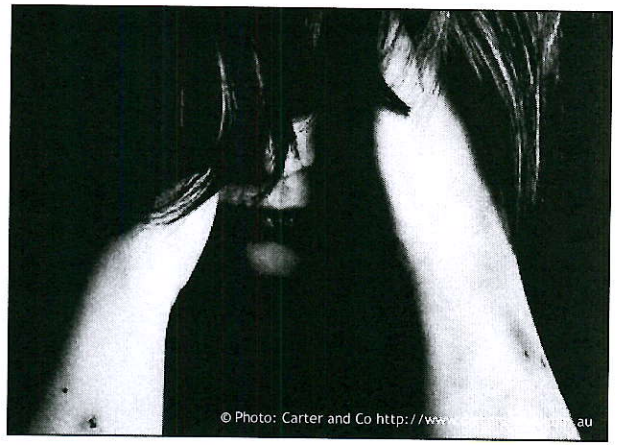

În cauzele penale se acordă asistență juridică gratuită dacă inculpatul sau suspectul este minor, într-un centru de detenție, s-a dispus măsura internării medicale, în cazul în care organul judiciar apreciază că suspectul ori inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea sau în cursul procedurii în cameră preliminară și în cursul judecății în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani.

VICTIMELE INFRACȚIUNILOR

❖Victimele infracțiunilor de tentativă de omor, tentativă de omor calificat și vătămare corporală.

❖Victimele infracțiunilor de viol, agresiune sexuală, act sexual cu minor, coruperea sexuală a minorilor.

❖Victimele altor infracțiuni, dacă venitul lunar este egal cu salariul de bază minim pe țară.

❖Victimele violenței domestice, traficului de ființe umane.

Victimele infracțiunilor beneficiază de asistență juridică gratuită. Legea nr. 211/2004 cu modificări și completări în 2018 se referă la măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor și asistență gratuită.

Asistența juridică gratuită se acordă la cerere pentru mai multe categorii de victime ale infracțiunilor, enumerate în partea stângă.

Asistența juridică gratuită se acordă dacă victima a făcut plângere la poliție sau procuror. Cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite se depune la tribunalul în a cărui circumscripție domiciliază victima.

Asistenta juridică gratuită se acordă fiecărei victime pe tot parcursul procesului, în limita unei sume echivalente cu 2 salarii minime brute pe țară.

© Photo: Greensburg greensburgdailynews.com

CUM PROCEDEZ?

În cazul unei acțiuni ce urmează să fie soluționată în justiție, **se depune o cerere scrisă, împreună cu actele doveditoare** legate de venit, la instanța de judecată.

În cazul unor probleme juridice care nu se soluționeaza în justiție, **se depune o cerere scrisă, împreună cu actele doveditoare legate de venit**, la Baroul

Venitul mediu net per membru de familie se calculează pe baza salariilor, beneficiilor, onorariilor, chiriilor, a profitului din activități comerciale, activități independente, sumele folosite pentru plata cu chirie, costuri de subzisență etc.

Modelul de cerere pentru asistență juridică gratuită este disponibil pe Portalul Instanțelor de Judecată, Secțiunea Ghiduri și documente.
http://portal.just.ro/108/SiteAssets/SitePages/bine/Formular%20-%20Cerere%20-%20asisten%C5%A3%C4%83%20judiciar%C4%83%20gratuit%C4%83.doc

PROCEDURA DE ACORDARE

❖ Instanța de judecată examinează cererea, poate cere explicații sau dovezi ori informații din partea autorităților locale, dacă este cazul, și decide dacă aprobă cererea. Instanța poate aproba plata pentru un avocat, expert, executor etc., scutire de taxe, după caz.

❖ Baroul, prin Departamentul de Asistență Juridică, va analiza cererea și documentele doveditoare și va decide în consecință.
Dacă se aprobă, Decanul Baroului va numi un avocat care să ofere asistență extrajudiciară.

CARE SUNT COSTURILE ACOPERITE DE STAT?

Avocat gratuit: consiliere, reprezetare, apărare în fața organelor judiciare.
Costuri: plata pentru expert, traducător, interpret, executor judecătoresc.
Taxe judiciare: scutire de la plata taxelor judiciare, taxe micșorate, plata în rate a taxelor judiciare.

Avocat gratuit pentru probleme extrajudiciare: puteți beneficia de servicii juridice gratuite, consiliere gratuită, elaborare gratuită a documentelor juridice, cereri, plângeri, precum și reprezentare gratuită în fața Primăriei și a altor instituții publice, altele decât instanțe de judecată.

DATE DE CONTACT INSTANȚE DE JUDECATĂ

Poți găsi toate informațiile de contact (adresă, telefon, program de lucru) ale instanțelor de judecată din România pe Portalul instanțelor de judecată la http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx. Este simplu! După ce ai intrat pe pagina de internet pe Portalul instanțelor mergi pe județul care te interesează și dai click. De exemplul la Prahova! Vezi imaginea!

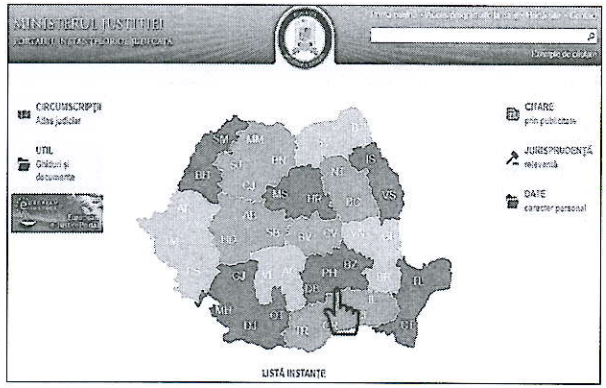

După ce dai click se deschide pagina și sunt afișate instanțele din județul Prahova. Poziționează cursorul pe instanța care te interesează și dai clik. De exemplu Judecătoria Sinaia. Vezi imaginea!

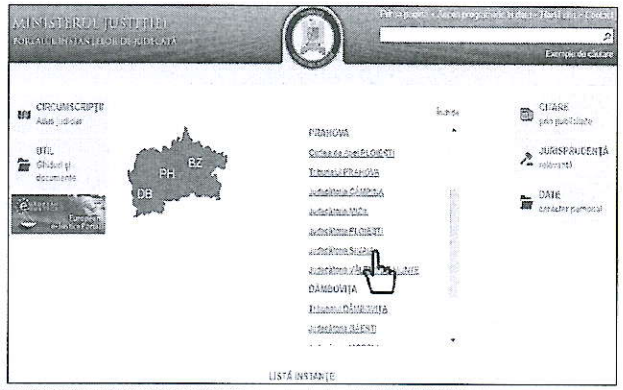

După ce dai click la instanța care te interesează dai click la Contact, se afișează pagina și apeși Date de contact.
Aici apare adresa, telefon, fax, e-mail precum și alte informații (program de lucru, registratura etc.) Vezi imaginea!

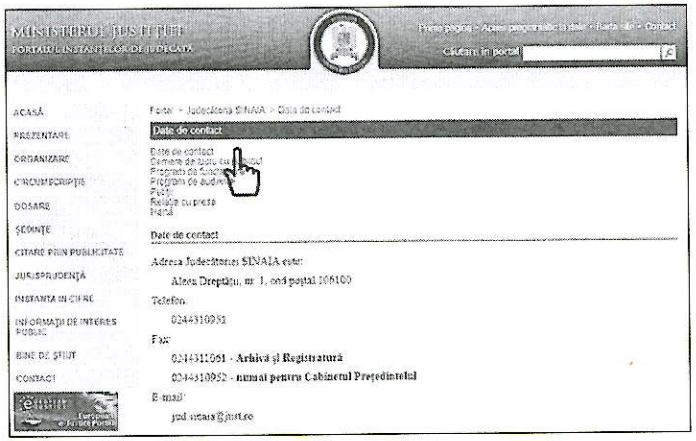

DATE DE CONTACT BAROURI DE AVOCAȚI

Poți găsi toate informațiile de contact (adresă, telefon, fax) ale Barourilor de Avocați din România pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România la http://www.unbr.ro/. Este simplu! După ce ai intrat pe pagina de internet a Uniunii Barourilor mergi la butonul Barouri Membre și dai click. Se va deschide pagina cu harta României. Vezi imaginea!

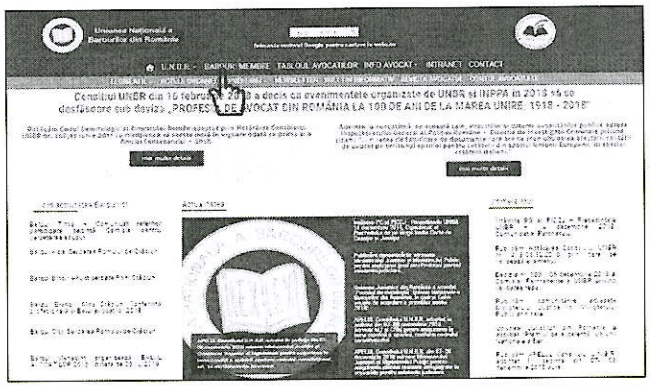

Pe harta României poziționează cursorul la județul care te interesează și dai click. De exemplu județul Prahova.
Vezi imaginea!

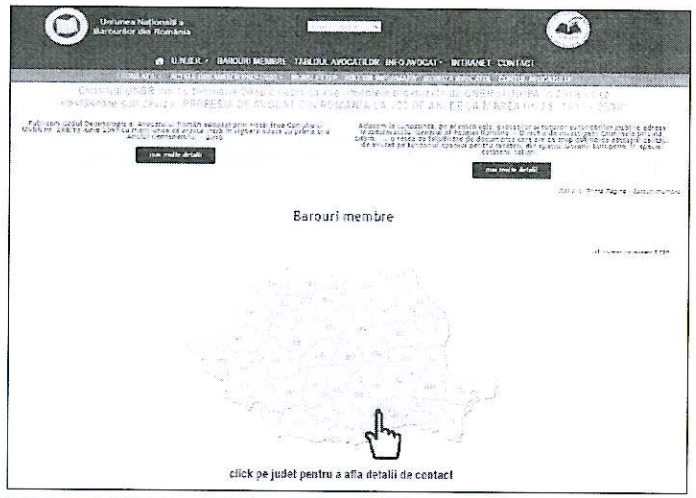

După ce dai click pe județul care te interesează (exemplu Prahova), se afișează pagina cu Baroul Prahova. Aici apare adresa, telefon, fax, e-mail, cod fiscal. Vezi imaginea!

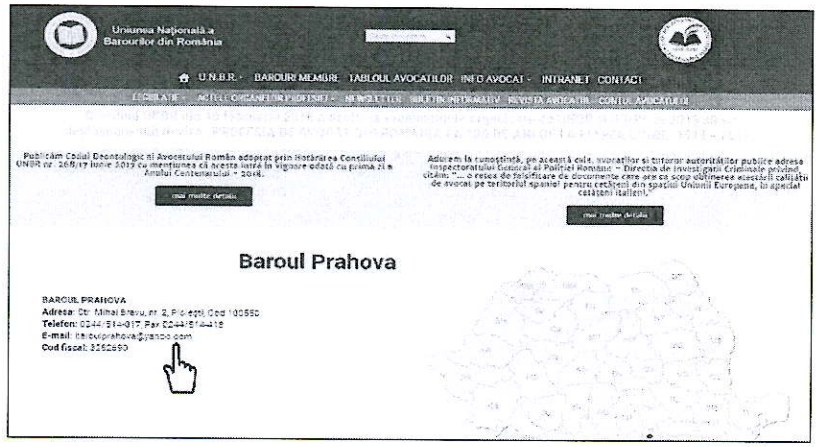

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Cererea prin care se solicită ajutorul se formulează în scris și cuprinde mențiuni cu privire la obiectul și natura procesului în fața instanței de judecată sau a problemei juridice în fața instituțiilor publice, numele, prenumele și datele solicitantului, precum și starea materială a solicitantului și a familiei.

Situația veniturilor solicitantului și familiei poate fi dovedită cu adeverințe de salariat, cupon pensie, ajutor social, alocație, adeverință de la administrația financiară, adeverință de la Primărie, certificat de naștere copii, adeverință de elev, chitanțe etc.

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel).

❖Pentru a obține asistență juridică gratuită din partea statului trebuie depusă o cerere însoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară, declarația pe proprie răspundere în sensul dacă petentul a mai beneficiat de ajutor public judiciar în ultimele 12 luni, în ce formă, pentru ce cauză, precum și cuantumul acestui ajutor.

❖Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocati.

❖Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile online pe Portalul instanțelor de judecată, iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

DECLARAȚIE DE DECLINARE A RESPONSABILITĂȚII

Informațiile cuprinse în acesta broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării broșurii.
Această broșură conține informații generale despre probleme juridice și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

CE POT FACE?

Poți cere protecție și măsuri de sprijin social pentru familia aflată în situație de vulnerabilitate, de dificultate, de marginalizare sau în situație de risc.

CUM PROCEDEZ?

Te adresezi autorităților sau instituțiilor la nivel local, de exemplu Primăriei, Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială etc.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Măsurile de protecție socială, de asistență socială sau de altă natură se acordă în anumite condiții prevăzute de lege.

VULNERABIL
CE POT FACE?

BROȘURA 2 | 2019 |GRUP VULNERABIL

© Photo: Free synonymizer http://canacopegdl.com/images/vulnerable

CE ÎNSEAMNĂ GRUP VULNERABIL?

❖ **Legislația din România folosește mai mulți termeni** atunci când se referă la persoane care aparțin unor grupuri vulnerabile.
De exemplu, legea se referă la:

- **grupuri dezavantajate**
- **grupuri defavorizate**
- **grupuri marginalizate**
- **grupuri aflate în situații de risc** etc.

❖ **Cine sunt persoanele vulnerabile?**
În general putem spune că persoanele expuse riscului de sărăcie sau de excludere socială sunt vulnerabile.

❖ **Statul recunoaște vulnerabilitatea diferitelor categorii de persoane** în situație de sărăcie, dezavantaj, de dificultate sau marginalizare și oferă sprijin social familiilor acestora.

Exemple de grupuri vulnerabile și persoane care aparțin acestor grupuri

PERSOANE SĂRACE

- Copii săraci, în familii cu mulți copii sau în familii monoparentale
- Persoane sărace, muncitorii sub-calificați din mediul rural; lucrătorii pe cont propriu din agricultură
- Tinerii șomeri și persoane care nu sunt angajate și nu au fost înscrise la școală
- Persoanele cu vârste între 50-64 ani care nu sunt încadrate în muncă
- Persoane vârstnice sărace și persoane vârstnice singure

ROMI

- Copii și adulți romi cu risc de a fi excluși din familie și fără venit sustenabil

COPII ȘI TINERI

- Copii abandonați în unități medicale, copii care trăiesc în centre de plasament
- Copii și tineri care trăiesc pe străzi, copii privați de libertate, mame adolescente.
- Tineri care părăsesc centrele de îngrijire și asistență, copii cu părinți care lucrează în străinătate, separați pe termen lung.

PERSOANE VÂRSTNICE

- Vârstnicii care trăiesc singuri și/sau dependenți, și/sau au nevoi de dependență complexe

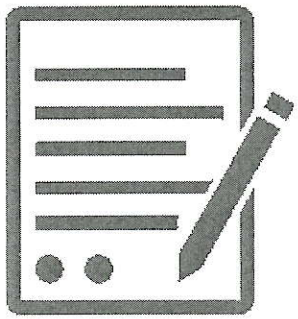

PERSOANE DIN COMUNITĂȚI MARGINALIZATE

- Comunități rurale sărace
- Comunități urbane marginalizate
- Comunități rome sărace și marginalizate

PERSOANE CU DIZABILITĂȚI

- Copii și adulți cu dizabilități, persoane invalide cu nevoi complexe

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Pentru a obține măsuri de sprijin social pentru familiile persoanelor aflate în situație de vulnerabilitate, de sărăcie sau excluziune socială trebuie adresate cereri, în funcție de situație, autorităților sau instituțiilor publice locale.
Pentru asistență juridică gratuită într-o problemă care se rezolvă la o autoritate sau instituție publică locală se adresează o cerere Baroului de Avocați.

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel).

❖ Pentru a obține asistența juridică gratuită din partea statului trebuie depusă o cerere însoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară.

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocati.

❖ Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile online pe Portalul instanțelor de judecată, iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

Declarație de declinare a responsabilității

Informațiile cuprinse în acesta broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării broșurii.
Această broșură conține informații generale despre probleme juridice, și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

DISCRIMINARE
CE POT FACE?

BROȘURA 3 | 2019 | DISCRIMINARE

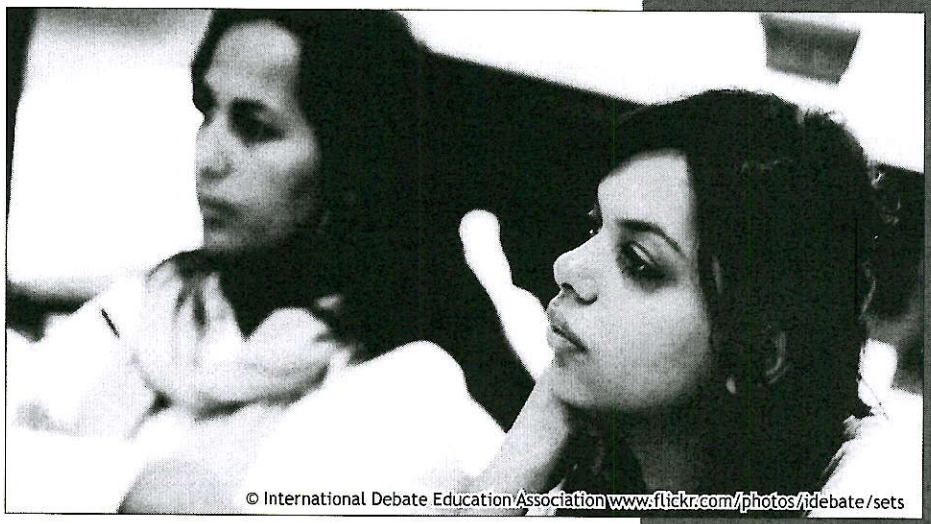
© International Debate Education Association www.flickr.com/photos/idebate/sets

CÂND SUNT DISCRIMINAT?

❖**Atunci când** ai fost tratat altfel decât cel de lângă tine și ți se încalcă un drept pentru că ești diferit: poate fi tenul pielii tale, vorbești o altă limbă, ai o altă etnie, ai o altă religie, o anumită filozofie, suferi de o dizabilitate, ai o boală, ești mai tânăr sau bătrân, ai o altă orientare sexuală, ai o anumită meserie, ești femeie, ești însărcinată, ești un părinte divorțat sau orice altă situație.

❖**Atunci când** o regulă se aplică tuturor la fel, însă pe tine te afectează negativ pentru că nu ia în considerare faptul că tu ești într-o situație diferită. Atunci când ești jignit, ofensat, umilit, intimidat doar pentru că ești altfel.

❖**Atunci când** suferi în plus doar pentru faptul că te-ai plâns că ai fost discriminat înainte.

CE POT FACE?

Poți cere unei instituții a statului să amendeze pe cel care a discriminat, iar instanța de judecată să îl oblige la plata de despăgubiri pentru discriminarea ta.

SE ÎNTÂMPLĂ CEVA?

În România discriminarea a fost sancționată în peste 4000 de cauze de către instanțele de judecată și în peste 1000 de cazuri de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării.

CE POT FACE?

Poţi sesiza în scris Consiliul Naţional pentru Combaterea Discriminării şi poţi solicita amendarea celui care te-a discriminat.

Plângerea trebuie depusă în termen de un an de la data la care ai fost discriminat. Orice probe pot fi depuse.

CNCD va adopta o hotărâre de soluţionare a plângerii în aproximativ 90 de zile. După ce este redactată, hotărârea va fi trimisă prin poştă.

Plângerea către Consiliul Naţional pentru Combaterea Discriminării se trimite la adresa: Piaţa Valter Mărăcineanu, nr. 1-3, Sector 1, 010155, Bucureşti. Telefon: 021 312 6578, Fax: 021 3126584, Email: support@cncd.org.ro Web: www.cncd.org.ro

© Logo: CNCD www.cncd.org.ro
CONSILIUL NAŢIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

PROCEDURA ÎN FAŢA CONSILIULUI NAŢIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

❖CNCD poate demara o investigaţie la sediul, locul părţii reclamate.

❖CNCD va analiza declaraţiile părţilor şi probele depuse la dosar de către acestea.

❖CNCD va cita şi asculta ambele părţi implicate.

❖ CNCD constată discriminarea şi stabileşte o sancţiune.

- La CNCD nu este obligatoriu să te deplasezi. Poţi trimite plângerea sau alte documente prin poştă, fax, e-mail. Procedura la CNCD este în scris şi este gratuită.

- CNCD poate sancţiona discriminarea cu amendă de maxim 30.0000 lei dacă discriminarea vizează o persoană, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv amendă de maxim 100.000 lei dacă discriminarea vizează un grup sau o comunitatate de persoane.

- Orice parte nemulţumită de hotărârea CNCD o poate ataca la instanţa de contencios, adică la Curtea de Apel, în termen de 15 zile de la comunicare.

CE POT FACE?

Poți depune și o plângere la instanța de judecată, să ceri daune pentru discriminare, să fii repus în situația anterioară faptei de discriminare sau anularea situației de discriminare.

Plângerea trebuie depusă în termen de 1 an de la data la care ai fost discriminat sau de la data la care puteai să știi că ai fost discriminat.
Cererea este scutită de taxa judiciară de timbru și nu ești condiționat să faci plângere la CNCD. De fapt, poți depune plângere și la instanța de judecată și la CNCD.

Discriminarea ne afectează pe toți indiferent că se întâmplă la muncă, la școală, la spital, la magazin, la piscină sau sala de sport, în sediul unei autorități centrale sau locale, companii private, firme mari sau mici și indiferent că e din cauza unei reguli, norme sau a unei persoane.

PROCEDURA LA INSTANȚĂ

❖ Instanța soluționează cazul potrivit regulilor de procedură civilă.

❖ Doar în cazurile de discriminare sunt admise orice probe, inclusiv înregistrări audio-video.

❖ Părtile sunt citate, se administrează probe, se depun concluzii.

❖ Doar în cazurile de discriminare ONG-urile pot reprezenta victimele.

Instanța de judecată competentă să soluționeze cererea cu privire la acordarea de despăgubiri în cazul discriminării este judecătoria sau tribunalul, după caz, sau o altă instanță de judecată, în cazul în care discriminarea are loc în contextul unor situații care sunt stabilite de legi speciale.
Decizia Î.C.C.J. nr.10 din 23 mai 2016.

În cazurile de discriminare regulile privind probele în fața instanței de judecată sunt mai ușor de administrat. De exemplu, sunt admise probe cu înregistrări audio, înregistrări video, date statistice, documente, declarații etc.

Dacă vrei să afli informații despre instanțele de judecată, detalii de contact unde să depui o acțiune privind cererea de despăgubiri pentru discriminare sau stadiul de judecată al cererii tale cu privire la discriminare vezi pagina de internet: http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx.

SE ÎNTÂMPLĂ CEVA?

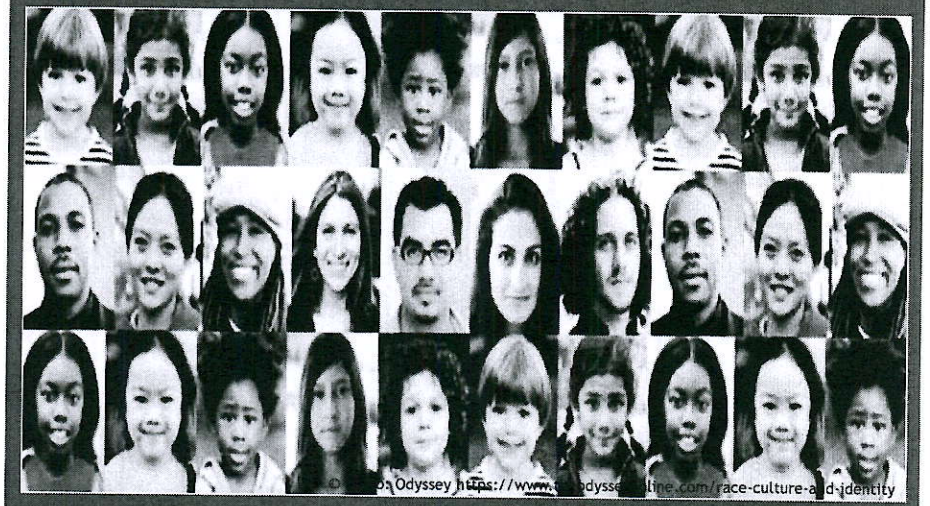

Peste 90000 de plângeri privind orice formă de discriminare au fost depuse la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării în perioada 2003-2017, așa cum rezultă din rapoartele instituției.

Aproape 1000 de plângeri depuse la CNCD în perioada 2003-2017 se referă la discriminarea etnică.

Peste 8700 de acțiuni privind orice forme de discriminare au fost depuse în fața instanțelor de judecată în perioada 2007-2017.

În ultimii 10 ani instanțele de judecată au **constatat discriminarea** unor persoane pe diferite criterii în aproape **4000 de cazuri**, iar Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a constatat discriminarea în peste **1200 de cazuri**.

Aproape 400.000 EURO este suma totală a amenzilor stabilite de CNCD pentru discriminare în perioada 2012-2017, potrivit rapoartelor de activitate ale CNCD.

SANCȚIUNI ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII

© Logo: CNCD www.cncd.org.ro
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

❖Potrivit raportului publicat în 2018, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a aplicat 65 de amenzi pentru discriminare, cea mai mică în cuantum de 1000 lei (220 EURO), iar cea mai mare în cuantum de 50.000 lei (11.000 EURO).

❖În anul 2010 o instanță de judecată din București a stabilit daune pentru discriminarea unei persoane pe criteriul HIV în cuantum de 10.000 EURO.

❖În anul 2017 o instanță de judecată din București a stabilit daune pentru discriminarea la locul de muncă în cuantum de 10.000 EURO. În anul 2016 o instanță de judecată din Cluj a stabilit daune pentru discriminarea la locul de munca a unui angajat în cuantum de 100.000 EURO.

❖În anul 2010 o instanță de judecată din Craiova a stabilit daune pentru discriminarea la școală a unei fetițe de etnie romă în cuantum de 10.000 EURO.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Așa cum e precizat și în prima pagină a acestei broșuri, discriminarea poate lua mai multe forme:
-Discriminare directă
-Discriminare indirectă
-Ordin de a discrimina
-Discriminare ca hărțuire
-Discriminare ca victimizare

DISCRIMINARE DIRECTĂ. În anul 2018 CNCD a decis că evacuarea unor persoane aflate în situație vulnerabilă, de etnie romă, fără a se asigura condiții alternative, reprezintă discriminare directă. Într-un caz anterior, CNCD a decis că evacuarea persoanelor de etnie romă și mutarea acestora lângă groapa de gunoi a orașului reprezintă o discriminare directă. În ambele cazuri autoritățile au fost amendate cu 8000 lei, respectiv 10.0000 lei.

DISCRIMINARE INDIRECTĂ. În anul 2017 CNCD a decis că regulamentul unui local deschis publicului prin care se preciza că servirea în incintă se poate face doar dacă există consumație de minimum 300 de lei, reprezintă discriminare indirectă pentru că dezavantajează indirect persoanele pe baza veniturilor. Firma a fost amendată cu 2000 de lei.

ORDIN DE A DISCRIMINA. O persoană de etnie romă împreună cu nepotul în vârstă de 3 ani au intrat într-o cofetărie. În momentul în care au dorit să comande o prăjitură angajata a precizat că patronul cofetariei a interzis servirea în incintă a persoanelor de etnie romă. În anul 2017 CNCD a constatat în acest caz discriminarea persoanelor de etnie romă, prin ordinul patronului dat anajaților de a nu servi anumite persoane în funcție de etnia acestora. Firma a fost amendată cu 2000 lei.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Ce se solicită în plângere? Prin plângerea depusă la CNCD se solicită constatarea faptei de discriminare, aplicarea unei amenzi contravenționale și măsuri de înlăturare a consecințelor discriminării. **Prin cererea la instanța de judecată** se solicită acordarea de despăgubiri, anularea situației de discriminare sau restabilirea situației anterioare discrimnării.

Ce lege se invocă? Reglementarea cadru care se referă la prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare este O.G. nr.137/2000, republicată cu modificări și completările ulterioare.
Alte legi relevante: Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată cu modificările ulterioare, Codul muncii, Codul penal etc.

CE CUPRINDE PLÂNGEREA?

Numele și datele de identificare ale victimei, numele și datele de identificare ale celui acuzat de discriminare. **Prezentarea situației de discriminare** în detaliu (ce anume s-a întâmplat, unde s-a întâmplat, când anume s-a întâmplat). **Prevederile de lege** în care se încadrează fapta de discriminare. **Prezentarea probelor disponibile** (documente, declarații martori, înregistrări audio, înregistrări video, fotografii etc.).

DECLARAȚIE DE DECLINARE A RESPONSABILITĂȚII

Informațiile cuprinse în acesta broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării broșurii.
Această broșură conține informații generale despre probleme juridice, și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces legat de discriminare, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel sau Înalta Curte de Casație și Justiție).

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică de discriminare, în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocati.

❖ Pentru a obține asistența juridică gratuită din partea statului trebuie depusă o cerere insoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară.

❖ Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile on-line pe Portalul instanțelor de judecată, iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

DIZABILITATE
CE POT FACE?

BROȘURA 4 | 2019 | DIZABILITATE

CE ESTE DIZABILITATEA?

❖ **Dizabilitatea** este termenul folosit pentru o afecțiune sau deficiență, o limitare care afectează în mod negativ relaționarea persoanei cu mediul din jurul său.

❖ **Persoana cu dizabilitate** sau handicap este acea persoană căreia mediul social neadaptat la nevoile sale îi împiedică total sau îi limitează accesul egal la viața socială.

❖ **Tipurile de handicap** sunt: fizic, vizual, auditiv, mintal, somatic, psihic, asociat, HIV/SIDA, surdocecitate, boli rare.

❖ **Gradele de dizabilitate / handicap** sunt: ușor, mediu, accentuat, grav.

CE POT FACE?

Poți beneficia de măsuri pe care Statul le pune la dispoziția persoanelor cu dizabilități, protecție în diferite domenii, asistență, facilități fiscale, asistență juridică.

CE PROTECȚIE POT SĂ AM?

În România protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități este reglementată prin lege potrivit dreptului european și internațional.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Sunt anumite condiții care trebuie avute în vedere iar pentru acordarea anumitor măsuri este necesară încadrarea în grad de dizabilitate/handicap.

CE POT FACE?

Persoanele cu dizabilități beneficiază de drepturile prevăzute în Legea nr. 448/2006 pe baza încadrării în grad de handicap, în raport cu gradul de handicap.

În cazul copiilor, încadrarea în grad și tip de handicap se face de comisia pentru protecția copilului.

În cazul adulților, încadrarea în grad și tip de handicap se face de comisia de evaluare a persoanelor adulte cu handicap.

Datele de contact ale Comisiilor de evaluare a persoanelor adulte cu handicap le găsiți pe pagina Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap la http://anpd.gov.ro, secțiunea Informații utile, Evaluarea și încadrarea în grad de handicap.

Persoanele cu dizabilități beneficiază de măsuri specifice în domeniul sănătății, educației, muncii, asistenței sociale, a locuinței, transport, accesibilitate, cultură, sport, turism, asistență juridică, facilități fiscale, evaluare prin examinare la domiciliu a persoanelor nedeplasabile.

Ce lege este relevantă pentru persoanele cu dizabilități?

Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările ulterioare; Hotărârea de Guvern nr. 268/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap; Legea nr. 221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006.

COMISIILE DE EVALUARE ŞI ÎNCADRARE

❖**Comisia de Evaluare a persoanelor adulte cu handicap** aparţine de Consiliul Judeţean, în cadrul Direcţiei Generale de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului. Comisia stabileşte dizabilitatea adultului şi eliberează certificatul de încadrare în grad de handicap.

❖**Comisia pentru Protecţia Copilului** aparţine de Consiliul Judeţean, în cadrul Direcţiei Generale de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului. Comisia stabileşte dizabilitatea copilului şi eliberează certificatul de încadrare în grad de handicap, cu termen de valabilitate de maxim 2 ani şi 6 luni.

❖**Acte neceseare evaluare adulţi:** cerere scrisă, act identitate, anchetă socială, documente medicale, decizie pensionare, adeverinţă salariat, altele, după caz.

❖**Acte necesare evaluare copii:** cerere scrisă, acte naştere, anchetă socială, fişă medicală, psihologică, fişă şcoală, alte documete, după caz.

DREPTURI CONCRETE

SĂNĂTATE: Asistenţă medicală gratuită, medicamente gratuite, dispozitive medicale gratuite, pentru tratamentul ambulatoriu şi în spital, în cadrul sistemului public de asigurări de sănătate, un bilet gratuit de tratament balnear, în cursul unui an, pe baza programului individual de reabilitare şi a recomandării medicului specialist sau de familie (Art. 10, 11 Legea nr. 448/2006).

EDUCAŢIE: Dreptul la educaţie în învăţământul de masă, învăţământul special integrat, organizat în învăţământul de masă, învăţământul special şi învăţământul la domiciliu sau pe lângă unităţile de asistenţă medicală.
Elevii cu handicap şi cei cu cerinţe educative speciale beneficiază gratuit de masă şi cazare în internate şcolare. Studenţii cu handicap beneficiază, la cerere, de reducere cu 50% a taxelor de cazare şi masă (Art. 16, Legea nr. 448/2006)

LOCUINŢĂ: prioritate la închiriere la nivel inferior a locuinţelor care aparţin statului, o cameră de locuit suplimentar faţă de normele minimale prevăzute de lege, scutire de la plata chiriei pentru locuinţele deţinute de stat (Art. 20, Legea 448/2006).

❖**CULTURĂ:** Copilul cu handicap, adultul cu handicap grav sau accentuat și persoana care îl insoțeste au gratuitate la bilete de intrare la spectacole, muzee, manifestări sportive, artistice (art. 21, Legea nr. 448/2006).

❖**TRANSPORT:** Persoanele cu handicap grav și accentuat și însoțitorii acestora beneficiază de gratuitate pe toate liniile la transport urban, de suprafață și metrou, gratuitate la transport interurban, pentru un anumit număr de călătorii pe an (art. 24, Legea nr. 448/2006).

❖**ASISTENȚĂ JURIDICĂ:** Protecție împotriva abuzului și neglijării.
Cauzele în fata instanței de judecată care au ca obiect drepturile persoanelor cu handicap se judecă cu celeritate (art. 25, Legea nr. 448/2006).

❖**PROTECȚIE:** Persoana cu handicap, care este în imposibilitate totală sau parțială de a-și administra bunurile, indiferent de vârstă, beneficiază de protecție sub forma tutelei, curatelei și asistenței juridice (art. 25, Legea nr. 448/2006).

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Comisiile de evaluare (adulți și copii) stabilesc încadrarea sau respingerea încadrării în grad și tip de handicap prin emiterea unui certificat. Eliberarea certificatului este scutită de taxa de timbru.

Certificatul emis de comisiile de evaluare poate fi contestat, în termen de 30 de zile de la comunicare, la instanța de contencios administrativ. Cererea este scutită de taxa judiciară de timbru.

În structura Autorității Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități funcționează Comisia superioară de evaluare a persoanelor adulte cu handicap. Comisia poate stabili prin decizie reevaluarea persoanelor adulte cu handicap ca urmare a unor acțiuni de control sau ca urmare a autosesizării și poate stabili încadrarea în grad și tip de handicap ca urmare a reevaluarii. (Art. 90 indice 2).

Deciziile Comisiei superioare pot fi atacate la secția contencios administrativ și fiscal a tribunalului.

Cererea adresată instanței este scutită de taxa judiciară de timbru.

❖ASISTENT PERSONAL: Persoana adultă și copilul cu handicap grav au dreptul la asistent persona (art. 35, Legea nr. 448/2006). Persoana adultă, respectiv părinții copilului pot opta pentru asistent personal sau primirea unei indemnizații lunare. Opțiunea se face prin cerere scrisă la direcția generală de asistență și protecția copiliului (art. 42, Legea nr. 448/2006).

❖ CENTRE PENTRU PERSOANE CU HANDICAP: Persoanele cu handicap cărora nu li se asigură servicii la domiciliu sau în comunitate pot beneficia de servicii sociale acordate în centre de zi și rezidențiale publice, public-private sau private (Art. 51, Legea nr. 448/2006).

❖PRESTATII SOCIALE: Persoanele cu handicap, adulți și copii au dreptul la prestații sociale în baza documentului care atestă încadrarea în grad de handicap. Cuantumul indemnizațiilor lunare este prevăzut de lege (art. 57, 58, Legea nr. 448/2006).

❖ACCESIBILITATE: Clădirile de utilitate publică, drumurile publice, mijloacele de transport în comun, mediul de comunicare și informare trebuie să fie adaptate și accesibile (Art. 61-71, Legea nr. 448/2006).

Ce obligații au persoanele care îngrijesc un copil sau adult cu dizabilități?

- Să dispună diligențe pentru a beneficia de drepturile lor;
- Să depună diligențe pentru încadrarea în muncă, în raport de posibilitățile lor;
- Să se prezinte pentru evaluare sau reevaluare la comisiile pentru încadrare în grad și tip de handicap.

Ce obligații au persoanele care îngrijesc un copil sau adult cu dizabilități?

Să asigure îngrijirea corespunzătoare a persoanei cu handicap, să respecte planul de abilitare-reabilitare al persoanei cu handicap, să însoțească persoana cu handicap la comisiile de specialitate, să colaboreze cu specialiștii în domeniu, să se prezinte la solicitarea direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului, să comunice direcțiilor orice modificare a situației personei cu handicap.

Declarație de declinare a responsabilității

Informațiile cuprinse în această broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării brosurii.
Această broșură conține informații generale despre probleme juridice și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel)

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocati.

❖ Pentru a obține asistența juridică gratuită din partea Statului trebuie depusă o cerere însoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară.

❖ Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile on-line pe Portalul instanțelor de judecată, iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

VIOLENȚA DOMESTICĂ
CE POT FACE?

BROȘURA 5 | 2019 | VIOLENȚA DOMESTICĂ

CE ESTE VIOLENȚA DOMESTICĂ?

Violența domestică este orice acțiune sau inacțiune intenționată de:
-violență fizică, sexuală,
-psihologică, economică,
-socială sau spirituală
care se produce în mediul din familie, între soți sau foști soți, precum și între actuali și fosti parteneri.

Victima este orice persoană fizică ce este supusă la una sau mai multe forme de violență (de ex. violență fizică, psihologică, sexuală, economică, socială sau spirituală), inclusiv copii martori la aceste forme de violență.

Legea nr. 174 din 2018 prevede cele mai recente măsuri de prevenire și combatere a violenței domestice în România.

CE POT FACE?

Poți solicita intervenția imediată a poliției pentru protecția ta și a familiei, precum și intervenția autorităților pentru alte măsuri necesare situației tale.

CE PROTECȚIE POT SĂ AM?

Poți beneficia de măsuri de protecție specială, asistență, servicii de consilliere, reabilitare, reintegrare socială, asistență juridică gratuită.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Sunt anumite condiții care trebuie avute în vedere pentru acordarea măsurilor de protecție, a serviciilor sociale sau altor măsuri.

ACTE DE VIOLENȚĂ INTERZISE DE LEGE

VIOLENȚA VERBALĂ: limbaj jignitor, brutal, insulte, cuvinte și expresii umilitoare (art. 4 alin. 1 lit a) din Legea nr. 217/2003).

VIOLENȚA SEXUALĂ: agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare manipulare, brutalitate, viol conjugal (art. 4 alin. 1 lit. d) din Legea nr. 217/2003).

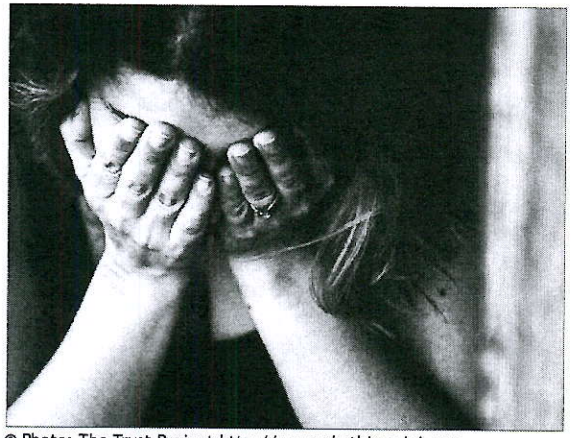

© Photo: The Trust Project http://www.ekathimerini.com

VIOLENȚA PSIHOLOGICĂ: impunerea voinței personale, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod, prin amenințare verbală sau alt fel, șantaj, violență asupra obiectelor sau animalelor, afișarea ostentativă a armelor, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângere de orice fel, urmărirea fără drept, supravegherea locuinței, a locului de muncă, sau alte locuri, apeluri telefonice, e-mail, sms, Facebook etc, prin care se crează temere (Legea 217/2003).

VIOLENȚA FIZICĂ
Vătămare corporală prin lovire, îmbrâncire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, intoxicare, otrăvire, supunere la efort fizic epuizant, cu grad de risc ridicat (art. 4 alin. 1 lit. c) din Legea nr. 217/2003).

VIOLENȚA ECONOMICĂ, SOCIALĂ, SPIRITUALĂ

❖**VIOLENȚA ECONOMICĂ:** interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, de existență primară, hrană, medicamente, obiecte de necesitate, interzicerea de a folosi bunuri comune, control inechitabil asupra resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele și nocive sănătății (art. 4 alin. 1 lit. e) din Legea nr. 217/2003).

❖**VIOLENȚĂ SOCIALĂ:** izolarea persoanei de familie, de prieteni, de comunitate, interzicerea frecventării școlii, locului de muncă, privarea de acces la informație, privarea de acte de identitate (art. 4 alin. 1 lit. f) din Legea nr. 217/2003).

❖**VIOLENȚA SPIRITUALĂ:** subestimarea importanței satisfacerii necesităților moral spirituale ale familiei prin interzicere, limitare, ridiculizare sau penalizarea acestora, interzicerea de a vorbi în limba maternă, impunerea unor practici spirituale și religioase inacceptabile (art. 4 alin. 1 lit. g) din Legea nr. 217/2003).

DREPTURI CONCRETE

VIAȚĂ PRIVATĂ, DEMNITATE ȘI PERSONALITATE

Autoritățile administrației publice centrale și locale au abligația de a lua măsuri pentru prevenirea violenței domestice, pentru preîntâmpinarea unor situații de încălcare repetată a drepturilor victimei violenței domestice (art. 4 alin. 1 din Legea nr. 217/2003).

ASISTENȚA JURIDICĂ:

Victima violenței domestice are dreptul la asistență juridică. De exemplu, persoana care solicită ordin de protecție poate primi asistență sau reprezentare prin avocat (art. 141 din Legea nr. 217/2003).

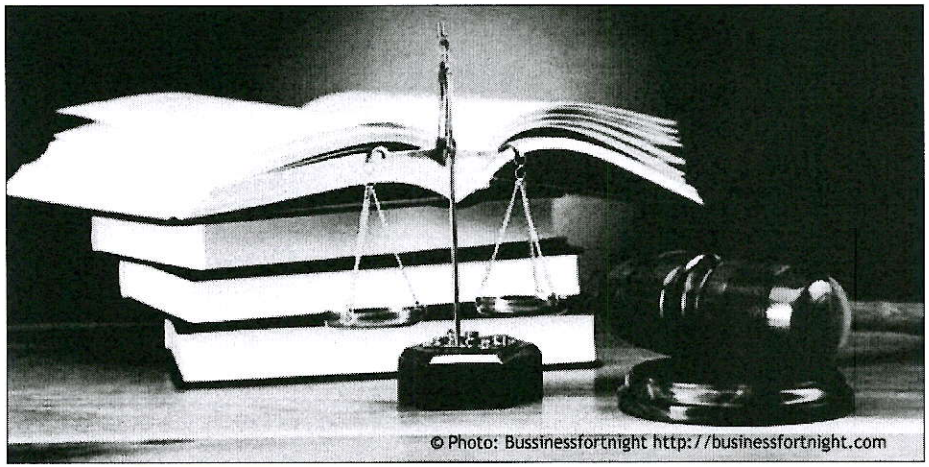

INFORMARE CU PRIVIRE LA DREPTURI:

Autoritățile au obligația să asigure dreptul la informare al victimelor violenței domestice cu privire la instituțiile și organizațiile care asigură consiliere psihologică sau alte forme de asistență și protecție, organul de urmărire penală unde pot face plângere, dreptul la asistență juridică gratuită, condițiile și procedura de acordare, drepturile procesuale ale victimei, procedura de acordare a compensației financiare de către stat, demersurile și procedura cu privire la ordinul de protecție (art. 4 alin. 2 din Legea nr. 217/2003).

❖ **SERVICII SOCIALE:** Victimele violenței domestice pot beneficia de găzduire pe perioadă determinată în centre de primire în regim de urgență, centre de recuperare sau locuințe protejate. Pot beneficia de servicii sociale în regim de zi în centre de prevenire și combatere a violenței domestice. De asemenea, pot beneficia de servicii de informare și consiliere de tip linie telefonică de urgență și servicii integrate de urgență în cazul victimelor violenței sexuale (art. 15-22 din Legea nr. 217/2003).

❖ **Centrele de prevenire și combatere a violenței domestice** asigură asistență socială, consilere psihologică, juridică, informare și orientare pentru victime (art. 15 din Legea nr. 217/2003).

❖ **Centrele de primire în regim de urgență** asigură gratuit asistență medicală, îngrijire, hrană, cazare, consiliere psihologică și juridică (art. 17 din Legea nr. 217/2003).

Centrele de recuperare asigură îngrijire, consiliere psihologică și juridică, sprijin pentru reinserție și reabilitare socială (art. 18 din Legea nr. 217/2003).

Locuințele protejate: asigură găzduire în regim de urgență, îngrijire, asistență socială, consiliere psihologică, juridică și orientare pentru victime (art. 181 din Legea nr. 217/2003).

ORDINUL DE PROTECȚIE

În cazul în care există un risc iminent ca viața, integritatea fizică sau libertatea persoanei să fie pusă în pericol printr-un act de violență domestică se poate emite un ordin de protecție provizoriu.

ORDINUL PROVIZORIU se emite de către polițiștii care constată că există acest risc iminent față de victima violenței domestice pe baza evaluării situației de fapt (art. 221 din Legea nr. 217/2003).

Prin ordinul de protecție provizoriu se dispun, pentru o perioadă de 5 zile, una sau mai multe măsuri de protecție: evacuarea temporară a agresorului, obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime față de victimă și membrii familiei, față de locuință, locul de muncă sau școala victimei, obligarea agresorului să poarte sistem electronic de supraveghere, cu obligarea agresorului de a preda poliției armele deținute (art. 224 din Legea nr. 217/2003).

Obligațiile și interdicțiile din ordinul de protecție provizoriu devin obligatorii imediat, fără somație și fără trecerea unui termen.
Procedura de gestionare a cazurilor de către polițiști este prevăzută în Ordinul comun 146/2578/2018 (Ministerele Afacerilor Interne și Muncii).

ORDINUL DE PROTECȚIE CERUT INSTANȚEI

❖OBLIGAȚII ȘI INTERDICȚII: poate prevedea mai multe măsuri precum: evacuarea temporară a agresorului din locuință, limitarea dreptului de folosință a locuinței, plasarea victimei și a copiilor în centru de asistență, obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe față de victimă sau membrii familiei, interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități sau zone pe care victima le frecventează, interzicerea oricărui contact cu victima, obligarea agresorului de a purta sistem electronic de supraveghere.

❖ALTE OBLIGAȚII: Instanța poate dispune ca agresorul să urmeze programe de consiliere, de asistență, obligația de a se prezenta periodic la poliție, de a da informații cu privire la noua sa locuință sau locul în care se află.

❖JUDECĂTORIA: Victima violenței domestice poate solicita Judecătoriei să emită un ordin de protecție prin care să dispună măsuri pentru o perioadă de maxim 6 luni de la data emiterii ordinului, atunci când viața, libertatea sau integritatea îi sunt puse în pericol.
Cererea la Judecătorie este scutită de taxa judiciară de timbru. Victima poate primi asistență sau reprezentare prin avocat.

CE SE ÎNTÂMPLĂ DACĂ NU SE RESPECTĂ ORDINUL DE PROTECȚIE?

Dacă agresorul încalcă măsurile dispuse prin ordinul de protecție provizoriu emis de poliție sau ordinul de protecție emis de judecătorie, săvârșește o infracțiune care se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an (art. 32 din Legea nr. 217/2003).

© Phote Ioulia Bolchakova https://www.123rf.com

Victimele violenței domestice pot apela numărul național gratuit: **0800 500 333**. Acesta este un serviciu disponibil 24 de ore din 24 și oferă consiliere și informații cu privire la prevenirea și combaterea violenței domestice.

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel).

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocați.

❖ Pentru a obține asistența juridică gratuită din partea statului trebuie depusă o cerere insoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară.

❖ Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile online pe Portalul instanțelor de judecată iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

Declarație de declinare a responsabilității

Informațiile cuprinse în aceasta broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării broșurii.

Această broșură conține informații generale despre probleme juridice și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

CE POT FACE?

APELEZ LA SERVICIILE DE SĂNĂTATE

În situația în care persoana sănătoasă sau persoana bolnavă apelează la serviciile de sănătate aceasta devine pacient. În România există o lege care se referă la drepturile pacientului, respectiv Legea nr. 46 din 2003 cu modificările ulterioare, intrate în vigoare în 2019.

Pacientul are dreptul la îngrijiri medicale de calitate, să fie tratat cu respect și fără discriminare.

Pacientul are dreptul să fie informat cu privire la starea sa de sănătate, cu privire la diagnostic, pronostic, tratament etc.

Informațiile trebuie prezentate pacientului într-un limbaj simplu. Dacă nu cunoaște limba română, informațiile se prezintă în limba maternă, iar pentru străini, într-o limbă de circulație internațională (art. 8 din Legea nr. 46/2003).

CE POT FACE?

Te poți adresa sistemului medical public în cazul în care ai nevoie de îngirjiri medicale. Serviciile de care beneficiezi depind de calitatea de asigurat.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Ca asigurat, beneficiezi de un pachet de servicii medicale gratuite. Dacă nu ești asigurat, beneficiezi de servicii medicale de urgență.

Sunt categorii de persoane care beneficiză de servicii medicale gratuite chiar dacă nu au calitatea de asigurat prin plata contribuțiilor la sistemul de asigurări medicale. Pe de altă parte, poți fi coasigurat dacă nu ai venit, dar soțul sau soția este angajat.

SERVICII MEDICALE GRATUITE

Pentru a beneficia de servicii medicale gratuite o persoană trebuie să demonstreze că este asigurată în sistemul de sănătate.

Cum se poate dovedi calitatea de asigurat?

© World Wide Technology https://www.wwt.com

CALITATEA DE ASIGURAT se poate dovedi, în primul rând, cu cardul de sănătate. De asemenea, se poate dovedi cu adeverință de asigurat eliberată de Casa de Asigurări de Sănătate, adeverință eliberată de angajator, certificatul de naștere sau actul de identitate în cazul copiilor cu vârsta de până la 18 ani (Ordin CNAS 1549/29.11.2018).

CUM VERIFIC DACĂ SUNT ASIGURAT?

Puteți verifica dacă figurați ca asigurat accesând pagina Casei Naționale de Asigurări de Sănătate la următoarea adresa (link): http://www.cnas.ro/page/verificare-asigurat.html

DREPTURILE PERSOANELOR ASIGURATE MEDICAL

❖SERVICII MEDICALE din pachetul de bază la spital și ambulatoriu în caz de boală sau accident.

MEDICUL DE FAMILIE și Casa de Asigurări pot fi alese de asigurat. Medicul de familie poate fi schimbat după 6 luni.

CONTROALE MEDICALE necesare pentru prevenirea bolilor.

❖ASISTENȚĂ MEDICALĂ DE URGENȚĂ și îngrijire la domiciliu, dreptul la tratament fizioterapeutic, recuperare și dispozitive medicale necesare.

UNELE SERVICII STOMATOLOGICE pot fi decontate.

❖CONFIDENȚIALITATEA DATELOR: în special diagnosticul și tratamentul INFORMAȚII cu privire la tratamentele medicale.

CONCEDII MEDICALE și indemnizații de asigurări sociale de sănătate CARD EUROPEAN DE ASIGURAT care asigură dreptul la servicii medicale în cazul unei șederi temporare în statele membre UE pentru maximum 12 luni.

PERSOANE ASIGURATE CARE NU CONTRIBUIE LA FONDUL DE SĂNĂTATE

- Copii în vârstă de până la 18 ani
- Tinerii cu vârsta între 18 și 26 de ani, dacă sunt elevi, ucenici sau studenți
- Tinerii până în 26 de ani care provin din sistemul de protecție a copilului (Legea nr. 227/2015)

Persoanele persecutate din motive politice de dictatura din 1945, persoanele deportate, persoanele persecutate din motive etnice de regimurile din 1940-1945, veteranii de război, persoanele care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcției Generale a Serviciului Muncii în 1950-1961, victimele revoluției din 1989, 1987, revolta muncitorească anti-comunistă din 1977 (Legea nr. 227/2015).

- Persoanele cu handicap, pentru veniturile obținute în baza Legii 448/2006.
- Bolnavii cu afecțiuni incluse în programe naționale stabilite de Ministerul Sănătății **(Legea nr. 227/2015).**

ALTE PERSOANE ASIGURATE FĂRĂ PLATA CONTRIBUȚIEI

❖ Femeile însărcinate și lăuzele, persoanele care se află în concediu pentru creșterea copilului, persoanele care se află în concediu de acomodare (adopție), persoanele care se află în concediu medical pentu incapacitate de muncă **(Legea nr. 227/2015).**

❖ Persoanele care execută o pedeapsă privativă de libertate, în arest preventiv, în penitenciar, în executarea unei măsuri educative sau de siguranță, persoanele care se află în perioada de amânare sau întrerupere a pedepsei privative de libertate **(Legea nr. 227/2015).**

❖ Persoanele care beneficiază de șomaj, drepturi de protecție socială, ajutor minim garantat, venituri din pensii **(Legea nr. 227/2015).**

Persoane reținute, arestate, deținute în centre de reținere și arestare preventivă.

Personalul monahal al cultelor recunoscute.

Persoanele care sunt victime ale traficului de persoane **(Legea nr. 227/2015).**

PERSOANE ASIGURATE PRIN SOȚUL SAU SOȚIA CARE LUCREAZĂ

O persoană poate beneficia de asigurare de sănătate chiar dacă nu plătește contribuția la fondul de asigurări de sănătate dacă unul dintre soți nu are venituri și se află în întreținerea unei persoane asigurate (soț, copil).

Coasiguratul beneficiază de aceleași drepturi ca și persoana asigurată.

© UOFL Hospital https://uoflhospital.org/visiting-patient

OBLIGAȚIILE ASIGURAȚILOR

- Să achite contribuțiile personale sau de coplată;
- Să prezinte documente justificative care atestă calitatea de asigurat;
- Să se înscrie pe lista unui medic de familie;
- Să anunțe medicul de familie când se îmbolnăvesc;
- Să se prezinte la controalele periodice;
- Să respecte tratamentul stabilit de medicul de familie;
- Să aibă o conduită civilizată față de personalul medical;
- Să anunțe medicul și casa de asigurări asupra modificărilor datelor de identificare sau a modificărilor referitoare la încadrarea într-o anumită categorie de asigurați **(art. 231 lit. d) din Legea nr. 95/2006).**

COPLATA

COPLATA: este suma de bani pe care o persoană asigurată o plătește pentru a beneficia de unele servicii medicale din pachetul de bază.

SCUTIRE DE LA COPLATĂ

- Copii până la vârsta de 18 ani
- Tinerii între 18 ani și 26 de ani, dacă sunt elevi, absolvenți de liceu, până la începerea anului universitar, dar nu mai mult de 3 luni, ucenicii sau studenții, dacă nu realizează venituri din muncă.
- Bolnavii cu afecțiuni incluse în programele naționale de sănătate stabilite de Ministerul Sănătății, dacă nu realizează venituri din muncă, pensie sau alte resurse **(art. 225, Legea nr. 95/2006).**
- Persoanele fizice cu venituri din pensii și indemnizații pentru pensionari, de până la 900 lei/lună inclusiv, indiferent dacă realizează sau nu alte venituri (Legea nr. 95/2006).
- Toate femeile însărcinate și lăuzele, pentru servicii medicale legate de evoluția sarcinii.

●Femeile care nu au niciun venit sau au venituri sub salariul de bază minim brut pe țară, pentru toate serviciile medicale (art. 225, Legea nr. 95/2006).

Informații legate de pachetele de servicii medicale (pachetul minimal, pachetul de bază) pot fi găsite aici:

http://www.cnas.ro/category/servicii-medicale-pe-tipuri-de-asistenta-medicala.html

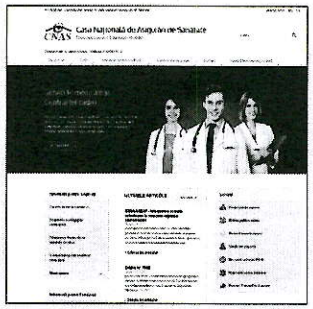

Pentru informații vă puteți adresa și Caselor Județene de Asigurări de Sănătate. Accesați pagina de web cu contacte aici **http://www.cnas.ro/page/contacte-cjas.html**

UNDE POT OBȚINE INFORMAȚII LEGATE DE ASIGURĂRILE DE SĂNĂTATE?

Puteți obține informații relevante la Casa Națională de Asigurări de Sănătate, la pagina de net: **http://www.cnas.ro/**

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel).

❖Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocați.

❖Pentru a obține asistența juridică gratuită din partea Statului, trebuie depusă o cerere insoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară.

❖Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile on-line pe Portalul instanțelor de judecată, iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

Declarație de declinare a responsabilității

Informațiile cuprinse în această broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării broșurii.

Această broșură conține informații generale despre probleme juridice și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

ASISTENȚA SOCIALĂ
CE POT FACE?

BROȘURA 7 | 2019 | BENEFICII DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

CE POT FACE?

Dacă te afli într-o situație de vulnerabilitate, te poți adresa Primăriei sau autorităților publice județene sau locale pentru asistență.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Pentru a beneficia de măsuri de asistență socială acordate de stat trebuie să îndeplinești anumite condiții.

Pentru a solicita o formă de ajutor social trebuie îndeplinite anumite cerințe legale cu privire la situația familială și venituri pe membru de familie, trebuie prezentate anumite documente justificative și depuse cereri scrise.

CÂND APELEZ LA ASISTENȚĂ SOCIALĂ?

Beneficiile de asistență socială se acordă, în general, persoanelor care se află într-o situație vulnerabilă, supuse riscului de sărăcie și excluziune socială.

În România, persoanele care beneficiază de sprijin social sunt persoanele cu venituri mici, copiii sau tinerii lipsiți de sprijin parental, vârstnicii singuri sau dependenți, persoanele cu dizabilități, persoanele infectate HIV, persoanele din comunități marginalizate etc.

Între beneficiile de asistență socială acordate de stat se numără: **venitul minim garantat, alocația de susținere a familiei, ajutorul de încălzire, ajutorul de deces, pensia socială minim garantată, alocația de stat pentru copii, indemnizația pentru persoanele cu dizabilități, indemnizația de hrană pentru persoane cu HIV și SIDA, ajutor de urgență etc.**

VENITUL MINIM GARANTAT

Se acordă persoanelor singure și familiilor aflate în situație de nevoie, în condițiile Legii nr. 416/2001.
Cuantumul lunar al venitului minim garantat se stabilește prin raportare la indicatorul social de referință (ISR), ca diferență între nivelul prevăzut de lege și venitul net lunar al familiei sau persoanei singure. Valoarea acestuia este de 500 lei.

- Valorile de referință în 2019 sunt următoarele: 141,4 lei pentru o persoană singură, 255 lei pentru familiile formate din 2 persoane, 357 lei pentru familiile cu 3 persoane, 442 lei pentru familiile cu 4 persoane, 527 lei pentru familiile cu 5 persoane, câte 36,5 lei de persoană pentru familii cu peste 5 persoane.
- Familiile și persoanele cu venituri nete lunare până la nivelul venitului minim beneficiază de o majorare de 15% a ajutorului social dacă unul dintre membrii familiei lucrează pe bază de contract individual de muncă sau prestează o activitate salarială.

CE OBLIGAȚII SUNT?

Persoana care primește ajutor social se înregistrează ca persoană în căutarea unui loc de muncă, nu refuză un loc de muncă, formare și pregătire profesională, prestează lunar acțiuni sau lucrări de interes local, achită obligațiile față de buget local (Legea nr. 416/2001).

ALOCAȚIA PENTRU SUSȚINEREA FAMILIEI

❖ Se acordă familiilor și persoanelor singure care au în întreținere copii în vârstă de până la 18 ani, dacă realizează venituri nete lunare pe membru de familie până la 530 de lei. Se consideră familie, inclusiv bărbatul și femeia cu copiii lor, care locuiesc împreună, atât căsătoriți cât și necăsătoriți (Legea nr. 277/2010).

Cuantumul alocației se stabilește diferențiat, în funcție de venituri. **Pentru familia** cu copii cu un venit net mediu lunar până la 200 de lei/până la 530 lei alocația este de 82 lei/75 lei pentru famila cu 1 copil, 164 lei/150 lei pentu familia cu 2 copii, 246 lei/225 lei pentru familia cu 3 copii și 328 lei/300 lei pentru familia cu 4 sau mai mulți copii.

❖ **Pentru familia monoparentală** cuantumul alocației se stabilește diferențiat, în funcție de venituri. Pentru familia cu copii cu un venit net mediu lunar până la 200 de lei/până în 530 lei, alocația este de 107 lei/102 lei pentru famila cu 1 copil, 214 lei/204 lei pentu familia cu 2 copii, 321 lei/306 lei pentru familia cu 3 copii și 428 lei/408 lei pentru familia cu 4 sau mai mulți copii.

AJUTORUL PENTRU ÎNCĂLZIREA LOCUINȚEI

Se acordă persoanelor care locuiesc singure sau familiilor cu venituri mici sau, altfel spus, consumatorilor vulnerabili. Dreptul de a primi ajutorul de încălzire revine și persoanelor/familiilor care au venitul mediu lunar pe membru de familie între 615 si 750 de lei (O.U.G. nr. 114/2018).

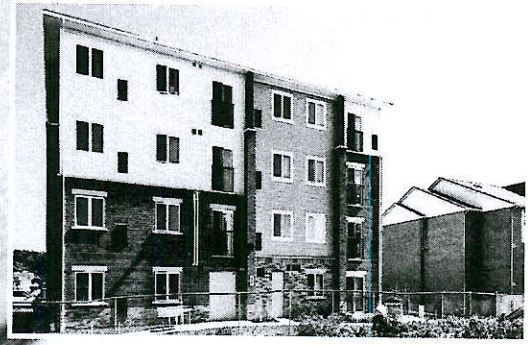

© Region of Waterloo https://www.regionofwaterloo.ca

Cuantumul ajutorului pentru încălzirea locuinței depinde de venitul mediu lunar pe membru de familie și de modalitatea de încălzire a locuinței (energie termică, gaze naturale, cărbuni, combustibili petrolieri sau energie electrică. Practic, pot fi acoperite cheltuielile de încălzire într-un procent de 5% până la 90% din consumul mediu/lunar, în funcție de venituri.

Dreptul la ajutorul pentru încălzirea locuinței poate fi solicitat odată cu cel de ajutor social și cu cel de alocație pentru susținerea familiei.

Practic, cele trei ajutoare sociale se pot solicita prin depunerea unui singur dosar, nu a 3 dosare separate.

LOCUINȚĂ SOCIALĂ

❖Au acces la locuință socială, cu chirie, familiile sau persoanele cu un venit mediu net lunar pe persoană, realizat în ultimele 12 luni, sub nivelul câștigului salarial mediu net lunar pe total economie, anterior lunii în care se analizează cererea, precum și anterior lunii în care se repartizează locuința (Legea nr. 114/1996).

❖Nu pot beneficia de locuințe sociale persoanele sau familiile care dețin în proprietate o locuință; au înstrăinat o locuință după data de 1 ianuarie 1990; au beneficiat de sprijinul statului în credite și execuție pentru realizarea unei locuințe; dețin, în calitate de chiriaș, o altă locuință din fondul locativ de stat (Legea nr. 114/1996).

❖Nivelul chiriei nu va depăși 10% din venitul net lunar, calculat pe ultimele 12 luni, pe familie (Legea nr. 114/1996). Au prioritate la repartizarea locuinței sociale familiile evacuate sau care urmează a fi evacuate din locuințele retrocedate foștilor proprietari, tinerii care au vârsta de până la 35 de ani, tinerii proveniți din instituții de ocrotire socială, invalizii de gradul I și II, persoanele cu handicap, pensionarii etc.

ALTE BENEFICII SOCIALE

●CANTINA DE AJUTOR SOCIAL oferită familiilor sau persoanelor cu ajutor social, pensionarilor, persoanelor invalide sau cu boli cronice, tineri în școală, persoane fără venit (Legea nr. 208/1997).

●AJUTORUL DE URGENȚĂ oferit persoanelor singure sau familiilor aflate în situații de necesitate cauzate de calamitățile naturale, incendiile, accidente și altor situații deosebite (Ex. H.G. nr. 480/2018).

ASISTENȚA SOCIALĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE

Pensia socială minim garantată se acordă celor care au pensia situată sub nivelul indeminzației sociale pentru pensionari. Momentan, cuantumul pensiei este de 640 lei. Începand cu 1 septembrie 2019, cuantumul pensiei sociale minim garantate este de 704 lei (O.U.G. nr. 114/2018).

© Nitro Kiddies http://nitrokiddies.com

CINE POATE SOLICITA?

Persoana vârstnică care nu are familie, nu este în întreținerea unei persoane, nu are locuință, nu realizează venituri sau nu sunt suficiente pentru îngrijirea necesară, nu se poate gospodări singură, nu-și poate asigura nevoile din cauza bolii (Legea nr. 17/2000).

MĂSURI PENTRU SUSȚINEREA FAMILIEI

❖ **INDEMNIZAȚIA DE CREȘTERE A COPILULUI** - Mama și tatăl copilului au dreptul la concediu și indemnizație de creștere a copilului dacă au obținut venituri impozabile în cel puțin 12 luni din ultimii doi ani dinaintea nașterii copilului. Indemnizația este în cuantum de 85% din media veniturilor realizate în această perioadă **(O.U.G. nr. 111/2010).**

STIMULENTUL DE INSERȚIE - Persoanele care obțin venituri impozabile cu cel puțin 60 de zile înainte de împlinirea vârstei de 2 ani a copilului, sau 3 ani în cazul copilului cu handicap, beneficiază de stimulent de inserție pentru o perioadă de 1 an, în cuantum de 650 lei **(Legea nr. 95/2006).**

❖ **ALOCAȚIA DE STAT PENTRU COPIL** este oferită tuturor copiilor cu vârsta între 0 -18 ani, indiferent de situația lor. Cuantumul alocației este de 300 de lei pentru copiii în vârstă de până la 2 ani, sau 3 ani în cazul copiilor cu handicap; 150 de lei pentru copiii cu vârsta între 2 și 18 ani și 300 de lei pentru copiii cu handicap cu vârsta între 3 și 18 ani **(art. 3 din Legea nr.61/1993, cu modificarile ulterioare).**

Declarație de declinare a responsabilității

Informațiile cuprinse în acesta broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării broșurii.
Această broșură conține informații generale despre probleme juridice și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

ALTE BENEFICII

Ajutor de deces: se acordă în cazul decesului unei persoane din familia unui asigurat sau pensionar, sau care a primit ajutor minim garantat, sau a persoanei care a primit pensie sau ajutor minim.

În cazul decesului persoanei care a fost asigurat sau pensionar, cuantumul este de 4.162 lei. În cazul decesului unui membru al familiei asiguratului sau pensionarului cuantumul este 2081 lei (Legea nr. 3/2018).

Pensia socială minim garantată se acordă celor care au pensia situată sub nivelul indeminzației sociale pentru pensionari. Momentan, cuantumul pensiei este de 640 lei. Începand cu 1 septembrie 2019, cuantumul pensiei sociale minim garantate este de 704 lei (O.U.G. nr. 114/2018).

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel).

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocați.

❖ Pentru a obține asistența juridică gratuită din partea Statului trebuie depusă o cerere insoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară.

❖ Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile on-line pe Portalul instanțelor de judecată, iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

DREPTURI COPII
CE POT FACE?

BROȘURA 8 | 2019 | DREPTURILE COPILULUI

© Integrated Counseling and Wellness https://integratedcounselingandwellness.com

RĂSPUNDEREA PENTRU COPIL

❖**Răspunderea pentru creșterea copilului revine, în primul rând, părinților lui. Părinții trebuie să își îndeplinească obligațiile față de copil, ținând cont de interesul superior al copilului.**

❖Colectivitatea locală din care face parte copilul și familia sa are o responsabilitate secundară, iar autoritățile publice locale au obligația de a sprijini părinții.

❖Statul asigură protecția copilului și garantează respectarea tuturor drepturilor copilului prin intermediul instituțiilor statului.

❖**Drepturile copilului sunt garantate tuturor copiilor, fără discriminare, indiferent de rasă, culoare, limbă, religie, naționalitate, apartenență etnică sau origine socială, situație materială, dizablitate, statut la naștere sau orice altă distincție.**

CE POT FACE?

Poți solicita instituțiilor Statului sprijin pentru copilul tău și, în special, garantarea drepturilor copilului care sunt prevăzute de lege.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

În România, drepturile copilului sunt garantate prin prevederi legale naționale și prin Convenția ONU privind drepturile copilului.

Convenția ONU privind drepturile copilului este ratificată de România și face parte din dreptul național.
De asemenea, Legea nr. 272/2004, cu modificări în vigoare din 2019, se referă la protecția și promovarea drepturilor copilului.

PROTECȚIA COPIILOR

Copiii au dreptul să fie protejați, în condițiile Legii nr. 272/2004.
Copiii sunt protejați împotriva oricăror forme de violență, rele tratamente sau exploatare (Art. 89).
Împotriva exploatării economice (Art. 91).
Împotriva consumului de droguri (Art. 93).
Împotriva oricărui fel de abuz: fizic, emoțional, psihologic, sexual și economic sau neglijență față de copil (Art. 94).

PROTECȚIA SPECIALĂ A COPIILOR

Legea oferă o protecție specială copiilor cu dizabilități (handicap) **(Art. 49, 50).**

- **copiilor refugiați și copiilor din zonele aflate sub conflict armat (Art. 76, 80).**
- **copiilor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase sau lingvistice (Art. 32).**
- **copiilor care au săvârșit fapte penale și nu răspund penal (Art. 84).**
- **copiilor lipsiți, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților (Art. 54).**

Copiii nu pot fi folosiți sau expuși de părinți, reprezentanți legali sau persoanele responsabile de creșterea lor, în scopul de a obține avantaje personale (Art. 27, Legea nr. 272/2004).

DREPTURILE COPILULUI LA NAȘTERE

❖Copilul este înregistrat imediat după naștere și are, de la această dată, dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, dacă este posibil, de a-și cunoaște părinții și de a fi îngrijit, crescut și educat de aceștia. Copilul are dreptul de a-și păstra cetățenia, numele și relațiile de familie **(Art. 9, Legea nr. 272/2004).**

❖Părinții aleg numele și prenumele copilului. Certificatul medical constatator al nașterii se întocmește în termen de 24 de ore de la naștere de către medicul care a constatat nașterea și medicul șef de secție (Art. 11, Legea nr. 272/2004).

❖Dacă nașterea nu are loc la spital, medicul de familie având cabinetul înregistrat în raza teritorială unde a avut loc nașterea este obligat ca, în termen de 24 de ore, să constate nașterea copilului.

❖Medicul de familie întocmește și eliberează certificatul medical constatator al nașterii copilului, chiar dacă mama nu este înscrisă pe lista cabinetului său **(Art. 11, Legea nr. 272/2004).**

DREPTURILE COPILULUI

Copilul are dreptul de a primi o educație care să-i permită dezvotarea, în condiții nediscriminatorii.

Părinții copilului au cu prioritate dreptul de a alege felul educației care urmează să fie dată copiilor lor și au obligația să înscrie copilul la școală și să asigure frecventarea cu regularitate de către copii a cursurilor școlare (Art. 51, Legea nr. 272/2004).

© UNICEF Albania
https://www.unicef.org/albania/about-unicef-albania

DREPTURILE COPILULUI

❖Copilul are dreptul să crească alături de părinții săi și să fie crescut în condiții care să permită dezvoltarea lui firească. **Părinții au obligația să supravegheze copilul; să coopereze cu copilul și să îi respecte viața intimă și demnitatea; să informeze copilul despre toate actele care l-ar putea afecta și să ia în considerare opinia acestuia; să ia toate măsurile necesare pentru realizarea drepturilor copilului lor** (Art. 37, Legea nr. 272/2004).

❖Copilul are dreptul de a beneficia de un nivel de trai decent.
Părinții au responsabilitatea de a asigura cele mai bune condiții de viață pentru copil, de creștere, educare, pregătire și mediu de viață sănătos (Art. 47, Legea nr. 272/2004).

❖Copilul are dreptul de a beneficia de asistență socială și asigurări sociale în funcție de situația sa. Dacă părinții, din motive ce nu depind de voința lor, nu pot asigura nevoile minime ale copilului, Statul este obligat să sprijine copilul și familia.

❖Părinții au obligația să solicite autorităților statului indemnizațiile, prestațiile sau facilitățile pentru copii și familiile cu copii (Art. 48, Legea nr. 272/2004).

RESPONSABILITATEA AMBILOR PĂRINȚI

Răspunderea pentru creșterea și asigurarea dezvoltării copilului revine ambilor părinți. Părinții au obligația de a-și exercita drepturile și de a-și îndeplini obligațiile față de copil, ținând seama cu prioritate de interesul superior al copilului.

Copilul are dreptul de a-și cunoaște rudele.
Părinții sau un alt reprezentant legal al copilului nu pot împiedica relațiile personale ale acestuia cu bunicii, frații și surorile ori cu alte persoane alături de care copilul s-a bucurat de viața de familie (Art. 17, Legea nr. 272/2004).

Dacă parinții nu sunt căsătoriți, dar tatăl recunoaște copilul
- Se depune și declarație de recunoaștere a paternității semnată în fața ofițerului de stare civilă de ambii părinți.

Dacă mama este singură
- Se depune doar certificatul constatator al nașterii și actele mamei.

CERTIFICATUL DE NAȘTERE AL COPILULUI

PRIMUL PAS este declararea nașterii copilului chiar în maternitatea unde a avut loc. Aici se eliberează certificatul constatator al nașterii copilului. Pentru acesta este nevoie de cărțile de identitate și certificatele de naștere ale părinților, certificatul de căsătorie și o declarație pentru stabilirea numelui de familie dacă părinții au nume de familie diferite.

PASUL AL DOILLEA este înregistrarea nașterii copilului la Oficiul Stării Civile din localitatea în care s-a născut copilul. Înregistrarea se face în termen de 30 de zile de la data nașterii copilului. Este nevoie de certificatul constatator al nașterii, cărțile de identitate și certificatele de naștere ale părinților și certificatul de căsătorie.

PERSOANA RESPONSABILĂ DE COPIL

Persoana care va avea grijă de copil trebuie să facă parte din famile (de exemplu bunic/bunică, unchi/mătușă etc), să aibă minimum 18 ani și să îndeplinească condiții materiale pentru creșterea copilului.
Instanța de judecată va dispune delegarea autorității părintești la persoana desemnată, pentru maximum un an (Art. 105, Legea nr. 272/2004).

SERVICII MEDICALE, PRESTAȚII SOCIALE

❖Pentru a beneficia de servicii medicale în sistemul public copilul trebuie înscris la un medic de familie. Până la vârsta de 18 ani, toți copiii beneficiază de asistență medicală gratuită, fără plata contribuțiilor de sănătate.

❖Copilul înscris la medicul de familie va beneficia gratuit de programele de vaccinare, medicamente gratuite, rețete medicale gratuite sau compensate.
Pentru înscrierea la medicul de familie este nevoie de certificatul de naștere al copilului. Până la emiterea certificatului de naștere se poate depune certificatul constatator al nașterii, eliberat de spital.

❖ALOCAȚIA DE STAT PENTRU COPIL este oferită tuturor copiilor cu vârsta între 0 -18 ani, indiferent de situația lor. Cuantumul alocației este de 300 de lei pentru copiii în vârstă de până la 2 ani, sau 3 ani în cazul copiilor cu handicap; 150 de lei pentru copiii cu vârsta între 2 și 18 ani și 300 de lei pentru copiii cu handicap, cu vârsta între 3 și 18 ani (art. 3 din Legea 61/1993, cu modificările ulterioare).

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel).

❖ Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocați.

❖ Pentru a obține asistență juridică gratuită din partea Statului trebuie depusă o cerere însoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară.

❖ Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile on-line pe Portalul instanțelor de judecată, iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

DECLARAȚIE DE DECLINARE A RESPONSABILITĂȚII

Informațiile cuprinse în aceasta broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării broșurii.
Această broșură conține informații generale despre probleme juridice și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

MUNCĂ

CE POT FACE?

BROȘURA 9 | 2019 | DREPTUL LA MUNCĂ

CE POT FACE?

Poți căuta un loc de muncă potrivit calificării tale, un loc de muncă fără calificare, sau te poți recalifica pentru un loc de muncă nou.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

În calitate de angajat beneficiezi de remunerație pentru munca prestată, beneficiezi de asigurare socială și de sănătate.

În baza contribuțiilor sociale vei beneficia de pensie.
Ai dreptul la concediu de odihnă, concediu medical, zile libere, dezvoltare profesională, informare și consultanță, de a fi membru de sindicat etc.

© Friedrich Naumann Stiftung http://www.fnf-southeasteurope.org

SALARIUL MINIM PE ECONOMIE IN 2019

În anul 2019, în România, salariul minim brut pe economie a ajuns la 2.080 lei pentru un program normal de lucru (H.G. nr. 937/2018).

Cei care au studii superioare și au o vechime de cel puțin un an în domeniul de studii vor avea un salariu minim brut pe economie de 2.350 lei lunar, pentru un program normal de lucru (O.U.G. nr. 937/2018).

În sectorul construcțiilor, în anul 2019, salariul minim brut pe economie este de 3000 lei, pentru un program normal de lucru (O.U.G. nr. 114/2018).

În România este permis ca o persoană să muncească la angajatori diferiți pe baza unor contracte de muncă, cu respectarea timpului de muncă.

ACTE PENTRU ANGAJARE

- **Adeverință medicală pentru angajare**
- **CV personal, copie carte de identitate, copie acte de studii, certificate de calificare**
- **Declarație privind persoanele aflate în întreținere, copie după actele de identitate ale persoanelor avute în întreținere (ex. copii, membri ai familiei etc.)**
- **Adeverință de la angajatorul/angajatorii anteriori privind vechimea în muncă.**

© Radio Cluj http://www.radiocluj.ro

VÂRSTA MINIMĂ PENTRU MUNCĂ

Încadrarea în muncă a persoanei cu vârsta sub 15 ani este interzisă de Codul muncii.
La împlinirea vârstei de 16 ani se dobândește capacitatea de muncă. O persoană poate încheia un contract de muncă în calitate de salariat și la împlinirea vârstei de 15 ani, cu acordul părinților sau reprezentanților legali, pentru activități potrivite cu dezvoltarea și aptitudinile sale (Codul muncii, Art. 13).

VÂRSTA MINIMĂ DE MUNCĂ

Încadrarea în muncă în locuri de muncă grele, vătămătoare sau periculoase se poate face doar după împlinirea vârstei de 18 ani (Codul muncii).

CONTRACTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ

❖ Contractul de muncă se încheie pe baza acordului părților, în formă scrisă, în limba română, cel târziu în ziua anterioară începerii activității. Obligația revine angajatorului.
Contractul de muncă trebuie înregistrat de angajator și se trimite la inspectoratul teritorial de muncă, înainte de începerea activității (Codul Muncii, art. 16).
Înainte de începerea activității, angajatul va primi un exemplar al contractului de muncă. Angajatorul este obligat să păstreze la locul de muncă o copie a contractului de muncă al salariatului (Codul Muncii, art. 16).

❖ Contractul individual de muncă se încheie pe perioadă neterminată. Se poate totuși încheia și pe perioadă determinată, în condițiile prevăzute de lege (Codul muncii, art. 12).
Pentru salariații cu normă de lucru întreagă, durata normală a timpului de muncă este de 8 ore pe zi. Pentru tinerii până în 18 ani, durata este de 6 ore pe zi (Codul muncii art. 112).

INFORMAREA ANGAJATULUI

Înainte de încheierea sau modificarea contractului de muncă, angajatorul are obligația să informeze salariatul cu privire la: locul de muncă, funcția sau ocupația, fișa postului, criteriile de evaluare profesională, riscurile postului, data la care începe sau se încheie contractul, durata concediului, preavizul, salariul, norma de muncă, perioada de probă (Codul muncii).

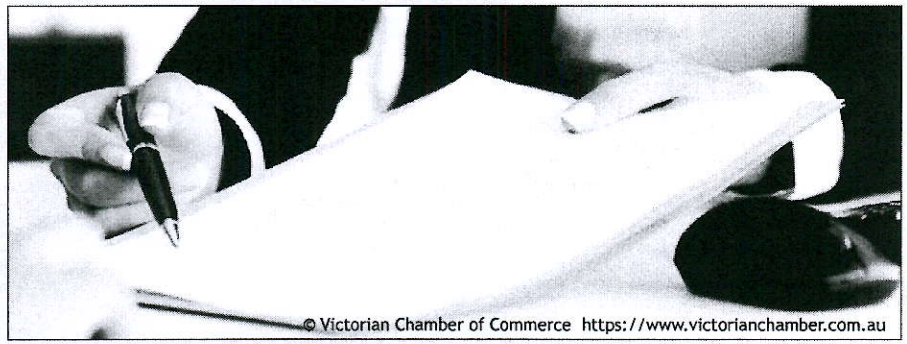

VERIFICAREA APTITUDINILOR

Contractul individual de muncă se încheie după verificarea prealabilă a aptitudinilor profesionale și personale ale persoanei care solicită angajarea. Pentru verificarea aptitudinilor salariatului, la încheierea contractului individual de muncă se poate stabili o perioadă de probă.

PERIOADA DE PROBĂ

Pe perioada contractului de muncă se poate stabili o singură perioadă de probă.
Perioada de probă este de maximum 90 de zile.
În cazul persoanelor cu dizabilități perioada este de 30 de zile (Codul muncii).

DREPTURILE SALARIATULUI ANGAJATORULUI

❖Salariatul are dreptul la salariu pentru munca depusă, dreptul la repaus zilnic și săptămânal, la concediu de odihnă anual, dreptul la egalitate de tratament, la demnitate în muncă, la securitate și sănătate în muncă, acces la formare profesională, la informare, dreptul la protecție în caz de concediere, dreptul la negociere individuală și colectivă, dreptul de a participa la acțiuni colective, de a adera la un sindicat (Codul muncii).

❖Angajatorul are dreptul să stabilească organizarea și funcționarea unității, atribuțiile corespunzătoare fiecărui salariat, să dea dispoziții pentru salariat, să verifice modul de îndeplinire a sarcinilor de serviciu, să constate abaterile disciplinare și să aplice sancțiuni, să stabilească obiectivele de performanță individuală, precum și criteriile de evaluare a realizării acestora (Codul muncii).

ÎNCETAREA DE DREPT A CONTRACTULUI DE MUNCĂ

Contractul încetează de drept în condițiile prevăzute de lege.
De exemplu, decesul salariatului, nulitatea absolută a contractului de muncă, condamnarea la închisoare a angajatului, retragerea autorizației pentru exercitarea profesiei, interzicerea de către instanță a exercitării funcției etc.

•Un alt caz de încetare de drept a contractului de muncă este îndeplinirea cumultativă a vârstei standard și a stagiului de cotizare pentru pensionare.

•O excepție este prevazută de Codul muncii în cazul femeii, salariata care poate opta pentru continuarea contractului de muncă până la îndeplinirea vârstei standard și a stagiului, la vârsta de 65 de ani. (O.U.G. nr. 96/2018). Această opțiune pentru salariată reprezintă o măsură de egalitate de tratament între femei și bărbați, cu privire la vârsta de pensionare.

•Un alt caz de încetare de drept a contractului de muncă este de la data deciziei de pensie pentru invaliditate grad III, sau data deciziei medicale pentru invaliditate grad I și II sau data pensiei anticipate, anticipate parțiale, sau cu reducerea vârstei standard de pensionare (Art. 56 Codul muncii, modificat O.U.G. 96/2018).

CONCEDIEREA ANGAJATULUI

CONCEDIEREA este încetarea contractului de muncă din inițiativa angajatorului pentru motive care țin de salariat sau care nu țin de salariat.
ESTE INTERZISĂ CONCE-DIEREA din cauza oricăror motive de discriminare. (Art. 59, Codul muncii).
ESTE INTERZISĂ CONCE-DIEREA în perioada concediului medical, pe durata concediului de maternitate, pe durata în care femeia este gravidă și angajatorul cunoaște această situație, pe durata concediului de creștere a copilului sau a concediului de îngrijire a copilului bolnav sau cu handicap (Art. 60, Codul muncii).
SALARIATUL poate fi concediat dacă a

© Anchorage Daily News https://www.adn.com

săvârșit o abatere gravă sau abateri repetate, dacă a fost arestat preventiv sau la domiciliu peste 30 de zile, dacă se constată medical că este inapt fizic și psihic pentru locul de muncă, dacă nu corespunde profesional pentru locul de muncă în care este încadrat (Codul muncii).

ŞOMAJ

Dacă angajatul și-a pierdut locul de muncă din motive care nu țin de el, nu câștigă bani sau veniturile sunt mai mici de 500 de lei, poate beneficia de șomaj.

Este important ca angajatul să fi avut un stagiu de cotizare (contribuția pentru șomaj) de minimum 12 luni în ultimele 24 de luni înaintea solicitării cererii de șomaj.
Se ia în calcul și perioada lucrată legal în străinătate.

Absolvenții instituțiilor de învățământ, în varstă de minimum 16 ani, care nu au reușit să se încadreze în muncă în 60 de zile de la absolvire, pot solicita șomaj. În cazul absolvenților nu este necesar stagiul de cotizare.
Este necesar ca solicitantul de somaj să se înregistreze la agenția de ocupare a forței de muncă unde are domiciliul sau reședința (Legea nr. 76/2002, modificată în 2018).

MUNCA ÎN STRĂINĂTATE

Munca prestată în țările U.E. pe baza unui contract legal este recunoscută și va fi luată în considerare atunci când se vor stabili drepturile de pensionare.
Pe perioada contractului de muncă legal, cetățeanul român beneficiază de toate drepturile sociale și de angajare, ca și orice alt cetățean al U.E., fără discriminare.

Declarație de declinare a responsabilității

Informațiile cuprinse în această broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării broșurii.
Această broșură conține informații generale despre probleme juridice și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel).

❖Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocați.

❖Pentru a obține asistență juridică gratuită din partea Statului trebuie depusă o cerere însoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară.

❖Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile on-line pe Portalul instanțelor de judecată iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

ACT IDENTITATE
CE POT FACE?

BROȘURA 10 | 2019 | ACTELE DE IDENTITATE

CARTEA DE IDENTITATE (BULETIN)

Cartea de identitate sau buletinul este unul din cele mai importante documente pe care o persoană trebuie să îl aibă.

Cartea de identitate este dovada că persoana este cetățean al unui stat, că are un domiciliu sau că deține un cod numeric personal.

Cu acest act poți călători în Uniunea Europeană.

Cartea de identitate o primește orice persoană care a împlinit vârsta de 14 ani.

Cartea de identitate trebuie schimbată în caz de deteriorare, distrugere, pierdere, furt, în cazul în care a expirat, în cazul în care s-au schimbat datele personale (de exemplu schimbare nume în urma căsătoriei etc.).

CE POT FACE?

Poți căuta un loc de muncă potrivit calificării tale, un loc de muncă fără calificare, sau te poți recalifica pentru un loc de muncă nou.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Atât pentru obținerea cât și pentru schimbarea cărții de identate ai nevoie de anumite documente.

Taxele care se plătesc pentru obținerea actului de identitate sunt foarte mici. În plus, din anul 2007 anumite taxe au fost eliminate. Nu mai este nevoie de timbru fiscal, de exemplu.

PRIMUL BULETIN

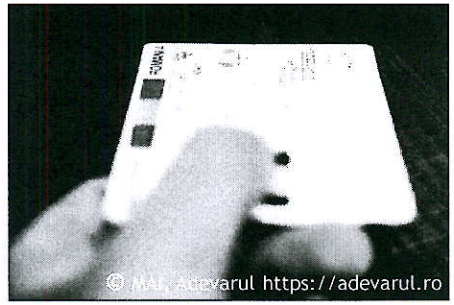

În termen de 15 zile de la data împlinirii vârstei de 14 ani orice pesoană este obligată să solicite eliberarea actului de identitate.

Se depune o cerere la Serviciul Public Comunitar de Evidență a Persoanelor de la locul domiciliului sau reședinței.

E nevoie de certificatul de naștere al minorului, cartea de identitate a însoțitorului, dovada de domiciliu, certificatul de căsătorie/divorț (după caz) al părinților, taxa 7 lei.

Minorul în vârstă de 14 ani este însoțit de unul dintre părinți, un reprezentant legal sau un împuternicit cu procură specială.
Dacă minorul este nedeplasabil din cauza situației medicale, un lucrător se poate deplasa la domiciliu cu o cameră mobilă pentru procesarea documentelor și a fotografierii.

VALABILITATE PRIMUL BULETIN

Cartea de identitate se eliberează cu valabilitate de 4 ani pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani (O.U.G. nr. 97/2005).

CARTEA DE IDENTITATE

❖ **Cartea de identitate la 18 ani.** Cererea pentru elibrerarea actului se face cu 15 zile înainte de împlinirea vârstei de 18 ani. Pe lângă cerere se depune actul în original, certificatul de naștere, declarație părinte sau terț, dovada domiciliului, fișă amprente, taxa 7 lei. Cartea de identitate va fi valabilă pentru 7 ani în cazul persoanelor cu vârsta între 18 și 25 de ani.

❖ **Cartea de identitate după 25 de ani.** Înainte de expirarea actului, cu cel puțin 15 zile înainte se depune cerere, actul de identitate expirat, certificatul de naștere, certificatul de căsătorie, certificatele de nastere copii în îngrijire (dacă este cazul), dovada domiciliului, taxa 7 lei. Noua carte de identitate va fi valabilă 10 ani pentru persoanele cu vârsta peste 25 de ani.

❖ Cererea pentru eliberarea noului act de identitate se depune personal, se completează și se semnează obligatoriu de solicitant (O.U.G. nr. 97/2005).
Dacă solicitantul este temporar în străinatate, depunerea cererii se poate face pe bază de procură specială obținută la misiunile diplomatice sau la oficiile consulare ale României în statul respectiv.

SCHIMBARE ÎNAINTE DE TERMENUL DE EXPIRARE

Cartea de identiate se schimbă în caz de:

- Deteriorare, distrugere, pierdere, furt;
- Atribuire de CNP nou, schimbare nume, prenume, data sau locul naşterii;
- Schimbare de sex;

© Victorian Chamber of Commerce https://www.victorianchamber.com.au

- Imaginea nu mai corespunde;
- Anulare a actului de identitate;
- Redenumire adresă etc. (OUG nr. 97/2005).

ACTE NECESARE

Cerere, actul de identitate original (cu excepţia furt, distrugere, pierdere), certificat naştere, certificat naştere copil în îngrijire (dacă este cazul), certificat căsătorie, certificat divorţ, certificat deces soţ (dacă e cazul) dovada eliberată de poliţie (în caz de furt), alt document pentru cazul de furt, distrugere, pierdere (de exemplu paşaport, permis conducere, legitimaţie serviciu etc.) dovada domiciliu, taxa 7 lei, procură specială (dacă este cazul).

DECLARARE EVENIMENT

- Cererea pentru un nou act de identitate se face în termen de 15 zile de la data la care a intervenit situaţia (furt, schimbare nume etc.).
- Actul de identitate pierdut, furat sau distrus este nul de drept.

CARTE DE IDENTITATE PROVIZORIE

❖ **Cartea de identitate provizorie se eliberează atunci când o persoană nu are toate documentele necesare pentru eliberarea cărţii de identitate**, când, temporar, nu se poate realiza procedura de preluare a datelor biometrice, în cazul cetăţenilor români cu domiciliul în străinătate, care locuiesc temporar în România (O.U.G. nr. 97/ 2005).Termenul de valabilitate al cărţii de identitate provizorie este de un an.

❖ **Pentru eliberare a cărţii provizorii** se depune cerere, actul de identitate (dacă nu se deţine act de identitate, se depune un alt act cu fotografie gen paşaport, permis de conducere, legitimaţie serviciu etc.), 3 poze (3x4 cm) şi taxa 1 leu.

❖ În cazul în care solicitantul deţine alte acte, se depun: certificatul naştere, căsătorie, deces soţ (dacă este cazul), dovada domiciliu. Dacă solicitantul nu e titular pe spaţiu este necesară prezenţa proprietarului.

Dacă proprietarul nu se poate prezenta, declaraţia de primire în spaţiu poate fi consemnată la notar, misiunea diplomatică, oficiu consular din străinătate.

DOVADĂ DOMICILIU

Pentru dovada domiciliului sau reşedinţei trebuie prezentate documente în original şi copie ale actelor de proprietate.

De exemplu: contract de vânzare-cumpărare imobil, titlu de proprietate, contract de donaţie, de schimb de locuinţe, de partaj voluntar, de întreţinere sau de rentă viageră, contract de închiriere, de comodat, extras carte funciară, adeverinţă primărie, etc.

De asemenea, se face prin declaraţia scrisă de primire în spaţiu a găzduitorului, însoţită de actul de proprietate a imobilului.

În lipsa prezentării documentelor se poate face şi prin declararea pe proprie răspundere a solicitantului însoţită de nota de verificare a poliţistului de ordine publică prin care se certifică existenţa imobilului şi faptul că se locuieşte efectiv la adresa declarată (O.U.G. nr. 97/ 2005).

Declaraţie de declinare a responsabilităţii

Informaţiile cuprinse în această broşură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizaţii, alocaţii sau cuantumul unor prestaţii sociale să se modifice la data publicării broşurii.

Această broşură conţine informaţii generale despre probleme juridice şi nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveţi întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultaţi un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

SPRIJIN ŞI ASISTENŢĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖Dacă aveţi nevoie de asistenţă juridică gratuită pentru un viitor proces, puteţi depune o cerere instanţei de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel).

❖Dacă aveţi nevoie de asistenţă juridică gratuită într-o problemă juridică în faţa unei autorităţi publice sau instituţii a Statului, depuneţi o cerere Baroului de Avocati.

❖Pentru a obţine asistenţa juridică gratuită din partea Statului trebuie depusă o cerere însoţită de toate documentele disponibile cu privire la venituri şi situaţia financiară.

❖Datele de contact ale instanţelor de judecată sunt disponibile on-line pe Portalul instanţelor de judecată, iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naţionale a Barourilor din România.

ACTE FAMILIE
CE POT FACE?

BROȘURA 11 | 2019 | ACTE DE STARE CIVILĂ

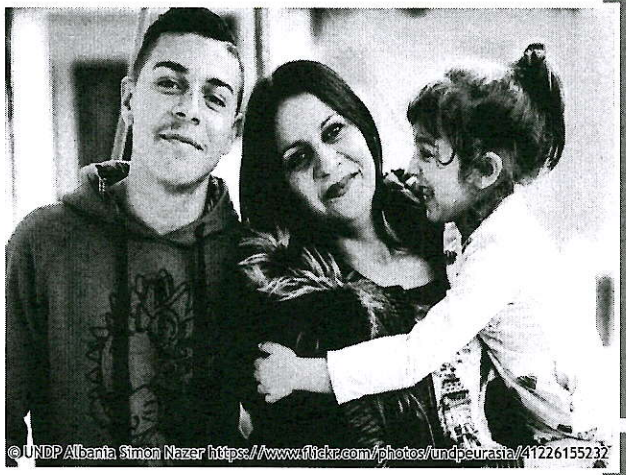
© UNDP Albania Simon Nazer https://www.flickr.com/photos/undpeurasia/41226155232

NAȘTERE, CĂSĂTORIE, DECES, DIVORȚ

Actele de stare civilă sunt documente importante prin care se dovedește nașterea, căsătoria sau decesul unei persoane.

Actele de naștere, de căsătorie și de deces se întocmesc în registre de stare civilă, iar atribuțiile de stare civilă se îndeplinesc de serviciile publice comunitare locale de evidență a persoanelor, precum și de ofițerii de stare civilă.

Ofițerii de stare civilă sunt primarii, șefii misiunilor diplomatice și ai oficiilor consulare ale României din străinătate, comandanți de nave și aeronave.

Ofițerii de stare civilă verifică conținutul cererilor, declarațiilor, concordanța cu actele de identitate și alte documente, întocmesc și semnează actele de stare civilă.

CE POT FACE?

Atunci când intervine o modificare în statutul civil al unei persoane trebuie comunicat serviciului public comunitar local de evidență a persoanei.

CE TREBUIE SĂ ȘTIU?

Pentru obținerea certificatelor de căsătorie, naștere, deces sau divorț trebuie îndeplinite anumite formalități.

Pe lângă îndeplinirea unor formalități sunt necesare o serie de documente, cereri sau acte.

ACTUL DE NAȘTERE

Actul de naștere se va întocmi de personalul din cadrul serviciului public comunitar local de evidență a persoanei sau a primăriei în a cărei rază s-a produs nașterea copilului, sau de șeful misiunii diplomatice sau al oficiului consular în cazul copilului român născut în străinătate. Declararea nașterii se face în termen de 30 de zile de la data la care s-a născut copilul (Legea nr. 119/1996).

© Safe Sleep https://monbaby.com

ACTE NECESARE

Actul de naștere se face pe baza declarației părinților, a actului de identitate al mamei și al declarantului, a certificatului medical constatator al nașterii și, după caz, a certificatului de căsătorie al părinților. În cazul în care mama nu are act de identitate se întocmește un document de către poliție pe baza verificărilor la spitalul unde a avut loc nașterea, și a registrelor de stare civlă și evidența persoanei (Legea nr. 119/1996).

DECLARAREA NAȘTERII

Au obligația de a face declarația de naștere oricare dintre părinți, în caz contrar obligația revine medicului, persoanelor care au fost de față la naștere, asistentul social, sau persoanele care au luat cunoștință despre nașterea copilului.

SITUAȚII EXCEPȚIONALE

❖Dacă nașterea nu a fost declarată în termen de 30 de zile, actul de naștere se întocmește la cererea scrisă a declarantului, cu aprobarea primarului localității unde s-a produs nașterea și cu avizul serviciului de evidență a persoanelor (Legea nr. 119/1996). ❖Dacă nu există certificat medical constatator al nașterii, actul de naștere se întocmește pe baza documentelor și a expertizei medico-legale cu privire la data nașterii și sexul persoanei, și a declarației de recunoaștere a mamei potrivit prevederilor Codului civil. Expertiza medico-legală se face gratuit (Legea nr.119/1996). ❖În lipsa declarației de recunoaștere a mamei, actul de naștere se întocmește fără a se completa rubricile referitoare la părinți. ❖În acest caz, numele de familie și prenumele se stabilesc prin dispoziție emisă în termen de 5 zile de la data solicitării de către primarul localitatii unde se înregistrează nașterea (Legea nr. 119/1996).

ACTUL DE CĂSĂTORIE

Căsătoria în fața ofițerului de stare civilă înseamnă că mariajul și familia sunt recunoscute legal. Acest lucru înseamnă printre altele, și drepturi egale și îngrijire între soți, drepturi de moștenire, protecția socială a familiei și a copiilor. Căsătoria se încheie la sediul serviciului de evidență a persoanei din cadrul primăriei unde își are domiciliul sau reședința unul dintre soți.

ACTE NECESARE

Declarația scrisă de căsătorie, copii ale actelor de identitate, certificatelor de naștere și certificate medicale cu privire la starea de sănătate a viitorilor soți, în original, valabile 14 zile. Acestea sunt eliberate de către medicul de familie sau de către un centru medical. Căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți au împlinit vârsta de 18 ani.

VÂRSTA LEGALĂ

Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul (Art. 272 Codul civil).

CĂSĂTORIA

❖Căsătoria se încheie după 10 zile de la afișarea declarației de căsătorie, termen în care se cuprind atât data afișării, cât și data încheierii căsătoriei.

La încheierea căsătoriei, ofițerul de stare civilă ia consimțământul viitorilor soți, liber și deplin exprimat, în prezența a 2 martori, după care îi declară căsătoriți.

❖În cazul căsătoriei cu un cetățean străin este necesar să fie depuse documente ale autorităților străine din care rezultă îndeplinirea condițiilor pentru încheierea căsătoriei.

❖Soții pot să își păstreze numele de familie de dinaintea căsătoriei, unul dintre soți poate lua numele celuilalt sau îl adaugă numelui de dinaintea căsătoriei, se pot alege ambele nume împreună, etc. Soțul/ Soția care își va schimba numele de familie va trebui să își schimbe documentele de identitate, în 15 zile de la data căsătoriei.

ACTUL DE DIVORȚ

Divorțul se poate realiza prin acordul soților, la cererea ambilor soți sau a unuia dintre soți acceptată de celălalt soț:

❒atunci când, din cauza unor motive temeinice, raporturile dintre soți sunt grav vătămate și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă;

❒la cererea unuia din soți, după o separare de cel puțin doi ani; la cererea aceluia dintre soți a cărui stare de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei.

DIVORȚ LA PRIMĂRIE

Divorțul în fața ofițerului de stare civilă de la locul căsătoriei este posibil dacă sunt îndeplinite anumite condiții: soții sunt de acord cu divorțul și soții nu au copii minori, născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați.

Ofițerul de stare civilă acorda un termen de 30 de zile pentru răzgândire, iar ulterior se declară divorț și se emite certificat de divorț.

ACTE NECESARE

Actele necesare sunt certificatul de căsătorie, certificatele de naștere și actele de identitate, plata taxei de divorț la Primărie.

DIVORȚ LA NOTAR SAU INSTANȚA DE JUDECATĂ

❖**Divorțul în fața notarului** este posibil atunci când soții sunt de acord cu divorțul, indiferent dacă au sau nu copii, atât timp cât sunt agreate toate aspectele legate de familie (ex.: numele, exercitarea autorității părintești de către ambii soți, locuința copiilor după divorț, legăturile dintre părinți și copii, contribuția părinților la cheltuielile legate de copii).

❖**Divorțul în fața instanței de judecată** este posibil indiferent dacă părțile sunt de acord sau nu. În principiu cererea se depune la Judecătoria de la ultimul domiciliu al părților.

❖**Divorțul în fața notarului** presupune plata unor taxe precum onorariul notarului, taxa de înregistrare a divorțului, legalizarea documentelor. Costurile pot să difere de la caz la caz.

❖**Divorțul în fața instanței de judecată** presupune taxe judiciare stabilite de lege, în funcție de obiectul cererilor adresate instanței de judecată.

ACTUL DE DECES

●Actul de deces se face la serviciul de evidență a persoanelor sau de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei în a cărei rază s-a produs decesul.●Actul se întocmește pe baza certificatului medical constatator al decesului și a declarației verbale făcute de membrii familiei.● Se depune certificatul constatator, documentul de identitate și livretul militar, după caz.●Certificatul medical constatator al decesului se întocmește de către medic și în lipsa acestuia de un cadru medical. Ofițerul stării civile va elibera un certificat de deces și documentul necesar înhumării sau incinerării. ●Declararea decesului se face în termen de 3 zile de la data încetării din viață a persoanei. În caz de sinucidere, accident sau cauze violente, termenul este de 48 de ore și este necesară dovada eliberată de poliție sau parchet (Legea nr. 119/1996).

SPRIJIN ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ

❖Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită pentru un viitor proces, puteți depune o cerere instanței de judecată care se va ocupa de cazul dumneavoastră (judecătorie, tribunal, curte de apel).

❖Dacă aveți nevoie de asistență juridică gratuită într-o problemă juridică în fața unei autorități publice sau instituții a Statului, depuneți o cerere Baroului de Avocati.

❖Pentru a obține asistență juridică gratuită din partea Statului trebuie depusă o cerere însoțită de toate documentele disponibile cu privire la venituri și situația financiară.

❖Datele de contact ale instanțelor de judecată sunt disponibile on-line pe Portalul instanțelor de judecată, iar datele Barourilor pe pagina Uniunii Naționale a Barourilor din România.

Declarație de declinare a responsabilității

Informațiile cuprinse în această broșură corespund reglementărilor în vigoare până la data de 01 septembrie 2019. Este posibil ca unele aspecte cu privire la taxe, indemnizații, alocații sau cuantumul unor prestații sociale să se modifice la data publicării broșurii. Această broșură conține informații generale despre probleme juridice și nu trebuie tratată drept consiliere juridică. Dacă aveți întrebări specifice despre orice problemă juridică, consultați un avocat sau alt profesionist din domeniul juridic.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Îmi cunosc drepturile? Ce pot face? / coord.: Consiliul Superior al Magistraturii. - Târgu Jiu : Măiastra, 2019

ISBN 978-606-042-018-7

I. România. Consiliul Superior al Magistraturii (coord.)

34

Date de contact:

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
București, Calea Plevnei nr. 141B, sector 6
Tel: +4 (021) 319.81.89, Fax: +4 (021) 311.69.44
Website: www.csm1909.ro

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectul: "TAEJ - Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar",
Codul proiectului: SIPOCA 454/cod MySMIS 2014+118765
Denumirea beneficiarului: Consiliul Superior al Magistraturii
Data publicării: Octombrie 2019

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

9 786060 420187

Material distribuit gratuit